

"ДОРОГОВКАЗ"

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження "Бюлетеня СБУВ у Канаді".

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00,
ціна окремого числа — 50 центів.

Редакція застерігає собі право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypowecskyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

ПРЕДСТАВНИЦТВА:

США:

A. Kushchynskyj
2100 W. Chicago Ave.,
Chicago, 60622, Ill.
O. Matuch
166 Keystone Ave.,
Buffalo, 14211, N. Y.
N. Antonenko
65 Pearl Str.,
Denver, Colo, 80203, USA

Англія:

P. Bazylewskyj
95 Finborough Rd.,
London, S. W. 10.

Франція:

A. Grychine
18, rue de la Mothe
Dombasle S/M (M. et M.)
(Кonto для вплати передплати:
Nancy C. C. 1793—13)

Австралія:

J. Zakrewskyj
23 Palmerston Rd.,
North Unley, S. A.

"Dorohowkaz" — "Guide"

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the "Bulletin"). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

ЗМІСТ:

- На шляху до Волі.
- В. Задоянний — "Жінки-героїні Української Визвольної Боротьби".
- А. Кущинський — "Баланс гідний уваги і загального візяння".
- "Марія Новицька".
- Із життя комбатантських організацій: СБУВ в Канаді. СУКВ. СУВ в США. Т-во б. Вояків Армії УНР. СУК в Австралії.
- А. Торський — "Відновлення йорданських традицій".
- А. Кущинський — "Козацька урочистість у Чікаго".
- "Із життя Станіці Б-ва Дивізійників у Чікаго".
- А. Гришин — "Мюльгуз при праці".
Актив. Посмертні згадки.
Повідомлення Адміністрації.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Побр. Михайло Караваєвський-Вовк з прaporом Т-ва б. Вояків Армії УНР в Лондоні на похороні Вінстона Чорчіла 30 січня 1965 року.

Віньєтка "Вільне Козацтво" (стор. 17-та) пензля артистки-мисткині Мікі Гарасовської-Дачишин.

Малюнки в статті полк. В. Задоянного роботи артиста-маляра Леоніда Перфецького.

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ:

- I. Острозвешенко — Розстріл Богданівців на Посту Волинському
- Тамара Петрів — Оля Батурова
- Статті, присвячені 45-им роковинам сформування 6-ої Січ. Стр. дивізії.
- Широка хроніка із життя комбатантських організацій.

НА ШЛЯХУ ДО ВОЛІ

"Ми виступили на арену історії тоді, коли світ не здав, що таке Україна. Ніхто не хтів визнавати її, як самостійну державу, ніхто не вважав нашого народу за окрему націю. Єдино боротьбою, упертою і безкомпромісовою, ми показали світові, що Україна є, що її народ живе і бореться за своє право, за свою свободу і державну незалежність. Ті, що легковажили наш рух, тепер побачили уже, що ми така сила, якої не можна не брати під увагу" ... — так закликав Симон Петлюра не опускати рук, не тратити надії, коли в листопаді 1919 року Українська Армія опинилася в т. зв. "трикутникові смерті", і коли здавалось, що в такому ж трикутникові перебувала і та Свята Мета, за яку вона боролася.

А СЬОГОДНІ?

Цьогорічні роковини проголошення IV-го Універсалу стали у Вільному Світі "Українськими Днями" і показали, що Вільний Світ розуміє українську визвольну боротьбу і з нею солідаризується.

Палата Репрезентантів і Сенат США в дніх 25-го і 26-го січня започаткували свої сесії молитвами за український народ, 12 сенаторів і 64 конгресмени своїми заявами відзначили День Української Незалежності в Конгресі США. А серед них:

Сенатор Еверет Дірксен запропонував в Сенаті резолюцію, в якій домагався відкликання совітських військ з України. Сенатор Томас Дадд в своїй заяві домагався "встановлення вільної і незалежної України, яка б жила у мірі зі всіма націями світу". Конгресмен Даніел Флод вніс у Палаті Репрезентантів резолюцію, в якій гостро таврував комуно-московський імперіалізм і агресію

та пропонував створення окремого Комітету для поневолених націй. Конгресмен Тадей Дульські зголосив у Конгресі США резолюцію в справі видання Шевченківської поштової марки, а також у справі створення Шевченківського відділу в Конгресовій Бібліотеці...

Численні губернатори стейтів і посадники міст відзначили ці дні проголошениям відповідних проклямацій дnia 22-го січня Днем Української Незалежності та відповідним зверненням до населення стейтів. Над презентаційними будинками і ратушами міст, поруч американських, в ці дні повіявся український прапор. І під шелест цих прапорів Українська Громада в усіх містах Країни Вашингтона і Вільного Світу урочисто святкувала своє, віками вимріяне, мечем і кров'ю виборене, — Свято Незалежності. На академіях і концертах, спріч найкращих артистичних сил і українських промовців, з промовами виступали видатні представники англомовного політичного світу, висловлюючи симпатії до українського народу і його боротьби, визнаючи його права на вільне і незалежне життя та висловлюючи віру в уже недалеку перемогу.

Широким відгоміном відбилися ці дні в світовій пресі, в радіовідках і телевізійних передачах, пригадуючи світові Україні і її боротьбу...

Сьогодні, — декларуючи вірність актам 22 січня 1918—1919 років, з гаслом Великого Шевченка — "Борітесь — поборете!", з гаслом Великого Каменяра Івана Франка — "Праця єдина з неволі нас вирве", з гаслом Головного Отамана Симона Петлюри — "Учімося тримати меч!" — ми йдемо вперед до нових осягів і остаточної перемоги!..

Василь Задоянний
Полковник Армії УНР.

**ЖІНКИ-ГЕРОЇНІ
УКРАЇНСЬКОЇ ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ
1917-21 років**

Василь Задоянний
— Полковник Армії УНР

Українська Визвольна Боротьба — це одна з найсвітліших сторінок нашої новітньої історії. Багато з нас пам'ятає ті радісні, незабутні дні. Учасниками тієї геройчної епохи написано багато спогадів, мемуарів, фрагментів з окремих епізодів і з боїв, але про участь української жінки в цій боротьбі не написано майже нічого.

В часі нашої визвольної боротьби мені, з титулу моого службового становища, доводилось мати з такого роду справами, виконання яких спадало власне на наше жіноцтво, ба навіть давати диспозиції таким нашим геройням безпосередньо, тому я вважаю за свій обов'язок перед їхньою пам'ятю зафіксувати їх імена та чин, оскільки ще

вони зберіглися в моїй пам'яті, і наскільки ще можу їх відтворити з відступу 4-х десятків років.

Передовсім треба зазначити, що на початку нашої боротьби за незалежність у 1917 році в ній брали участь тільки ті жінки, які розуміли свої національні завдання. Були це в першу чергу жінки військових старшин — організаторів військового руху, далі студентки університету та гімназійні учениці. Згодом, із зростом національної свідомості, пробудженої збройною боротьбою рідного війська із чужою навалою, в роках 1918-20, усвідомлення національного обов'язку поширюється на широкі маси населення, і в активну боротьбу з окупантами включаються однаково і інтелігентка, і селянка, і робітниця, і то ріжного віку — від підростка до сивоволосої жінки.

В цій безприкладній і тяжкій боротьбі багато жінок чимало вплело золотого листя в блискучий вінок слави Української жінки тих незабутніх днів.

Насамперед жінка стала зв'язковою одиницею штабів, герольдом важливих донесень там, де їх не міг виконати вояк. Наражаючи своє життя, переносили вони важливі доручення й накази, переходячи боєві лінії ворожого фронту часто-густо під густим обстрілом ворога, передягнені за селянок із гладущиком молока. Ішли вони лише їм одним знаними дорогами, містами, селами, багновиськами, з неймовірними труднощами поборюючи великі перешкоди, щоб таки досягнути своєї мети.

Далі — прохарчування українського воїнства. В українській визвольній боротьбі, а особливо в повстанні, постачання не функціонувало за відсутністю інтендантських баз. Уесь тягар прохарчування вояка лягав тоді на місцеве населення, а організація переходових кухонь та приготовлювання вареної страви для сотень вояків щоденно,

припадали на жіноцтво. Жінки ж і розносigli їжу воякові аж на лінію бою. І цей чин не лише підкріплював тіло, але й привертав рівновагу духа воякові. Бадьорі жіночі слова наповнювали серця надією і були заохотою до дальшої боротьби і жертв. Тільки їм одним відомим способом жінки потрапляли збирати, приготувати і доставити харч на фронт тоді, коли вояк сього найменше сподівався.

Виконуючи таке тяжке своє завдання, вони завжди і до останнього моменту перебували при вояках, а кількість забитих і ранених серед них свідчила про кривавий чин тієї боротьби.

Ось приклади такої самопосвята:

Софія Богаєвська

Дочка священика із села Б. на Київщині. Студентка університету. Особливо довірена працівниця Головного Штабу Українських Збройних Сил. Зв'язкова між ставкою Головного Отамана С. Петлюри і Українською Повстанською Армією на початку 1919 року. У великий мірі спричинилася до того, що значна частина тих повстанців почала приєднуватись до регулярної Української Армії. Так у середині липня 1919 року в районі Копайгорода біля Жмеринки до Української Армії приєдналася частина війська отамана Григорієва, що в кількості 3500 вояків пробилася аж із Херсонщини через большевицький фронт під командою Юрка Тютюника, за що від Головного Отамана дісталася вирази признання.

Особисті справи для неї не існували, не існував також час, не було мови про втому, коли розходилося про організаційні справи. Ніколи не було для неї забагато роботи, палив її голод праці, завжди хотіла зробити більше, ніж від неї вимагали, завжди з охотою зголосувала свою готовість допомогти або заступити інших. Для неї не було небезпечної праці, а якщо уважала, що є така для інших — старалася сама їх заступити. Енергійна, повна ініціативи, чудова організаторка, учинна товаришка, а щонайголовніше — спокійна. Своєю безприкладною відвагою в службі для війська розпочала працю в пам'ятних дніях оборони Києва пе-

ред бандами Муравйова. В 1918-19 роках особливо довірена працівниця Головного Отамана Симона Петлюри, обладована тайними матеріалами переходить кілька разів ревізію в потягах і на двірцях. Переходить густу сітку ворожих стеж у часі найбільших ревізій і облав, кілька разів арештована, але завдяки холодній крові висмикується з большивицьких рук. Завдяки швидкій орієнтації і бистроті розуму, займає керівне становище в одному з відділів Штабу. Дбайлива про своїх підвладних, стає для них прикладом відваги, жертовності і обов'язковості. У піднесеному настрою, з близком задоволення у своїх великих чорних очах, з'являється вона до Штабу та доповідає своїм начальникам про виконання наказу.

В такому, власне, образі стоїть вона завжди перед моїми очима, ця безбоязня геройська дівчина.

Віра Горбенко

Була студенткою університету. Ця 24-літня молода, повна сили й енергії панночка, разом із кількома своїми товаришками, первого дня після здобуття Київського Арсеналу, організують там переходову кухню. Большевики не можуть переболіти утрати своєї фортеці і починають немилосердно бомбардувати місто вогнем польової артилерії. Одно зі стріlen попадає в приміщення, де знаходилася переходова кухня, і тяжко ранить Віру Горбенко. Кілька днів молодий організм бореться зі смертю і врешті молодість перемогла. Віра буде жити, але вона стратила одне око... Непогамований темперament Віри не дозволив їй до кінця витримати лікування, і вона з опаскою на очі, весела і зрівноважена, як і завжди до цього часу, зголошується до дальшої служби Батьківщині в одному зі штабів тяжко бомбардованих бандами Муравйова відтинку фронту...

Катерина Бондаренко

У перших днях повстання проти московської навали в квітні місяці 1920 року не було зв'язку між командою Штабу Таращанського повітового корпусу Запорожської Січі на Київщині та групою українських повстанців на "Слобідці". Налагодити цей зв'яз-

Олена Осадна

зок можна було тільки через терен, зайнятий москвинами. Всяка спроба налагодити такий зв'язок коштувала однак багато жертв у людях, але зв'язок цей за всяку ціну мусить бути. І от, добровільно зголошується як зв'язкова, вже старша віком, Катерина Бондаренко з відділу особливого призначення. В темну ніч, як кішка, перекрадається вона через ворожі становища і доходить до команди Корпусу з давно очікуваними донесеннями. Там дієстає нові накази, а для відпочинку нема часу, — треба негайно повернутися назад, бо тільки перед світанком можна ще проскочити бойову лінію московських становищ.

На листі страт групи "Слобідка" занотовано ще одну оферу на Віттар Батьківщини.

Софія Литвиненко

У приватному житті була вчителькою народної школи. Темне, перетикане густими пасмами сивизни, волосся і скромний селянський одяг добре гармонізували з постаттю 45-річної жінки. Тихо й спокійно, але з великим запалом виконувала доручення Штабу 4-ої Селянської повстанської дивізії. Дивізія ця, не поділяючи поглядів Головного Повстанського Штабу, що стояв на грунті "радянської" влади, вирішила піти на з'єднання з регулярною Українською Армією під проводом Головного Отамана Симона Петлюри. Пересуваючись спішним маршем у заплілі ворога, на початку липня 1919 року зайняла вузлову станцію Козятин. Уже кілька днів тривав без перерви завзятий бій за двірець, що його за всяку ціну намагалися здобути назад большевики. Від ворожого кулеметного вогню розтріпаний, жовтоблакитний прapor гордо повівав на двірці. Цей важливий стратегічний пункт "замурував" москвинам всі залізничні тори і замкнув цілковито таку важну проїздну arterію, якою був Козятин. До двіреця можна було дійти тільки під градом густого вогню московської артилерії, і цю небезпечну дорогу Софія Литвиненко проходила два-три рази денно, несучи писані й неписані накази та донесення.

Та ця жінка не обмежувала себе лише до ролі кур'єра, хоч би й надзвичайного в

службі зв'язку. Бачучи виснаження молодої залоги повстанців від невпинної боротьби та від нестачі аprovізації, вона оточує хлопців материнською опікою. З міста вертається не тільки з наказами, але завжди приносить і торбу з хлібом та салом, а навіть і близину, що її з непоборною енергією видобувала від своїх знайомих. Повстанці звали її свою "мамусею".

Одного дня, виконавши завдання штабу дивізії, вона прийшла відвідати "своїх хлопців". Саме в цей момент підходить один з повстанців до неї і щось їй пошепки говорить. Вона зблідла. Не промовила ні одного слова. Не зробила найменшого руху. По певному часі обличчя її прийняло знов звичайний, спокійний вигляд. Вона знала, що знаходиться в службі Батьківщині і що треба виконати доручення Штабу. А те, що на одному з відтинків східного фронту ранено її 19-тилітнього сина, — це тільки її стисло приватна справа.

Ольга Бондаренко та Юстина Давидович

Обидві студентки медичного факультету Київського університету. Ще за часів київських боїв за Арсенал були особливо довіреними працівницями Головного Отамана С. Петлюри, беручи чинну участь у боях з червоними бандами на Печерську. Пізніше — працівниці Повстанського Штабу отамана Сліпанського і зв'язкові Загону отамана Зраєцького на Київщині.

Квітень 1920 року. Вечірній спокій нагло порушив вибух московського гарматного стрільни. В домівці Штабу Таращанського повітового Коша Запорожської Січі в Тетієві перед оперативним старшиною стоять дві зв'язкові особливого призначення. Молоді дівчата покриті з ніг до голови липкою болотистою масою. На головах хустки, в руках кошики з поживою. Правдиві пролетарки! Ще блищають їм здорові зуби і ясні сині очі.

П'ять годин сиділи вони в плавнях і пробували передістatisя через лінію ворожого московського вогню на Снігурівці. Доповідають начальникові штабу про труднощі в переведенні бойових операцій, просять про негайну допомогу в зброй та амуніції.

Перед операційним старшиною штабу стоять дві зв'язкові особливого призначення — Ольга Бондаренко і Юстина Давидович.

Добре, дістануть. Відмарш визначений на ранок. По усміхнених личках і ясних очах видно, як тішиться дівчата, що вже за пару годин можна буде виконати бойове завдання. Щось наспівуючи, веселим "до побачення, Пане Отамане!" прощаються й відходять у темряву ночі. До завтрашнього дня.

За пару годин знов та сама трудна й небезпечна праця. Ліси, непролазні багна, — то випробувані шляхи зв'язку і комунікації українського повстанця, то одна з найважливіших і найтяжчих служб, яку виконували жінки в рядах повстанчих відділів. Вони перші відважувалися на цей небезпечний шлях, ім одним тільки удавалося досягти бажаної мети. Вони увесь час по ньому кружляли, і вони, звичайно, найчастіше на цьому шляху гинули..

Раїса Краченко

Видатна працівниця Штабу Таращанського Повітового Коша Запорожської Січі на Київщині. Була зв'язковою Штабу Коша із Ставкою Головного Отамана. Загинула смертю хоробрих при виконанні обов'язку в окруженні Штабу під Тетієвом кіннотою Будьонного 10 червня 1920 року.

Перед окруженнем принесла важливі відомості про рух червоних військ, чим уможливила Українській армії оборону перед ворожою навалою.

Ганя Пономаренко

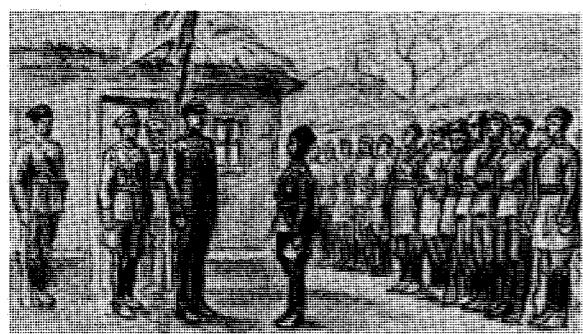
Це прізвище залишилося в пам'яті багатьох старшин Штабу Таращанського Повітового Коша Запорожської Січі на Київщині. Була вона вчителькою жіночої гімназії в Києві. Виконуючи завдання Штабу, згинула смертю незнаної, безіменної працівниці особливого призначення.

Цією постаттю була "Ганя", маленька хоровита 17-тилітня дівчина. А проте, власне та хоровита Ганя вибрала собі важку службу в війську. Щодругу ніч перекладалася через бойову лінію ворожого фронту. Слово "перекладалася" в своєму скромному змістові обіймає великий чин пережитого нервового напруження й самовідречення. В найтемніших годинах ночі треба було окруженою дорогою, плаваючи сотки метрів через городи й багниська, передістatisя через лінію бойового фронту, а наступної ночі — тою самою, або ще більш небезпечною дорогою, повернутися назад, щоб наступноїночі знов повторити свою "віправу".

За ті віправи одержувала Ганя від команди фронту особисті слова призначення, та й нічого дивного: здобуті нею докладні відомості про рух московських відділів, про пункти спротиву, про кулеметні становища тощо, для українського командування були матеріалом надзвичайної ваги.

Але для Гані це однієї чинності не вистачало. Вона переконалась, що українська людність під московським лаптем застрашена, стероризована, переживає добу сильної депресії. Треба її підкріпити на дусі, принести хоч трохи правдивих відомостей безпосередньо з правдивого джерела від українського командування. І дівчина в найближчому подорож вирушає вже з вантажем пропагандивної літератури. Для українського населення ця література надзвичайно бажа-

ний матеріал, але ніхто не задумується і не уявляє собі, що за єдиний екземпляр цієї літератури грозить Гані московська куля. Запотребування на освідомну літературу зростає з кожним днем, тому Ганя все частіше мусить переходити небезпечну лінію бойового фронту, щоб задоволити потреби населення. Ось уже Гані не сила одній поконати зростаюче запотребування, але вона з цих труднощів вив'язується надзвичайно хутко: організує із своїх ровесниць і подруг — колпортерів.

Ганя Пономаренко рапортує, що привела до Української Армії 32-ох повстанців-добровільців.

Проте і цього було їй замало. Одного дня, над світанком, перед Штабом Командуючого півд.-східн. фронту — Отаманом Зраецьким з'являється, як звичайно, Ганя, але вже не сама, — привела із собою з "тамтої сторони" добровільців до Української Армії. Це тому, що та маленька, хоровита Ганя мала чарівний вплив на українські селянські маси.

Христина Макаренко

Гарна, русява, 20-літня донька робітника, завжди старанно і зі смаком одягнена. Маленький револьвер за шкіряним поясом дивно контрастував з атмосферою жіночості, яка випромінювала з Христини.

В часі підпільної праці пройшла вишкіл штуки мінування, а спеціально — кидання гранат на ворожі об'єкти. Чинно працювала в конспірації, в таємній продукції підривних матеріалів і ручних гранат. Штуки цеї навчив її рідний батько — робітник київського Арсеналу.

У боротьбі проти московської ворожої навали знаходилась завжди в першій лінії навали знаходилась завжди в першій лінії.

Наріжний дім, за яким стоїть московський панцерник, був непоборною перешкодою для того, щоб можна було здобути вихідне становище. Отже, панцерник мав бути знищений, і таке завдання дістає пробована група, а з нею також Христина. Кілька жінок з гранатами і револьверами в руках відважно йдуть уперед. Одна з них, перед будинком на розі Інститутської, де засили большевики, смертельно ранена падає, але Христина вже знаходиться за закрутом, де стоїть сталева потвора. Кілька приспішених спритних рухів, швидкий підскок, наглий гук, і ворожий панцерник лежить у грузах.

Христина Макаренко ищить ворожий панцерник.

Високий, сірий будинок пошти й телеграфу. Всі тяжкі й жертвові наступи були даремними, тому лишився тільки один можливий спосіб здобути це становище: зробити вилам у мурах будинку.

Ще перед взяттям Арсеналу, у цих боях скрізь у небезпечних місцях, де гайдамаки нападалися на великий спротив, з'являлася

постать Симона Петлюри в сірій салдатській шинелі, що підбадьорювала своїх гайдамаків до боротьби проти московсько-большевицької навали. Його спокійне обличчя і велика віра в перемогу та в правду цієї боротьби запалювала гайдамаків до чину. Вони йшли вперед, не зважаючи ні на кількість ворога, ні на гураганий вогонь противника.

У визначену Симоном Петлюрою годину вогонь нашої артилерії з найближчих вулиць і домів змусив большевиків до розплачливової оборони. Вогнева боротьба триває далі. А тим часом у сусідньому з поштою будинкові кипить напружена праця невеличкої групи жінок. Сиплеться зі стіни постійно виверчуваний тинк. Нарешті отвір готовий, пачка динаміту заложена, хвилина наглої тиші — і глухий гук у густій курявлі відкриває вилом, темна паща якого провадить просто на поверх пошти. Поки ще москвини вспіli зоріентуватися в ситуації, що в ній опинилися, уже через вилім ускакують "мінерки", готові до дальнії акції, а разом з ними блакитні гайдамаки. За кілька хвилин після цього на будинку пошти повівав жовтоблакитний прапор.

В тому самому часі козаки несли на імпровізованих ношах тяжко ранену Христину Макаренко до шпиталю. На блідому, спокійному личку Христини спочивав вираз такого задоволення, що пошта здобута.

Маруся Харченко

Майже не пам'ятала, коли розпочала конспіративну працю. Час минав у її роботі швидко, і тяжко було в розпалі боротьби той день устійнити, коли вона вперше виконала бойове завдання. Не пригадувала собі того, тай не намагалася того Маруся Харченко пригадати. Жила тим, що треба виконати сьогодні і що треба буде зробити завтра. Маленька, сухорява, скромно одягнена, на перший погляд звичайна запрацьована, заклопотана своїми домашніми справами, старша жінка.

Але та жінка не знала власної хати. Десятки недоспаних ночей, проведених у потягах з надзвичайно важними документами Головного Повстанчого Штабу на Київщині, що їх перевозила до Уряду УНР, а звідти

директиви до найдальших закутинів Усевеликої України, заступили їй тепло і затишок власної хати. З дороги в дорогу, з терміну на термін, з одного пункту зв'язкового на другий, і все в атмосфері тієї великої гри, у котрій ставкою було власне життя.

Одного вчасного ранку, після вибуху повстання в Таращанському повіті на Київщині, 28 березня 1920 року, появився перший наклад уже явно виданого "Повстанця", і через це було ясно, де треба було шукати Марусі. Зі стосами цього часопису була вже на місці. Ale не там, де вже козаки-повстанці опанували ситуацію, ні, вона спішила туди, де ще велася завзята боротьба, туди, де вогнева лінія утруднювала комунікацію між поодинокими групами, бо там найбільше треба було підтримувати бойового духа серед повстанців, і де преса була найбільше потрібна.

Ранком одного з наступних днів Маруся мала перенести через лінію бойового фронту наказ отамана Зраєцького до групи Куравського на Снігурівці. Терен ще тоді не був очищений від вогню вогожих кулеметів. З обох боків вулиці на Снігурівці їхній огонь свободно вимітав їздню і пішоходи вулиць. Щоб перескочити їздню, треба було мати щастя і велику швидкість. Маруся вже кілька разів перебігала ту вулицю смерти, так і цим разом, із шифрованим наказом і пачкою "Повстанця", що їх для більшої свободи рухів запхала за пазуху сорочки, бистрими очима зиркнула на їздню і пішохід, блискавично скочила вперед. Коротка, обірвана кулеметна серія... Скік нагло перерваний на половині їздні. На гладкому брукові лежала безвладно мала, сіра постать жінки в калюжі крові. Умерла так, як умирали безмежно віддані ідеї визволення України українські жінки-патріотки.

Галина Сидоренко

Низенька, повновида сімнадцятирічна шатенка, донька робітника з Кашперівського цукрового заводу. Можливо, що усміхнене повне личко спричинилося до того, що надали їй псевдонім "Пампушечка". Але ця приемна постать "Пампушечки" була твердим горіхом для ворога. Ставлення своє до

москалів устійнила вона просто і ясно: не визнаєла окупанта. З погордою дивилась смерті в вічі, ніби й не існував для неї широкий апарат терору. Потрапила в часі найтажчих вуличних репресій розповсюджувати стоси відозв, і то майже явним способом.

Любила носити військовий однострій, а в службі дотримувалась усіх форм дисципліни й порядку. Разом із тим провадила "Пампушечка" й працю в огні боротьби. З ручним кулеметом "Шоша" в руках і гранатами за поясом, постійно виривається до першої вогневої лінії. Відвага і холодна кров роблять з неї природного командира, що його з охотою слухають козаки, тож нічого дивного, що в тягу боротьби фактично перебирає команду всього відділу. Санкціонує цей чин Командир Кінно-Летючого Загону отаман Зраецький, що підвищує її на полі боротьби до звання чотового.

"Пампушечка", а фактично Галина Сидоренко, перетривала всю епопею україн-

ської визвольної боротьби і від 1921-го року перебуває на еміграції.

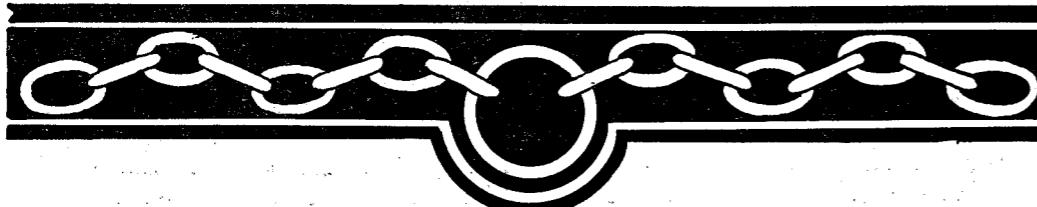
Цих кілька рядків про жінок в українській визвольній боротьбі не можуть відтворити їх жертовної праці та самовідданості в тій мірі, якби того бажалося. Та нехай ця неповна згадка про них і їхні імена хоч час-від-часу пругадує про тихий, лицарський чин жінок, що виконували найтажчі завдання штабів, що терпеливо й жертовно експонувалися на ворожий вогонь, отих численних сестер-жалібниць; жінок, що виконували спеціальні завдання; жінок, що їх імена залишилися невідомими, бо вони беззіменно працювали в службі зв'язку, і багато, багато соток інших жінок, що залишили свій вклад і слід своїми лицарськими чинами в час нашої безприкладної визвольної боротьби.

У наступному числі: спогад пані Тамари Петрів — "Оля Батурова".

...Схилям голови перед тінями лицарів-мучеників, що поклали своє життя за країну долю українського народу. Згадаймо і про тих, що залишилися при житті, й незамітно покидають нас може без належної уваги до себе з нашого боку.

Ми, українці Канади, святкуймо Великі Роковини Української Державності і Соборності українських земель з глибокою вірою в свій нарід та в остаточну перемогу його невмирущих національних ідеалів.

КОМИТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Ант. Кущинський

БАЛЯНС ПРАЦІ ГІДНИЙ УВАГИ ТА ЗАГАЛЬНОГО ВИЗНАННЯ

Про працю і надзвичайні успіхи д-ра Ю. Сас-Подлуського на міжнародних нумізматичних виставках ми вже писали в "Бюлєтені СБУВ" у статті "Три тисячі орденів і відзнак" (ч. 18, 1964). Нині розглянемо трохи ширше баланс його минулорічної праці, гідної уваги та загального визнання.

Д-р Ю. Сас-Подлуський не задовольнився тим, що світова еліта нумізматиків заговорила про Україну та її боротьбу, розглядаючи його багаті колекції українських хрестів і відзнак. Він поставив собі дальнє завдання: документувати цю боротьбу описом історії військових відзначень, подаючи вичерпні відповіді на питання — хто, кому, за що і яким способом ці відзначення міг уділити. І як здійснення цього прагнення є появі на сторінках міжнародного англомовного журналу "The Medal Collector", що його видає американське нумізматичне т-во, цілої низки статтів д-ра Ю. Подлуського, написаних на тлі української визвольної боротьби. Слід тут зазначити також і те, що згаданий журнал, що виходить уже 15-ий рік, до цього часу поміщав матеріали тільки про ордени державних націй, але наш мужній нумізмат, здобувши собі особисту славу, використав свій авторитет для уділення в журналі місця і для української тематики.

З-під пера д-ра Ю. Сас-Подлуського в минулорічному травневому числі цього журнала з'явилася докладна стаття про відзнаку битви під Бродами. В ній коротко подано історію України, політичну ситуацію, при якій постала 1-ша Українська Дивізія УНА, ідейну мету цієї формaciї та обставини бою під Бродами. До того автор додав фотознімки грамоти, відзнаки та виказки на право її ношення.

В ч. 6-ому за червень мин. року на титульній сторінці журналу дано портрет ген.-полк. О. Загродського в українській військовій уніформі і з військовими орденами на грудях. На шести сторінках журналу подано тут біографію нашого славного полковод-

Фігура символічного янгола, яку здобув д-р Ю. Сас-Подлуський, як найвищу нагороду на річній Конвенції Нумізматичного Т-ва в Нью-Йорку.

ця і опис Венного Хреста УНР, зокрема виписки з наказу про його встановлення, знімку грамоти на хрест та знімку і самої відзнаки в кількох видах.

В ч. 7-ому за липень мин. року на сторінках 3—9 знаходимо статтю д-ра Ю. Сас-Подлуського про Хрест Симона Петлюри з подібною ж документацією та цінними відомостями про історичну постать Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри, з його портретом, знімками хреста та грамоти на цей орден.

В ч. 9-ому за вересень 1964 року на сторінках 9—20 д-р Ю. Сас-Подлуський по-

містив обширну статтю про орден Залізного Хреста з найдокладнішою документацією, описом історії бойових дій Зимового Походу, і фотознимками ордену та двох оригінальних грамот, у тому грамоти ч. 1 генерала М. Омеляновича-Павленка.

Це все прецінні історичні документальні статті, що говорять чужому світові про Українську Зброю та її чин, і що містять у собі дбайливо зібрани і систематично укладені відомості, яких досі не було опубліковано в такій формі навіть в українській військовій літературі. Цим д-р Ю. Сас-Подлуський зробив дуже велику послугу для військових істориків та вдало поширив у міжнародному світі доказовий матеріал про славу Українського Війська та про ідею, за яку воно боролося.

Д-р Ю. Сас-Подлуський не припиняє цієї дослідницької і літературної діяльності, а збирає далі та обробляє з такою ж докладністю матеріали про інші наші відзнаки. Він тепер працює над документацією, яку вже так трудно віднайти, — про хрести УС-С-ів: "Мазепський" і т. зв. "Гуцульський" та збирає і опрацьовує дані про Хрест Директорії, хрест Залізного Стрільця, про відзнаку 6-ої Стріл. дивізії, та вже опрацював статтю про військову відзнаку-медаль Архістратига Михаїла Б-ва кол. Вояків І-ої Дивізії УНА.

Не припиняє д-р Ю. Сас-Подлуський і свого переможного походу — участи у фахових виставках зі своїми збирками українських військових відзнакень. 21-23 серпня 1964 року він узяв участь у річній конвенції "Orders and Medals Society of America" у Нью-Йорку, що була сполучена з виставкою. Тут він виставив українські відзнаки з грамотами та відповідними поясняльними таблицями і дістав найвищу нагороду на цій виставці "Best Display" у формі срібної

фігури символічного янгола із золотою емблемою організації нумізматів.

18-го жовтня мин. року в Чікаго відбувся семінар нумізматиків під назвою "Нумізматичний форум". Д-р Ю. Сас-Подлуський демонстрував і на ньому свої збирки українських військових відзнакень. Йому і тут було призначено першу премію, відзначивши його уділенням золотої стрічки.

1-го листопада 1964 року в Ок-Парку відбулася районова конвенція нумізматичних товариств і при ній велика виставка, що була поділена на окремі відділи: монети, папірові гроші, медальйони, медалі, ордени. В цьому останньому відділі були виставлені збирки і нашого славного нумізмата. На кожний відділ було призначено першу нагороду, а крім того — найвищу нагороду над усіма відділами. Це відзначення "Best of Show" дістало д-р Ю. Сас-Подлуський. Крім того його було відзначено спеціальною великою блакитною стрічкою, як нагороду за "відмінність" його експонатів на цій виставці.

Але і на цьому не кінець цієї подивуваної і надзвичайно корисної діяльності д-ра Ю. Сас-Подлуського на нумізматичному полі. Він приміщує українські відзнаки в усіх найбільших історичних музеях культурного світу. Він збирає портрети українських видатних полководців та буде їх виставляти разом із тими орденами та іншими відзнаками, що вони їх дістали за часів своєї військової служби, додаючи до цього і короткі іхні життєписи. При тому всьому він безперервно провадить розшуки та далі доповнює свої колекції і просить побратимів — українських вояків — йому в тому допомагати.

Останніми часами популярність цього заслуженого нумізмата і його надзвичайні успіхи звернули на себе увагу провідних кіл відродженого Українського Вільного Козацтва, співпрацю з яким оформив д-р Ю. Сас-Подлуський, вступивши в його ряди.

Фяра і шана РОБІТНИКАМЩИРИМ

МАРІЯ НОВИЦЬКА

Марія Новицька
— лейт. Амер. Черв. Хреста

Пані Марія Новицька — американка українського походження. Вона народилася в Чікаго (США) в українській православній патріярхальній родині. Її батьки — св. пам. Михаїло і Ева Дибіко, походили зі Станіславчика біля Бродів, а рід Дибіків походив від старої козацької родини, що в свій час була переселена з Великої України. Уже на початку свого молодого життя вона втратила батька і на її слабких руках опинились мати, брат і сестра. В тяжких умовах проходить її життя. Скінчивши середню школу, вона пішла на студії права до Університету в Чікаго, одночасно заробляючи на життя як бюрова сила. Депресія і війна не дали можливості скінчити студії. Ціла родина належала до Української Православної Церкви — тепер катедри св. Володимира в Чікаго.

Вихована в національному і релігійному дусі, пані Марія Новицька завжди пам'ятала про своє походження, удосконалювала знання своєї рідної мови, знання про Україну, її історію, звичаї. По-

любивши Україну не бачивши її, вона душою і серцем шукала праці на національній лінії. Де немає або не було "нашої Марусі"? Вродлива, привітна, весела, жартівлива була вона душою організацій і гуртків, де тільки ступила її нога. Вона — член-піонер хору "Котляревський", "Бандура", пізніше "Боян", член аматорського драматичного гуртка, де грає головні ролі в українських п'єсах. Вона викладає класичний балет, є іструектором українських народних танків Школи Василя Авраменка, член хору Кошиця в часі його перебування в США, член Народного Союзу, Самопомочі, членкиня і довголітня секретарка Сестрицтва Княгині Ольги, а добре володіючи мовами — дорадник і правдивий допомагач новоприбулим. Вона є скрізь, де потрібна поміч або праця для національної справи і української спільноти.

Прийшла світова війна і вона посвячує весь свій вільний час на допомогу хворим та раненим. Вона кінчаст Школу Сестер Жалібниць Американського Червоного Хреста і шість літ безперервно працює в шпиталах. При Катедрі св. Володимира очолює відділ Амер. Червоного Хреста, який виготовляє санітарний матеріал, теплий одяг і т. ін. для війська та дітей. В неділі і свята вона продає в церквах і кіосках американські бонди, осягнувши суму 1,000,000 доларів. І за цю всю працю її нагороджують: Медично-Військовий Департамент і Амер. Червоний Хрест — зіркою, спеціальною відзнакою, як лейтенанта Амер. Червоного Хреста, а Держ. Департамент Скарбу численними похвалами і листами "Merit".

Не забуваючи ким є і якого роду, працює пані Марія Новицька і сьогодні в багатьох українських організаціях. Разом із своїм чоловіком, сотником Армії УНР і членом Братства Карпатських Січовиків Андрієм Новицьким, вона належить і до Станиці "Вільного Козацтва" в Чікаго. Їх син Богдан в Американській Морській і Повітряній Флоті осягнув уже ранги лейтенанта-командора — інт. сервіс і також не забуває, що він є нащадком славного козачого роду.

ІЗ ЖИТТЯ СБУВ В КАНАДІ

На засіданні Генеральної Управи з представниками Центральних Органів СБУВ в дні 6-го березня ц. р. ухвалено:

1. На дні 22-23 травня ц. р. скликати в Торонті 5-ий З'їзд Членства СБУВ. Програма З'їзду і ширші інформації будуть подані Управами Станиць додатково в найближчому часі.

2. На день 16-го квітня ц. р. скликати Передз'їзову Конференцію Представників Центральних Органів СБУВ із Командантами та Секретарями Станиць або їх заступниками.

Завданням Передз'їзової Конференції є:

а) Обговорити актуальні питання з життя СБУВ, як також загально-ветеранського, виробити спільну думку щодо цих питань і представити її на З'їзд Членства, що буде певним полегшенням в праці З'їзду.

б) Обрати Комісії: номінаційну, мандатну, резолюційну, статутову, видавничо-пресову і ін. Передчасним вибором комісій дається ім необхідний час для більш грунтовного опрацювання як резолюцій З'їзду, так і постанов в різних справах, які будуть предложені З'їздом.

В рамках З'їзду заплановано також відзначення 25-ліття 5-ої Станиці СБУВ в Торонті.

Генеральна Управа СБУВ у Торонті.

Торонто:

21-го лютого ц. р. відбулися річні Загальні Збори членів 5-ої Станиці СБУВ. Зборами керувала президія в складі: сот. І. Янішевський — голова і сот. О. Семотюк — секретар. Після вичерпних звітів Управи і Контрольної Комісії, Управі висловлено подяку за працю та в повному складі переобрano її на наступний рік. До нової Управи увійшли побратими: З. Шкурупій — командант Станиці, Д. Сачківський і К. Балас — заст. команданта, М. Гарас — секретар, І. Радкевич

— скарбник і Л. Сайн. У попередньому складі перебрано і Контрольну Комісію: І. Кіріченко, М. Ковальський і П. Яцюта, а також Суд Чести: П. Федоренко, М. Сокіл і В. Мулевич. Представником до КУК обрано інж. І. Янішевського.

Присутній на Зборах голова Генеральної Управи побр. І. Липовецький широко поінформував присутніх про завдання, які перед СБУВ і зокрема перед 5-ою Станицею в Торонті ставить біжучий 1965 рік.

Гемилтон:

7-го лютого ц. р. відбулися Загальні Збори членів 7-ої Станиці в Гемилтоні. На зборах, які відкрив і провадив комендант Станиці А. Дибко, було обговорено плян праці Станиці на найближчий час. Присутній на Зборах голова Генеральної Управи маєор. І. Липовецький поінформував присутніх про сучасний стан СБУВ, про намічений Генеральною Управою плян праці на 1965 рік та про ті завдання, які в цьому пляні покладається на 7-му Станицю.

28-го лютого ц. р. відбулися річні Загальні Збори членства, на яких обрано нову Управу, до якої увійшли побратими: А. Дибко — комендант, Г. Будник — заст. коменданта, М. Музичук — скарбник, М. Деркач — секретар і С. Кириченко — прапороносець. Контрольну Комісію обрано в складі: М. Золотників, Г. Гурій і Ф. Ігнатюк. Суд Чести: Б. Стрілковський, М. Гудима. Представник до КУК — М. Деркач.

Ошава:

28-го лютого ц. р. відбулися звичайні Загальні Збори членів 12-ої Станиці СБУВ в Ошаві. На Зборах ухвалено розпочати підготовчу працю по влаштуванні академії в честь св. пам. Головного Отамана Симона Петлюри, а також до урочистості посвячення прапора Станиці, що має відбутися 16-го травня ц. р. До Комітету для переведення цих урочистостей обрано побратимів: А. Іваніва, С. Задорожного, М. Стороженка, Д. Станченка, Д. Бражника і Д. Беркуту. Також і на цих Зборах голова Генеральної Управи побр. І. Липовецький подав широкі інформації про сучасний стан ветеранського життя в Канаді, про намічений плян праці на біжучий рік та завдання, які в цьому пляні припадають на 12-ту Станицю СБУВ в Ошаві.

Генеральна Управа СБУВ:

21-го січня ц. р. відбулося чергове засідання Генеральної Управи СБУВ, на якому

було розглянуто і продискутовано низку справ, а також напрямні співпраці з іншими ветеранськими організаціями, а в тому і з СУКВ.

6-го березня ц. р. відбулося поширене засідання Генеральної Управи з представниками Контрольної Комісії і Суду Чести, на порядку денного якого стояли справи: відзначення 25-ліття існування 5-ої Станиці, черговий трирічний, уже п'ятий, З'їзд членства СБУВ, передз'їзова нарада Центральних Органів СБУВ із представниками станиць, посвячення прапора 12-ої Станиці та ін. Було заслухано інформації голови Генеральної Управи про нараду представників країнових управ ветеранських організацій, що під головуванням сот. Б. Панчука відбулася 27-го лютого ц. р. в Торонті, а також про нараду українських ветеранів у Філадельфії.

Нові члени:

Протягом останніх місяців Генеральна Управа затвердила прийняття в склад членів СБУВ наступних побратимів: Михайло Стороженко, Володимир Васік, Володимир Поясок, Дмитро Станченко, Артамон Гришин, Іван Бернацький, Петро Сеник, Дмитро Бражник і Артем Бакунович.

Наш календар:

16-го квітня 1965 року в Торонті — Передз'їзда Конференція Центральних Органів СБУВ з представниками станиць.

16-го травня 1965 року в Ошаві — посвячення прапора 12-ої Станиці СБУВ.

22-24 травня 1965 року в Торонті: — П'ятий З'їзд членства СБУВ, відзначення 25-их роковин існування 5-ої Станиці СБУВ і З'їзд членства СУКВ Східної Канади.

ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО ЗИМОВОГО ПОХОДУ

Напередодні Нового Року, 27 грудня українська громада міст-близнюків — Міннеаполіс і Сен Полу урочисто відзначила 45-ту річницю героїчного Зимового походу. Організаторами свята були: місцева станиця Союзу Українських Ветеранів, Т-во Прихильників УНРеспубліки та Т-во Сприяння УНРаді.

Відкриття свята перевів сотник армії УНР інж. Володимир Романовський. За його пропозицією присутні однохвилиною мовчанкою вшанували пам'ять поляглих у Зимовому поході та відспівали ім "Вічиу пам'ять". Співом "Многая літа" були вшановані всі живі учасники Зимового походу, в тому місцеві ветерани боїв за державність і соборність, які брали участь у цьому поході сміливці: майор Олекса Генсурівський, майор Всеvolod Račenko, сотник Олександер Вдовиченко, сотник Олекса Шило, бунчужний Григорій Будуляк і підстаршина Іван Зігурда, а також пані Лідія Смовська, вдова по учаснику Зимового походу і боїв за Арсенал сл. п. ген. Костянтина Смовського.

Доповідь про Зимовий похід прочитав полковник армії УНР інж. Василь Філонович. У музичному супроводі байдорого уривку з опери "Тарас Бульба" (сцена у Січі) ветерани внесли її поставили на почесному місці вже посвячений прапор місцевої станиці Союзу Українських Ветеранів, виготований арт.-малярем Леонідом Папарою (образ Архістратига Михаїла) та Оленою Стеценко (вишивка шовком орнаменту).

У художній частині свята взяли участь численні місцеві солісти та декламатори: пані Оксана Бринь, протодіакон о. Микола Поліщук, панна Оксана Мірза, панна Лідія Курілко, проф. Олександер Мартиненко — керівник всією художньою частиною свята. Фортепіановий супровід солістам виконали: пані Любов Мартиненко, Кіра Цареградська і Галина Мек Кіней. З декламацією витупали: пані Ольга Хоролець, інж. Ярослав Корсун-

ський і пані Ольга Остапчук.

Що можна сказати про якість виконання точок художньої частини свята? Перш за все те, що виконавцями були представники усіх трьох основних генерацій нашої громади — старшої, молодшої і наймолодшої. Але всіх їх єднало одне — майстерність виконання, справжнє, втілене в їхніх піснях, музиці, декламаціях — "Любіть Україну!".

Посріблени роками скрої на ниві нашого мистецтва, досвід, школа, професійна витонченість кожного звуку забирали й забирають вирішальне слово. Честь і слава старшим! Всі вони були добре, але все ж пальма першості належить випробованому ветеранові нашого мистецького життя, співакові оперових театрів України проф. Олександрові Мартиненкові, який просто зачаровував присутніх багатою діяпозоном свого голосу та майстерністюожної деталі проспіваних арій.

Так само, беручи лише молодших, всі учасниці та учасники свята просто перевершили себе на цьому святі. Але все ж знову, віддаючи комусь пальму першості, мушу згадати паню Оксану Бринь, яка поєднала високу техніку з хвилюючою емоційністю голосу.

Нарешті, беручи наймолодших — учнівсько-студентську генерацію, чемпіонату нема, а є лише те, що перед обома молоденькими, але вже багатообіцяючими солістками Оксаною Мірзою і Лідою Курілко стелиться широкі, яскраві шляхи майбутніх непересічних успіхів, досягнень, слави, що в серцях їх бренять і бренітимуть завжди акорди "евшан-зілля" — любови до України, сприйнятії далеко від Батьківщини їхніми серцями. "Любіть Україну!" — вело колись шляхами боїв героїв Зимового походу. І це ж саме веде і вестиме шляхами рідного мистецтва пластуноч-солісток Оксани та Ліди.

Марія Дербуш

но над піснею та романом і набув великий концертовий репертуар.

Перебуваючи на еміграції в Європі від 1943 по 1950 рік, О. Мартиненко поруч концертової діяльності присвячував себе і педагогічній праці. З концертами виступав у Відні, Берліні, Мюнхені та інших містах.

Переїхавши до США і оселившись у Міннеаполісі, О. Мартиненко виступає в концертах і продовжує свою педагогічну діяльність. Станиця Союзу Українських Ветеранів у Міннеаполісі безконечно вдячна йому за його прекрасні виступи на академіях та інших імпрезах, які вона влаштовує.

Олександер Мартиненко

Майстер оперової сцени Олександер Антонович Мартиненко, закінчивши в 1925 році Консерваторію, при великому конкурсі був прийнятий до опери в Харкові. Від 1931 до 1938 року він працював у Ворошиловградському оперовому театрі, від 1938 до 1940 року — у Вінницькій опері, в 1940—1941 роках — в опері міста Сталіно, а в 1941—1943 роках — у Київській опері. Улюбленими партіями О. Мартиненка були: Ріголетто, Амонастро ("Аїда"), Демон, Мазепа, Борис Годунов, Кармелюк та інші.

Маючи біля 50-ти партій у своєму репертуарі, О. Мартиненко працював одночас-

Оксана Мірза

Оксана Мірза, донька нашого ветерана Михайла Мірзи, в 1961 році, коли була ще ученицею "тай скул", була вибрана "Гомкамінг квін". В 1963 році вона була вибрана

Олександер Мартиненко в ролях: І. Мазепи, Б. Годунова, Тельрамунда, Амонастро і Ріголетто.

на "Mic Ст. Паул". При цих виборах американці звертають увагу не тільки на зовнішність, але також на інтелект дівчини.

Закінчивши "гай скул", Оксана була прийнята до університету, де студіє музикологію та театральне мистецтво. Приватно бере вона лекції співу. Співає в церкві і в хорі "Дніпро", належить до Пласти. Вона є всюди. Має чудове колоратурне сопрано, своїм співом прикрашує академії та різні національні імпрези.

Дай Боже, щоб наша нація таких Оксан якнайбільше мала!

ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРА СУВ У МІННЕАПОЛІСІ

20-го грудня 1964 року, після св. Літургії, в церкві Св. Юрія Переможця в Міннеполісі відбулося посвячення прапора місцевої Станиці Союзу Українських Ветеранів у США. Чин посвячення виконав о. прот. Андрій Кість, колишній сотник Армії УНР. Традиційні стрічки єднали почесних кумів з прапором. Прапор вироблено із тяжкого шовку. На малиновій стороні прапору уміщено образ св. Архистратига Михаїла, який намалював проф. Леонід Папара, а на блакитній — прекрасно вишитий тризуб і вінік із лаврового листу навколо нього виконання пані Олени Стеценко. Цілість прапора дуже імпозантна.

Управа Станиці Союзу Українських Ветеранів у США висловлює професорові Леонідові Папарі і пані Олені Стеценко найсердечнішу подяку за їхню таку чудову і безкорисно виконану працю.

Управа Станиці

ЧІКАГО ВІДНОВЛЕННЯ ЙОРДАНСЬКИХ ТРАДИЦІЙ

Зимовий різдвяно-новорічний цикл свят кінчаеться "ЙОРДАНОМ" або "ВОДОХРЕЩАМИ", що особливо характеризується урочистим посвяченням води.

На Україні це посвячення води відбувається переважно на ріці, де заздалегідь громада вирубує хрест, часами для забарвлен-

ня в малиновий кольор поливши його буряковим квасом або виваром із цибулини в золотавий колір. Функція вирубу хреста звичайно належала (по селах) до парубоцьких громад під проводом свого отамана і ці громади відогравали важливу роль в селі. Усі на тім посвяченю води мусіли бути присутніми, а після водосвяття повертались додому зі свяченою водою, яка уважалась цілющою. Нею кроплено хату, обійття, худобу.

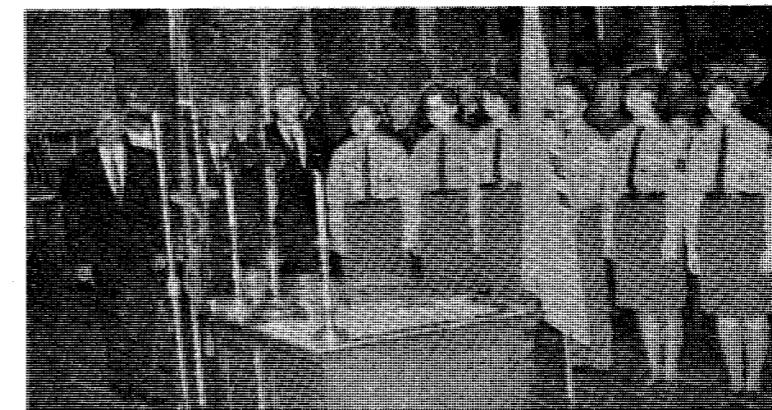
По містах водосвяте відбувалось, зрозуміло, більш урочистим способом. Де було військо, то брало воно участь з оркестром як на найбільшій параді.

Цього нашого обряду маємо дотримуватись, його традиції зберігати непорушними, бо вони гарні, багаті.

В день свята Богоявлення (Водохреща), у вівторок 19-го січня ц. р. собор св. Володимира УАПЦеркви, не дивлячись на "заробітковий" день, був переповнений вірними обох віровизнань. Відправлялась урочиста Божественна Літургія. А після тієї Богослужби відбулось посвячення води. Завдяки ініціативі і допомозі місцевої станиці Союзу Українських Ветеранів, на чолі з їх головою інж. М. Фещенко-Чопівським, ця урочистість набрала характеру відновлення Йорданських традицій. На майдані біля собору були це збори чікагівської громади без ріжниці віровизнань. Навколо ледяного хреста, що тишався серед ялинок, а біля них дві великі посудини з водою. Той хрест і ялинки уже зранку там поставили ветерани та члени місцевої станиці Українського Вільного Козацтва за вказівками настоятеля особу о. Ф. Білецького та голови парафіяльної управи собору М. Ткачука.

У процесії взяли участь парафіяни з корогвами, вояки ріжних комбатантських об'єднань під прапорами Союзу Українських Ветеранів та Укр. Вільного Козацтва з почеюю асистою біля них. Крім представників цих формаций у Йорданському водосвяті взяли участь — делегація від Брацтва Карпатських Січовиків та побратими з лав УСС-ів, I-ої Укр. Дивізії УНА та УПА.

Чину посвячення води доверили три священики: настоятель собору протопресвітер о. Ф. Білецький, митрофорний протоіє-

Молебен 22 січня 1965 року в церкві св. Миколая в Чікаго. Зліва делегація ветеранів на чолі з інж. М. Фещенко-Чопівським.

рей І. Нагірняк і архипресвітер — капелян Укр. Вільного Козацтва і настоятель церкви св. Софії о. Ол. Новицький. Співав хор під орудою проф. І. Трухлого.

Спогади про давні звичаї оживила пані Каліста Фещенко-Чопівська, випустивши голубів, які випурхнули з її рук у момент посвячення води, закружняли спершу над Йорданською площею, над собором, а потім під-

неслись високо і розлетілись по своїх гніздах.

А погода була така, як то бувало в Україні: морозець та ще й з пронизливим вітерцем. Ale людей утримував піднесений душевний настрій широкого християнського братерства всіх присутніх та спогади про те, як то подібно відбувались Йорданські Свята в далекім Ріднім Краю на берегах рідних річок, і то на всіх просторах Соборної України.

частин: церковного чину, святочного бенкету і чудового концерту. Участь у цій урочистості взяли делегації всіх шести комбатантських організацій, що скоординовані в місцевому Міжкомбатантському Комітеті, та сотні українського громадянства на чолі з делегаціями найрізноманітніших українських організацій, а також молоді з лав СУМА, ПЛАСТ-у і ОДУМ-у.

Урочистий молебен і величний чин посвячення прапора відбувся в катедрі св. Володимира. Служили шість священиків на чолі з деканом Іллінської округи протопресві-

КОЗАЦЬКА УРОЧИСТІСТЬ У ЧІКАГО

8-го листопада 1964 року в Чікаго відбулася знаменна урочистість — посвячення прапора Українського Вільного Козацтва, Станиці ім. генерала Івана Омеляновича-Павленка, яка існує тут від жовтня 1961 року. Програма урочистості складалася з трьох

Прапор УВК. Прапор тримає побр. Д. Гайдзюк, зліва — проф. В. Іващук.

Члени і прихильники УВК в Чікаго на "козацькому вечорі" 21-го лютого 1965 року.

тером о. Ф. Білецьким та капеляном УВК архипресвітером о. О. Новицьким. Співав сорбний хор під орудою проф. І. Трухлого.

Українське Вільне Козацтво репрезентував Військовий Отаман ген. хор. УВК Ів. Цапко із членами генеральної управи — булавними старшинами. Козацький пропор вавив очі всіх своєю символікою, чудовим виглядом та мистецьким виконанням, праця козака Т. Бабюка з Рочестеру.

Бенкет відбувся в залі катедральної парафії св. Володимира, а концерт — у залі катедральної парафії Укр. Кат. Церкви св. Миколая. На бенкеті господинями були козачки і прихильниці на чолі з генераловою Ф. Омелянович-Павленкою. Під час того прийняття було оголошено багато надісланих привітань. З них особливо палко були прийняті присутніми привітання від Президента УНР в екзилі д-ра Ст. Витвицького та гетьманівни Єлісавети Кужім-Скоропадської. З інших привітів слід відмітити вірш дружини військового отамана Докії Цап — "За ідеали козацтва України" та листи генералів А. Вовка і О. Загродського, як також привіти від генералів: П. Шандрука, М. Садовського, М. Крати, П. Самутина, В. Герасименка та інших старшин Української Армії. Під час бенкету було багато і усних

промов та привітань представників різних кіл українського суспільства, у яких підкреслювалось силу козацької ідеї та висловлювалось запевнення співпраці з Українським Вільним Козацтвом.

Чудовою атракцією на святочному концерті був виступ молодих бандуристок і бандуристів Української Православної Молоді з Детройту. Захоплення, яке вони викликали своєю грою та співами, трудно описати. Між точками цього ансамблю виступав сольно відомий віртуоз гри на бандурі Гр. Китаский. На цьому концерті гарно зарепрезентувалася також духовна оркестра місцевого осередку СУМА ім. М. Павлушкова під батутою проф. Ів. Повалячека. Сильне враження зробила ця оркестра грою "Салют козацькому пропорові", молитвою "Боже, великий, єдиний", а також українським та американським славнями.

Ця козацька урочистість відбулася з великим моральним успіхом. Відроджувалися спогади, розігрівалася козацька кров... Організатори того "козацького дня": станичний отаман побратим Б. Шевченко, його заступник побр. В. Іващук та культ.-осв. референтка станиці посестра Ф. Омелянович-Павленко своєю працею можуть щиро похвалитися.

Ант. Кущинський

БРАТСТВО І УД УНА

ІЗ ЖИТЯ СТАНИЦІ БРАТСТВА ДИВІЗІЙНИКІВ У ЧІКАГО

Уже не раз на сторінках комбатантських журналів відзначалися особливо успішні імпрези цієї станиці. Чим можна пояснити цю активність життя цієї чисельної, бо понад 200 осіб у своєму складі маючої, військової клітини? Гадаємо, що в першу чергу — працьовитістю, добром складом членів управи та ініціативністю її голови. Другою ж причиною вважаємо систематичність внутрішньої виховної праці, яка відбувається тут на регулярних щомісячних сходинах членів Станиці. На тих сходинах побратими зближаються в товариській гутірці, робляться друзями, пізнають себе взаємно і так цементується родинне коло дивізійників.

На сходинах зачитуються доповіді на різні теми, а після них відбувається обмін думок. За останні місяці відбулися тут доповіді:

Д-ра Р. Ковальського на тему — "Вплив поживи на організм людини", яку прелегент подав в чисто науковому дусі.

Побратима Л. Рихтицького — "Україна в Першій, Другій і Третій світових війнах". Уже сама назва доповіді прозраджує її цікавість та широкий діапазон думок і фантазій відомого автора прецікавих повістей.

Побратима Ант. Кущинського — "Державні закони про тризуб — герб України". Ці доповіді збуджували жваве заінтересовання слухачів.

Побр. М. Харів прочитав — "Сяйво Вифлеємської зорі над Україною" і в своїй темі виказав багато підготовки, проконспектував-

ши всю історію Української Визвольної Боротьби.

Крім таких спеціальних доповідей присутні дуже часто порушують різні питання з організаційного життя своєї станиці або й актуальних проблем сучасного українського життя. І в атмосфері вільного обміну думок виринають іноді поважні питання, що стають потім джерелом для тих чи інших ухвал Управи Станиці.

Отже, не дивно, що саме в цій станиці приходили вперше на порядок денний, на обмірювання, а то й поступове реалізування такі важливі справи, як справа упорядкування дивізійного архіву, купівля оселі, організування окремого "дивізійного" відділу Українського Народного Союзу, справа видавничя, що є пов'язана з чинністю всього Братства, справа виготовлення медалі св. Архистратига Михаїла, ювілей Архиєпископа Івана Бучка тощо.

Іноді такі ширші сходини присвячуються традиційним моментам. Так, наприклад, 30-го січня 1965 року відбулися сходини під назвою "Вояцька кутя" з участю родин дивізійників і запрошених гостей. Серед гостей були присутні голова місцевого відділу ОбВУА побр. Б. Заплітний, делегація Українського Вільного Козацтва на чолі з членами його управи — пані генераловою Фатимою Омелянович-Павленко, полковим значковим А. Новицьким та його дружиною, Курінний Братство Карпатських Січовиків пполк. Ант. Кущинський з дружиною та ін.

Зміст цих сходин відповідав їх назві. Жіноча секція Братства Дивізійників на чолі з панею Ковальською щедро гостила всіх присутніх. Після традиційної просфори й куті тут належно зарепрезентувалось кулінарне мистецтво із широким традиційним чергуванням "12-ти страв". Мав свою службу і окремий побратим в ролі "виночкерпія". І в цьому гарному настрою дивізійна братія співала колядки, "віншувала" собі взаємно найкращих благ та в побратимській гутірці провела ту "кутю" майже до півночі...

Звітодавець

Т-ВО Б. ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У ФРАНЦІЇ

Свято Державності в Парижі

24-го січня ц. р., спільними силами українських організацій, у Парижі було влаштовано Свято Державності.

Свято відкрив короткою промовою маєр Петро Василів, генеральний секретар "Української Єдності у Франції" і голова Паризької філії Т-ва б. Вояків Армії УНР. Приїставши численно зібраних присутніх, промовець вказав на значення дат 22-го січня в житті Української Нації та запросив хвилинною мовчанкою ушанувати всіх тих, що поглягли за волю України.

З довшою доповіддю виступив М. Ковальський, генеральний секретар Т-ва б. Вояків Армії УНР. Французькою мовою виголосила коротку доповідь про 22-ге січня панна Ярослава Йосипишин. В артистичній частині програми пані Василіва з великим чуттям продекламувала поему Оверковича, присвячену Героям Крут, а панна Я. Йосипишин продекламувала поему Павла Тичини про Київ. В дальшій частині програми виступали: мішаний хор під орудою пані і пана Дратвінських, групи української молоді з національними танками і чоловічий хор під орудою М. Ковальського. Цю вдалу академію було закінчено співом українського національного гімну.

На похороні Чорчилла

29-го січня ц. р. на запрошення централи "Юніон Насіональ де Комбатан", Управа Т-ва делегувала літаком і з прапором Т-ва

п. Михайла Каравеєвського на урочистий похорон Вінсента Чорчилла. На цьому похороні це був єдиний український прапор, а факт присутності на цій історичній церемонії представника українських ветеранів з рамени Т-ва є небуденним позитивом його діяльності.

Пан М. Каравеєвський, крім того, взяв участь у прийняттю у французькій амбасаді в Лондоні, а також мав розмови з багатьма журналістами, що заступали пресу Голяндії, Бельгії, Данії, Норвегії, Канади і США, яких зацікавив український прапор, і яких, при тій нагоді, було поінформовано і про українську визвольну боротьбу.

Сот. В. Лисак з прапором Т-ва на похороні генерала Вейгана в Парижі 2-го лютого 1965 року.

На похороні ген. Вейгана

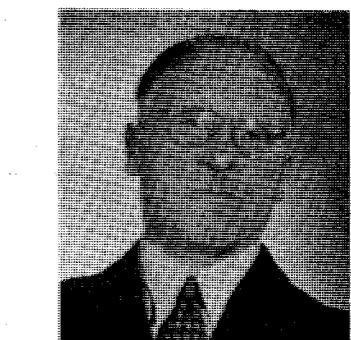
2-го лютого ц. р. делегація Т-ва з його прапором узяла участь у похороні генерала М. Вейгана. Прапор Т-ва був поставлений у церкві біля труни покійного, якому Т-во від-

дало належну пошану, як французькому генералові, який в листі до Т-ва належно відзначив бойову вартість Армії УНР в 1920 році, пишучи про чин 6-ої Січ. Стр. дивізії під Замостям.

Зв'язок Т-ва в Мюльгузі

В суботу 6 лютого 1965 року в Мюльгузі (деп. Верхній Рейн — Франція) відбулася дуже велична на цей департамент церемонія. Того дня на широких зборах б. французьких вояків, Зв'язковий Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції на район Мюльгузу, побр. Дмитро Стакорський урочисто вручив місцевому Голові Юніон Насіональ де Комбатан п. Ернестові Ліхтенauerovі — пропам'ятну медаль Т. Шевченка, вибиту Французькою Монетною Палатою з нагоди 150-ліття народження Українського Пророка. Цим подарунком відзначено дуже прихильне і приятельське відношення п. Ернеста Ліхтенauerа до української національної проблеми, і зокрема до українських б. вояків.

До сліз зворушений Голова ЮНС, засту-

Ернест Ліхтенauer — голова "Юніон Насіональ де Комбатан" в деп. Верхній Рейн.

каній такою несподіванкою, сердечно дякував побр. Д. Стакорському і під гучні оплески присутніх французьких родин пообіцяв зробити все, що буде в його силах, щоб Українська Ідея знайшла належне її місце.

Ініціатива побр. Дмитра Стакорського варто того, щоб стати прикладом для інших осередків та організацій української еміграції.

ЛИСТИ ВІД ПОБРАТИМІВ

Мюльгуз при праці

Дістав запрощення від свого побратима Дмитра Стакорського прибути до Мюльгузу: будуть збори, спільно поміркуємо про різні організаційні справи. Хоч з огляду на хворобу я перебував "під домашнім арештом", але "двоє смертям не бувати, а одної не минути". Поїхав.

Пбор. Д. Стакорський є зв'язковим Т-ва б. Вояків Армії УНР на цей район. Разом із своєю дружиною Марією вони тут широко відаються громадської праці, а також дуже часто містять у місцевій французькій пресі статті про різні українські проблеми і зокрема інформації про українську визвольну боротьбу. У зв'язку з запроектованими зборами з'їздом потреба відвідати редакцію. Ідемо. Дм. Стакорський тут своя людина. Розпочинаючи розмову з головним редактором, складаємо Редакції подяку за прихильне ставлення до української проблеми. Нарід, що бореться за незалежність, таких послуг не забуває і не забуде. І прийде час, коли

Дмитро і Марія Стакорські

він усіх своїх приятелів належно згадає та їм віддячиться. Хвилини зворушливі, багато рук редакційного апарату простяглося до мене на знак солідарності...

"Ну, а тепер до Ліхтенauerа!" Ернест Ліхтенauer — президент "Юніон Насіональ де Комбатан" на місцеву округу, власник великої і знаної у цілій Франції фабрики меблів. Він уже здалека, з вікна свого фабричного бюро, побачив нас і йде назустріч,

бере під руку і провадить до свого кабінету. Говоримо про комбатантське життя, про комбатантське побратимство і переходимо на останню новину, на "вибрик" "Парі Матч"-у. Президент Е. Ліхтенгауер, який в 1918-ому році побував на Україні і добре її знає, цим усім заскочений і щиро обурений. Він наказав секретарці знайти цей "Матч" і приобіцяв негайно вислати протест від імені французьких комбатантів. "Захищаючи Вашого Головного Отамана і вас, українських вояків, ми захищаемо і наші права та гонор" — сказав він. Яке зворушливе і яке глибоке

розуміння комбатантського побратимства! Не соромлючись скажу, що слюза зворушення скотилася по обличчі. Що це побратимство може бути, і що воно існує, відчув я і в стискові його руки, коли ми з ним прощаємося.

Про вояцькі збори писати не буду. Маю надію, що наш "Дороговказ" не раз писатиме про творчу працю цих наших дорогих побратимів у Мюльгузі, з якими цим разом вдалося мені поглибити наш доцьогочасний контакт.

А. Гришин

Австралія

Інж. пор. Л. Зозуля здає рапорт
Начальникові Відділу полк. Я.
Закревському. 28. II. 1964.

УДЕКОРУВАННЯ ВОЕННИМ ХРЕСТОМ

В неділю, 22 листопада 1964 року, відбулося перше в Австралії удекорування Воєнним Хрестом українських комбатантів на спеціальній урочистості, що була пристосована до свята Патрона Союзу Українських Комбатантів Півд. Австралії св. Архистратига Михаїла. На цю урочистість Управа Відділу запросила представників усіх діючих в Аделайді українських організацій, як також усіх прихильників Союзу, які в різний спосіб виявляли прихильність до комбатантських ідей.

У присутності біля 100 гостей, після складення секретарем Відділу пор. інж. Л. Зозулею рапорту начальникові Відділу полк. Я. Закревському, був зачитаний наказ Керманиця Ресорту Військових Справ ВО УНР про надання Воєнного Хреста 13 комбатантам, які свого часу належали до різних українських військових формacій, а саме: полк. Я. Закревський, пор. інж. Л. Зозуля, пор. М. Словачевський, стр. Г. Полішко —

Армія УНР; св. пам. пор. д-р М. Ваврик і хор. М. Залеський — УГА; підхор. В. Попадюк — Карп. Січ; ст. юнкер М. Йосипчук, юнкер М. Котис і гармаш М. Висоцький — ГУД УНА; чот. М. Лесів, чот. Д. Рейда і ройовий С. Дмитрук — УПА. Цим була символізована тяглість української Збройної Боротьби на протязі генерацій від Армії УНР до УПА.

Урочисте удекорування провів член Представництва ВО УНРади на Австралію п. Кирило Закревський. Після удекорування відбулася товариська гутірка з перекускою і традиційною чаркою "гіркої".

З нагоди цього удекорування Воєнним Хрестом Управа СУК ПА придбала вже другу Золоту Грамоту Позики Визволення України на 100 доларів.

В березні ц. р. СУК ПА святкуватиме свій 15-літній ювілей і сподівається на цей день одержати Воєнні Хрести і для інших членів Відділу та перевести друге урочисте удекорування цим Хрестом.

ВІДІШЛИ У ВІЧНІСТЬ

ПІДПОЛКОВНИК НИКИФОР ГОРБАЧ

19-го грудня 1964 року вибув назавжди з вояцьких лав св. пам. Никифор Горбач — піполк. Армії УНР, нагороджений Хрестом Симона Петлюри і Воєнним Хрестом.

Св. пам. піполк. Н. Горбач народився 2-го червня 1892 року на Волині. По закінченні Землемірної Школи був призначений до військової служби. Весною 1915 року закінчив Київську Константинівську Військову Школу. Брав участь у 1-ї світовій війні.

Як людина глибокого українського патріотизму, добровільно вступає він у ряди Української Армії і напочатку її організації та в її лавах проходить шлях Визвольної Боротьби 1917—1920 років. Виконує функції ксмандира кулеметної сотні при Комендантурі м. Вінниці. Бере участь у жовтневих боях 1917 року в обороні цього міста від наїзду більшевиків, в листопаді 1918 року — в розбоянні німецької залоги, в листопаді 1920 року — у боях з ворогом у групі, що складалася з охорони Головного Отамана та Юнацької Школи. Остання військова частина, з якою вийшов він на еміграцію, була Охорона Головного Отамана.

Після переходу Збруча, піполк. Н. Горбач перевівав у таборі інтернованих у Каліші (Польща). По виході з табору, працював за фахом, як землемір. Після 2-ої світової війни перебував у таборах Авгсбург і Новий Ульм в Німеччині, де брав активну участь в житті Союзу Українських Ветеранів. В 1951 році з Ульму переїхав до США та оселився в Чікаго. Тут також включався він у церковне, військове та громадське життя, стаючи активним членом місцевого Відділу СУВ, Української Православної Громади і ін.

Як людина твердих національних принципів, із патріярхальним і релігійним укладом життя, був він завжди товариський, скромний, привітний. Був восібленим високої доброти і любові до близького. Завдяки цим кришталевим прекметам характеру, він тішився заслуженою загальною пошаною.

Останні місяці, тяжко хворий, перебував у сина в Бельво у Стейті Вашингтон. Його бажанням було бути похованим на українському цвинтарі в Баунд-Бруку. Цю його волю виконала його дружина, перевозячи тлінні останки на місце вічного спочинку летунською дорогою. На похороні, який відбувся 23-го грудня ц. р., крім родини, взяли участь і побратими по зброї, а серед них — ген. А. Валійський, полк. Б. Барвінський, майор Я. Фартушний, сот. В. Сердюк та ін. Заупокійну службу Божу і чин похорону відправив о. прот. С. Шадинський. Побратими на чолі з ген. А. Валійським, згідно з українською традицією, "червоною китайкою личенькою накрили". Дружина Покійного, прощаючись з Ним, перехрестила його, благословляючи в далеку путь...

Після похорону відбулася поминальна трапеза, яку приготовила пані Л. Сердюк. На цій трапезі присутні зложили 50 дол. на невінучий вінок Покійному, які призначено на Церкву-Пам'ятник у Баунд-Бруку.

Василь Сердюк.

СОТНИК МИХАЙЛО ЄЛЬНИКІВ

29-го грудня 1964 року ӯпокоївся в Бозі на 68-ому році життя св. пам. інж. Михайло Єльників — сот. Окремої Кінної дивізії Армії УНР, учасник Зимового Походу, Лицар Ордену Залізного Хреста, абсолювент Української Господарської Академії в Подебрадах.

Св. пам. інж. М. Єльників народився 1-го вересня 1897 року в Новоукраїнці на Херсонщині, похований 2 січня 1965 року на православному цвинтарі в Баунд Бруку.

Вічна йому пам'ять!

ВІДІЙШОВ

Сотникові армії УНР, другові, сл. п. М. Єльникову.

Відійшов ще один —
хто кував, хто різьбив
дні державності —
Нації славу,

хто віддав неподільно себе
боротьбі, щоби був Конотоп,
не Полтава...

Влав учора один з тих,
хто гордо поніс
в чужину
наші тризуб і Січень,
хто Петлюри ідея яскі
не згубив у чужім многоріччі...
Поховали того,

хто у мріях летів
до останнього —
в степ Батьківщини.

Хто ж то знов,
що кінцева життєва мета
в Місті-Спруті,
у Місті-Машині...

Микола Дербуш

Міннеаполіс, 10. 1. 1965.

НАД СВІЖИМИ МОГИЛАМИ

"Українське Слово" подало сумну вістку, що 12-го січня 1965 року на 69-му році життя у Франції помер вояк 6-ої Стр. див. Армії УНР св. пам. Зиночій Поштаренко. Покійний походив з Київщини. В Українській Армії перебувув у всесь період її збройного чину. Був активним членом багатьох українських організацій, жертовний на всякі національні потреби, вірний святій національній ідеї то останніх хвилин свого життя. Похований в Олен-ле-Тиш на Мозельщині, де чотири десятки літ працював у кopalнях залізної руди.

Повідомлений про смерть св. пам. Зиновія Поштаренка, кол. командир Штабової сотні 6-ої Січової Стрілецької дивізії генерал Петро Самутин нам пише:

"Я не тільки його пригадую, але й знаю його, як одного з прикладних вояків. Вийшов він з рядів "Запорожців" і в пізніших часах попав в ряди 6-ої Стр. дивізії. Завжди лагідний і погідний, відзначався надзвичайною відвагою. Належав до

першої чети Штабової сотні. Брав уділ в боях в районі Більської Волі та в обороні Замостя. Мав великий моральний вплив на стрільців та в тяжких ситуаціях підтримував їх на дусі. Свідомий українець і безкомпромісний борець за українську державність. Хай чужа земля буде йому легкою, а пам'ять про нього залишиться у наших серцях вічно!".

"Український Голос" (17. 2. 65) повідомлює, що в Четам, Онтаріо, в Канаді 25-го вересня 1964 року на 67-ому році життя помер старшина 3-ої Залізної дивізії св. пам. Кузьма Петрусенко. У посмертній згадці подано, що Покійний народився в Харкові, в 1917 році був учасником Військового З'їзду в Києві, брав участь в боях за Київський Арсенал, належав до Слобідського Гайдамацького Коша, був учасником Зимового Походу.

Вічна пам'ять дорогим побратимам!

НЕХАЙ БУДЕ ВІДОМО

Головна Управа Комітету Пам'ятника Шевченкові на своєму засіданні в дні 30-го січня ц. р. вирішила привернути ім'я президента УНР в екзилі д-ра Ст. Витвицького до пропам'ятної грамоти, що буде вмурювана в п'єдестал пам'ятника разом з іншими документами під час окремої вроочистості 29-го травня цього року.

ПОДЯКА

З Волі Всешильного дня 4 лютого 1965 р. відійшла від нас у Вічність наша найдорожча Матілдна ЧЕСНОНЬ.

У великому горі, в сумні дні прощання з нашою найдорожчою Мамою, наші приятелі-побратими та їх родини, із числа членів Союзу Українських Ветеранів, станиці в Чікаго, виявили нам, головне, дійсно воїнську солідарність, глибоко зворушливе співчуття, любов та підтримку в ту тяжку для нас годину — ім усім широко дякуємо.

Особливо дякуємо пані генералові Олені Чабанівській, побратимам: Артюшенкові Юрієві, Бражникові Василеві, Зарицькому Володимирові, Личикові Миколі та Фещенко-Чопівському Миколі за складений чудовий нагробний вінок та за присутність на молитві за спокій душі нашої Мами.

Окремо дякуємо нашому другові-побратимові інж. пор. Миколі Фещенко-Чопівському за дійсно захопливі слова прощання і пошани до пам'яти нашої Мами та сердечні слова потіхи, виголошенні ним другого дня похоронних обрядів. Його слова та почуття залишаться для нас незабутніми.

Також широко дякуємо паням: інженерові Калісті Фещенко-Чопівській та генералові Олені Чабанівській, які в проводі побратима інж. Йосифа Кушеліва огорнули нас своїм духовим теплом, так притаманним в такі часи українським жінкам, як також ім наша широка подяка за труд останнього дня у проводах нашої найдорожчої Мами на місці Вічного Спочинку.

Щиро дякуємо і всім нашим приятелям та знайомим українцям, що підтримували нас в нашім горі та за слова широго співчуття нам.

З великою любов'ю до Всіх Вас,
Катерина і Іван Чесно.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Від 15-го грудня 1964 до 20-го лютого 1965 року на передплату і пресовий фонд вплатили:

Канада:

UBA Trading Co Ltd — 10 дол., М. Гарас — 8 дол., О. Семотюк, В. Єфімчук і О. Шаруда по 6 дол., М. Юсипчук, М. Сокіл, Г. Турко, В. Мулевич, К. Бризгун, І. Радкевич, Є. Венгринович — по 5 дол., К. Зборок, Н. Палій — по 4 дол., о. І. Тріска, Г. Мілович, І. Зварич, О. Федорів — по 3 дол.; І. Пиндик, Л. Даниляк, Й. Добрянський — по 2 дол.

США:

СУВ в США, Відділ в Міннеаполісі — 15 дол., П. Партикевич і Д. Стопкей — по 6 дол., В. Кедровський, Д. Лимаренко, М. Каплистий, Ю. Лукашук, В. Зарицький, В. Романовський — по 5 дол., В. Гарбер, В. Сердюк — по 4 дол., С. Зеркаль, В. Дмитріюк, І. Гнойовий, М. Кобилянський, М. Янов, В. Чехірда, А. Любарівський — по 3 дол., І. Чесно, І. Толочний — по 2 дол., П. Мегік — 1 дол.

Австралія:

І. Грушецький — 7 дол., Е. Буштедт — 5 дол., Г. Божок — 2,40 дол.

Франція:

В. Солонар — 4 дол.

Німеччина:

Пані Харитина Пекарчук — 5 дол., І. Радченко — 1 дол.

В Адміністрації "Дороговказу"

можна набути:

1. Альбом "Десятирітній Шлях". Містить до 300 світлин із життя УНДС, УНРади і СУВ в Німеччині. Ціна в полотн. оправі і з пересилкою — \$3,75.

2. Проф. Х. Рябокінь — "Сучасна цивілізація і атомова енергія" — \$0.50.

3. Альбом "Союз Бувших Українських Вояків у Канаді" — \$1.00.

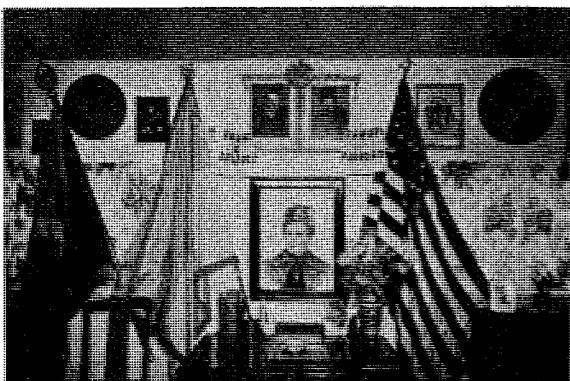
4. Йосип Сірий — "Оповідання"

1-ша Збірка — \$1.00.

2-га Збірка — \$2.00.

5. Листівки — "Розстріл 359 під Базаром".

10 штук — \$1.00.

Вид в Музейо. На чолі портрет С. Петлюри.
Мал. проф. К. Антоновичевої.

Загальний вид Музею в Денвері кімната ч. 2. На стінах образи
малярів ген. Б. Палія-Нейла, інж. Сластіона та В. Петрука.

Мал. В. Петruk: Посдинок Богуна з Володимірським.
Власність Архіву-Музею в Денвері.

Мал. В. Петruk: Похід Гетьмана Хмельницького на Польщу.
Власність Архіву-Музею в Денвері.

Старшина під час Визвольних Змагань в Україні на Київщині.
Власність Архіву-Музею в Денвері.

Сотник Українського Вільного Козацтва, 1919 р.
Власність Архіву-Музею в Денвері.

Керівництво Музею Історичних пам'яток Визвольної Боротьби України в Денвері звертається з просьбою до всіх комбатантських організацій та окремих учасників Визвольної Війни надсилати до Українського Архіву-Музею в Денвері все, що пов'язане з Визвольною Боротьбою та українським мистецтвом і пресою.

Надсилати на адресу:

P. Olexienko, 1359 Steele St., Denver,
Colorado. 80206. U.S.A.

ДОРОГОВЪДЪ

ОРГАН ВОЯЦЬКОЇ ДУМКИ ЧИНУ

"ДОРОГОВКАЗ"

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження "Бюлетеня СБУВ у Канаді".

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00,
ціна окремого числа — 50 центів.

Редакція застерігає собі право виправляти і скороочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.

ПРЕДСТАВНИЦТВА:

США:

A. Kushchynskyj
2100 W. Chicago Ave.,
Chicago, 60622, Ill.

O. Matuch
166 Keystone Ave.,
Buffalo, 14211, N. Y.

N. Antonenko
65 Pearl Str.,
Denver, Colo, 80203, USA

B. Zadojanyj
136 - 27 Franklin Ave. Apt. 3D
Flushing, New York 11355

Англія:

P. Bazylewskyj
95 Finborough Rd.,
London, S. W. 10.

Франція:

A. Grychine
18, rue de la Mothe
Dombasle S/M (M. et M.)
(Кonto для вплати передплати:
Nancy C. C. 1798—13)

Австралія:

J. Zakrewskyj
23 Palmerston Rd.,
North Unley, S. A.

"Dorohowkaz" — "Guide"

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the "Bulletin"). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypoweckyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

Д. Денисенко — "Коли Земля горить"...

В. Кедровський — "Спроба вбити Головного
Отамана".

І. Вонарха-Варнак — "Замість квітів но могилу".

М. К. — "Лариса Петлюрівна".

* — "Полковник Олександр Петлюра".

В. Задоянний — "В далеку дорогу".

А. Кущинський — "Вже восьма нагорода".

М. Каплисний — "Відійшов на вічний спочинок
генерал Петро Дяченко".

А. Гришин — "В Церкві св. Симона".

Актив. Посмертні згадки. Сторінка Юних Друзів.
Повідомлення Адміністрації.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Головний Отаман Симон Петлюра. Париж, 1926.

Д. Денисенко

"КОЛИ ЗЕМЛЯ ГОРИТЬ..."

Сьогодні минає 44 роки від останнього гарматного пострілу, коли українські вояки — сьогоднішні свідки визвольної боротьби, колишні вояки Української Народної Республіки, учасники нашого славного минулого, — почали свій тяжкий відступ у незнане далекої чужини. Це було тоді, коли горіла Українська Земля полум'ям слави наших предків, небувалою в світі відвагою та найчистішою щирістю молодих сердець, які з легендами викресали нашу дійсність та записали міццю зализа та вогню українське ім'я золотими літерами у всесвітню історію. Це була тоді армія, сила життя, сила солодких мрій на "Воскресення", що їх доля розгубила на тернистих шляхах чужини. Сьогодні між нами опинилася лише маленька горстка їх. Тут і там ми бачили, стрічали їх, людей інвалідів, безруких, безногих, хворих, скалічених тілом і душою, які мовчки терпеливо несли і несуть на собі, бодай чи не найтяжчий, хрест недолі нашої поневоленої батьківщини. Ми бачили їх бідними, обдертими, голодними, але завжди гордими, відважними, чесними, завжди працьовитими та жертвовими. І такими вони зараз є між нами. Їх життя не стеляться барвінками, рожами, бож ласка чужини із її забезпеченням непрацездатних — це навряд чи може покрити мінімум людського утримання, але вони приймають і цю долю за дар Божий.

У державних народів ці люди знаходяться на спеціальній опіці із дотриманням до них найдалі ідуchoї пошани. Ми не маємо своєї держави. Ми не маємо й матеріальних засобів, проте ми мусимо мати почуття людини, української людини... Мусимо мати любов до своєї поневоленої батьківщини, а тим самим, і до тих, які пов'язали з нею своє молоде життя. Ми мусимо мати національну гідність, що при доброму бажанні та здоровому підході до справи може дати дуже багато. Лише треба хотіти, уміти та розуміти. Ці люди, живі герої, не вимагають від нас матеріальних благ, милосердя. Ім потрібна лише наша добра поставка, трішки

українського серця, яке нагріє їх вірою до нас, осолодить їхнє, справді тяжке, життя та буде моральною нагородою за їх минулі славні дні.

Це є занедбані, прикрі сьогодні, справи і ми мусимо зібратись на громадську відвагу та з рукою на серці признатись, що ми про це не думали. Забули... а переважно не хотіли думати про речі, які все далі відходять від нас та тягнуть наше сумління, наших дітей у безодню чужини.

Подумаймо перед "дванадцятю", поки відійде від нас "останній з могіканів", що це не є справа лише харитативних сліз, які виливаються з наших очей, щоб випарувати та розвіятись безслідно в просторах блакіті. Це є головна частина нашого фундаменту, нашої історії, геройське минуле її та приклад для нашого молодого покоління, який по вік буде напувати його душу животворчою водою української криниці.

В народі, який чекає на "Воскресення", а тим більше в наших обставинах, мусить жити пам'ять про тих, що творили українську державу, що творили і Крути, і Базар, що боролися до останнього, але від нашого громадянства не заслужили навіть права на свою українську назву, що її заміняємо чужим, менше нас зобов'язуючим, невиправданим — "пенсіонер", зараховуючи правдиву еміграційну сторінку до групи поляглих, похованіх-безіменних.

Ці прикрі слова змусила мене написати ще прикріша подія, якої я був свідком на одній недавній імпрезі та яка в нашому еміграційному житті не становить вийнятку.

До каси підходить знаний український ветеран-інвалід. Платить свій вдовинний гріш. Поміж рядами зайнятих крісел пробирається до переду. У цей момент гасне світло. Він опинився у проході. Біля нього сидить 15-тилітній юнак. Розпорядник у клопоті і звертається до "молодця", щоб той відступив своє місце, але цей юнак гордо говорить: "Хай шукає собі сам місце. Я не винен, що він інвалід".

На ці слова відгукнулася якась пані, пропонуючи своє місце, але ветеран, з йому лише знаним почуттям, відмовився та непомітно вийшов, забираючи із собою виправданий жаль до нас усіх. І ось кінець. Наш юнак гордо, з піднесеною головою, прямує до виходу...

У мене постає питання: щож він узяв із згаданої імпрези і що несе додому? Чи ж знають про цю подію його батьки? Думаю, що ні! Вони про ці речі з дітьми не говорять що видно з поведінки їхнього синка, який у цьому році, а може в наступному, принесе батькам свідоцтво зрілості.

Так, він вийшов "переможцем". Але чи ж повернеться він до нас ще колись? Чи при-

йде він колись, або його нащадки на наше українське "Свято Державності" та "Свято Героїв"? Чи ж згадає колись "незлім тихим словом" тих, що своїм життям стелили йому українську долю?...

На ці питання напевно дасть відповідь наше недалеке гірке майбутнє, за яке історія засудить і нас.

Отже, пригадаймо часи "коли горіла Українська Земля" та не забуваймо тих живих свідків, що зараз біля нас. Пригадуймо та розповідаймо молоді, своїм дітям про наше славне минуле. І тоді тільки наші діти не покинуть нас.

"УКРАЇНА, ЧЕСТЬ І ЧЕСНІСТЬ!.."

8-го лютого 1920 року Божого Головний Отаман Військ і Фльоти Української Народної Республіки Симон Петлюра підписав наказ ч. 1 про організацію і формування 6-ої Січової Стрілецької дивізії. Місцем формування призначено табір полонених та інтернованих Ланцут і фортецю Берестя (Польща). Командиром дивізії призначено полковника Генштабу Марка Безручка, а Начальником Штабу дивізії полковника Генштабу Всеволода Змієнка.

Лави дивізії поповнили вояки Армії УНР, що не взяли участі в Першому Зимовому Поході (полонені, ранені та хворі). Ці вояки репрезентували всі землі України: Велику Україну, Галичину, Закарпаття, Буковину, Крим і Кубань.

6-та Січова Стрілецька дивізія була дійсно соборною дивізією. Пройшла і вона тяжкий бойовий шлях Армії УНР та з честью виконала всі бойові накази Головної Команди Армії, уславившись низкою боїв, а в тому і обороною міста Замостя перед переважливими силами кінної армії Будьонного.

Одна бригада дивізії взяла участь в Другому Зимовому Поході. Із рядів дивізії вийшов ройовий Степан Щербак — Велетень Духа з-під Базару.

Гаслом дивізії було і є: "Україна, Честь і Чесність".

Вояцтву 6-ої Січової Стрілецької дивізії —
наш щирий побратимський привіт. Полаглим —
чесь і слава!..

Головний Отаман С. Петлюра в оточенні членів Уряду і представників чужинецьких військових місій в Кам'янці в 1920 році.

В. Кедровський
полк. Армії УНР

СПРОБА ВБИТИ ГОЛОВНОГО ОТАМАНА

Директорія в Кам'янці Подільському містилася Директорія, але й будинок на проспекті вулиці. Я мав своє приміщення в домі відомого українського діяча, довголітнього Голови "Просвіти", лікаря К. Солухи. Дім його був на розі Високої вулиці та вулиці Т. Шевченка. Із саду навколо будинка К. Солухи було видно не лише дім, у якому містилась у великому приватному будинку на тилежній стороні Високої вулиці, де була Охорона Головного Отамана й Директорії.

Майже кожного ранку о дев'ятій годині Симон Петлюра виїздив з помешкання Директорії до будинку Ради Міністрів, що містилась біля Турецького мосту в будинку банку. Коли С. Петлюра був у Кам'янці, де також у той час перебував і я, то кожного ранку я приходив до нього, щоб скласти йому звіт Державної Інспектури про становище в армії і в запіллі та одержати від нього накази і інструкції.

Звичайно, я приходив до помешкання Головного Отамана о годині пів до восьмої ранку, тоді ми разом з ним сидіали. Після розмов із С. Петлюрою я вертався до свого помешкання, щоб потім поїхати до Державної Інспектури на Поштовій вулиці чи на засідання Ради Міністрів, або виїхати на фронт, чи в яку резервову частину в нагальних справах. Головний Отаман, звичайно, виїздив о 9-ї годині ранку до приміщення Ради Міністрів. Не зважаючи на поради, він ніколи

не мав охорони, а в авті був тільки з одним із своїх ад'ютантів та із шофером.

Рада Міністрів, Військове Міністерство і Штаб Армії мали відомості, що денікінці готовують атентат на Головного Отамана. Я особисто одержав докладний лист від нашого військового атташе при місії генерала Дельвіга в Букарешті — штабс-капітана Генерального Штабу Спиридона Білецького, з яким мене в'язала спільна праця в Українському Генеральному Комітеті, до якого він був кооптованим членом у 1917 році. Білецький писав, що денікінці вирядили до Кам'янця-Подільського групу військових на чолі з капітаном Сідоріном. Завданням цієї групи було войти і вбивати Головного Петлюру. При тім капітан Білецький в загальних рисах подав мені зовнішній вигляд капітана Сідоріна, характеризуючи його як людину вище середнього росту й сухоряту.

Одного ранку, в середині жовтня, вертаючись як звичайно до свого помешкання після моєго звіту Головному Отаманові, я побачив, що на лавці біля моїх парадних дверей сидить незнайома мені сухорята людина в солдатській шнелі. Я відразу запідозрив, що він когось тут висліджує. Може Головного Отамана, а може й мене, бо я також мав повідомлення, що на мене й інших наших діячів полюють почасти большевики, денікінці, або навіть власні "отамани" типу Козира-Зірки, Оскілка або також маєнівці.

Звичайно я переходив вулицю навскіс прямо до моїх дверей, але тепер я попрямував уздовж Високої вулиці, перетинаючи Шевченківську з тим, щоб вийти по Високій вулиці з боку дому К. Солухи. Пройшовши кілька кроків по Високій вулиці так, щоб мене не було видно тому, хто сидів на лавці біля моїх дверей, я швидко вийшов із-за рогу вулиці і вмить опинився перед незнайомим.

У мене бравнінг уже був у руці. Спинившись у трьох кроках від незнайомого, я голосно назвав його:

“Капітан Сідорін?”

Він оставтів від мого несподіваного запитання і нервово відповів, спочатку плутаючись:

— Я... Нет!.. Я просто отдаю здеся!..

Направивши бравнінг у груди незнайомого, я скомандував:

“Рукі по швам!... І не шевелісь!... Ілі застрелю!..”

Він став струнко, очевидно далі спантеличений від несподіванки. Тим часом козак з Охорони Головного Отамана, що був на чатах на розі Високої та Шевченківської вулиць, охороняючи вілу, де підебував Головний Отаман та інші члени Директорії, побачивши сцену біля моїх дверей, зчинив алярм і викликав начальника Охорони Головного Отамана полковника Куликівського. За пару хвилин мене й незнайомого оточило кілька козаків з Охорони на чолі з варто-вим старшиною. Арештованого запровадили до помешкання Охорони, а я негайно подався до Головного Отамана разом з начальни-

ком його Охорони полковником Куликівським. При обшуці арештованого в нього були знайдені якісь явно фальшиві посвідки та бравнінг під шинелею в кишені френча.

Для нас не було сумніву, що це був один з організаторів атентату на Головного Отамана. Ми поспішно розповіли С. Петлюрі про пригоду, яка щойно сталася та просили його не їхати зараз на засідання Ради Міністрів, а почекати поки Охорона та військова контр-розвідка не переконаються, що не має небезпеки для нього їхати до міста. Головний Отаман нерадо погодився трохи відкладти свою поїздку, а до того ще й згодився цим разом їхати іншим шляхом. Ми радили йому взагалі не їздити завжди тим самим шляхом і не в той самий час. Але С. Петлюра не взяв на увагу нашої поради.

Охорона Головного Отамана негайно сповістила контр-розвідку Армії і коменданта міста про цей випадок і поспішно спільното перевірили шлях від Високої вулиці до помешкання Ради Міністрів. При тім було арештовано уздовж вулиці Шевченка, на різних перехрестях інших вулиць, трьох денікінців, у яких було відібрано шість французьких гранат.

Всю цю банду, на чолі з їх капітаном, було арештовано й передано комендантovі міста Кам'янця-Подільського полковникові Колодієві. Полковник Колодій та його слідчий апарат довго мнялися з “доказним слідством”, щоб притягнути до суду арештованих. Події йшли з фееричною швидкістю і я особисто так і не довідався, що сталося з арештованими.

...“Коли ми вважаємо, а в цьому нема сумніву, що ми всі вважаємо ідеали, проголошенні 4-им Універсалом, священими і здійснення їх конечним для щастя і розквіту українського народу, то треба за них боротися. А для того, щоб боротися, треба вірити. Вірити в український народ, в українську наці-

ональну справу, вірити в остаточну перемогу української національної ідеї.

Бо національна ідея — висока ідея. А чим вище ідея, тим завзятіший бій за неї, і тим солодша і краща буде перемога”...

Є. Гловінський, 22 січня 1961.

I. Вонарха-Варнак

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ

(У 5-ту річницю смерти св. пам. Ольги Петлюрової)

23-го листопада 1964 року минуло п'ять років, як св. пам. дружина Головного Отамана Ольга Петлюрова залишила цей світ, але в п'яту річницю її смерти я не зустрічав у пресі згадки про цю шляхетну, скромну і безпретенсійну, а в той же час велику страдницю. Можливо це тому, що Покійна не належала до жодних угруповань, тому її і призабуто.

Св. пам. Ольгу Петлюрову знову я трохи з Полтавщини, але близче пізнав її вже у Франції в 1926-ому і наступних роках. Переживши страшну трагедію замордовання Головного Отамана, а пізніше “Паризький суд з дикунським вироком”, Покійна посвятилася вихованню єдиної дочки — красуні Лесі. Та жорстока недоля і тут не щадила для неї своїх ударів. Улюблениця Пана Отамана і Пані Отаманової — Леся захворіла на сухоти і то ще так, що одна легеня потребувала сонця, а для другої воно шкодило.

З незрозумілою нам стійкістю святої Покійниця прийняла і цей удар недолі. Живучи в Греноблі, де Леся вчашала до школи, я часто здивувався з нею. Про матір вона казала: “Мама прийняла все з вірою в Бога і спокійно несе свій хрест. Звичайно, турбується, що я нездорова, але молити Бога про волю-долю для України і нас усіх”...

Після окупації Франції німецьким військом, пані Отаманова з недужою Леєю жила, як на ті часи, у досить невідрадних умовах. Але, не зважаючи на що, вони обидві глибоко переймалися долею колишніх українських вояків, і особливо у Франції. Пригадую такий випадок:

Десь наприкінці 1941 року пок. (тоді) сотник П. Шмалій переслав мені 175 фран-

ків, щоб я їх передав Пані Отамановій, бо вона позичила йому цю суму свого часу на операцію. Я відіслав ці гроші і одержав листа від Лесі, в якому вона, з доручення Пані Отаманової, писала: “Хіба не має там біля Вас хворих українських вояків, що бідують? Надішліть нам адресу двох, ми їм ці гроші вишлемо. Їм, бідним, у цей час ще гірше; як нам”. Я послав дві адреси, покійних уже тепер, О. К. і Г. Б. і вони цю допомогу одержали. Яка самопосвята цих двох доньок України, що бідуючи самі, дбали про долю нещасних українських вояків...

Один лише раз, у 1958 році, Покійна Пані Отаманова поскаржилася мені: “Боже! Навіщо я живу на світі? Людей рідко коли бачу, стратила всю родину, Батьківщину, немічна. Я лише турбую людей своїм життям. Чому Бог не посилає мені смерті?.. Так хочу бувати в церкві, помолитись, але.. не завжди можу...”

Згадуючи ці слова, я дивився на Покійну під час панахиди на могилі Головного Отамана у травні того ж 1958 року. Вона, не зважаючи на те, що вже не могла ходити, стояла з якоюсь неземною привітною усмішкою. От де втілилась невимовна Голгота України!..

Згадуючи в 5-ту річницю смерти Покійну Пані Отаманову, низько схиляю свою сиву голову перед світлою пам'ятю “Великої жінки України”, перед пам'ятю тої, що і в тяжкій недолі не забувала українського вояка і що теплотою свого страдницького серця збудувала собі незримий пам'ятник безмежної пошани і вдячності в серцях та душах усього Вояцтва Армії УНР.

М. К.

ЛАРИСА ПЕТЛЮРІВНА

Головний Отаман Симон Петлюра із своєю дочкою
Лесею. Париж, 1925.
Фото М. Ковальського.

Хто пам'ятає дочку Головного Отамана Симона Петлюри з давніх часів, той не називав її інакше, як Панною Лесею. Мила, мовчазна, спостерігала вона розумними дитячими очима безліч людей, які оточували її Батька.

Дійсне ж ім'я її було Лариса. Народилася вона 25 жовтня 1911 року в Києві, хоч з матеріалів виданих Центральним Комітетом Вшанування Пам'яті Симона Петлюри в Нью-Йорку виходить, що дочка Лариса народилася в Москві.

Ще із самого малку Лариса Петлюрівна звикла бачити свого батька в постійному

русі і дуже рідко бачила його вдома, а навіть не бачила його місяцями. Особливо під час війни, коли Симон Петлюра був у Мінську на одновідальному посту в "Союзі Земств і Городів".

Лише у 1917 році, коли батько Лариси став на чолі Військового Секретаріату при Центральній Раді, Лариса з матір'ю Ольгою Опанасівною переїхала до Києва, але й тут не зазнала нормального родинного життя. Бож почалися події боротьби за державність, і молода Лариса мандрувала по Україні вслід за батьком, а у 1920 році була в Польщі та в Чехословаччині.

У другій половині 1925 року приїздить вона до Парижу і живе з батьком на Рю Тенар. У Парижі мусіла подбати про продовження науки і вступила до ліцею Фенельон, де мусіла швидким темпом опанувати французьку мову.

З надзвичайною силою волі перенесла вона трагедію 25 Травня 1926 року. Це був страшний удар саме у її віці — 15 років. Це ж тоді, коли формується характер, коли речі у світі мають зовсім інше насвітлення, коли далека з Франції Батьківщина, Україна, уявляється Прекрасною Дамою у мрійливому авреолі, коли Леся бачила сотні українських емігрантів — близьких співробітників і звичайних патріотів, здебільшого бояків Армії УНР, але і тих, і других вірних Головному Отаманові, її батькові, безкомпромісних борців за Визволення України і її Державність. І власне в цей період довелось втратити Головного Отамана, для одних, а для неї — Рідного Батька.

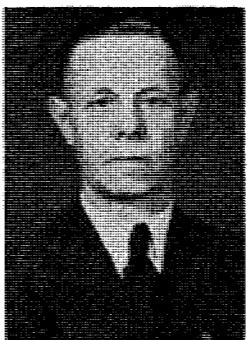
Варто глянути було на невелику постать Лесі в жалобі, із скам'янілим від внутрішнього болю обличчям, із стиснутими устами, коли йшла вона за труною Батька на кладовище Монпарнас, щоб пізнати, що творилося у її розіп'ятій душі. Але перенесла вона цей біль і з печаттю цієї загальної трагедії пішла по шляху життя.

Однаке хвороба легенів виявилася дуже гострою. Вона з матір'ю переїхала до Камбо-

ле-Бен, де кліматичні умови затримали поступ хвороби. Леся мусіла надолужувати утрачений час для науки, і приклада всю свою волю, щоб здати іспити на матуру і готовуватися до вищої школи. Але хвороба не ждала, розгоралася. Леся мусіла злягти і 6 листопада 1942 року покинула це життя, в якому не зазнала щастя і спокійних хвилин.

Через кілька тижнів, переборовши всілякі труднощі (адже це були часи німецької окупації Франції), українці, що залишилися в Парижі, перевезли труну Лесі до Парижу і похавали її у склепі Батька, на кладовищі Монпарнас.

Там уже з'єдналася єдина дочка з Батьком і то на віки вічні.

ПОЛКОВНИК ОЛЕКСАНДЕР ПЕТЛЮРА

В архівах Генеральної Управи СБУВ переховується відпис власноручно написаного життєпису св. пам. полковника Олександра Петлюри, в якому читаємо:

"Народився я в місті Полтаві 12-го вересня (30-го серпня ст. ст.) 1888 року. Мої батьки — Василь Павлович Петлюра, а мати Ольга Олексіївна з дому Марченко. Обое православного віровизнання — українці. Моя освіта: скінчив Духовну Семінарію в Полтаві в 1910 році.

Служба в Російській Армії. 25-го серпня 1912 року вступив, як однорічник, до 34 пішого Сівського полку (Полтава). В серпні 1913 року вийшов у запас армії. В другій половині липня 1914 був мобілізований до Сівського полку, як прaporщик запасу, і з цим полком вийшов на війну проти німецько-австрійських військ. 14-го жовтня 1914 року, після контузії, був евакуований з фронту до військового шпиталю. Місяць пізніше був призначений до 27-го запасного батальйону, як командир чети в "учебній команді" підофіцерів. У травні 1915 року був призначений до 3-ої Школи Прaporщиків у Києві на становище заступника курсового

офіцера і викладача фортифікації та статутів. У вересні 1916 року був призначений на фронт на становище командира сотні до 399 пішого Нікопольського полку, де перевував до березня 1917 року.

Служба в Українській Армії. Після 2-го Військового З'їзду в Києві був призначений до 2-го пішого полку ім. гетьмана Петра Дорошенка, а потім був перенесений до 2-го пішого загону на становище командира куреня. За часів панування гетьмана Павла Скоропадського з політичних мотивів був заарештований і сидів у Лук'янівській в'язниці у Києві. За часів Директорії працював у Штабі Головного Отамана Військ Української Народної Республіки. В січні 1919 року був приділений до 3-ої Залізної Стрілецької дивізії на становище командира куреня. Перебував у таборі інтернованих у Каліші до 1925 року. На підставі наказу Армії УНР був звільнений у безтермінову відпушку.

Служба в Польській Армії. З мотивів потреби підготовки кадрів для боротьби з московською комуністично-большевицькою окупаційною владою, на підставі порозуміння з українськими військовими чинниками, 1-го лютого 1928 року вступив, як контрактний офіцер, до польського війська і був приділений до 1-го полку піхоти Легіонів у м. Вільні. На становищі командира батальйону перебував там до початку 2-ої світової війни. В боротьбі проти німців приймав активну участь на фронти. Був узятий у полон і сидів у таборі під Таненбергом.

Еміграція. Перебував у скіtal'chих таборах УНРА та IPO в Оффенбаху, Майнц Кастелі і Форцгаймі. В червні 1950 року виїхав до Канади. Під час перебування в таборах виконував обов'язки громадського ха-

рактеру, як голова таборової ради і голова контролюної комісії табору. Є членом СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ. Членська книжка — ч. 0092”.

Св. пам. полковник Олександр Петлюра з своєю родиною, дружиною Іриною і сином Володимиром, прибув до Канади 21-го червня 1950 року. Короткий час працював у Гринсбі, біля Торонто, в редакції “Церква і Нарід”. Помер 4-го березня 1951 року і

похований на цвинтарі “Проспект” у Торонто. З часом тут поховано також св. пам. пплк. Тимоша Омельченка і сотника Олександра Савченка, поставлено спільній величний пам'ятник, і ця могила-символ стала місцем, де щороку на Зелені Свята збирається Українська Громада, щоб разом з ветеранами віддати пошану не тільки тим, що тут поховані, але і всім поляглим на полі бою та померлим на чужині, що боролися за Волю України.

Світанки минулого

В. Задоянний

В ДАЛЕКУ ДОРОГУ

(Уривок.)

Засуд смерти на п'ятьох терористів був виданий й затверджений. Засудженим не казано, коли їх будуть страчувати, але тому, що це діялося, як звичайно, вони знали, що їх стратять цієї ночі, або найпізніше другого дня. І коли їм запропонували на другий день бачитися з родичами, вони зрозуміли, що страждання буде на другий день уранці.

У Тані Ковальчук не було близьких рідних, а ті, що були, жили в глушині, на Україні, і ледви чи знали щось про засуд. Про рідних у Марусі і Веблого, як невідомих, зовсім навіть не говорено, тільки Сергієві Головатому і Василеві Кушніреві треба було бачитися із батьками. І вони вже зі страхом і тugoю думали про цю зустріч, бо не зважились відмовити своїм стареньким останньої розмови, останнього поцілунку.

Особливо мучився Сергій Головатий. Він дуже любив свого батька і матір, а тепер був у страхові, що буде з ними бачитися. Сама смерть здавалася йому легша і не та-ка страшна, як цих кілька коротких і не-розумілих хвилин, що стояли ніби поза самим життям. Як дивитись, що думати, що говорити? Це відмовлявся зрозуміти мозок людини. Саме те просте і звичайне: “здоров,

батьку!” здавалось йому безмежно страшне у своїй нелюдяності.

А однаке сталося все краще, як навіть думав сам Сергій.

Перший увійшов у кімнату, де мали бачитись, батько Сергія, Микола Головатий. Увесь був білий, мов голуб, — лице, борода, волосся і руки, ніби сніжну постать убрали в людське одіння. Увійшовши він у кімнату твердо, сильними кроками, простягнув білу суху руку і голосно сказав:

— Здоров, Сергію!

За ним поволі ішла мати і дивно усміхалася. І вона також простягнула свою руку та голосно повторила:

— Здоров, Сергію!

Поцілувала в уста — і мовчки сіла. Не кидалася, не плакала, не кричала, не робила нічого страшного, чого сподівався Сергій, а поцілувала і мовчки сіла.

Сергій не знав, що всю попередню ніч обдумував батько з напруженням всіх своїх сил цю хвилю. “Не обтяжити, а облегчити повинні ми останні хвилини нашому синові” — твердо вирішив батько і старанно важив кожне можливе слово завтрішньої розмови, кожний рух. Та часом мішався, тратив і те,

що вспів уже приготовити, і гірко плакав. А вранці пояснив жінці, як треба тримати себе при зустрічі.

— Головне, поцілуй — і мовчи! — вчив він жінку. — Потім можеш і говорити, трохи згодом, а коли поцілуєш, то мовчи. Не говори зразу після поцілунку, розумієш? А то скажеш не те, що належить.

— Розумію, Миколо, — відповіла мати, плачуши.

— І не плач. Борони тебе, Боже, плакати! Таж ти уб'еш його плачем.

— А чому ж ти сам плачеш?..

— Заплачеш опісля. А там не треба, чуєш?

— Добре, Миколо.

І поїхали обое мовчки, зігнувшись, обое сиві і старі, а місто весело гомоніло: на вулицях було галасливо й людно.

Сіли. Микола став пригноблений, заложив праву руку за берег світки. Сергій посидів одну хвилину, поглянув близько на зморщене лице матері і скочив.

— Посидь, Сергіечку, — попросила мати.

— Сиди, Сергію, — повторив батько.

Мовчали. Мати дивно усміхалася. Було страшно сказати слово, наче б кожне слово стратило своє значення і означало тільки одне: смерть. Сергій хвилину глянув на батька, а відтак спітав:

— А як сестра? Здорова?

— Ніночка нічого не знає, — поспішно відповіла мати.

Але батько суворо глянув на неї.

— Чого ж брехати? Дівчатко прочитало в газетах. Нехай Сергій знає, що всі ми близькі до нього... в цей час... думали і...

Далі він не міг говорити. Та зразу ж лице матері розплилося, заколисалось, стало мокре і дике.

— Се... Се... — повторювала вона.

— М а м о ч к о !

Батько подавсь вперед і трясучись увесь, кожною частиною своєї свитини, кожною зморшкою лиця заговорив до жінки:

— Мовчи! Не муч його! Не муч! Не муч! Йому вмирати! Не муч!

Наляканна, вона мовчала, а він все ще тряс перед грудьми стиснутими кулаками.

А потім голосно з виразом штучного спокою запитав білими вустами:

— Коли?

— Завтра, рано — такими ж білими вустами відповів Сергій.

Мати дивилася в землю, ворушила вустами, наче б нічого нечула, та продовжуючи ворушити, ледве вимовила прості слова:

— Ніночка просила поцілувати тебе, Сергіечку.

— Поцілуй її від мене, — сказав Сергій.

— Добре. Ще Хворостівські кланялися тобі.

— Які Хворостівські? Ах, так! Батько перебив:

— Ну, треба йти. Уставай, мати, треба. У двох підвели вони ослаблену матір.

— Прощаєш! — наказав батько.

Вона зробила все, що їй казали. Та цілуючи сина коротким поцілунком, вона кивала головою і говорила щось недоречне:

— Ні, це не так... Як же я потім?.. як же я скажу?

— Прощаї, Сергію! — сказав батько. Вони стиснули взаємно руки і сильно та коротко поцілувались.

— Ти... — почав Сергій.

— Ну? — Уривисто спітав батько.

— Ти... — Знов почав Сергій. Та лице його жалісно, по-діточому зморщилося, а очі зразу залисилися слізами. Через їх іскристу грань він побачив біле лице батька з такими ж слізами.

— Ти, тату, благородний чоловік.

Сергій востаннє попрощався з батьком і матір'ю. Було це таке, про що не можна і не треба говорити.

Останні слова батькові були:

— Благословляю тебе Сину, на смерть. Умири хоробро, як герой. За Україну...

І вони пішли.

Вернувшись у камеру, Сергій ліг на причу обличчям до стіни, щоб сковатися від сторожі і довго, довго плакав.

Потім перестав і міцно заснув.

Ант. Кущинський

УЖЕ ВОСЬМА НАГОРОДА

Наш видатний нумізмат-колекціонер військових орденів і відзнак д-р Юрій Сас-Подлуський знову одержав за свої збірки дві перші нагороди. Це сталося 4-го квітня ц. р. на виставці Американського Нумізматичного Т-ва стейту Іллінойс у м. Централії. Тут фахове жюрі знавців присудило йому дві перші премії у формі двох мистецьких бронзових фігурок з відповідними вигравірованими написами: першу нагороду на всю ту нумізматичну виставку і першу нагороду у групі медалістів на тій виставці.

А крім того д-р Юрій Сас-Подлуський з черги взяв участь у величезній нумізматичній виставці, що відбулася 24-го квітня ц. р. в Чікаро і була присвячена колекціям монет та інших грошевих знаків. Тут були виставлені неоціненої вартості експонати, починаючи від рідкісних американських стировинних грошей з дерева, біблійних і римських грошей, грошей російських, починаючи від мідляків Петра I-го і до сучасних золотих великих монет різних країн світу, а в тому Азії, Австралії, Африки та ССРР.

Здавалося б, що д-р Ю. Подлуський, який зовсім не "кохается в гроших", тут не матиме місця. Але і на цій виставці охоче прийняли його спеціальні колекції медалів, орденів та відзнак-нагород "за спасіння погибаючих", "за спасіння утопаючих", за заслуги в Червоному Хресті та за інші харитативно-гуманні заслуги.

Вистачить перечислити тут назви країн та кількість експонатів, які на цій виставці показав д-р Ю. Подлуський, щоб переконалися в багатстві і цих його колекцій.

Не можна було сподіватися, щоб д-р Ю. Подлуський за ці свої експонати був відзначений на цій виставці, бо вони, крім колекції грошей, не зовсім відповідали тематиці виставки, але і тут його нагороджено було одною з перших премій.

Д-р Юрій Подлуський і його дружина — пані Еріка на тлі експонатів і нагород. Чікаро, 1965.

Дня 6 червня ц. р. на нумізматичній виставці в Мортон Гров д-р Ю. Подлуський дістав першу нагороду за виставку своєї колекції орденів і медалів. Ця премія є в формі срібної плякети з відповідним іменним написом для прикріплення на стіні.

Таким чином д-р Ю. Подлуський став вже власником восьми перших нагород на нумізматичних виставках.

Про дотеперні успіхи і працю д-ра Ю. Подлуського на нумізматичному полі ми вже писали на сторінках нашого журналу двічі: у "Бюлетені СБУВ" (ч. 18) — "Три тисячі орденів і відзнак" та в "Дороговказі" — "Балянс праці гідний уваги і загального визнання". Нині ж, інформуючи читачів про дальшісяся його праці, сердечно йому гратуємо і щиро бажаємо дальншого переможного походу в нумізматичному світі.

ІЗ ЖИТТЯ СБУВ В КАНАДІ

ІЗ ЖИТТЯ 8-ОЇ СТАНИЦІ СБУВ

28-го березня ц. р. відбулися чергові Загальні Збори членства 8-ої Станіці СБУВ в Сен Кетрінс. Збори відбулися в присутності представників Генеральної Управи — майора І. Липовецького і сот. Д. Сачківського, а також члена Управи 5-ої Станіці побр. Л. Саїна. Збори вправно провадив пор. П. Казанівський. Управа Станіці склали звіт зі своєї діяльності. До складу нової Управи увійшли побратими: П. Казанівський, Ф. Мороз і М. Яремій. До контрольної Комісії — С. Захарчинський, Д. Кравченко і В. Дем'яненко. Комендант СБУВ майор І. Липовецький широко поінформував присутніх про працю СБУВ, як також про актуальні проблеми сучасного ветеранського життя.

ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРА 12-ОЇ СТАНИЦІ СБУВ В ОШАВІ

16-го травня 1965 року, в Церкві Св. Покрови в Ошаві, 12-та Станіця СБУВ посвятила свій прапор. Прапор за проектом пполк. М. Битинського виконав артист-маяр П. Магденко. Акт посвячення довершили Всеч. панотці Петро Запаринюк і Ростислав Панченко. Після душпастирських промов прапор передано Командантovі 12-ої Станіці сот. М. Годованякові, який у свою чергу урочисто передав його прaporonoщеві пор. Д. Станченкові. На урочистому бенкеті, який відбувся в церковній залі і яким ке-

рував М. Стороженко, було виголошено низку промов, темою яких були прапор, вояцька єдність і роля українського вояцтва в сучасній визвольній боротьбі. Генеральну Управу СБУВ на цій урочистості репрезентував майор І. Липовецький, 5-ту Станіцю — сот. І. Янішевський і сот. Ф. Винник. Присутніми на Святі були також: Представник ВО УНРади інж. Е. Пастернак та відпоручник Військового Ресорту майор П. Фелоренко. Союз Українських Каналістських Ветеранів репрезентували д-р С. Росоха і сот. І. Юзик. Серед інших почеcних гостей, а однієчасно і кум'їв, слід відмітити: радного м. Ошави О. Шестовського, голову Віллілу КУК д-ра М. Остафійчука, голову Т-ва Прихильників УНР д-ра Д. Антоновича, голову Православної Громади Д. Бабія, репрезентанта СУЖЕРО інж. П. Сосну, голову Українських Підприємців і Професіоналістів І. Дутчака та ін. Належить відмітити також і те потішливе явище, що в організації цього Вояцького Свята чинну участь взяла ОЛУМівська молодь, що повнила різні обов'язки під час святочних церемоній.

Звіт про це Вояцьке Свято в Ошаві був би далеко не повний оскільки не згадати тут прийняття, що його для присутніх на Святі почеcних гостей улаштувала родина хор. А. Іваніва і Всеч. о. Р. Панченка. У дружній побратимській атмосфері, при щедром і багатому столі, продовжувались тут розмови, темою яких було також минулe

та сучасне вояцьке життя. Це Вояцьке Свято в Ошаві залишиться надовго у пам'яті всіх, що взяли участь у посвяченні прapor'a 12-ої Станиці СБУВ. Командантові Станиці сот. М. Годованякові, її Управі і членству — наші щирі gratulacii. Тримайте Ваш прapor міцно, носить його гордо і високо, бо прapor, то — символ єдності, символ жертовної самопосвяти, символ перемоги у боротьбі!..

I. Л-ий.

ПЕРЕДЗІЗДОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Як було заплановано, 16-го квітня ц. р. відбулася у Торонті Передзіздова Конференція представників Центральних Органів СБУВ з комендантами і секретарями станиць. Конференцію відкрив майор І. Липовецький, підкресливши її завдання та важливість її ухвал. На його заклик присутні на Конференції вшанували пам'ять поляглих на Полі Слави і померлих Побратимів та приступили до ділових нарад під проводом обраної президії Конференції, в склад якої увійшли: інж. сот. І. Янішевський — голова, полк. С. Вальдштайн — заст. голови, сот. Д. Сачківський і четар М. Гарас — секретарі. У Конференції взяв участь також Відпоручник Військового Ресорту УНРади майор П. Федоренко.

Ділові наради були розпочаті обранням комісій — резолюційної, статутової і номінаційної. Доповідь коменданта СБУВ, майора І. Липовецького, мала дві частини: проблеми загально-ветеранського характеру і проблеми внутрішнього організаційного життя СБУВ. У першій частині своєї доповіді майор І. Липовецький проаналізував заходи до

Вже від нині готовимося до величного відзначення 30-ліття існування Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді, яке припадає на 17-го квітня 1966 року.

Генеральна Управа СБУВ у Канаді

створення Світового Об'єднання Українського Вояцтва, заходи до відbutтя Світового Конгресу та працю Генеральної Управи СБУВ в напрямку здійснення цих прагнень. Широке освітлення в згадай доповіді знайшла також діяльність СУКВ, справа поєднання українських ветеранських організацій на базі СУКВ, програма спільної праці ветеранського фронту в рамках СУКВ та справа приступлення до нього СБУВ. У доповіді було належно наслідено і справу співпраці СБУВ з Військовим Ресортом УНРади, заходи в напрямку поліпшення цієї співпраці і т. ін.

Друга частина доповіді була присвячена проблемам життя самого СБУВ, а саме — змінам у його чисельному складі, активізації його праці, фінансовій базі, справі видання "Пропам'ятної Книги СБУВ", станові підготовчої праці до Зізду, до відзначення 25-ліття 5-ої Станиці СБУВ у Торонті і т. ін.

Після цієї доповіді Конференція заслухала думки і побажання репрезентантів Станиць та окремих побратимів. Після цього відбувся обмін думок і зголосення резолюцій та побажань, які мали опрацювати комісії з метою представити їх Зізду. Було висловлено також низку побажань щодо програми і технічного переведення Зізду.

Закриваючи Конференцію, голова Президії інж. сот. І. Янішевський висловив своє задоволення з успішного її перебігу та подякував як представникам Центральних Органів СБУВ, так і репрезентантам Станиць за увагу, з якою вони поставились до Конференції. "Всі відповідно навантажені працею. Всі будуть мати про що думати і що робити"...

5-ИЙ ЗІЗД ЧЛЕНСТВА СБУВ

22-го травня ц. р. в Торонті відбувся вже 5-ий трирічний Зізд членства Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді. На Зізду були заступлені всі станиці та організаційні клітини СБУВ. Президію Зізду становили: сот. інж. І. Янішевський — голова, полк. С. Вальдштайн — заст. голови та пор. М. Гарас і пор. Д. Станьченко — секретарі. На почесного члена президії було запрошено Представника ВО УНРади інж. Е. Пастернака.

Своє благословення Зіздові надіслали — Блаженніший Владика Митрополит Іларіон, Архиєпископ Михаїл і Архиєпископ Андрей. На Зізду наспіло до 70 привітань від різних видатних осіб, централь вояцьких організацій та Генеральної і Булавної Старшини. Зізд пройшов у надзвичайно діловій і побратимській атмосфері, обговоривши головні проблеми Союзного та загальновояцького життя. Успішному перебігу Зізду багато допомогло і те, що 16-го квітня ц. р. відбулася широка Передзіздова Конференція, на якій ці проблеми були продиското-

вані.

Ухвали Зізду зафіковані в резолюціях, які подаються у цьому числі. До нової Управи увійшли: майор І. Липовецький — комендант СБУВ, сотник Д. Сачківський — генеральний секретар, побр. І. Радкевич — скарбник, а також д-р К. Бризгун, сот. І. Янішевський, ст. лейт. М. Деркач і сот. М. Годованяк. До Контрольної Комісії — пор. І. Кіріченко (голова), пор. С. Ковальський і пор. С. Кравченко. До Суду Чести — ген. О. Кузьмінський (голова), інж. А. Шумовський та інж. К. Балас.

Ця чергова трохолітня каденція вимагає, як від Генеральної Управи СБУВ, так і від усього його членства, великих зусиль, ініціативи і спільної праці, бо на цю каденцію припадають такі визначні події і дати: відзначення 30-ліття існування СБУВ у Канаді (17. 4. 1966), 50-ліття відновлення Української Державності і відродження Українських Збройних Сил (1917—1967), 100-ліття Канади (1. 7. 1967), Світовий Конгрес Українських Ветеранів та інші.

РЕЗОЛЮЦІЇ 5-ГО ЗІЗДУ

1.

5-ий Зізд Членства СБУВ в Канаді вітає: Її Величиність Королеву Єлизавету Другу;

Уряд Канадської Держави на чолі з Високодостойним Прем'єром Пірсоном;

Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі на чолі з Високодостойним Президентом д-ром Ст. Витвицким;

Високопреосвященіших Владик і Всечесне Духовенство Українських Церков;

Комітет Українців Канади та його складові організації;

Провід і Членство Канадського Легіону та всіх організацій Українських Вояків у Вільному Світі.

Щирій привіт Зізду засилає братам і сестрам у поневоленій Україні та бажає їм витривалости у визвольній боротьбі.

2.

Зізд хілить голови перед св. пам'ятю Головного Отамана Симона Петлюри і всіх борців за визволення України, що полягли в боях або померли на чужині.

3.

Заслухавши звіт з діяльності Генеральної Управи СБУВ, а також інформації про життя СБУВ у Канаді, Зізд стверджує, що праця його керівних органів як у центрі, так і на місцях також у минулій каденції провадилася з непослабною енергією та згідно з вимогами статуту і життя української спільноти в Канаді.

Зізд схвалює зміну назви "Бюлетеня СБУВ" на "Дороговказ" і констатує, що цей орган є найкращим зв'язком як між членами Союзу, так і ветеранськими організаціями в

цілому світі. Висловлюючи признання і подяку за працю як редакційному апаратові, так і представникам "Дороговказу" та його кореспондентам в окремих країнах, — З'їзд закликає Українське Вояцтво до дальшої всебічної, і передовсім матеріальної, підтримки "Дороговказів".

У 25-літні роковини існування 5-ої Станції СБУВ у Торонті З'їзд вітає її засновників, з надзвичайним признанням ставлючись до їх пionерської праці та до праці тих побратимів, що протягом 25-ти років існування Станції творили її життя.

З'їзд апробує постанову Загальних Зборів Членства 5-ої Станції з дня 1-го березня 1964 року про скреслення ген. М. Садовського з листи членства СБУВ, та одночасно з цим уневажнює постанову 2-го З'їзду СБУВ про надання ген. М. Садовському почесного головства СБУВ.

З'їзд уважає побажанням упровадити зміну в статут Союзу, яка дозволяла б приймати в члени СБУВ спадкоємців Воєнного Хреста — дітей ще живущих і померлих Побратимів, відзначених цим Хрестом, щоб тим забезпечити дальшу активність і тягливість праці, якої вимагає сучасний стан української визвольної боротьби, а також уважає за доцільне утворення при Станціях Жіночих Секцій, що становили б автономні організаційні клітини СБУВ.

З'їзд пропонує Генеральній Управі і Управам Станцій провадити стислі списки померлих Побратимів та по можливості опікуватися їх могилами.

4.

З'їзд щиро вітає прямування Українського Вояцтва у Вільному Світі до об'єднання у світовому маштабі і вважає, як і Надзвичайний З'їзд СБУВ з дня 18-19 травня 1963 року, що передумовою до цього повинні стати міцні та об'єднані спільною ідеєю і чином країові Організації Українського Вояцтва на поодиноких континентах.

Вітаючи заходи до організації Світового Конгресу колишнього Українського Вояцтва, а також його Світового Об'єднання, З'їзд

уважає, що колишнє вояцтво Армії УНР повинно взяти участь у Світовому Конгресі, як також увійти до Світського Об'єднання, перед тим створеною Федерацією Колишніх Вояків Армії УНР, або Федерацією Українських Ветеранських Організацій, що стоять на грунті співпраці з Державним Центром УНР в екзилі.

Уважаючи, що найбільш відповідною формою об'єднання українських ветеранів у Канаді може бути лише т.зв. "Ветеранський КУК", З'їзд університет постанову Центральних Органів СБУВ з дня 11-го грудня 1964 року про згоду СБУВ на об'єднання українських ветеранів у Канаді на базі Союзу Українських Канадських Ветеранів.

5.

З'їзд висловлює шире признання за працю Голові В. О. УНРади Миколі Лівицькому під час його перебування на терені Канади і США, а також висловлює подяку Керманичеві Ресорту Військових Справ ген.-полк. А. Вовкові за його працю для Українського Вояцтва.

З'їзд висловлює своє здивовання, що обіцяне в Зверненні Пана Президента до Українського Вояцтва в 40-ві роковини Відродження Українських Збройних Сил — "Всі ви одержите одною рангою вище", — протягом останнього десятиліття Ресортом Військових Справ для значної частини Українського Вояцтва не переведене в життя.

З'їзд уважає за доцільне негайнє привернення до життя Вищої Військової Ради при Держ. Центрі УНР в екзилі, як авторитетної і компетентної інституції у вирішуванні справ військового характеру.

З'їзд звертається з проханням до УНРади, видавши відповідний Заклик до Українців у Вільному Світі, вже тепер розпочати підготовчу працю до належного відзначення 50-ліття початку Української новітньої Збройної Боротьби за державність, яким був 1917-ий рік і постання Української Центральної Ради. Цей момент мусить знайти належну увагу і місце в нарадах і резолюціях чергової Сесії УНРади.

ПРОТЕСТАЦІЙНІ ЗБОРИ Українського Вояцтва в Калгарах

Ці Збори були скликані 28-го лютого 1965 року, як протест проти тяжкої образи Українського Народу і св. пам. Головного Отамана Симона Петлюри французьким тижневиком "Матч", що виходить у Парижі. Збори скликали три комбатантські організації: Осередок Союзу Бувших Українських Вояків, Відділ Української Стрілецької Громади і Відділ Братства I УД УНА.

Збори провадив майор Михайло Ковальський, відпоручник Осередку СБУВ і Станції Б-ва УСС в Едмонтоні. До Президії Зборів увійшли також: інж. Володимир Папірчук, голова Відділу Б-ва I УД УНА і ппор. Дмитро Гамонів, відпоручник Відділу УСГ.

Збори відкрив майор М. Ковальський, привітавши священиків обох українських церков, представників українського вояцтва, відпоручників суспільно-громадських організацій, зібраних гостей. Постанням з місця Збори вшанували пам'ять Головного Отамана Симона Петлюри та поляглих за Волю України і Канади Вояків.

До Почесної Президії Зборів було запрошено Всеч. о. протопр. М. Фика, Всеч. о. В. Мартиника та цілу низку чоловіх представників місцевих громадських і ветеранських організацій, а між ними П. Світика, пані Садівник, С. Сенишина, В. Різника, Б. Копинського, С. Липського, І. Голубівського, д-ра І. Чеховського з дружиною, В. Барабаша і Д. Коваля.

Голова Відділу Б-ва I УД УНА інж. В. Папірчук з'ясував цю "Матч"-івську справу, що викликала потребу загального українського протесту. Після додаткового ширшого слова ппор. Д. Гамоніва і жвавих дискусій був схвалений текст протесту, який українською мовою зачитав ппор. Д. Гамонів, а англійською Всеч. о. протопр. М. Фик.

Ці протестаційні Загальні Збори схвалили також текст подяки і вояцького привіту голові Центрального Комітету Вшанування Пам'яті Симона Петлюри ген.-полк. Олександрові Загродському, про якого коротке, але зворушливе слово виголосив голова Зборів майор М. Ковальський. Проте-

стацийні Збори закінчено відспіванням Українського і Канадського славнів.

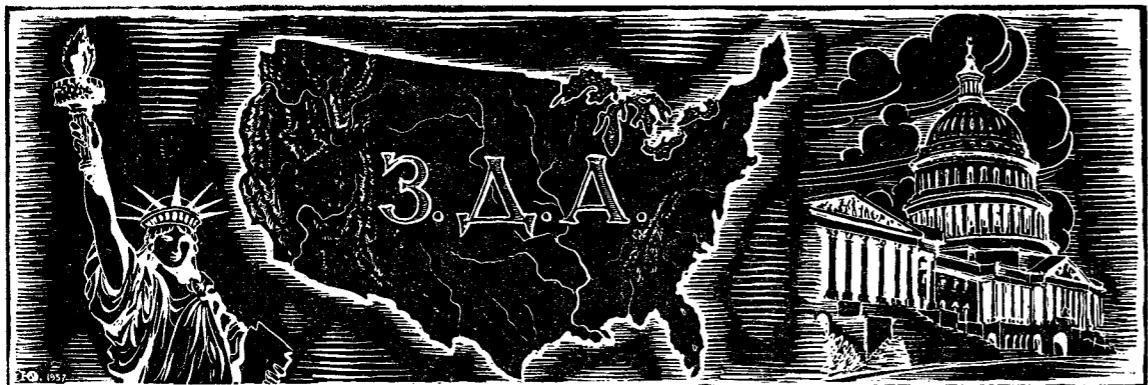
Після Зборів місцевий Відділ УНС, при ласкавому старанні пань — Анни Ковальської і Емілії Масюкової, гостів присутніх чаем та солодощами. Під час прийняття провадились розмови на комбатантські теми.

ВІДДІЛ СУКВ У ВАНКУВЕРІ

7-го березня 1965 року у Ванкувері засновано Відділ СУКВ, якому надано порядкове число — 2. Засновні Збори, з уповноваження Головної Управи СУКВ, перевів сот. В. Єленяк. Відкриваючи Збори, дав він широкі інформації про СУКВ, його історію та про запланований ним план праці на найближчий час. На голову цих Зборів було обрано інж. А. Ільницького, на секретаря — В. Ткачука. З додатковими інформаційними промовами виступали побратими: М. Заяць, М. Масляк і В. Єленяк. Після ознайомлення зі статутом СУКВ, було обрано Управу Відділу, в склад якої увійшли: сот. В. Єленяк — ролова Відділу, хор. М. Заяць — заст. голови, кап. М. Масляк — секретар, пор. А. Ільницький — скарбник і ст. серж. В. Токарик. До Контрольної Комісії увійшли: пор. Е. Тарнавецький, дес. А. Курляк і дес. М. Моляць.

Обравши Управу Відділу, Збори широко обговорили можливості і плян праці новозаснованого Відділу СУКВ. У постановах і побажаннях узгляднено: періодичні сходини членів Відділу, заснування чоловічого хору, підготовка до З'їзду-Зустрічі, що відбудеться у Вінніпегу восени цього року і т. ін. Належну увагу було присвячено також виступам разом з канадськими ветеранами як на щорічних "Піс Арч" на канадсько-американському кордоні, так і на урочистостях 11-го Листопада.

Закриваючи Збори, інж. А. Ільницький підкреслив важливість завдань, які ставить перед собою Відділ, та висловив надію, що вони з успіхом будуть здійснені, запорукою чому є молодечий запал до праці всіх привіянних на Зборах побратимів.

Павло Лимаренко

ВІДЗНАЧЕННЯ 45-ЛІТТЯ ЗИМОВОГО ПОХОДУ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

6-го лютого ц. р., заходами Відділу ОбВУА у Філадельфії, в "Домі Української Молоді" було влаштовано Зустріч учасників Першого Зимового Походу з українським громадянством.

У невеликій залі при столах засіло біля сотки осіб. На гоноровому підвищенні під стіною, що була відповідно уділена панею Тамарою Омелясік (почесна голова Жіночої Секції при Відділі ОбВУА та кол. медсестра УПА-Північ), при двох столах засіли: ген. Петро Дяченко з дружиною, д-р Микола Алексевич — голова Відділу ОбВУА, три капеліяни Католицької Церкви і ще кілька осіб. При окремому круглому столі зай-

няли місце інші учасники Зимового Походу: пані Марія Урбан-Вовк, майор інж. Макар Каплистий, сот. інж. Павло Дубрівний, пор. Матвій Суржко і проф. Лев Шанковський. Пізніше свою участь, як учасники Зимового Походу, зголосили сот. А. Маруненко і інж. І. Черник.

Вечір відкрив вступною промовою д-р М. Алексевич. П. о. І. Головінський прочитав молитву, після якої присутні відспівали гімн УСС-ів "Червона Калина", а далі були виголошенні промови учасників Зимового Походу.

Першим промовляв майор М. Каплистий, подавши в своїй промові історію Зи-

У 45-ліття 1-го Зимового Походу в Філадельфії.

На фотокартці (зліва направо): сот. А. Маруненко, пор. М. Суржко, майор М. Каплистий, ген.-хор. П. Дяченко, пані Марія Урбан-Вовк, пхор. Л. Шанковський, сот. П. Дубрівний і віст. І. Черник.

мового Походу. Генерал П. Дяченко (у той час К-р кінного полку Чорних Запорожців) поділився з присутніми спогадами про бій і перемогу під Вознесенськом, що його було взято атакою 1500 шабель. Цікавим був спогад проф. Л. Шанковського, який весною 1920 року здезертував з ЧУГА і приєднався до Запорозької дивізії, в якій пробув до самого кінця Зимового Походу. У своїй доповіді розповів він про жахливий стан і вигляд Української Армії в моменті, коли вона вирушила в Похід, та її гарний, бадьорий і добре умундурований вигляд після повороту з Походу. Не дивлючись на 45-літню давність, пам'ять проф. Л. Шанковського зберегла багато деталів, якими він поділився з присутніми і на підставі яких дійшов він до певних висновків з тодішнього стану української боротьби за державність. Серед цих останніх він підкреслив два важливі фактори, які заважили на нашій боротьбі:

1. Помилку Антанти, що в 1919 році підтримувала Денікіна, а не Уряд УНР та

2. Застосування ворогом бактеріологічної війни супроти українських збройних сил, що було видно з факту існування жахливої епідемії тифу серед українського вояцтва і цівільного населення в запіллі української армії, але чого не було помітно в рядах ворожого війська і на теренах окупованих большевицькими та денікінськими військами.

У другій частині цього вечора взяла участь молодь, що заслуговує на особливе підкреслення. Панна П. Манойлівна під акомпанемент панни Галі Сагати проспівала "Синю чічку". Було продекламовано також декілька віршів. З декламаціями виступали Ала Біляєва, Таня Цісик та інші. На закінченні цієї частини вечора кілька присутніх

виступило із короткими, переважно гумористичними, оповіданнями про різні військові випадки УГА на Великій Україні. Зустріч закінчено відспіванням національного гімну.

Також для відзначення 45-ліття Першого Зимового Походу Головна Управа ОбВУА влаштувала виставку праць нашого славного мистця-баталіста, кол. сот. Армії УНР, Леоніда Перфецького. Виставлені праці були присвячені різним подіям з епохи боротьби за українську державність в 1917—1921 роках.

Цю виставку було влаштовано також у "Домі Української Молоді", а відкрив її 7-го лютого ц. р. Голова Головної Управи ОбВУА д-р В. Галан. На відкриттю виставки з промовами виступили: Голова Об'єднання Мистців-Українців в Америці артист-маляр Петро Андрусів і редактор Іван Кеддин-Рудницький. Виставка охоплювала 41 образів з українською військовою (УСС, УНР, УГА, УНА і УПА) та окупацийно-большевицькою тематикою, а також 79 образів із тематикою пластового життя на еміграції. Здебільшого це були акварелі і мальовані кольоровими олівцями образи. Декілька образів були виконані олійними фарбами. На цій же виставці було показано і такі праці Л. Перфецького, як мініятурні моделі українського війська, починаючи від княжих дружинників і кінчаючи сучасною добою. Особливу увагу звертала на себе копія "Пропора Війська Козацького на Чорному Морі".

Згадану Виставку праць Леоніда Перфецького на протязі тижня відвідала досить поважна кількість українського громадянства.

ІЗ ЖИТТЯ РОЧЕСТЕРУ

24 січня ц. р. в Рочестері (США) відбулося урочисте удекорування Воєнним Хрестом, що було приурочене до Свята Державності і Незалежності. Під час удекорування були присутні: голова Відділу УКК мец. Василь Андрушин, Конгресмен Фрек Гортон, голова Відділу ОбВУА д-р Лев Рубінгер,

секретар сот. Михайло Ставничук та ін. Акт декорування доконав Ген. Шт. ген.-хор. Петро Самутин, виголошуючи відповідну промову та вказуючи на "стару війну", як на живу історію української боротьби за державність. Заява була переповнена громадянством і молоддю. Сам акт декорації зробив

надзвичайне враження на присутніх і на довго залишиться в їхній пам'яті.

Удекоровані Воєнним Хрестом: от. Степан Городецький — пор. УСС, д-р Лев Рубінгер — пор. УГА, проф. Василь Каліцінський — хор. УГА, Дмитро Максимів — ст. дес. УГА, Петро Яріш — ст. дес. УГА, Дмитро Висоцький — адм. хор. УГА, Василь Пелешенко — мічман Чорноморської Флоти, декорований Залізним Хрестом.

Відділ ОБВУА в Рочестері прекрасно зорганізований та здисциплінований, має власний прапор. Той, хто був на Святі Дер-

жавности і бачив цих "старих вояків", сильних своїм духом і глибокою ідеєю, той сам набрався сил та енергії. Це були незабутні хвилини. Перед авдиторією пройшла одна із найкращих сторінок української боротьби.

Майстром церемонії був сот. М. Ставничук, який, не дивлючись на свої роки, чарував усіх присутніх своєю дійсно військовою поставою прекрасного вояка.

Хотілося б, щоб таких свят було у нас якнайбільше. Слава Вам "стара війно" з Рочестеру!..

Приявний

НЬЮАРК ПРИ ПРАЦІ

Посвятивши в жовтні минулого року свій прапор і урочисто вшанувавши 85-ліття кол. Прем'єра Уряду УНР проф. Бориса Мартоса, — Т-ва Прихильників УНР в Ньюарку пригадує себе Українській Громаді своїми черговими урочистими імпрезами.

25-го травня ц. р. в Церкві Св. Вознесіння була відправлена панахида по св. пам. С. Петлюрі. Панахиду відправив о. прот. Микола Харіщак. Співав хор під мист. керівництвом П. Шкварка. Були присутні — проф. Б. Мартос, Українське Вояцтво та численні представники місцевих українських організацій.

О годині 5-ї того дня відбулася урочиста академія, присвячена Головному Отаманові С. Петлюрі. Академію відкрив голова Ц. К. ОДУМ-у проф. Е. Федоренко. Був виставлений спеціальний "Монтаж", присвячений С. Петлюрі, у виконанні якого взяли участь: К. Степовий, А. Федоренко, О. Павленко, Л. Приходько, І. Каневський, П. Радомський, Г. Слинсько, О. Матула та І. Павленко. Хор Юного ОДУМ-у та Жіночий хор Ньюаркської Філії ОДУМ-у під мист. керівництвом В. Пташинського відспівали декілька пісень. Гурт дівчаток-одумівок в українських строях під кер. Е. Степової виконав вправу "Журавлі" під їхній власний спів. Академія була добре підготована і пройшла на високому рівні.

Після Академії, також у залі Церкви Св. Вознесіння, відбулася Товариська Зустріч

українського громадянства з Вояцтвом Української Армії. За стіл засіло 11-ть сивоволосих старшин Армії УНР, УСС та УГА на чолі з проф. Б. Мартосом, Зустріч відкрив голова місцевого Т-ва Прихильників УНР п. К. Степовий. Серед представників вояцтва присутніми були: В. Кузик, М. Лозинський, д-р О. Уtrysко, проф. М. Зайцев, д-р М. Терлецький, З. Стефанів, І. Заневич, В. Воробець, інж. В. Діберт, д-р В. Бемко і В. Гілевич.

Ціла низка видатних представників місцевої Української Громади виголосила свої промови-привіти, а в тому: К. Степовий, А. Філімончук, В. Кирейко, пані Софія Олесницька, М. Моргун та Всеч. о. прот. М. Харіщак, на заклик якого воякам проспівано "Многая літа". Представники вояцтва — М. Лозинський, В. Кузик і проф. М. Зайцев, а також проф. Б. Мартос поділилися з присутніми спогадами про візвольну боротьбу і зокрема про зустрічі з Симоном Петлюрою. 9-літній одумівець П. Каневський виконав на акордіоні декілька пісень...

Товариська Зустріч пройшла з особливим моральним успіхом, у приязній і дійсно братерській атмосфері, яка весь час панувала на залі. Ця чергова небуденна імпреза — новий осяг у праці Т-ва Прихильників УНР в Ньюарку і за неї Управі цього Т-ва, як також Об'єднанню Демократичної Української Молоді і паням-господиням, що доклали свого труду в організацію обіду, — належиться шире признання і подяка.

Т-ВО Б. ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У ФРАНЦІЇ

Гренобль.

14-го березня 1965 року, з нагоди 151-х роковин народження Тараса Шевченка, заходами Філії Т-ва б. Вояків Армії УНР, у Греноблі було організовано урочисте вручення медалі Т. Шевченка президентові Юнії б. Французьких Вояків деп. округи Гренобль — п. Шесініє. Роскішно прикрашенну залю заповнили місцеві українці. О годині 3-ї пополудні прибула делегація "Ансіен Комбатан" на чолі з професором Університету і

президентом Юнії б. Французьких Вояків п. Шесініє, віцепрезидентом п. Пелетіє, президентом Союзу Військових Інвалідів, удів та сиріт адв. п. Дребетом та генеральним секретарем п. Жакліє. Прибулі гості були разом із своїми дружинами.

Голова Філії Т-ва пор. Л. Токайло привітав гостей від імені Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції та, відкриваючи Свято, виголосив французькою мовою промову, темою якої був "Тарас Шевченко — будитель Ук-

Фрагмент зі "Свята Дружби" після Шевченківської урочистості, 14. 3. 1965. На світлині в центрі — голова франц. комбатантів проф. Шесініє. Праворуч — п. Пелетіє і пор. Л. Токайло — голова філії Т-ва. Зліва — пані Шесініє, п. Жакліє і п. Дребет. За ними стоять — Всеч. п. о. Ст. Червонецький, п. В. Ізюк, п. Чернєвський і інші учасники свята.

райнського Народу до вільного державного життя". Дякуючи Делегації Французьких Комбатантів за прихильне відношення до українських емігрантів, пор. Л. Токайло вручив пропам'ятну медалю Т. Шевченка президентові Шесініє. Зворушений такою увагою, п. Шесініє виголосив промову про Тараса Шевченка, яка тривала більш години часу. Присутні українці були здивовані таким глибоким знанням професора Шесініє про нашого Генія та про Україну взагалі, і кілька разів бурхливими оплесками переривали промовця.

Після промов і реферату, що був виголошений українською мовою, відбувся концерт. Свято затяглося до пізньої години. На Святі були присутні також репортери та фотографи місцевих газет і наступного дня місцева преса принесла ілюстровані світлинами широкі повідомлення про перебіг цього Свята.

Після офіційної частини цієї Шевченківської урочистості відбулося "Свято Дружби" Українських і Французьких комбатантів.

Мюльгуз.

Не помилився я, коли в минулому числі "Дороговказу" писав, що наші мюльгузькі побратими частенько нагадуватимуть себе національно-громадською працею. 28-го березня ц. р. Мюльгуз урочисто вшанував пам'ять Тараса Шевченка. Ця чергова імпреза місцевого Зв'язку Т-ва відбулася заходами п-ва Стакорських, Захарків, при активній співучасти Всеч. п. о. Павла Когута і інш. Серед запрощених гостей, що заповнили залу СанЖозеф театру, був і заступник мера міста п. Шарль Рот, що є членом "Юньйон Насіональ де Комбатан". Свято, яке вступним словом відкрив побр. Дмитро Стакорський, було заповнене виявом любові до національного Пророка України і відданості його ідеям. Характеризувало це Свято ще й те, що частина його програми була виконана французькою мовою, що з огляду на присутність французьких гостей мало своє значення. Виконавцями програми було переважно молодше покоління. Сама ж програма Свята складалася з наступних точок:

1. Син нашого побратима Василь Захарко виголосив французькою мовою доповідь про Т. Шевченка і його ідеї,

2. Хор під керівництвом Всеч. п. о. Когута проспівав "Заповіт".

3. Далі йшла низка декламацій. Оксана Пісаддна продекламувала "Розриту могилу", Марія Стакорська — вірш "Брати мої", Степан Пісаддний — уривки з поезії Шевченка, Марія Черепаха французькою мовою надзвичайно ладно переповіла — "Кавказ", за що одержала спеціальну подяку від заступника мера міста

А далі прийшов урочистий момент вручення пропам'ятної Шевченківської медалі, яку, під бурхливі оплески присутніх на Святі, побр. Д. Стакорський передав репрезентанту міста п. Шарль Рот разом із французькою мовою написаним життєписом Шевченка і малим у французькій мові виданим "Кобзарем". Промовляючи із цієї нагоди, побр. Д. Стакорський попросив репрезентанта Міської Управи про уміщення цієї медалі у відповідному місці в місцевому Ратуші. Після зворушливого слова п. Шарля Рот, в якому він висловив подяку українцям, і зокрема Т-ву Вояків Армії УНР, за цей вияв уваги і шані для Мюльгузької Мерії, хор під керівництвом Всеч. п. о. П. Когута проспівав "Думи мої". Урочистість закінчена. Присутні залишили залю, щоб зложити ще один поклін пам'яті Великого Кобзаря — взяти масову участь в панаході за спокій його душі, яку в Сан Жозеф церкві відправив Всеч. п. о. П. Когут.

2-го травня ц. р., в 45-ті роковини існування "Юньйон Насіональ де Комбатан", відбулися величні ветеранські урочистості в Гебвілері, в яких, на запрошення "Ю. Н. К.", взяла участь і репрезентація Т-ва б. Вояків Армії УНР з пралором Т-ва, до складу якої увійшли: побратими — Дмитро Стакорський, Василь Захарко і Михайло Шульвіка. Але докладніше про це — може іншим разом.

А. Гришин

ЛИСТИ ВІД ПОБРАТИМІВ

В ЦЕРКВІ СВ. СИМОНА

Після довгої подорожі до Парижа та дня проведеного на засіданні Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР, я нарешті опинився в готелі та ліг спочивати. А на думці було: "як би не заспати та і цим разом бути на Богослуженні в українській церкві, що завжди залишало у мене найкращі спогади з моого перебування в Парижі.

Не знаю чому, але завжди, навіть в далеких дитячих роках, церковний спів особливо притягав мене. Багато прерізних концертів довелося мені чути у моєму житті, але не робили вони на мене такого враження, як це робить церковний спів.

О 10-ї годині ранку наступного дня я вже був у нашій Париській Церкві св. Симона. Це було 27-го грудня 1964 року. Співали Херувимську (Леотовича), "Милост Мира" (Степенка), архиерейське "Достойно Есть", "Отче Наш" (Кошиця), а потім і концерт перед Св. Причастям. Я вже звик і любив слухати в цій церкві оту чудову пісню, що витискає сльози з очей, про Почайвську Божу Матір — "Ой зійшла зоря", але цим разом почув колядку "На Йорданській річці", почув її в перший раз. "Зайшла якось зміна в керівництві хором" — думаю, треба побачити. Беру дві свічки і хоч уже запізно, але знову ставлю, бо з переду можна добре бачити хто керує хором. І я не помилився: хором керувала вже паніматка Олександра Максимівна Вишневська, вдова по св. п.-от. Володимирові Вишневському. Хор складався лише із сімох осіб, але спів був напрочуд прекрасний.

Ще за життя св. пам. о. Володимира, від'їзджаючи з Парижа, я завжди заходив попрощатися. Зробив це і цим разом, щоб побажати паніматці щасливого Нового Року та подякувати за такий чудовий хоровий спів. Але тут чекала на мене ще одна несподіванка. Увійшовши до помешкання, я не наче опинився на виставі образотворчого мистецтва. Стіни були обвішані образами і

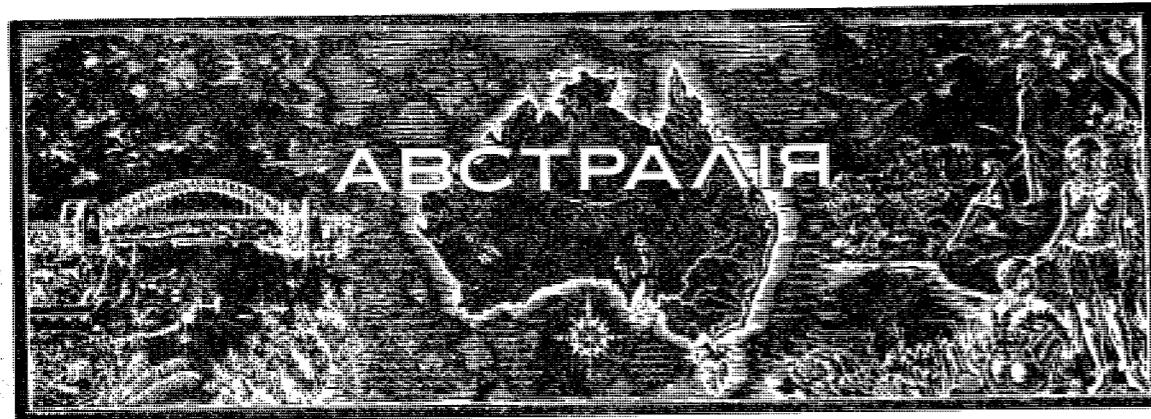
От. прот. Володимир і паніматка Олександра Вишневські.

Св. пам. п. о. В. Вишневський помер в Парижі 5-го липня 1961 року.

картинами, репродукціями і власними творами паніматки. "Що робите із цими картинами?" — питав. "Гроші потрібні і на пам'ятник отцеві Володимирові, і на прожиття"... Вибираю козака з українським прапором і сурмою, що сповщає про перемогу українців над ворогом, та прошу прислати мені. Цей образ зайняв належне йому місце серед інших, що прикрашують стіни моєї робітні. Сурма в руках українського вояка не наче сповщає тут Шевченкові і Петлюрі про вже недалеку перемогу Української Правди. Кожний чужинець, що увійде до хати, цікавиться цією картиною, а це дає мені нараду оповісти йому дещо і про нашу славну минувшину.

А. Гришин

Образи пензля паніматки О. Вишневської рясно прикрашують і Церкву св. Симона. Зразки цього її образотворчого мистецтва подаємо на 3-ій сторінці обкладинки цього числа.

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТІВ АВСТРАЛІЇ

Союз Українських Комбатантів в Австралії складається із 3-х стейтових союзів і нараховує в своєму складі 125 членів. Серед членів 57 побратимів активно працюють в різних національно-громадських організаціях, як церква, громада, Пласт, Сум, школи і т. ін., 29 побратимів належать уже до т. зв. пенсіонерів.

Стейтові Союзи в минулому 1964 році відбули 39 імпрез, а серед них: 6 святочних відзначень українських історичних дат, 9 зустрічів, 7 сходин, 3 забави і т. ін.

На особливу увагу заслуговує супільно-допомогова акція всіх стейтових Союзів, на яку в минулому разом видано до 1500 доларів. В цій допомоговій акції в минулому році на першому місці перебувала допомога воєнним інвалідам і залишенням в Ев-

ропі, на яку видано до 40% згаданої тут суми. На другому місці перебувала допомога Державному Централю УНР, що виносила 21%. 16% згаданої суми видано на народні доми. До 16% також — Бібліотеці ім. Симона Петлюри, на Храм св. Симона в Парижі, на українську пресу і українське шкільництво. 8% згаданої суми видано на допомогу членам Союзу.

Стан каси на 1 січня 1965 року в усіх Союзах вказує на ощадну фінансову господарку, а також на те, що провід Союзів думає також і про завтрашній день.

На чолі стейтових Союзів стоять: в Новій Південній Валлі — сот. Дмитро Денисенко, у Вікторії — майор Михайло Олійник і в Південній Австралії — полк. Яків Закревський.

Провід СУКА

Підполковник Сава Яськевич

Голова Крайової Управи Союзу Українських Комбатантів Австралії — підполковник С. Яськевич скінчив гімназію в Житомирі і вступив на Університет св. Володимира в Києві. В 1916 році скінчив Київську Константинівську Військову Школу. По короткому перебуванні в Російській Армії прибув до Києва і дістав призначення до Комен-

дантури м. Житомира. В тому часі ген. В. Петрів розпочав формування Житомирської Військової Школи, до якої був призначений і піплк. С. Яськевич, як курсовий старшина. Зі Школою брав участь у всіх її боях. Із нею також, уже перейменованою в Юнацький Полк, вирушив він в Зимовий Похід, у часі якого захворів на тиф і залишився на ласці селян. В часі наступу на Київ в 1920 році він приєднався знову до Спільноти Юна-

Піплк. С. Яськевич

Майор В. Дем'яненко

Пор. Г. Базалицький

цької Школи в Кам'янці Подільському. Переїшовши Збруч, перебував в таборах інтернованих у Ланцуті і Вадовицях.

Під час 2-ої світової війни піплк. С. Яськевич вступив до 1-ої Української дивізії УНА, був ранений під Бродами і по закінченні війни опинився в таборі Ріміні в Італії. Після ген. М. Крата був комендантром того табору аж до часу переїзду дивізії до Англії. Звільнившись із полону, дістав дозвіл на стаційний побут в Австралії.

Майор Володимир Дем'яненко

Скарбник Крайової Управи СУКА — майор В. Дем'яненко народився в Харкові, де скінчив середню школу і правничий факультет Харківського Університету. Свою службу Україні розпочав у січні 1918 року в Міністерстві Шляхів у Києві, а потім — у Вінниці і Кам'янці Подільському. Короткий час перебував при Штабі "Запорозької Січі" отамана Божка. Після розформування Січі повернувся до Міністерства Шляхів, яке вnedovz'i залишає, щоб обністи керівництво Правничим Відділом в новосформованій Охороні Залізниць Правобережного Району. В листопаді 1919 року в м. Любарі зголосився він до Штабу Київської Дивізії і діється він до Штабу Київської Дивізії і діє...

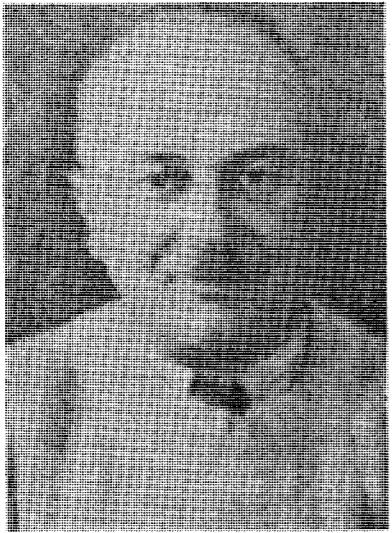
стає призначення на становище слідчого, а потім і судді, при Штабі дивізії. Із цією дивізією відбув він і Зимовий Похід.

На інтернуванні в Польщі перебував в таборах — Ланцут, Стрілково, Каліш і Щепійорно.

Поручник Григорій Базалицький

Секретар Крайової Управи СУКА — пор. Г. Базалицький, народився в 1898 році на Поділлі. Службу в Українській Армії розпочав в серпні 1917 року. Перебував в різних частинах, останньо в Військовій Жандармерії, з якою і переїшов Збруч у листопаді 1920 року. Перебуваючи в таборі інтернованих у Стрілково, а потім у Варшаві, в часі другої еміграції — в Регенсбурзі, — життя своє заповнив пожиточною заробкою і громадською працею. До Австралії прибув у травні 1949 року, включившись одразу в громадське, церковне і комбатантське пionerське життя, займаючи відповідальні і провідні становища. А цієї праці тут не бракує. "Сумління не дозволяє стояти остроронь від наших справ, що нетерпляче чекають на пionerські руки" — пише нам побр. Г. Базалицький в одному зі своїх листів...

ВІДІЙШИЙ У ВІЧНІСТЬ

Ген. шт. ген.-хор. Петро Дяченко

ВІДІЙШОВ НА ВІЧНИЙ СПОЧИНOK ГЕНЕРАЛ ПЕТРО ДЯЧЕНКО

23 квітня 1965 року обірвався життєвий шлях хороброго лицаря, учасника збройної боротьби 1917-21 років, Петра Дяченка. Українська громада, волоцькі організації та організована молодь Філадельфії гідно відправили на вічний спочинок Покійника. Похороном заопікувався Громадський Комітет на чолі з представником Відділу УККА Петром Генгалом і представниками: від Християнського Руху др. М. Ценка, від ОБВУА побратимом М. Олексевичем, від І УД—УНА поб. В. Забродським, від Т-ва був. вояків УПА імені Т. Чупринки поб. М. Ковальчин, від Суспільної Опіки п. Марія Величко.

Дні 30. 4. 1965 р. о годині 8-ї вечора Високопреосвященіший Митрополит Іоан в сослуженні 6-х священиків відправив панахиду та попрощав Покійника. Панахида відбулася в церкві св. Покрови при численній участі громадянства, воятва і молоді. Почесну варту тримали вояки і молодь з прaporами ОБВУА, І УД УНА, Пласти, ОДУМ

і СУМ. Лицарі Залізного Хреста склали бойові відзнаки Армії УНР і накрили тіло китайкою. На другий день рано о годині 9-ї настоятель о. Царик в асисті священиків відправив похорону Службі Божі, а опісля тіло Покійника відправлено на цвинтар у Баунд Бруці.

Архиепископ Мстислав попрощав генерала, довершив похоронних молитов і відправив тіло на місце спочинку. У похороні взяло участь понад двісті осіб. Оточили могилу старі й молодші вояки-побратими, счолювані ген. П. Шандруком, ген. А. Валійським і ген. В. Герасименком. Зустрілися тут сивоволосі полковники і молодші старшини та козаки. Попрощали Покійника: ген. П. Шандрук від воятва Армії УНР і від побратимів І УД—УНА, від Головної Управи ОБВУА — д-р І. Козак, від лицарів Залізного Хреста — ген. Герасименко, від Головної Управи був. Вояків УПА — побр. Ковальчин, від старших і козаків Полку Чорних Запорожців — побр. В. Сім'янців, від Союзу Ветеранів Українського Резистансу — побр. Попішук і від вояків з Клівленду — побр. Макогон.

Достойні пані приготували трапезу-поминки. Владика Мстислав поблагословив трапезу та поділився споминами з молодечих літ Покійника, що був близьким земляком Владимира. Генерал П. Шандрук відчитав лист Керівника Військового Ресорту УНР ген. Вовка. В листі було признання великих босків заслуг Покійника та вислів глибокого співчуття Дружині й Родині. От. Царик поділився враженнями з останніх днів життя генерала. Отачанин Бульба поділився споминами, як Покійник організував штаб УПА на Волині й Поліссю 1941 року. Невістка інж. Лідія Дяченко відчитала вірш Ванчицького, присвячений Покійникові. Побратим Дем'янчук висловив побажання, щоб були зібрані та збережені матеріали та пам'ятки про Покійника. Керівник і впорядник похоронних відправ і процесій поб. В. Забродський підкреслив велику по-улярність генерала, організовану участь воятва, молоді і громадянства в похоронах, а при цьому звернув увагу присутніх на твердий військовий

характер, патріотизм, хоробрість і фаховість військовика, чим особливо відзначався Покійник. Голова К-ту П. Генгало, який провадив і був господарем поминок, склав подяку за похоронні відправи Високопр. Митрополитові Іоанові, Владици Мстиславові, настоятелеві о. Царикові та всім священикам, що взяли участь у похороні. Далі подякував генералам, старшинам і воякам та молоді, а також громадянству. Щире слово подяки впало на адресу пань, що приготували трапезу. За труд і переведення похорону Голові та всім членам Комітету належиться шире визнання і подяка. Автор цих рядків звертається до сина і внука Покійного з гарачим проханням гордо та гідно зберігати вояцькі традиції та добре ім'я роду Дяченків.

Макар Каплистий

МОРЯК ІВАН КОНДРАШІВ

19-го лютого 1965 року в Філадельфії (США), після довгої і тяжкої недуги пістряка, помер член Відділу ОБВУА бл. пам. Іван Кондрашів.

Покійний народився 9-го жовтня 1897 року на Херсонщині. Визвольна боротьба застала його на Чорному морі на кораблі "Кронштад", на становищі корабельного механіка. Покійний належав до тої невеличкої групи моряків, що з радістю сприйняли вістку про проголошення Українською Центральною Радою Української Народної Республіки. Ще більшою була радість Покійного, коли незабутнього 29-го квітня 1918 року частина Чорноморської Флоту піднесла український держав-

ний прapor, чим визнала себе принадженою до української держави. Серед кораблів, на яких замали Українські прaporи, був і корабель "Кронштад". Та не довго довелося І. Кондрашеві служити своїй владі. Під тиском німців Чорноморська Флота переходить під команду "білих", а згодом і "червоних" москалів. Під останніми Покійний зазнав ряд репресій за своє українство, вкінці прийшов арешт і присуд на 10 років заслання. Лише завдяки високим кваліфікаціям Покійного, як механіка, присуд не виконано, а замінено на постійний поліційний нагляд.

Під час 2-ої світової війни Покійний попадає до Німеччини, а пізніше переїздить до Філадельфії (США), де зустрічається з нині також покійним капітаном флоти Святославом Шрамченком, який записав багато цікавих його розповідей про Чорноморську Флоту. На жаль, доля цих записок сьогодні не відома.

Поховано св. пам. І. Кондрашіва 27-го лютого ц. р. на кладовищі. Гілсайд Цеметарі Компанії в Разліні в околицях Філадельфії. Похороном заопікувалися вірні побратими Покійного: козак 3-ої Залізної дивізії Армії УНР Сергій Кожухар і Михайло Левінсон (кол. начальник санітарної бази Армії УНР), за що їм обом належиться велична подяка і пошана. Над могилою тепле прощальне слово промовили: Всеч. о. Василь Серафимович і від Відділу ОБВУА — побратим Микола Кривопуск.

П. Л.

ПОЛКОВНИК АНДРІЙ НОСАЧЕНКО

9-го березня 1965 року помер у Німеччині полковник Армії УНР св. пам. Андрій Носаченко.

Покійний скінчив Чугуївську Воєнну Школу. В Українській Армії перебував на різних відповідальних становищах при Штабі Головного Отамана. Не маючи змоги виїхати до США із-за стану здоров'я, перебував в Німеччині в дому для старших віком в Дорнштадті біля Ульму.

ВОЯК ІВАН ПРИСЯЖНИЙ

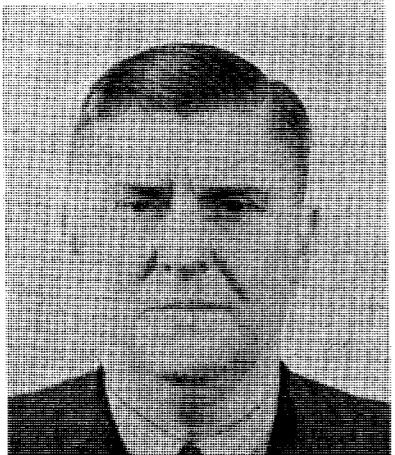
3-го квітня 1965 року в місті Бофало в США відійшов у вічність вояк Армії УНР св. пам. Іван Присяжний.

Покійний народився 18-го жовтня 1892 року в Слобідській Україні. Був учасником Зимового Походу. Останньою чатиною в його службі в Українській Армії був Кінний полк Чорних Запорожців. До останніх хвилин свого життя залишився вірним своїй Батьківщині. З належною по-

шаною і смутком поховали його побратими зброй. Зворужливим словом попрощав його о. протоєрей Іван Фалько.

Хай земля Великого Вашингтона буде Йому легкою! Спи спокійно, дорогий Потратиме! Свій обов'язок перед Батьківчиною Ти виконав до кінця!

П. С.

ПОЛКОВНИК ОЛЕКСАНДЕР НІЗІЕНКО

В далекій Австралії відійшов у вічність полковник Армії УНР св. пам. Олександр Нізієнко.

Покійний народився 15-го вересня 1894 року в селі Порфілію на Поділлю. В 1912 році скінчив середню школу і вступив до Артилерійської Військової Школи в Петрограді. Перенесений до Одеської Військової Школи, скінчив її в 1914 році. Службу в Російській Армії розпочав в тяжкій артилерії Осовецької твердині. На румунському фронти був відзначений Горгієвським Хрестом. Скінчив прискорений курс Академії Генерально-го Штабу. За часів Гетьманату був призначений до 4-ої Кінної дивізії в Проскурові, а потім в Житомирі, на становище старшини для доручень при командирі дивізії. За часів Директорії перевівав на становищі командира Кінно-гарматного полку в Кам'янці Подільському. Останньо, в ранзі полковника, був старшиною для доручень при Головному Отаманові.

Св. пам. полк. О. Нізієнко помер 7-го квітня 1965 року в Водонзі (Австралія). В похороні взяла участь ціла місцева українська колонія на чолі з репрезентантами Союзу Українських Комбатантів Вікторії — майором М. Олійником (голова Союзу), Е. Буштедтом і побр. Якубовським. Чин похорону відправив протоєрей Борис Стасишин. Е. Б.

БУНЧУЖНИЙ СЕМЕН КЛІЧКОВСЬКИЙ

12-го березня 1965 року помер бунчужний Армії УНР св. пам. Семен Клічковський. Народився він в 1897 році в м. Хотині в Басарабії, похований на українському цвинтарі в Бевнд Бруці в США.

Св. пам. С. Клічковський брав чинну участь в українській Визвольній Боротьбі. Відомим є, що належав він до тієї групи вояків, що в 1919 році організували повстання проти румунської окупації, а потім перейшли Дністер і увійшли в ряди Української Армії, здебільша в ряди Запорізького Корпусу. В лавах Запорізького Корпусу Покійний відбув Зимовий Похід і перейшов Збруч в 1920 році. Залишивши табір інтернованих у Польщі, переїхав до свого Хотина, де й прожив до 2-ої світової війни. Тихо, спокійно і в постійній праці прожив Покійний і в Америці, де сумілінно виконував свої обов'язки в цілій низці організацій, до яких належав, а в тому і в ОбВУА.

Сли спокійно, вірний Сину України, вірний приятелю і вірний муже своєї засмученої Дружини! Вічна Тобі пам'ять!

Д. Л.

ГЕНЕРАЛ ВАСИЛЬ СВАРИКА

У Франції в місті Везінь помер кол. Начальник Артилерійської Управи Міністерства Військових Справ УНР св. пам. генерал-поручник Василь Сварика, проживши 92 роки. Похорон відбувся 30-го квітня 1965 року на цвинтарі міста Везінь.

Вічна пам'ять дорогим Побратимам!

КОРОТКО ПРО ВСЕ

В УНРАДІ

1-го травня 1965 року відбулося спільне засідання Президії і Виконного Органу УНРади, на якому заслухано звідомлення Голови ВО Миколи Лівицького та висловлено йому повне визнання за його працю під час перебування на американському континенті. У військових справах на цьому засіданні було прийнено наступні ухвали:

"Президія одобрює пропозицію Виконавчого Органу про створення при Ресорті Військових Справ Військової Колегії, як допоміжного чинника того ресорту, яка буде співпрацювати також з Комісією Військових Справ УНРади.

Президія схвалює внесок про потребу скликання засідання Комісії Військових Справ Української Національної Ради для перегляду праці Ресорту Військових Справ та для вияснення справи дотеперішньої процедури підвищення в рангах старшин Армії Української Народної Республіки".

ГОЛОС ОБВУА і Б-ва УСС

На сторінках "Воялької Думки" у "Вільному Слові" уміщено наступну заяву Головної Управи ОбВУА:

"Головна Управа Об'єднання бувших Вояків Українців в Америці (ОбВУА) і Головна Рада Братства Українських Січових Стрільців, познайомившись на засіданні 3 квітня 1965 р. у Філадельфії з виступом кол. сотника Ф. Запутовича на сторінках "ВільногоСлові" в Торонто, Канада, у чч. 37-38 за 1964 рік і ч. 9. в 1965 році, рішуче натав, руvali знеславлювання пам'яті Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри та президента ЗОУНР д-ра Євгена Петрушевича. Стверджено однодушно, що таке наслідування різних етапів та окремих подій з новітньої історії української визвольної боротьби, яке має злобну тенденцію у відношенні до наших провідних історичних постатей, та зокрема очорює пам'ять Симона Петлюри, який став уже символом збройної боротьби проти Москви в обороні державної суверенності України, діє в користь ворогів України. Водночас Головна Рада Братства Українських Січових Стрільців ствердила, що п. Ф. Запутович не був членом Легіону Українських Січових Стрільців".

ВІДЗНАЧЕНО МАЙОРА І. ЧЕСНО МЕДАЛЕЮ ШЕВЧЕНКА

Реакція майора І. Чесно на статтю сот. Ф. Запутовича у "Вільному Слові" — "Останній салют Бригади УСС-ів" знайшла широкий відгомін і почуття вдячності серед Українського Вояцтва на всіх континентах. Багато листів з висловом почуття цієї вдячності проходить і через Редакцію "Дороговказу". Лист Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції з 20 квітня ц. р. в скороченні тут подаємо:

"У ч. 3 (22) "Дороговказу", органові СБУВ у Канаді, за листопад-грудень 1964 року, ми прочитали Вашу статтю, повну любові і відданості нашій національній справі визволення України.

Ваші почуття до України нас зворушили до глибини серця і ми, як бувші вояки Армії УНР, до якої Ви у молодих роках також належали, віршили висловити Вам наше признання. І, щоб ці наші вислови побратимського почуття зостались зафікованими і на майбутнє — прийміть од нас дарунок-медаль, вибиту Французькою Монетною Палатою у 150-ті роковини з дня народження нашого Національного Пророка Тараса Шевченка"...

СИМОН ПЕТЛЮРА В "ДИПЛОМАТИЧНІЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ"

2-ий том Дипломатичної Історії України, присвячений українській дипломатичній діяльності в часі Визвольної Боротьби, буде мати великий розділ: "Симон Петлюра в описах чужоземних сучасників-дипломатів і журналістів. Євген Деслав має про цю велику в історії України людину чи слені мало знані або зовсім незнані, в колах української еміграції свідоцтва чужинців.

В Д. І. У. будуть передруковані свідчення французького дипломата, приятеля Петлюри з 1917 року, — Жана Пелісьє, який 1919 року в Лозанні видав брошуру "Справедливість до українського Гарібальді — Петлюри" і в Парижі надрукував листа Петлюри: "Заклик президента Петлюри до французької демократії".

Для оборони славної пам'яті Симона Петлюри будуть подані спогади посла Бардуцці, колишнього генерального консула Італії в Одесі, який пи-

сав: "Його трагічний кінець освітив його шляхетний образ світом несмртельної слави, яка є для 45 мільйонів українців заповітом, що його вони мусить виконати. Але Петлюра заслужився не лише перед своєю батьківщиною. Ціла Європа мусіла б бути йому вдячною, бо без його опору Співаком московські большевики напевно злучились би з мадярськими. Москва уявляла собі, що як зникне Петлюра, то зникне й український рух, але факти показують, що полум'я патріотизму щораз більше вибуває в серці цього твердого та упертого народу...".

Маркіян Чорнокосинський

ЮВІЛЯТИ

12-го лютого ц. р. минуло 65 років життя члена 5-ої Станції СБУВ і співробітника нашого журналу, побр. Григорія Міговича.

26-го квітня ц. р. в колі своїх друзів відсвяткував своє 65-ліття представник нашого журналу в Франції пор. Артамон Гришин.

16-го травня ц. р. в колі найближчих пристілів відсвяткував своє 50-ліття член Генеральної Управи СБУВ і довголітній кол. голова 7-ої Станції ст. лейт. Микола Деркач.

1-го липня ц. р. сповітиться 70 літ життя нашому другові пор. Леонідові Токайлові — довголітньому голові Філії Т-ва б. Вояків Армії УНР в Греноблі.

В родинному колі відсвяткували свої ювілеї також — пані генералова Тамара Петрів і пані майорова Юлія Федоренко.

Дорогим Ювілатам складаємо наші щирі побажання довгих, щасливих і безтурботних літ життя.

ПОБРАТИМ МАРКІЯН ЧОРНОКОСИНСЬКИЙ

Здалеко від нас Каліфорнії одержали ми вістку, що нашему другові, побратимові Маркіянові Чорнокосинському, минуло 70 років життя. Знаємо його, як доброго друга, що, будучи в Беффало, завжди відвідував він усі наші ширші імпрези і зустрічі, знаємо його, як щедрого жертводавця на національні потреби, як щирого прихильника Державного Центру УНР, що свою прихильність виявляє не словами, а Золотими Грамотами Позики Визволення України. Але ніколи не довелося нам

близче запізнатися з його вояцькою минувшиною, а вона також жертовна і цікава.

Мобілізований у березні 1915 року до російського війська, побр. М. Чорнокосинський відбував далеку 26-тиденну подорож у півторатисячній масі новобранців Гайсинського і Брацлавського повітів аж над Байкал у Сибірі, де мав відбутися військовий вишкіл. Кінчаст Школу Підстаршин і зі своєю військовою частиною іде на фронт, але незабаром знову повертається аж до Ташкенту та Асхабаду. Після цього періоду "холодної війни", почався період війни справді горячий, коли його було відкомандировано да Кавказького фронту і приділено до пробової дивізії, яку завжди висилали на найбільш загрожені позиції для рятування ситуації, і в якій перебув він аж півтора роки..

Одержанши добре заслужену відпустку в 1918 році, М. Чорнокосинський уже не повертається на фронт, а вступає в ряди борців за Українську Державність, прилучившись до повстанського загону отамана А. Волинця. Писати про цей період вояцького труду побр. М. Чорнокосинського, то значило б писати цілу історію цього загону, і зокрема історію Гайсинсько-Брацлавської Бригади, аж до моменту приділення її до Запорізької, а потім до 3-ої Залізної дивізії. Відкладемо це на пізніший час. А нині побажаймо нашему ВШ. Ювілатові довгих і безтурботних літ життя, доброго здоров'я і сил для національно-громадської роботи. Тримаймося, Дорогий Дружелі.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Василь Задоянний
Полковник Армії УНР

Цим повідомляємо ВШ Передплатників і Прихильників "Дороговказу", що з днем 1-го березня 1965 року Представником "Дороговказу" в Нью-Йорку є полк. Василь Задоянний, який є уповноважений до зборки передплат, пожертв на видавничий фонд, оголошень, а також матеріалів до друку в нашему журналі.

Адреса Представництва:

Mr. B. Zadojanyj
136 -27 Franklin Ave. Apt. 3 D
Flushing, New York 11355, U.S.A.
Редакція і Адміністрація "Дороговказу"

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ:

Від 20 лютого до 20 квітня 1965 року на передплату і пресовий фонд вплатили:

Канада:

Я. Коидрацький — 14 дол., Г. Мігович — 16 дол., В. Різник, І. Скляренко, І. Семенів — по 6 дол., І. Гарасимчук, Й. Добрянський — 5,50 дол., Укр. Відділ Канад. Легіону ч 360, пані Р. Харітонюк, Д. Галіарник, А. Ільницький, М. Вура, Д.

Гамонів, пані В. Завадська, М. Петришин, В. Дзябенко, К. Балас, І. Тихонький і Ф. Мороз — по 3 дол., п. Наумчук, П. Тимчук, М. Оленич, В. Семчук, С. Легенюк і М. Заяць — по 2 дол.

США:

Пані Л. Горбач — 10 дол., М. Петреенко і о. М. Рибачук — по 8 дол., М. Крат — 6 дол., О. Козловський, В. Костецький, А. Зарицький, Д. Бакум, В. Радченко, В. Лоян, В. Білинський, О. Даниленко, М. Гайдак і А. Султанський — по 5 дол., С. Татаринський і А. Берегулька — по 4 дол., М. Кириленко, Г. Коваль (3,50), Й. Мандзенко, М. Шумський, О. Матух, Г. Парнюк, п. Нечипорук, В. Герасименко, І. Лакуста, П. Самутин, Д. Дмитренко, А. Голуб, К. Бульба і І. Панченко — по 3 дол., І. Чесно, А. Бакалець, А. Дорош і М. Глянько — по 2 дол.

Німеччина:

І. Боровик — 3 дол.

Австралія:

І. Грушецький, пані Л. Михайлів і пані П. Півень по 2,35 дол.

До Представництва "Дороговказу" в Австралії передплату внесли:

Південної Австралії:

В. Попадюк — 3 дол., М. Словачевський, В. Волошико, М. Яремин, Д. Шермеревич, Ю. Скибинецький, Г. Карпенко, В. Перчук, О. Горгула, М. Гладкий, М. Лесів і Ю. Турський — по 2 дол.

Нова Південної Валії:

Д. Демяненко — 4,60 дол., І. Любчик — 4 дол., Г. Базалицький 0,60 дол.

Перт:

Я. Різник — 4,80 дол.

На пресовий фонд "Дороговказу" Крайова Управа Союзу Українських Комбатантів Австралії склала 4,80 дол.

Усім жертводавцям складаємо сердечну подяку.

Занотуйте на цих листах і Ваші імена! "Дороговказ" — це Ваш літопис і Ваша трибуна. Користайтеся ним і підтримуйте його!

В українському одязі і в українському танкові веде Надя Стешенко своїх товаришок... французьких дівчаток.

ВЕРОНІКА ІЛАЩУК

Починаємо мати юних друзів, що чинно включаються у нашу видавничу працю. Цим нашим першим юним другом є "наша Вероніка". Інакше не можемо назвати цю усміхнену і життерадісну 13-тилітню дівчину, що, побачивши у нашому журналі фотознімку генерала М. Вейгана, прислава на адресу нашого представництва у Франції, вигляд якого з французького журналу його пор-

Лист Вероніки

Представник "Дороговказу" у Франції п. А. Гришин одержав від Вероніки листа наступного змісту:

трет у повній юніформі французького генерала.

Щиро дякуючи нашій юній прихильниці, вислали ми їй наш новорічний дарунок: дві книги прекрасних оповідань Й. Сірого. Хай пригадають вони їй батьківщину її батьків, якої вона не бачила, але яку також своїм юним серцем щиро полюбила.

Вероніка Ілащук є ученицею французького каледжу, у якому своїми здібностями вибилася на першу ученицю в класі. Її ім'я постанововою Педагогічної Ради занесено на гонорову таблицю, вона добре володіє українською мовою, простудіювалася історію України, опанувала українську машинку до писання.

Шана і дяка її батькам, що, приїхавши з Німеччини і оселившись в невеличкому містечку на Сході Франції, тяжкою працею доробилися власного господарства і так зразково виховують своїх дітей, що добре розуміють, хто вони і якої нації діти.

"У понеділок 15-го березня я розпочала дуже радісний день. Листонош приніс мені дві цікаві українські книжки — "Оповідання" Йосипа Сірого, які п. редактор Липовецький обіцяв мені прислати. Це буде для мене втіха на ціле життя. Посилаючи Вам мої знімки, я ніколи не думала, що мій жест викличе у Вас, а також у людей за океаном, таке задоволення. Живучи у маленькому селі, далеко від великих міст, я ніколи не гадала, щоб за мене, ще молоду дівчинку, знали наші люди десь далеко, далеко за океаном... Зі свого боку дуже вдячна Вам за Вашу увагу. Обіцяю Вам надалі помагати чим зможу у Вашій праці..."

Дякуючи Редакції за подарунок, Вероніка пише: "Ваш журнал — "Дороговказ" усіх нас цікавить і ми з дуже великим зацікавленням на нього чекаємо. Можу сказати відверто, що він буде нашим журналом до того часу, доки він буде існувати. Він, або ми..."

НАДЯ СТЕШЕНКО

Недалеко Нансі є маленьке село, що зветься Ляневіль. Після 2-ої світової війни і скитання по німецьких таборах, там оселилася родина нових емігрантів — п-во Іван і Марія Стешенки. Нещодавно, перебуваючи в тих околицях, завітав я до них, щоб дізнатися про стан здоров'я побратима Стешенка, який після тяжкої операції перебуває десь у відпочинковому домі. Тут побачив я його 12-тилітню донечку — Надю. Наша розмова була така:

— "Мусиши, Надю, бути чимною і помогати в усьому твоїй мамі, бо вона сама, а вас аж п'ятеро..."

9-го травня 1965 року в Торонті після короткої, але тяжкої недуги, відійшла в вічність

ср. пам. КАТЕРИНА СКУБІЙ.

Покійна народилася в священичій родині в Кам'янці Подільському, де вчала до гімназії. В 1920 році була змушенна залишити Рідний Край. На еміграції перебувала у Варшаві, по 2-ій Світовій війні — у Вайсеібурзі в Німеччині, короткий час — в Англії. Працюючи в апараті IPO, багато допомагала скітальцям, малежала до УНДС, брала активну участь в церковно-громадському житті. Тяжко запрацюваним грошем завжди і щедро відгукалася на національно-громадські потреби.

Вічна її пам'ять!

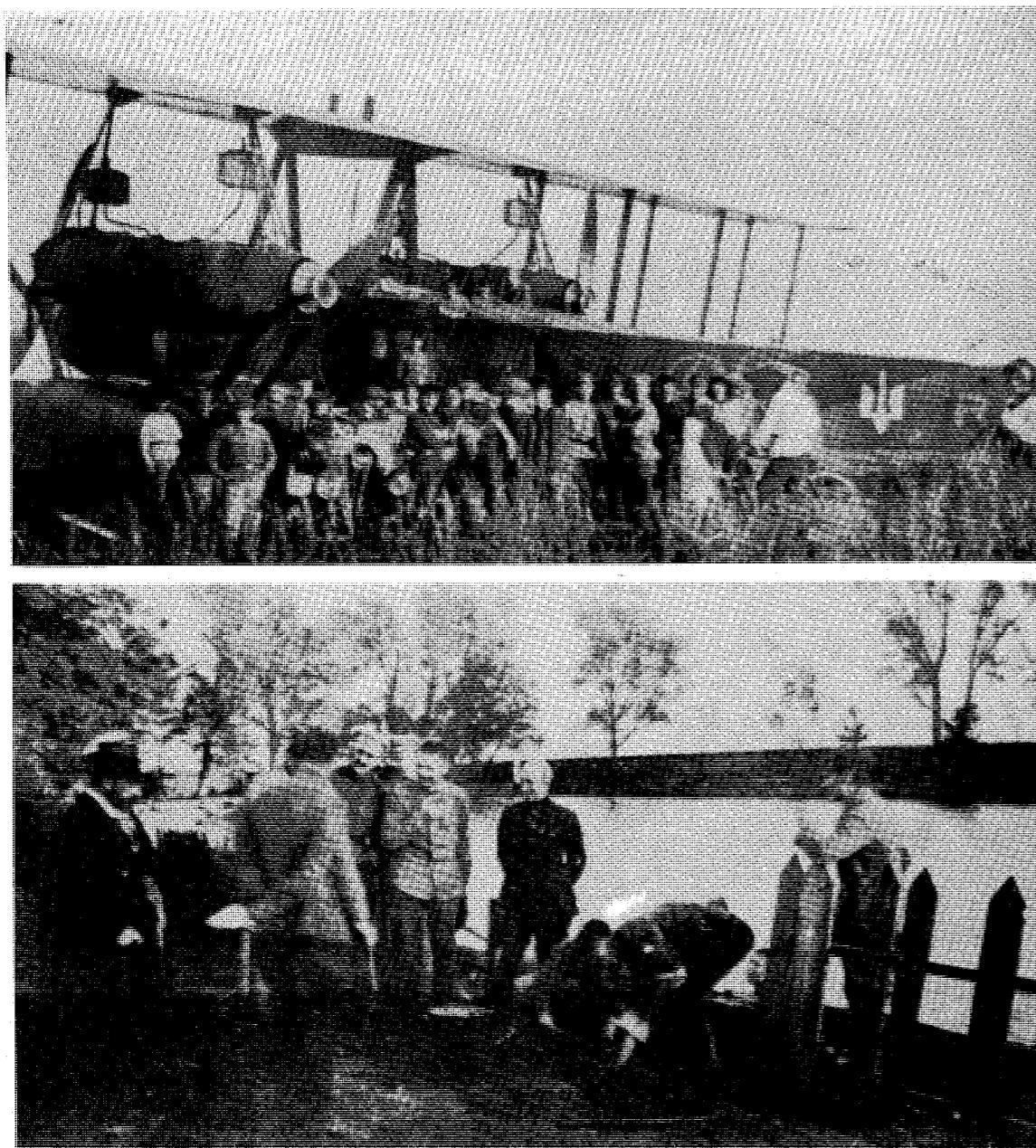
Надя Стешенко

— "Я допомагаю, як можу, але ж і наука забирає багато часу... Ось, зчекайте!..."

За хвилину Надя принесла дві фотокартки. На одній вона сама в українському одязі, сфотографована під час минулорічної різдвяної ялинки для шкільної молоді, де вона виступала з своїми декламаціями. На другій — Надя з товаришками. Але ці товаришіки не є українками. Це французькі дівчата, яким учителька, за вказівками і допомогою Надіної мами, пошили український одяг, бо він їм усім тут дуже подобається.

Другові Стешенкові бажаємо швидкого і остаточного повороту до здоров'я, його дружині — потіхи з дітей, яких так гарно виховує, а нашій Наді — багато успіхів у науці та в житті.

А. Гришин

Кінець 1919-го, початок 1920-го років. На фабриці свічок біля Кам'янця Подільського перебував Запорізький Авіаційний Відділ Української Армії.

На світлині:

Вгорі — Прибув літак, яким Уряд УНР перевозив паперові гроші, що друкувалися в Німеччині.

Внизу — Прийняття Авіаційним Відділом високих Урядовців Уряду УНР.

Світлини агронома І. Молоко. Ширший спогад про цей Авіаційний Відділ приймемо з подякою.

ДОРОГОВЪЗ

ОРГАН ВЮЯЦЬКОЇ ДУМКИІ ЧИНУ

ВАНКУВЕР

У цьогорічній параді коло "Брами Миру":
 1. Укр. молодь проходить через Браму Миру,
 2. Укр. молодь танцює біля Брами Миру.

Історія цих ювілеїчних урочистостей подана в "Дороговказі" № 1-2 за 1964 рік.

"ДОРОГОВКАЗ"

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження "Бюллетеня СБУВ".

Видав Генеральна Управа Союзу Бувших

Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00, ціна окремого числа —

50 центів.

Редакція застерігає собі право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.

"Dorohowkaz" — "Guide"

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the "Bulletin"). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypowecskyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

Тамара Петрів — "Оля Батурова".

I. Острозвенкo — "До історії Богданівського Полку".

х х х — "Синам України"

C. Левченко — "Тим, що сплять у Щепіорні".

х х х — "Бойовий шлях 6-ої Січ. Стр. дивізії".

P. Самутин — "Генерал-хорунжий Пётро Дяченко".

I. Липовецький — "Торонтонський Пансіон для Старших".

Життя ветеранських організацій. Посмертні згадки. Актив і ювіляти. Сторінка Юних Друзів. Повідомлення Адміністрації.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Пам'ятник "Синам України", померлим в таборі Раштат (Німеччина). 13-го червня ц. р. відбулися там величні урочистості. (Див. статтю "Синам України" у цьому числі).

Розпочинаючи 7-й рік видання нашого журналу, ми з вдячністю згадуємо всіх тих, що разом з нами пожертвували не одну безсонію ніч, щоб видані нами 25 чисел "Бюллетеня" і "Дороговказу" заповнити вояцькою думкою і згадкою про вояцький чин, як сьогоднішній, так і минулий.

25 чисел — то близько 800 сторінок ілюстрованого історичного матеріалу. При сьогоднішньому накладі, що виносить 1000 примірників, це — близько 25000 окремих чисел, які ми розіслали їх на всі континенти світу.

Імена Побратимів, що перші включилися в нашу працю, фото яких ми маємо, подаємо (зліва направо):

Ю. Артюшенко, А. Берегулька, М. Битинський, О. Вдовиченко, І. Гнойовий, А. Гришин, В. Дмитріюк, І. Драбатій, В. Задолинний, О. Ільницький, М. Каплисій, о. С. Магалас, Г. Мігович, В. Мошинський, І. Панченко, пані Христина Пекарчук, пані Тамара Петрів, П. Самутні, М. Фещенко-Чопівський, В. Філонович.

Упорядкувавши фото, ми подамо в найближчих числах "Дороговказу" наступний фотомонтаж з іменами тих Побратимів, що були з нами, що співпрацювали з нами і співпрацюють сьогодні при виданні нашого журналу. Нині ми висловлюємо ім нашу ширу подяку.

Рік тому, 1-го вересня 1964 року, коли наш журнал увійшов у 6-й рік свого існування, ми звернулися до багатьох наших прихильників із закликом перевести збірку пожертв на його видавничий фонд.

Сьогодні, закінчивши ювілейну акцію, ми висловлюємо нашу ширу подяку всім тим Побратимам і Організаціям, які цю збірку перевели, як також і тим, що своїми пожертвами в ювілейну акцію включились.

Протягом минулого року в ювілейній акції було зібрано:

Канада:

П. Казанівський в Сан Кетрінс	— \$32.00	
М. Годованчик в Ошаві	— "32.50	
І. Липовецький в Торонто	— "23.59	
Є. Венгринович в Торонто	— "18.00	
С. Ємчук у Судборах	— "25.00	
I-ша Сатниця СБУВ у Монреалі	— "8.00	
М. Чаборик у Віндзорі	— "14.00	
М. Ворон у Келгарах	— "12.00	
М. Ковальський в Едмонтоні	— "3.00	
	Разом	\$168.09
США:		
Всеч. о. С. Магалас в Майамі	— \$27.00	
О. Макух у Бафало	— "22.00	
	Разом	
	окремі пожертви:	
О. Гудзяк, М. Чорюкоський, С. Котляревський, І. Скліренко і М. Золотикив — по 5 дол., Ст. Ємчук — 4 дол., пані В. Зимавич, св. пам. К. Скубій і П. Карпій — по 3 дол. З. Доичук і Й. Добринський — по 2 дол., А. Шумовський і В. Лоян — по 1 дол.		
	Разом окремих пожертв	— \$44.00.
	Разом в ювілейній акції	— \$447.64.

НОВІ ВИДАННЯ

Редакція "Дороговказу" одержала:
Зосим Дончук — "Яновідець Гері", сатирична повість. Стор. 262. Філадельфія, 1965. Накладом автора.

"Нотатки з Мистецтва", ч. 3. Травень 1965. Накладом Відділу ОМУА в Філадельфії.

Олександер Де — "Пісня серця". Поезії. Стор. 144. Накладом В-ва "Чайка". Лондон, 1964.

Семен Левченко — "Обірвані струни". Поезії Визвольного Змагу. Стор. 156. Накладом автора. Дербі, Англія, 1964.

М. Гаврилюк — "Бібліографія праць професора Євгена Осацького". Накладом Спілки Укр. Науковців, Літераторів і Мистців. Буенос-Айрес, Аргентина, 1964.

Тамара Петрів

ОЛЯ БАТУРОВА
(Слогад)

Тамара Петрів
(Фото 1919 року)

переривають поодинокі постріли — то тут, то там.

Перші дні в поведінці червоних була ще якась непевність. До сусіднього великого "лагерю" цілими партіями привозили ранених, і це давало надію, що "наші" ще близько. Потім це спинилось; але ранені все ще прибували, прибували вночі, бо лікарів, що мешкали в реквизованій у нашому помешканні кімнаті, часто будили викликом: "поспешіте, товаріші доктора, пріїзди нову пітнію", але плакаті і відозви кричали про те, що "Петлюровські банди разбіто і время заняться мірним строїтельством"; і, очевидно, ідучи за гаслом цього "мирного строїтельства", большевики проголосили соціалізацію всіх приватних бібліотек у місті.

По вулицях потягнулись вози з книжками. У безладі накидані до воза книжки по дорозі падали і розбивались об брук; їх підіймали і недбало викидали знову до воза. Всі книжки звозились до Відділу Позашкільної Освіти, де я працювала як секретар.

Тут книжки скидали з возів до розстелено-го рядні; на плечах носили на другий поверх і висипали на підлогу у великий залі. За кілька днів гори книжок заповнили всю величезну кімнату. Чого тут тільки не було! Від безвар-тісних "приложений" до журналу "Світ" і ріж-них Нат-Пінкертонів і до рідкісних видань!

Коло стіни поставили лопату і нею відрі-бали і кидали знову на гору книжки, коли во-ни зсуvalись униз та перешкоджували рухові.

Коли постало питання про необхідність хоч якогось упорядкування книжок, я охоче зго-дилася на пропозицію завідуючого відділом під-шукати інтелігентних хлопців, які б занялися цією справою.

Якраз у місті з різних причин залишилось декілька наших хлопців, під якими просто земля горіла, і для яких посвідка про те, що "Пре-д'явітель" сего НН являється сотрудником Отдела Внешкольного Образовання по р'єзбору книг" з'яналежним підписом і печаткою, була просто спасінням.

Вони ретельно взялись до роботи; із кни-жок виростили стіни, і незабаром заля перетво-

лилася в лябірінт, у якому цілком загубились для людського ока, під кожним оглядом непевні, працівники. Крім мене ніхто ними не цікавився і не контролював їхньої роботи, і в міру того, як росли стіни з книжок і наповнювались скрині — “бібліотеки”, ці “сотрудники” знікали, знаходячи шлях “на волю”, себто до повстанчого загону, що оперував десь недалеко. Бувало, що замість одного “сотрудника” з тією ж посвідкою приходив зовсім інший, якого і яувічі не бачила, з якимось дорученням від отамана. Таким робом у нас установився зв’язок з повстанчим загоном отамана Соколовського.

Ще не було ні масових арештів, ні розстрілів. Це був період мітінгів. Мітінг куховарок, “дворніков”, домовласників, сестер-жалібниць, артистів, ассенізаторів і т. ін. Всі мітінги мали багато спільного, і, як правило, на них виступав товарищ Яша, смуглявий хлопець неясної національності, з чорними пронизливими, трохи косо поставленими очима і рвучими руками.

Його демагогічні промови, які завжди кінчались безконечними “долой” зробили його популярним, і він часто із самозадоволенiem виглядом прогулювався по головній вулиці.

Але ця доба швидко проминула. Якось непомітно мітінги ущухли, але натомість почала діяти ЧЕКА, і з зв’язку із цим “товарищ Яша” придбав нову страшну популярність. Він і тепер з’являвся на вулицях, але завжди в супроводі двох “архангелів” у шкіряних, як і він, куртках, з наганами за поясом.

Тепер приходячи на працю я з хвилюванням чекала, чи всі зійдутися, бо, крім нового Завідувочого Відділом — латиша, це все були свої, певні люди, з якими вже багато було пережито; але, на щастя, покищо всі були на місцях.

Одного нестерпно гарячого дня, коли години праці вже добігали кінця, двері нашої кімнати відчинилися, і в них стала молода дівчина. Вона на мить затрималася на порозі, обвела очима кімнату і рішучим кроком підішла до стола Завідувочого Відділом.

“Здравствуйте, товарищ Зав” — дзвінко сказала вона, простягаючи руку. “Я — Батурова, із НН Ісполкому”. Не чекаючи запрошення, присунула стілець, сіла, обсмикнула п’єрхваче-

ну в поясі ремінцем “гімнасторку”, і, одним рухом скинувши з русявого, коротко підстриженого волосся червону хустку, почала давати детальний звіт із життя та праці “ісполкому”.

У весь її типово большевицький вигляд і швидка московська мова були мені дуже несимпатичні, тому, коли Завідувочий звернувся до мене з проханням видати “товарищу Батурові” бібліотечку, я не дуже то поспішала, а спокійно кінчала листа.

Дівчина підійшла до моого стола і недбало сперлась на нього. У певний, умовлений спосіб, переплетені пальці її рук безпомилково сказали мені, що вона — “зв’язок” від отамана С. Це було таке несподіване, що я не могла не глянути на неї. Сірі очі дивились на мене з прихованим сміхом у той час, як вона говорила по-московськи протягуючи слова: — “Нельзя лі спешішь, товарищ, время то у меня, оно не ку-у-пленне”.

У безпечному лябірінті книжкового складу вона передала мені записку від отамана, і ми умовились зустрінутися через пару годин в затишному місці 4-го бульвару. Зараз вона дуже поспішала, бо мала побачення... з тов. Яшою, якого, за її словами, завжди в цей час можна було бачити в кондиторській “Франсуа”. Це було несподіване і просто відштовхуюче. Я мовчаки дивилась на неї і, не знаю чому, запитала — “Скільки вам років, Олю?”

Вона невдоволено поморщилася.

“А яке це має значення? Скорі буде двадцять, але того, що я пережила вистане й на п’ятдесят”.

Вона розписалася у книжці видач, легко підхопила бібліотечку, махнула мені на прощання своєю хусточкою і зникла між книжками, а я ще деякий час сиділа, дивлячись на її читкий, зовсім не жіночий підпис, стараючись відігнати настірливу думку про те, чи дійсно ця дівчина з “нами”, а не з “ними”.

Оля вже чекала мене на бульварі. Вона зразу ж ділово запитала, чи виконано доручення отамана.

“Так, Степан буде чекати за поворотомколо річки”.

“Ну, то все в порядку” — зідхнула вона заспокоєно. “Ваші книжки я викинула, хоч деякі були цікаві, а в ящику, під охоронною печаткою “Отдела Внешкольного Образовання”, я

повезу знаєте що? Медикаменти! Мені таки вдається їх дістати!”

“Медикаменти? — перепитала я. А чи знаєте ви, що на всіх виїздах з міста стоять застави і перетрушуєт та переглядають усе дуже уважно. Уявляєте собі, що буде, коли у вас знайдуть медикаменти тепер, коли без записки від лікаря ви не можете купити навіть порошка простої хініни?”

“Я знаю це все” — спокійно відповіла Оля. Ale я також знаю, що у нас є ранені і хворі, і без ліків вони не зможуть видужати. Тут є шанс, що мені вдається прослизнути щасливо, а для них того шансу нема; як що вони не будуть лікуватися, вони не зможуть жити. Це дуже просто. Мені вдавалось щось подібне раніше, може вдається і сьогодні, в усякому разі я муши спробувати”.

Вона говорила так спокійно і байдуже, що здавалось вона і не усвідомлює собі небезпеки. Ми помовчали.

“Тепер я ще щось хочу сказати” — раптово з’говорила Оля. Я бачила як відсахнулись, коли я згадала товарища Яшу. Це тому, що ви мене не розумієте, ви просто не можете мене розуміти. Мій батько завжди казав, що людина посуджує поступовання других по анальгії із собою. Я знаю все про вас. В отрмана є хлопці — учні вашого батька. Вони оповідали мені про нього і про вас. Ви і я. Яка ж тут аналогія!?

Ви маєте батьків, приятелів, знайомих, для вас революція, а з нею і відродження України. дали тільки радість, здіслення мрій, а мені?.. Я — одна. Чи розумієте ви, яке це страшне слово? Ніде в цілому світі нема нікого, хто був би рідний або близький, ніде нема місця, де я була б вдома”.

Вона хвилювалася, горогила уроччасто і нічим не нагадувала тв самовпевнену дівчину, яка прийшла до нашого Відділу.

“Батько загинув на війні. брат-студент пішов до українського війська. Його скопили большевики.. раненого... катували... живому випекли на грудях тризуб... Я бачила його знівечене тіло прив’язане до стовпа... За нього вдома застрілили маму і Льоню, братіка моого маленького... Він був... йому”.. Вона щось хотіла сказати, але закрила лице руками і зашлася якимось страшним безгучним виданням.

Потрохи Оля заспокоїлась. Вона сумно по-

дивилась на мене своїми сірими очима і заговорила повільно й роздумливо.

“Отаман каже, що я дуже відважна, але чи це заслуга? Людина тоді відважна, коли вона для якоїсь ідеї, взагалі для чогось гарного готова віддати своє життя, але мое життя мені зовсім непотрібне, то хіба це є відвага, коли я не боюсь віддати те, що мені зайве? Ну, уявіть собі, що якийсь чоловік осліп зовсім і наїзді, то хіба є заслуга, як що він комусь подарує свої окуляри? Мое життя — це окуляри сліпого. Може тепер, коли ви трошки знаєте про мене, може тепер ви зрозумієте, як тяжко мені бути зі цими всіма Яшами, бож для мене вони всі без виключення вороги, далеко більші вороги, ніж для кого іншого, але я мушу це робити. Тато мій завжди казав, що людина робить не те, що хоче, а те, що мусить, але часом це буває тяжко. Щож торкається цього конкретного Яші, то я думаю він поміг би мені врятуватися, як би мене скопили. Безумовно, якщо буде про це знати, бо хоч я не боюсь смерті, але дуже боюсь змушення і муки, ну та хочу вірити, що я і без цього жаху дістанись туди кудись, де зараз є всі мої і де я знаю буду разом з ними”.

Вона помовчала і вже спокійно продовжувала — “Знаєте.. Батько нас трохи дивно виховував. Він був військовик і не тільки брата, але й мене виховував у такому дусі. Мені це подобалось, але брат не любив цієї “муштри”. Він був лагідний, як мама, писав вірші, малював... До війська він пішов тільки тому, що воно наше, українське. Тепер його нема, але я на його місці. Недаремно батько завжди казав, що має трьох синів і що той середній, себто я, найбільше вдалий. Дивно, як ця вся “муштра” тепер мені стала у пригоді: я вмію добре стріляти, їздити верхи, падати з коня так, щоб не побитися, повзти з рушницею і багато ще дещо, що звичайно вміють тільки хлопці”.

З кишені своєї гімнастерки вона дісталася великого відкритого срібного готинника фірми П’вел Буре, подивилась на нього і сумно сказала:

“Це єдине мое м’яно. Батько мав його весь час на війні. Прислали нам разом з його речами з фронту. Тут під локтикою наша родина на фотографія, — всі ми четверо. Хочете побитися? Я — не можу, на це я не маю відваж-

ти" — і вона простиагнула мені годинник:

"Ні, Олю, ми колись разом подивимось на це фото; коли прийде час і коли буде Україна, за яку загинув твой брат; і за яку готові віддати життя й ви, одчайдушна, хороша дівчина".

Сері Оліні очі заблищають, і вона довірливо і якось зовсім по діточому запитала: "А це буде? Ви вірите, що це буде?"

"Вірю, Олю, твірдо вірю..." — і ми несподівано кріпко обнялися і поцілувались.

І знову кілька нудних, повних напруженого чекання днів. У нас у Відділі постали не дуже чисті приємні зміни. З бюро праці прислали машиністку. Товариш Роза друкувала дуже вправно, але її спостережливі чорні очка невпинно слідкували за всім навколо, і майже в той же день з'явився у нас матрос Балтійської флоти. Роля його була неясна, і ми заочі звали його "комісаром". Він явно нудився, часом проглядав листування, без особливого інтересу прислухався до розмов, але більшість часу просиджував на підвіконнику в кінці коридора і дивився на вулицю. Коли я запропонувала йому взяти на склад якусь книжку і читати, він широко засміявся, кажучи: "спасибо, барішня, но я в етом діє не маєтак". Він уперто називав мене "баришня" і на зауваження Зав. Відділом, що ми всі тут "товариши" відповів, оглядаючи мене з насмішковим призирством: "Наші теж товаріща! Весь барішня ж, самая что ни на есть распределяющая барішня!"

Але не дивлячись на все це десь у глибині кожного з нас росло передчутия, що вже незабаром, дуже хутко — кінець усім цим товаришам, безсонним ночам і невпинному чеканню.

Одного дня я верталась із праці додому. Постіщала, щоб швидше бути дома і за книжкою про минуле життя забути непевне сучасне. Раптово, на мить я стала, мов укопана. По вулиці назустріч мені ішов візник, а на ньому між двох типових чекістів сиділа.. Оля. На її білому, якомусь сірому обличчі очі здавались не-помірно величими. Ніколи не забуду я цих повних смертельного відчая очей!

Візник проіхав, а я повернулась і швидко пішла назад. В ході думок лише одна була чітка і ясна — Товариш Яша зараз у "Франсуа", його треба повідомити, але як, як це зробити?

Я ж не можу підійти до нього і сказати це? Це ж головний чекіст, мене зараз же заарештують і не тільки мене, але й батька і всіх, хто з нами.. Оля думає, що Яша допоможе, але чи це правда? Може це він дав наказ про її арешт.. Що робити?

Не дивлячись на спеку, зуби в мене цокотіли, як у лихоманці, холодний піт виступив на лобі, а ноги, як автомати, все йшли і йшли вперед. Ось поворот вулиці. Зараз кондиторська "Франсуа"...

Але тут випадок прийшов мені на допомогу. На розі вулиці, коло стовпа з афішами, стояла моя товаришка по гімназії, Женя Макарова, і уважно студіювала афішу.

"Женя! як давно я тебе не бачила! — радісно, навіть занадто радісно, звернулась я до неї. "Знаєш, ходім до "Франсуа" їсти морожене. Я тебе угощаю!"

Женя явно приємно заскочена і моїм ентузіазмом з приводу зустрічі з нею і перспективою морозива, але все ж обережно зауважує:

"А ти знаєш як публіка там збирається?"

"Ну то що ж? Морожене там чудове!" — відповідаю я так упевнено, ніби буваю там щодня.

Ще в дверях я побачила широку спину "товариша Яши". Перед ним якраз ставили тарілку з якимось печивом. Недалеко від нього столик порожній. Не даючи Жені орієнтуватись, простую до столика і ось ми сидимо. Я — спиною до товариша Яши. Морозиво замовлене.

"Чи ти знаєш Олю Батурову?" — голосно запитую я Женю (звичайно по-російськи). Та заперечливо хитає головою.

"Не знаєш? Олю Батурову? Це чудова дівчина! Така революціонерка! І уяви собі її заарештували! Тільки що я бачила як Олю Батурову везли два хлопці з револьверами в руках вниз по Михайлівській вулиці. Це ж явна помилка. Оля Батурова цілком віддана революції..."

Женя червона, з круглими від переляку очима, завмерла з ложечкою морозива в руці. Вона з усіх сил тисне мою ногу під столом і шепоче побілівшими губами: "Муся, ти зможеш, ти кричиш на всю кіннату".

Але я вже чую за спину рух відсунутого стільця і бачу товариша Яшу, який зникає за вихідними дверима. Оглядаюсь. На столику не-

почата чашка чаю і масивний, очевидно забутий, портсигар із золотою монограмою.

Безконечно довгий день і ніч та довгі, неймовірно довгі, години праці.. Що з Олею? Чи живе вона? Кожний раз, коли відчиняються двері до канцелярії, серце в мене завмирає. Чи не по мене? А може вістка від Олі? Нарешті кінець. Вертаюсь додому. Раптово бачу — назустріч мені по пішоходу йде товариш Яша. На цей раз один. Чорне волосся виліскує на сонці, руки в кишенях розхристаної шкіряної куртки. Збираю всю силу волі і йду спокійно далі. Ось ми розминаємося. Виймає руку з кишені і простягає мені записку.

"Для вас" — говорить він уривчасто і не спиняючись проходить далі.

Я роблю ще пару кроків і розгортаю за-

писку. Там знайомим, читкім почерком два слова: "Дякую, Оля".

А через кілька днів залунала вулицями міста нечувана ще тут пісня "Ой, видно село, широке село під горою" і рівним, муштровим кроком небачене ще тут українське військо увійшло до нашого міста. З далекої Галицької Землі прийшло воно "визволити братів Українців з московських кайдан".

Через два дні я виїхала до Кам'янця Подільського, де був осідок нашої Влади, а там і далі за межі Рідної Землі. Ніколи більше не довелось мені зустрічати Олю або щось чути про неї.

Де ж Ти, одчайдушна дівчина тих бурхливих, незабутніх днів? Мало я маю надії, що Ти прочитаєш ці рядки. А може?

Леонід Бачинський
сотник Армії УНР

ЯК ЗБРУЧ РІЧКУ ПЕРЕХОДИЛИ..

У липні 1919 року, коли Українська Галицька Армія змушені була відступити і перейти річку Збруч на Східну Україну, покликав мене міністер Внутрішніх Справ Ісаак Мазепа і доручив негайно піхати на границю і зустрінути Галицьку Армію.

Я тоді був урядовцем Міністерства для особливих доручень у 4-їй службовій роті.

Це доручення я негайно виконав. Автом виїхав у напрямку Скали, де переходив 2-ий Галицький Корпус. Обози вже перейшли річку Збруч, а передові частини надходили до села Дунаївці. Хвірі тяглися в два-три ряди, і я ледви міг просунутися вперед. Відступ був у зразковому порядку.

Коло полуночі був я у штабі 2 Корпуса. Атмосфера не була святочна для привітання. Безперервно дзвонили телефони, приїздили і від'їздили післанці та віддавали накази, переважно німецькою мовою.

Коли я звернувся до одного вищої ранги старшини та прохав його передати начальникові булаві про ціль моєго приїзду, то він досить подінєрвовано піорадив мені іхати краще назад і додав: "Ви бачите що робиться? Серце краї-

ться! Де нам до привітів. Ліпше старайтесь, аби уряд дав амуніцію та провіянти, а привіти будемо складати, як здобудемо Київ".

Дійсно, у штабі був нервовий і сумний стан. Чути було стрілянину і панувало приємне темно відвороту дисциплінованого війська Галицької Армії.

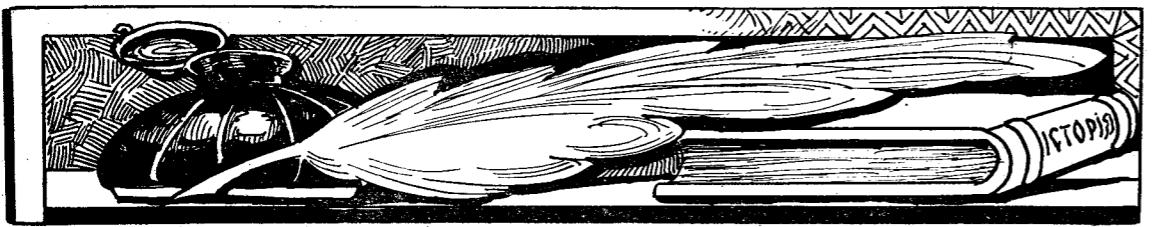
Я прохав передати кому треба про більше приїзду з дорученням Уряду УНР, і від'їхав до Кам'янця Подільського.

Про цю мою невдалу місію знову св. п. побратим отаман Нікіфор Гірняк і дав мені на пам'ятку відзнаку УСС. Я цю відзнаку дбайливо зберігав, доки не позичив її у мене мій незабутній друг св. пам. Северин Левицький, який гостив у мене незадовго до своєї смерті.

По хворобі я, ще досить ослаблений, приїхав до Бофало віддати останню пристлугу своєму довголітньому Курінному Сірому Левові.

У труні я побачив на Його грудях мою відзнаку. Я не мав відваги її взяти. Мені здавалося, що Дорогий Северко казав мені: "Лиши мені її, хай це буде останній твій дарунок нашої дружби".

Так і сталося.

Іван Островершенко
сотник Армії УНР

З ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ (С п о г а д и)

Спогади сот. І. Островершенка, які починають друкувати на сторінках "Дороговказу", складаються з двох частин: Історії I-го Українського ім. Б. Хмельницького полку і Перебування в районі дій от. Волинца.

Перша частина складатиметься з окремих розділів, як: розстріл Богданівців на Посту Волинському, розбrosення Богданівцями Полку ім. Гетьмана Полуботка, Богданівці на фронті в 1917 році, Богданівці знову в Києві, Богданівці в Полтаві, поворот з Полтави до Києва і кінцеві завваги.

1. До історії Богданівського Полку.

Після повалення царського режиму в 1917 році, в столиці України — Києві волею українського народу постала Українська Центральна Рада. Військовими справами при Центральній Раді керував Генеральний Секретаріят Військових Справ, на чолі якого стояв св. пам. Симон Петлюра.

Генеральний Секретаріят почав формувати в Києві українські військові частини. 1-го травня 1917 року, з ініціативи поручника Миколи Міхновського, був сформований 1-ий Український ім. Богдана Хмельницького полк. Командиром полку був призначений підполковник Юрко Капкан, який користувався великою пошаною як серед старшин, так і вояків.

Богданівський полк був сформований з українців — вояків і старшин російської армії, а також полонених з австрійської армії, які перебували тоді у Києві та не хотіли воювати ні за Росію, ні за Австрію. Усі ці вояки з обох боків Збруча хотіли воювати лише за Україну. Полк готовувався до боротьби, але не там, куди його могли послати накази російського Тимчасового Уряду.

Богданівський Полк складався переважно з інтелектуально розвинених людей та був дуже дисциплінованою і бойовою формою. Старшини були виключно українцями, що покінчили військові старшинські школи, мали бойовий старшинський стаж і високі бойові відзнаки. Деякі з них були "Георгіївськими кавалерами", декілька були нагороженні "золотою зброєю", що вважалося тоді найвищим бойовим відзначенням. З них пригадую таких старшин, як (тоді) сот. Іван Забудський (геор. кавалер), сот. Степан Лазуренко (золота зброя), сот. Киріченко (золота зброя).

Це саме можна сказати і про вояків, серед яких було багато "георгіївських кавалерів" та нагороджених військовими бойовими медалями.

Український Уряд уживав Богданівський Полк для охорони міста Києва, а також для охорони військових, робітничих та селянських з'їздів, що тоді відбувалися в Києві, де комендантом гарнізону, а також Командуючим Київською Військовою Округою був російський імперіаліст, полк. Оберучев. Він, як вірний слуга "єдиної і неділімой" Росії, перефарбувався із царського прислужника на російського соціяліста-революціонера і це дало йому можливість зберегти своє становище. У Києві під його командою, з дорученням російського Тимчасового Уряду, були сконцентровані антиукраїнські військові сили — Кірасирський полк та інші. Крім того, у своєму розпорядженні він мав також школи прапорщиків та жандармські частини.

Полк. Оберучев ще напочатку зародження Української Держави хотів зліквідувати не тільки Богданівський Полк, але і ввесь український самостійницький рух. Спостерігаючи, що укра-

їнський уряд у Києві спішно формує власні військові частини, як також, що новосформованій Богданівський Полк є високо дисциплінованою і бойовою частиною, що присягла служити лише Україні і Українському Урядові, — полк. Оберучев вирішив за всяку ціну позбутися полку, принаймні в гарнізоні Києва. Він рішуче заборонив дальше формування в Києві українських військових формаций, зокрема Полку ім. Гетьмана Полуботка. На його провокативні домагання Український Уряд дав наказ розбройти Полк ім. Полуботка і виконання цього доручив Богданівцям, які з болем у серці цей наказ виконали.

Щождо полку ім. Б. Хмельницького, то полк. Оберучев, а разом з ним численні малороси і реакціонери м. Києва, застосовали ще хитрішу тактику. Вони вивели його з Києва з тим, щоб у дорозі спровокувати, а потім, уже ніби маючи підстави, цілком зліквідувати. Бо коли б у Києві вже не було українського війська, то було б легше тиснути на Уряд України та змушувати його до виконання директив російського Тимчасового Уряду. Це й було головною причиною, чому саме тоді полк ім. Богдана Хмельницького було вислано на фронт проти німців.

Під тиском Оберучева на Український Уряд, Полк ім. Богдана Хмельницького дістав наказ відійти на західний фронт. Перед від'їздом полк висловив свій протест, при делегатах від Українського Уряду, на загальному полковому вічі, що відбулося на майдані коло Бендерських касарень у Києві. Усі представники полку одноголосно висловили своє здивування, що Уряд України висилає на фронт Богданівців в той час, коли в Києві вже не залишалося жодної української військової частини, яка могла б боронити як самий Уряд, так і Україну.

У той час Полк ім. Богдана Хмельницького налічував у своєму складі понад 3000 вояків і старшин та складався з 3-ох куренів. Полк. Оберучев боявся що добре озброєну і дисципліновану масу українського вояцтва відправити за одним разом і почав відправляти Богданівців на фронт окремими куренями.

Першим дістав наказ відійти на фронт I-ий курінь, командиром якого був сотник Барвінський. Курінь прийшов із Бендерських касарень на товарову станцію у Києві, завантажився до вагонів і спокійно від'їхав на фронт, без жод-

них перешкод аж до місця призначення.

Тиждень пізніше, 8-го серпня 1917 року, дістав такий же наказ про виїзд і 2-ий курінь, командиром якого був сотник Хілобоченко. У цьому 2-ому курені сотенным командиром 7-ої сотні був я, а тому наступні події можуть передати так, як вони в дійсності відбувалися. А цими подіями був розстріл Богданівців на Посту Волинському під Києвом.

З метою зменшення бойової відпорності Богданівського Полку, полк. Оберучеву вдалося перепrowadити зміну на становиці командира полку. На місце ненадійного для росіян і національного свідомого підполк. Ю. Капкана на становище командира полку був призначений підполковник Васильківський. З наказу нового командира полку, вояки 2-го куреня, при заваженні до потягу, склали всю свою зброю до окремого вагону і вона була запльомбована.

Як тільки потяг з товарової станції "Київ 2-ий" рушив, почались перші провокативні постріли схованих за валом оберучівських кірасирів. Вони стріляли просто до нашого потяга з лівого боку залізничної колії в напрямку Поста Волинського. І вже перша жертва впала в місце: забитий українець-вояк на східцях вагону впав прямо на руки своєї матері, коли вона ще прощалась із ним, і на її руках в судорогах сконав.

Не дивлячись на стрілянину, потяг не зупинявся і помаленьку посувався вперед у напрямку Поста Волинського, що був першим полустанком на захід від Києва. Скеровані в наш потяг постріли оберучівських кірасирів були все частіші і частіші. Кількість убитих і поранених у наших вагонах все збільшувалась. Потяг у дорозі не зупинявся і, як навмисне, посувався вперед дуже повільно, так що на протязі п'яти кілометрів їзди з Києва до Поста Волинського 2-ий курінь везено під сталим обстрілом. З нашого боку жодних пострілів не було, уже хоч би тому, що не було чим стріляти і боронитися, бо зброя, як вже було сказано, була запльомбована в задньому вагоні ешельону.

На полустанку Пост Волинський кірасирі нас зупинили, замкнувши семафор, і цілій ешельон обстріляли сконцентрованим кулеметним і рушничним перехрестним вогнем. Вбитих і тяжко поранених було дуже багато, але скільки саме, не можна було встановити. Коли стріля-

нина втихла, наш потяг оточили кірасири, ми почули ганебну московську лайку та команду: "Вихаді с вагонов, хто живой! Ми вам дадім Україну — ізменникі Росії!"

Коли ми вийшли з вагонів, нас оточили озброєні кірасири і заарештували. Убиті та ранені вояки і старшини залишились у вагонах, до яких нікого не допустили.

Проф. Д. Дорошенко в книзі "Історія України" (том І-й, стор. 130) подає, що вбитих було 16, а ранених 30. Але тут треба мати на увазі, що це лише ті жертви, які оберучівські кірасири не встигли сковати перед слідчою комісією. Насправді ж цих жертв було багато, багато більше, щонайменше понад сто осіб. Тіла багатьох забитих невідомо де поділися. Уже згодом їх познаходили в картоплинні, нашвидку прикритими землею на горбі біля полустанку Пост Волинський.

Після нашого арешту, старшин відділили від козаків. Старшин, з непристойною московською лайкою, б'ючи кулаками та прикладами рушниць і пістолів по голові, по обличчю, замкнули в малій кімнаті на 2-ому поверсі стаційного будинку, поставивши охорону з юнкерів школи прапорщиків. При цьому ще 2-ох наших старшин було тяжко поранено. Прізвище одного з них пам'ятаю, це був хорунжий Богач.

Вояків, відсепарувавши від старшин, кірасири загнали на горбок, недалеко за станцією Пост Волинський, і там вночі далі розстрілювали. З кімнати, де ми сиділи заарештовані, було чути постріли та крики. Тут також кірасири розстріляли до 50 Богданівців. Тіла помордованих позагрібали в картоплиння.

На другий день ранку після цих подій старшин, під суворою охороною юнкерів і в супроводі російського генерала, повезли до Києва. Генералувесь час погрожував нам польовим судом і розстрілом: "Я вам дам Україну — ізменникі Росії. Все ви будете разстреляни!" Пригадую дуже добре, як цей генерал кілька разів ударив тоді в обличчя курінного, сотника Хілобоченка, коли він, віддаючи генералові рапорт, боронив честь Богданівського Полку. (Сотника Хілобоченка зі становища курінного змістили і він з нами вже на фронт не поїхав).

Коли нас, заарештованих старшин, привезли з Посту Волинського назад до Києва, то нас зараз же, ще в вагоні, відвідав Симон Петлюра.

"Панове старшини!" — говорив він до нас. "Я вже поінформований про цей ганебний вчинок росіян. Вас, старшин, будуть судити. Я не допущу, щоб вас судили самі росіяни. Буде утворений суд мішаний з російських і українських суддів. Перед цим буде утворена слідча комісія, проведеться слідство, будуть покликані головні свідки... Підбадьоруючи нас та обіцяючи допомогу Симон Петлюра нас залишив. Внедовзі ми відчули полегшення, також до охорони нам дали вже юнкерів-українців.

Суд над старшинами 2-го куреня Богданівського Полку відбувся на товаровій станції в Києві. Він складався з українських і російських суддів, слідча комісія перевела слідство, покликуючи та переслуховуючи багатьох свідків, а серед них і матір забитого на східцях вагона вояка, залізничників тощо. Старшини судом були оправдані і дістали наказ повернутися до своїх сотень, зібрати решту вояків та від'їхати на фронт. Своїх вояків знайшли ми в жахливому стані: були обдерти, роззуті та обграбовані кірасирами. Старшинські валізи також були порозбивані, а речі викрадені.

Як учасник тих подій, я стверджую, що коли б на тому суді було доказано, що Богданівці стріляли та ще й першим (а це Оберучеву та його прихильникам послуговуючися фальшом дуже хотілося доказати), — то нас, старшин 2-го куреня, було б суворо покарано, а полк негайно розформовано. Але численні свідки ствердили, що стріляли лише кірасири, що Богданівці не мали навіть чим боронитися, бо зброї не мали в руках, а слідча комісія не знайшла і не ствердила ані одного пораненого або вбитого кірасира.

Історія, очевидно, ніколи не довідається скільки направду вояків Богданівського Полку тоді впalo жертвою російського імперіялізму. В одній моїй 7-ій сотні вже подорозі з Києва до Посту Волинського було зголошено 7 забитих та 15 тяжко ранених. А скільки таких жертв було в інших сотнях? Бож іхало чотири сотні, а кожна з них мала по 250-300 вояків. А скільки вояків було забито і поранено на Посту Волинському, де наш цілий ешелон був обстріляний кулеметним і рушничним вогнем?

Коли ми, старшини 2-го куреня, зібрали свої сотні, то побачили, що в кожній з них бракує від 20 до 30% вояків. Багато з них ще

й тепер кірасири тримали під арештом та під суворою охороною, унеможливлюючи всякий контакт із зовнішнім світом.

Наприкінці хочу сказати, що I-й Український ім. Богдана Хмельницького полк від самого початку його створення в 1917 році аж до кінця української Визвольної Боротьби 1917—1921 років приймав активну участь у цій боротьбі, як бойова, дисциплінована і віддана Україні військова частина. Треба ствердити тут ще

"СИНАМ УКРАЇНИ"

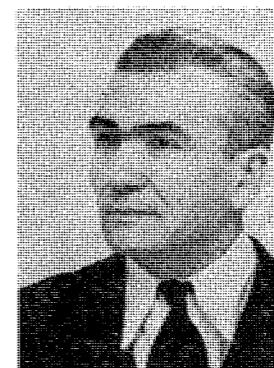
"Шлях визволення кожної нації густо кропиться кров'ю" — писав у свій час Головний Отаман Симон Петлюра. Кропиться кров'ю і встелюється могилами, що пригадують нескінчений чин визволення нації, що залишаються "вічно непімщеною раною". І кожна з цих могил, чи цвінтариц, про щось пригадує, кожна з них є шматком історії буття і боротьби.

Пам'ятник "Синам України", який подали ми на чоловій сторінці обкладинки цього числа, це — пам'ятник українським полоненим з часів I-ої Світової війни, що померли в таборі Раштат в Німеччині, але одночасно з цим це є пригадка велетенської праці, яку в передреволюційній добі провадила серед полонених наддніпрянська еміграція під проводом Союзу Визволення України, що в своїх наслідках привела до створення в Німеччині — Синьої, а в Австрії — Сирої українських дивізій.

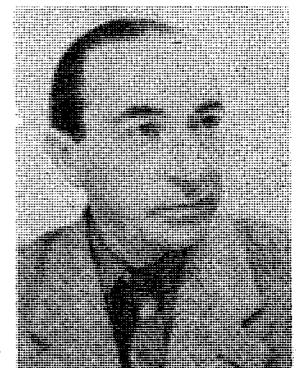
Процес творення цих дивізій буде поданий на сторінках "Дороговказу" в працях: Всеч. п. о. Л. Квартирука — "Організація Січі. Витяг із моого раштатського щоденника", іиж. І. Гно́вого — "До історії Першого Запорозького полку ім. Тараса Шевченка. (Синьожупанники)" і, можливо, інших. А сьогодні ми хочемо відмітити вняв відчайдушності ЦПУЕН та Ювілейного Комітету вшанування 50-річчя Синьої дивізії, що в своїх наслідках привела до відновлення пам'ятника "Синам України", що був відслонений і посвячений ще в лютому 1918 року, як і до величавої урочистості, що відбулася в Раштаті 13-го червня ц. р.

Раштат у цей день вітав у себе багато визначних представників української еміграції, що приїхали на це свято з багатьох еміграційних осеред-

й те, що тодішня висилка Богданівського Полку із Києва, а теж підступний напад на Богданівців на Посту Волинському, — мали для Української Національної Революції далекосяжні і шкідливі наслідки: вони зміцнювали тоді на Україні, передусім у Києві, становище російської революційної влади, замість української. І безперечно, що ці наслідки мали вплив і на дальший біг подій у столиці на початках. Визвольної Боротьби.

Пполк. Г. Хомичевський
голова
Ювілейного Комітету

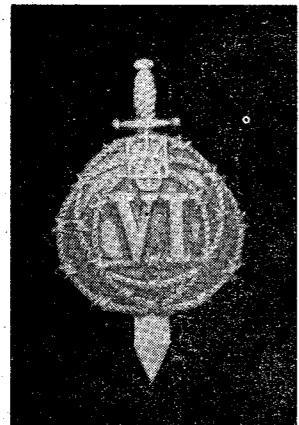
Сот. Г. Орловський
секретар
Ювілейного Комітету

ків, як Мюнхен, Авгсбург, Новий Ульм, Штутгарт, Карлсруе і ін. З Франції прибула делегація від Т-ва б. Вояків Армії УНР з прапором, яку очолювали побратими Д. Стакорський і А. Грищин, що мав також уповноваження на презентацію Редакції "Дороговказу".

В програму урочистості входили: Болослуження в українських церквах, спільній обід учасників урочистості, похід з хоругвами і прапорами на цвінттар до пам'ятника "Синам України" та складення вінків від українських організацій і, на закінчення, велична академія в раштатській міській зали.

I. Л-ий

**У 45-ТІ РОКОВИНИ
6-ОЇ СІЧОВОЇ СТРІЛ. ДИВІЗІЇ**

Зліва: нагрудний знак 6-ої дивізії.

"Про патріа!"... Ось вирито на плиті
І непотрібно більше зайвих слів!
Тут шлях прославсь крізь Крути, кров'ю злиті,
Крізь Зимовий Похід й недавні слави дні!..

Спіть Ви, борці невідомі, незнані...
В чужій, холодній мачусі-землі!
Сірі хрести в осінні квіти вбрані.
Прощання шлють з одлету журавлі!..

Дощі зітрутуть імена ще не зтерті —
Вони тут непотрібні для чужих!... —
Лиш пам'ятник невчасної ще смерті —
"Про патріа" нам вкаже шлях до них...

Іду в світі... бо доля так судила!
Та все ж, коли прийде останній час —
Хотілось би, щоб і моя могила —
Була отут... серед забутих Вас!..*

* Друковано в журналі "Табір" 1930 р. і в
збірнику "Обірвані струни", 1964 рік.

Семен Левченко

ТИМ, ШО СПЛЯТЬ У ЩЕПЮРНО

Спіть Ви, борці за славу України,
Відродження найкращій сини!
Ви несли хрест з Голгофи на чужину,
Щоб не діставсь у шпони сатани!

Спіть Ви, борці найкращої ідеї!
Без страху і докорів лицарі!
Ви тут лягли, приреченні, за неї!
Зітміли тут огні палких горінь!...

Симон Петлюра під пам'ятником Богдана Хмельницького приймає дефільаду 6-ої Січової Стрілецької дивізії після захоплення нею Києва. 1920-ий рік. На фотознімці на першому плані — ад'ютант Головного Отамана сот. О. Доценко, генерал (тоді полковник) М. Безручко і Головний Отаман Симон Петлюра.

Старшини гарматного дивізіону 6-ої Стр. дивізії.

**БОЙОВИЙ ШЛЯХ
6-ОЇ СІЧОВОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ДИВІЗІЇ**

Жовтень:

2-6-го — бої в районі сіл Охримівці-Бониківці.

12-го — бій під Возниківцями.

13-го — бій за села Женишківці-Явтухи.

14-го — бій під Новими Гармаками і Ко-зорізкою.

15-го — Дивізія з боям зайняла місто Бар (Штаб дивізії розташувався в м. Гармаки, місто Бар тримає 16-та бригада в команді полк. Р. Сушка).

Листопад:

10-го — Дивізія увійшла в склад Опера-тивної Групи під Командою генерала Юрка Тю-тонника.

11-го — останній бій.

21-го — Дивізія переходить річку Збруч в районі села Ожиговці.

Вересень:

15-го — Дивізія з боем форсуює річку Дні-стер в районі Нижнів і займає Монастирище.

27-го — тяжкий оборонний бій 50-го ку-реня за ст. Проскурів. Решта дивізії б'ється під с. Шумовцями.

Повну і докладну історію 6-ої Стр. дивізії та її бойового шляху закінчує опрацьовувати Ген. шт.-ген.-хор. П. Самутин і вона в скорому часі почне друкуватися.

П. Василів
майор Армії УНР

СОТНИК ОЛЕКСА КОСТЮЧЕНКО

Зближається 25-та річниця трагічної смерті сотника Олекси Костюченка і хочеться цих кілька рядків спогаду про його шляхетну постать по-класи замість квітів на незнану, а може й не існуючу, могину моого незабутнього друга юних літ і побратима по 6-ій Січовій Стрілецькій дивізії.

Сотник Олекса Костюченко народився 20-го лютого 1892 року на передмісті Харкова — Іванівка в родині урядовця Служби Південних Залізниць. Тут, в Іванівці, скінчив він свою початкову освіту. На Іванівківській леваді кожного дня у літню пору сходилася тодішня українська молодь, що була вже наснажена запалом і жадобою революційно-національного чину, розважалася співами і танцями, але одночасно із цим обговорювала плани своєї конспіративної дії. Сечед цієї молоді не раз можна було спіткти і Олексу Костюченка, мовчазного, свідомого своєї приналежності до уярмленого українського народу і кожночасно готового на найвищу самопосвяту в революційному чині.

Скінчнивши реальну школу, Олекса Костюченко вступив до Технологічного Інституту, покликаний до війська, скінчив Чугуївську Військову Школу. За часів перебування у російському війську нам не довелося зустрічатися. Не були спільними наші шляхи і на початках української збройної боротьби: Олекса Костюченко тоді вже був на становищі осаула у Слобідському Коші, а я у Харківському полку. Зустрілися ми з ним уже вкінці 1919 року в Кам'янці Подільському, де я перебував у шпиталі, захворівши на тиф. Військова і політична ситуація змусила нас незабаром залишити Кам'янець і маршувати на Захід і ми в скорому часі опинилися у польському таборі інтернованих в Домб'є (більше Krakow), де вже перебувала галицька сотня Польової Варти. У таборі — найчорніша біда, але ми не падали духом! Порадившись, створили Комітет Діяння, в якому Олекса Костюченко виконував штабову роботу, а я був звичайним членом. Нав'язали контакт із Головним Отаманом Симоном Петлюрою і за кілька днів у таборі з'явився Червоний Хрест, табір було вичищено, гнилу бараболю, якою нас годували, вивезено і т. ін. Життя стало більш-менш задовільним. Це все, однаке, не дуже подобалося польській адміністрації табору і нас, "гайдамаків", за чийсь

Сот. Олекса Костюченко

час було перевезено до Ланьцуту. Сотня ж галицької Польової Варти залишилася в Домб'ю. Знесилене і виснажене наше вояцтво і тут мерло, як мухи. Але ось, широким гомоном рознеслася вістка, що буде формуватися нова дивізія. Незабаром з'явилася комісія, яка розпочала набір вояків до майбутньої 6-ї Січової Стрілецької дивізії. Ми з Олексою і далі разом, і разом та спільно діємо...

Марш 6-ї дивізії на Київ, містць перебування у столиці України, відворот, і знову тabori інтернованих: Олександрові Киявський і Щептарно. Сотник Олекса Костюченко поринає цілою своєю істотою в таборове культурно-освітнє життя: працює поширені видання газети "Нове Життя", у "Братстві Св. Покрови", в "Релігійно-Науковому Вістнику", який видавав св. пам. о. Петро Білон. займається коректуючи часописів і журналів, перекладає українською мовою Свите Письмо для нашої дивізійної церкви, працює в Громаді Старшин 6-ї дивізії". Панотцеві П. Білонові і Олексі Костюченкові належить завдячувати те, що у нашій церкві Служба Божа вже тоді відправлялася українською мовою.

Не помилюся, коли скажу, що таким активним і повним ініціативи був Олекса Костюченко і в студентському та академічному житті і в Подебрадській Господарській Академії, на студії до якої він виїхав, звільнившись із табору, і яку закінчив він в 1928 році з титулом інженера-агронома. По закінченні Академії Олекса Костюченко виїхав до

ВІДІЙШИЙ У ВІЧНІСТЬ

П. Самутин

ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ ПЕТРО ДЯЧЕНКО

23-го квітня 1965 року на 70-му році життя залишив лави Новітніх Запорожців один з найкращих їх репрезентантів Ген. Шт. генерал-хорунжий св. пам. Петро ДЯЧЕНКО. Народився він 30 січня 1895 року в селі Березова Лука, Миргородського повіту на Полтавщині. Тлінні останки його спочили на Українському Національному Цвинтарі у Південному Баунд-Бруці в США. Там 1-го травня 1965 року кинули на його домовину грудку землі — дружина, син, найближча родина та побратими зброй.

Перша світова війна застає молодого юнака в стінах Миргородської Реальної Школи, після закінчення якої вступає він до Оренбургської Козачої кінної старшинської Школи. Кінчає школу і відразу ж іде на фронт. Уже в перших днях революції 1917 року він залишає ряди Російської Армії та спішить до Українського Війська, де на початках своєї служби займає становище бунчужного кінної сотні в групі полковника Болбачана. З бігом часу стає він командиром тієї сотні, а пізніше і командиром полку. Полк приймає назву: "Полк Чорних Запорожців" або, як його називали, "Полк

Галичини, де в Залукві, біля Галича, працював у маєтку п-ва Терпиліків за своїм фахом. З приходом до Галичини большевиків, був арештований і відданий в кіті ГПУ, котре вивезло його до Харкова і посадило до в'язниці. При наступі Гітлерівської Німеччини на Москву, большевики з великом поспіхом залишили Харків, палючи і руйнуючи все навколо. Тоді вони збомбардували і спалили Харківську в'язницю, в якій перебував і трагічно згинув Олекса Костюченко.

Честь і слава Йому на віки вічні!

Чорношличників". Організаційно полк входив до складу Запорозького Корпусу, а в році 1920 — до складу 1-ої Запорозької Дивізії.

Як командир полку він виховує своїх підлеглих на традиціях Запорозької Січі і ніколи від цих традицій не відступає. Особиста його відвага — подиву гідна. Він завжди сміливо дивився у вічі смерти, завжди сам шукав ворога та б'є його — де тільки зустрічав на своєму шляху. У відношенні до своїх півладних був аж занадто вимогливим, але сам завжди служив їм прикладом. Той, хто старався ухилитись від вимог свого командира, довго в лавах "чорних" не затримався. Не було, здається, бою, у якому б "Чорношличники" не брали участі та не виходили переможцями. І він, як отої капітан, що в разі катастрофи останній сходить зі своего командного містка, — завжди останнім відходив з поля бою.

Полк "Чорношличників" був улюбленою частиною св. пам. Головного Отамана Симона Петлюри. Де тільки з'являлась загроза, там Головний Отаман кидав полк "Чорних Запорожців" і вони рятували положення. Хто не бачив атаки "Чорних", той не може собі уявити і відчути тої стихійності тиску їхніх списів і шабель. Тому не дивно, що жоден ворог не витримував атаки "Чорних".

У першому Зимовому поході полк "Чорношличників" на чолі зі своїм командиром бере уділ в повному складі. Його чин у цьому поході — подиву гідний. В бою за місто Тульчин на Уманщині з білими москалями, що були у великій перевазі, св. пам. генерал П. Дяченко показав не тільки свою

особисту надзвичайну відвагу, але і класичний приклад повного заскочення ворога та цілком нову тактику бою української кінності. В цьому поході полк "Чорношличників" прорвся аж на лівий берег Дніпра та дійшов до міста Золотоноші на Полтавщині. І всі ці бойові чини полк завдячував своєму командирів, яким був св. пам. ген. П. Дяченко. Тяжко ранений в 1920 році в бою з москалями, він не кінчив повного лікування, але передчасно вернувся до своїх "Чорношличників", без яких дослівно не міг жити.

Опинившись у Польщі, як інтернований, ген. П. Дяченко вживав всіх заходів, щоб улаштувати своїх козаків та старшин на працю і тим створити для них кращі умови життя, хоч в той час і він самий працював, як звичайний робітник. І тут, на еміграції і в біді, покійний генерал показав себе, як "Новітній Запорожець".

В 1927 році, з наказу Головної Команди Армії УНР, ген. П. Дяченко вступає до Польського Війська, як контрактовий старшина та проходить службу в 1-ому і 2-ому Полках Шволежерів. В 1934 році закінчив він Вищу Військову Школу у Варшаві.

Віна Польщі з Німеччиною застасе ген. П. Дяченка на Польсько-Литовському при-

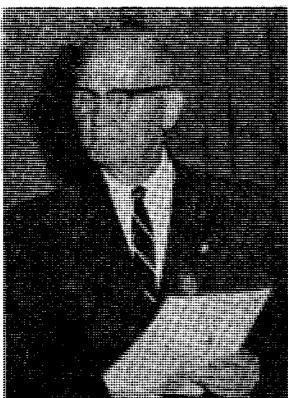
кордонні в м. Сувалки. Тут б'ється він до останнього дня, переходить зі своєю частиною Литовський кордон і був інтернований. Звільнившись з інтернування, повертається знову до Польщі, де і застає його 2-га світова війна. Настав довго єданий час, постало Українська Національна Армія, у якій його призначається на становище командира Протипанцерної Бригади, а пізніше — командира 2-ої Дивізії УНА.

Св. пам. ген. П. Дяченко належав до тих "Новітніх Запорожців", що завжди шукали часу і місця, де б могли вони бити ворогів України. У пам'яті своїх зверхників і підлеглих залишиться він як один з найкращих командирів і вояків відродженій української кінності. Її ролю у визвольній боротьбі він добре розумів і завжди вмів використати її рухливість. Був добрим організатором і тактиком. Пройшов добрий стаж, як старшина Генерального Штабу. Але зла доля не судила йому показати усіх своїх здібностей — як визначного оператора і командира великого з'єднання рідної кінності...

Спи спокійно, дорогий генерале, друже, земляче і побратиме! Хай Земля Вашингтона буде Тобі легкою, а пам'ять про Тебе хай залишиться в наших серцях вічною!..

ПОЛКОВНИК ЯКІВ ЗАКРЕВСЬКИЙ

19 червня 1965 року вийшов навіки з вояцьких лав св. пам. полковник Яків Закревський — кава-

Полк. Яків Закревський

лер Ордену Залізного Хреста, Хреста Симона Петлюри і Воєнного Хреста, довголітній голова Управи Союзу Українських Комбатантів Півд. Австралії, почесний голова Української Громади Півд. Австралії, голова Суду Чести Союзу Українських Комбатантів Австралії, член Т-ва Сприяння УНР-ді та інших організацій.

Св. пам. полк. Яків Закревський народився 23 жовтня 1893 року в с. Рубань на Поділлі, студіював у Києві, скінчив Віленську Військову Школу, яка з причини війни була евакуована до Полтави, як старшина, перебував на фронти аж до революції.

Службу в Українській Армії Покійний розпочав на початку 1918 року, коли його, як курсанта, було приділено до I-ої Київської Інструкторської Школи Старшин, а по її закінченні було

призначено до кулеметної сотні I-го Полку Січових Стрільців, що перебував під командою полковника Романа Сушка. В лавах Січових Стрільців брав він участь у всіх бойових операціях аж до самоліквідації Корпусу Січових Стрільців у Трикутникові Смерти. В боях з більшевиками був ранений в с. Романівці під Бердичевом. Після ліквідації Корпусу Січових Стрільців Покійний добровільно зголосився до Волинської дивізії, що перебувала під командою ген. О. Загродського, і в її лавах брав участь у I-му Зимовому Поході.

Еміграція: табір інтернованих у Каліші, звільнення в безтермінову відпуску з Армії УНР у серпні 1923 року, життя на Волині, де він провадив маленьку крамницю і де в 1926 році одружився з панею Євгенією Яковчук, кол. сестрою-жалібницею, далі — від 1944 року — Австрія, від 1950 року — Аделаїда в Півд. Австралії. Тут цілою своєю істотою Покійний включається в українське пionerсько-громадське життя. Уже в березні 1950 року його вибирають на першого голову Союзу Українських Ветеранів П. А., в 1952 році — на голову Української Громади П. А., а по упливі двох каденцій — на її почесного голову. В 1961 році стає він знову на чолі СУВ ПА і, завдяки його енергії, ентузіазму та ініціативі, ця цілковита запекала організація стає одною з передових організацій у Південній Австралії.

Св. пам. полк. Яків Закревський був дуже

скромною людиною, був дуже суворий до себе, ідейний і безкомпромісний патріот-соборник, обов'язковий і кришталево-чесний. Він завжди вважав себе воїном України і працював для української справи до самої смерті, персоніфікуючи в свої особи всі шляхетні прикмети людини, вояка і громадського діяча.

Поховано св. пам. полк. Я. Закревського при великій участі українського громадянства, офіційних представників усіх українських організацій 26 червня 1965 року на цвинтарі в Челтенгем. Заупокійну Службу Божу і чин похорону відправив настоятель Св. Троїцької УАПЦ о. прот. А. Зелінський. Крім о. Зелінського попрощаали Покійного: інж. Л. Зозуля — від Родини, хор. С. Залеський — від Української Громади і Комбатантів, Т. Чубатий — від ОУН, бунч. І. Войцехівський — від воїтства взагалі.

Після похорону в Народному Домі відбулася поминальна трапеза, яку приготовила Родина Небіжчика, і на якій своє слово співчуття висловили представники інших українських організацій, як Української Недільної Школи, АБН, СУМ-у, ПЛАСТу, Легіону Симона Петлюри, Братства і УД УНА, Т-ва Зерова, Союзу Українок, а також — білоруський священик о. прот. М. Шурко.

Вічна Йому пам'ять! Хай буде Йому легкою австралійська земля!

Л. Зозуля

ОСТАННІЙ ПОХІД ЛИЦАРЯ ЗАЛІЗНОГО ХРЕСТА

Бл. пам. Володимир Ніканорович Дем'яненко — майор Армії УНР, Лицар Залізного Хреста, бувший суддя і слідчий при штабі Київської Дивізії уповноважений після короткої серцевої недуги дnia 16. 7. 1965 р. в Сіднею.

Довгий лаїцюг автомобіні друзів і знайомих покійного супроводили небіжчика до місця Його вічного спочинку.

Бл. п. В. Дем'яненко народився 12. 8. 1892 р. в м. Харкові, де закінчив середню школу та правничий факультет Харківського Університету. В Україні розпочав службу в Міністерстві Шляхів у Києві, пізніше працював у Вінниці і Кам'янці-Подільському, а опісля був при штабі "Запорозької Дивізії", але знову покликаний на керівне становище правничого відділу охорони залізниць.

В 1919 році призначається до штабу Київської Дивізії слідчим і суддею. У складі тої дивізії від-

був славний Зимовий Похід, за що був нагороджений Залізним Хрестом, як також і Хрестом Симона Петлюри.

Перешов довше інтернування в польських тaborах і в 1945 році опинився в Майнц-Кастелю і Етлінгені в Німеччині. В 1949 році прибув до Австралії та оселився в околицях Сіднею, беручи участь в громадсько-політичному житті української спільноти в стейті.

Очолював осередок Українського Національно-Державного Союзу в стейті і був членом Крайової Управи Союзу Українських Комбатантів Австралії.

Глибоко-релігійна і діяльна людина Св. Покровської Православної Парафії в Сіднеї.

На п'ятому континенті земної плянети оселилося тільки мале число учасників Визвольної Боротьби, які в 1917-20 роках стали добровільно в ряди борців за країну долю свого народу і його

державне життя.

З кожним роком ряди тих воїнів рідшають, бо волею Божою залишають вони дочасний життєвий шлях — людських турбот, радості, розчаровань і надій. Цей шлях пройшов і б. п. В. Дем'яненко — загально шанований громадянин і політичний працівник нашої спільноти в Австралії.

Розпочав свій шлях словнений великих надій, що обіцювали Йому Його молодечий вік та висока освіта, здобута ним в ранніх роках Його життя.

Здавалося Йому, що щасливе-безтурне життя стелілося у Його ніг, але залишилося це тільки його солодкими мріями.

Перша світова війна і російська революція вирішили долю небіжчика.

Як свідомий український патріот, він добро вільно стає в ряди борців за волю свого народу. В тій боротьбі не судилося Йому святкувати перемоги, він був змушений залишити Батьківщину

і опинився на тернистому шляху змагання за своє фізичне існування. Польські табори інтернованих українських вояків у Ланцуті, Стрілково, Щепйорно і Каліші, в найкращих роках Його життя, були "нагородою" для його молодечих патріотичних почувань.

Не було радощів для нього і в його пізніших роках.

Сорокап'ятирічним скитанням по чужих країнах закінчив він свій останній похід на кладовище в Руквуді.

Спочивай же тут спокійно незабутній побратиме та сми про долю-волю нашої Батьківщини, а кілька соток Твоїх друзів і знайомих, які прощають Тебе на вічний спочинок, заховають у своїх серцях пам'ять про лицаря Залізного Хреста на довгі часи!

Вічна Тобі пам'ять!

С. Яськевич

ПОРУЧНИК ПЕТРО БІЛИНСЬКИЙ

(Світлій пам'яті незабутнього Друга)

19-го травня ц. р. дістав я листа від побратима В. Кошолапа, в якому він сповіщав мене про сумну новину: на нашого друга Петра Білинського, що на вельосипеді їхав з праці додому, наскочило авто і тяжко поранило, і його, безпритомного, відвезли до Центрального шпиталю в Нансі. Прибувши до Нансі, в шпиталі інформуюся в якій кімнаті він перебуває і у відповідь дістаю: "Привезли 18-го травня і зараз же помер. Тим самим амбулансою відвезли назад до Теонвілю..."

Св. пам. пор. Петро Білинський народився 15-го літа 1902 року в селі Ясінь, Калушського повіту в Західній Україні. Учився в гімназії в Стрию. 1-го листопада 1918 року чинно включився у вір Української Визвольної Боротьби. У той час організував декілька роїв із молодих хлопців та передав їх у розпорядження сотенного командира в Калуші П. Юзкевича. В 1919 році з УГА перешов Збруч та до останніх днів її існування ділив її долю і недолю, включно з польськими таборами інтернованих. У таборі Щепйорно був в 5-ій Херсонській дивізії. Повернувшись в 1924 році до рідного Ясіні, включився в працю української підпільної організації. Переслідуваний польською адміністрацією, в 1929 році залишив Рідний Край і переїхав до Франції, де відразу активно включався в українське національно-громадське життя. Став активним членом Українського Народного

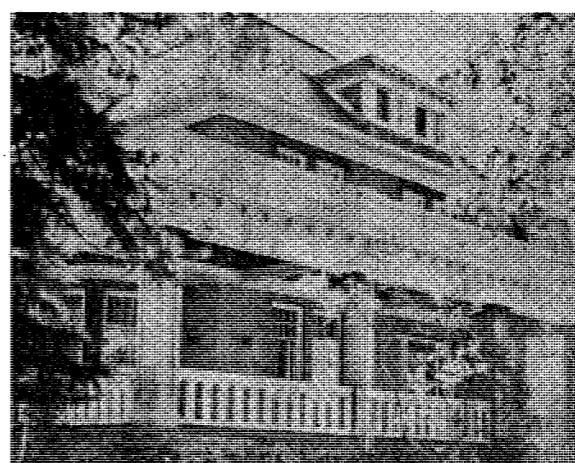
Поховали св. пам. П. Білинського 24-го травня ц. р. на цвинтарі при шпиталі Бургад-Тіонвіль. Поховав Покійного український католицький душпастир Округи Мец всеч. о. Іван Лужецький у присутності великої кількості українського, а також чужинецького, громадянства, серед якого сво-

Фяра і шана РОБІТНИКАМЩИРИМ

ТОРОНТОСЬКИЙ ПАНСІОН ДЛЯ СТАРШИХ

Торонтонський "Пансіон для старших" має вже свою історію, якою його творці і засновники можуть нині бути горді. Шлях від постанови заснувати Т-во, що поставило собі за ціль опіку над старшими віком, до нинішнього "Пансіону для Старших" це — шлях довгий і вкриєтій непомітною, але тяжкою працею невеличкого гуртка людей, що приступив до здійснення свого задуму, не маючи жодних фінансових засобів, але маючи вояцьку відвагу і віру в осягнення своєї мети.

Цим шляхом пройшло і все те, що писалося і пишеться нині про торонтонський "Пансіон для Старших": від закликів приєднатися і допомогти в здійсненні шляхетного задуму до сьогоднішніх висловів високого визнання вкладеної праці та осягнутих нею наслідків.

Український Пансіон ім. І. Франка для старших у Торонті

їми добрими ділами та своєю лагідною вдачею Покійний здобув велику пошану.

Дорогому Побратимові Вічна Пам'ять! А Його братові Василеві і його родині — щире і сердечне співчуття!

А. Гришин

"Слово Істини" (травень 1965), а також "Наша Батьківщина" (30. 6. 1965) містять статтю "Дім для Старших", з якої довідуюмося, напр., що в США за справу придбання Українського Дому для Старших бралися наши великі фінансові потентати, як Український Народний Союз, Український Робітничий Союз, ЗУАДК і ін., але "віз" цього Дому стоїть і донині на тому ж самому місці. Чогось бракувало, але тільки не фінансових спроможностей.

"Коли кинемо оком навколо себе, — читаємо у тій статті, — то побачимо, що у культурних народів існують організації, які піклуються навіть собаками, котами, а птахам зимою виставляють їжу або копають спеціальні саджавки для води, щоб перелітні гуси, качки мали місце для відпочинку. Лише, чомусь, в українців по багатьох містах справа з притулками занехтувана"...

І тут ставиться в приклад торонтонський Дім для Старших: "Особливо приемно було довідатися, що в Торонті знайшовсь гурток людей, які не побоялись взяти цю тяжку, морочливу й може невдачу справу на свої плечі, та найбільше заслуговує признання й похвали пані Пастернак, що провадить цей дім. Певно, пані Пастернак має добре серце й не побоялась клопоту та працює не язиком, а таки ділом, бож і дім поставлені на належну височину, як подано в статті"...

Про добре серце пані Е. Пастернак читаємо в брошурі "Український Пансіон для Старших у Торонті", де її автор, п. Ст. Ярема, так згадує про своє прибуця на замешкання до Пансіону:

"На порозі Пансіону очікувала мене пані Пастернак з усмішкою на устах. Вона привітала мене щирими словами та запровадила мене до призначеної мені кімнати. На порозі кімнати вона знов побажала мені скорого видужання та щасливого побуту в Пансіоні.. В наступних днях прибули нові мешканці цього дому, а

Євгенія Пастернак

пані Пастернак вітала їх так само ввічливо, з усмішкою на устах, вітала — промовляла, немов хотіла обняти їх, тих знеможених, зболілих і осамотнілих осіб"...

Не належить дивуватися, що при такому співчутливому підході і розумінні старечої долі цих осамітнених мешканців Пансіону, пані Євгенія Пастернак, як його голова, доложила всіх зусиль, щоб їм побут в Пансіоні не тільки уможлививи, але і уприємнити. Бібліотека, читальня, телевізія, радіо, час від часу культурні розвагові та літературні вечорі і т. ін. — це все належно використовується тут для того,

щоб створити для мешканців Пансіону свою рідну українську, а до того — привітну і приемну атмосферу, в якій кожний з них почувався б дійсно, як у себе вдома.

На нашу думку, однаке, крім розуміння долі цих осамітнених і знеможених, що випливає з доброго серця, тут не повинно забракнути і почуття обов'язку, що випливає з української національної гідності. Бож ці кандидати до пансіонів це — переважно "останні моники" української визвольної боротьби, як збройної 1914—1921 років, так і національно-культурної та економічної в наступних роках. Дім для старших віком осіб це — вираз признання для крові пролитої на полях слави, для національного труду під чужою зданициною. Дім для старших — це покажчик, як сучасне покоління шанує і цю кров, і цей труд.

I коли "Слово Істини" на питання "Що ж лишається робити старшим людям?" дає відповідь: "Мабуть треба всім старшого віку безпритульним закричати: "Люди добре, рятуйте!". Може хто і відклиknеться"... то сум огортає душу. Бож українська визвольна боротьба вимагатиме ще не одної краплини крові і не мало цього тяжкого труду...

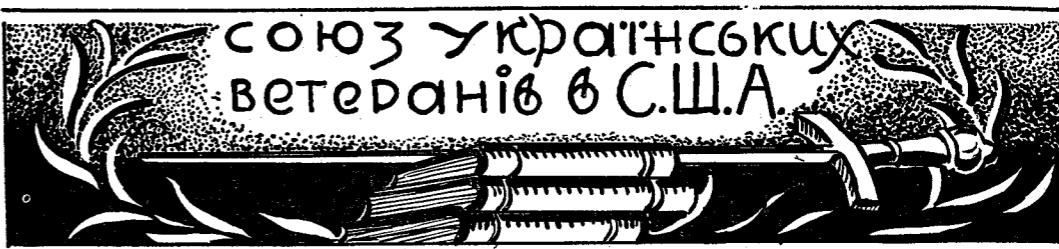
І. Липовецький

Посвячення Пансіону для старших у Торонті, 31-го травня 1964 року.
Акт посвячення спільно доконали священики православного і греко-католицького віросповідань: Всеч., п.-отці Д. Фотій і Ст. Хабурський.

Будинок Пансіону закуплено восени 1963 року за 54 тис. доларів. Він розташований на розлогій площі в гарній парковій околиці, має 17 кімнат і може відгідно помістити 24 мешканці. Відчувається гостра потреба його розбудови і поширення.

Управу Т-ва в біжучому році становлять: пані Євгенія Пастернак (голова), пані Марія Навроцька, д-р Г. Шиманський, пані д-р Зоя Плітас і п. Д. Малиш.

Чікало

УРОЧИСТЕ ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТИ ГОЛОВНОГО ОТАМАНА

Фрагмент з академії 23 травня ц. р.
На верхній світлині: загальний образ сцени. Майор І. Чесно читає доповідь. На нижній — голова СУВА полк. В. Філонович в оточенні членів Управи і делегації з прапорами.

Заходами Союзу Українських Ветеранів — Станиця в Чікаго, 23 травня ц. р. в соборі св. Володимира відправлено було урочисту панахиду за спокій душі Головного Отамана Симона Петлюри. Панахиду відправив протопр. о. Ф. Білецький в сослуженні о. М. Метулінського, виголосивши відповідне душпастирське слово. Співав хор під орудою проф. І. Трухлого.

На Панахиді почесну варту несли члени Станиці СУВА в Чікаго на чолі з його головою полк. В. Філоновичем та представники організацій зі своїми прапорами — ОбВУА, УУС, Братства I Див. УНА, Братства Карпатської Січі, УПА, Станиці УВК, ОДУМ та СУМА.

Того ж дня о год. 4.30 в залі парафії відбулась Академія-Концерт для відзначення 39 річниці смерті св. п. С. Петлюри.

Символічним військовим рапортом перед посмертною маскою Покійного розпочав Академію майор М. Отрешко-Арський. Пані Борачук при фортепіановім супроводі п-ї Л. Зарицької відспівала американський гімн.

По вступному слові пор. С. Будного перед портретом Головного Отамана склада китицю квітів панна І. Шиманівна, а полк. В. Філонович склав 5 червоних троянд перед посмертною маскою, як символ 5 ран, від яких загинув С. Петлюра.

Дані — мила дівчинка, панна Ірина Шиманівна, вдало декламує "На смерть Вождя". Змістовний реферат виголошує майор Іван Чесно, літовець, старшина Армії УНР.

По перерві майор М. Отрешко-Арський представив голові СУВА — полк. В. Філоновичеві 6-х ветеранів, які мали честь одержати Воєнний Хрест. В асисті майора В. Рудецького полк. В. Філонович удекорував Воєнним Хрестом: пані Олену Чабанівську, вдову по св. п.

ген. шт. ген. хор. В. Чабанівському, полк. О. Даниленка, майора Ю. Артишенка, пор. Г. Савина, ппор. М. Фещенко-Чолівського та хор. Н. Нестеренка.

Мистецьку частину започаткували бандуристи ОДУМ-у під проводом Григорія Китаєвого та Олекси Пошиванюка.

Як і завжди п-ї Рома Турянська своєю декламацією зачарувала присутніх, а п-ї Юлія Клюковська, при фортепіановому супроводі панни Р. Дачинин, піснями про козака Нечая та "Нагадай бандуро" полонила всіх слухачів і їхні слізози були найкращою нагородою для співачки.

Прекрасним виступом був спів члена інтернаціонального театру м. Чікаго п. Павла Покорного (тенор), серба з походження, який у фортепіановім супроводі своєї дружини Орисі Покорної, відспівав "Ні, не співай пісень веселих", слова О. Олеся, музика Степового, та "Вітер в обличчя" — слова Руденка, муз. Цеглара. Його виступ присутні нагородили бурею оплесків.

Дуже радо привітала заля мішаний хор під дириг. проф. Івана Трухлого. Відчувалася вправна рука досвідченого диригента та зіспівані голоси цілого хору.

Несподіванкою для всіх був гостинний виступ литовських оперових співаків, який належить завдячувати старанням наших друзів литовців пл. В. Шімкуса та І. Чесно. Солістка литовської опери п-ї Яніна Шална відспівала по-литовськи три пісні. Її голос і гарне виконання полонили слухачів. То був початок видимої литовсько-української приязні. Продовжив її соліст Метрополітен Опери п. Альгердас Бразіс, відспівавши по-литовськи дві пісні. Чудовим баритоном, силою і вправністю голосу п. А. Бразіс дав одну з найкращих точок концерту.

Ця литовсько-українська приязнь заманіфістувалася ще й з іншого боку — її підкреслив своїм листом Ген. Консул Литви п. П. Даужвардіс і численна участі на академії литовців на чолі з Головою Союзу Литовців п. Лекасом та Головою Союзу Литовських Ветеранів в США генералом, проф. С. Дірмантасом. Останній в імені свого Союзу вручив урочисто Голові Союзу Українських Ветеранів полк. В. Філоновичеві автографовану історію про діяльність литовських ветеранів на еміграції.

Треба з приемністю відмітити дуже помітний успіх академії, в тому є заслуга цілої Уп-

рави Станиці СУВА, осягнутий моральною допомогою представників і членства організацій: Міжкомбатанського Комітету, I УД УНА, УСС, Карпатських Січовиків, Укр. Вільного Козацтва, відділу ОбВУА, Укр. Акад. Корпорацій "Запорожжя" і "Чорномор'я", ТУСМ, Студ. Громади, СУМА, Ліги Прав. Молоді та українського жіночтва, дружин ветеранів.

"Перемагають лише зорганізовані й нерозпорешені", казав нам Головний Отаман. Сь годин, на Академії, ми в дружній співпраці згадали Твій Заповіт, Любий Отамане!

Присутній

НА КЛАДОВИЩІ В ЕЛЬМВУД АРКУ

(Добра ініціатива, гідна наслідування)

31-го травня ц. р. на кладовищі в Ельмвуд Арку надзвичайно урочисто вішановано пам'ять померлих. В часі загальної панахиди гонорову варту мали amer. легіонери українського походження з прaporами та члени станиці СУВ-у.

Після закінчення панахиди і віддачі гонорових пострілів на пошану всіх вояків, що життя своє склали на славу Америки, за Волю України та тих мільйонів українців, що голодовою смертю померли тільки тому, що були українцями — при окремих могилках відправлялась літія за спокій душ померих. Могилки прикрашувались українськими прaporями, які свою ініціативою приготовили жінки-дружини наших ветеранів, на чолі з панею Калістою Ф. Чопівською.

Прикрашені могилки творили гарну картину, може перший раз в історії нашого кладовища. Цим жінки ветеранів започаткували добре діло, бо відомо, що зібрані за прaporці гроші підуть на підтримку бібліотеки імені С. Петлюри та на будову храму св. Симона в Паризі.

Належить згадати, що наші ветерани обійшли окремо могили похованих там вояків та по військовому віддали їм пошану, прикрашуючи могилу прaporцем.

Так добре започатковане діло варто відмітити та побажати, щоб і в наступних роках воно продовжувалося.

Ветеран

Вже від нині готовимося до величного відзначення 30-ліття існування Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді, яке припадає на 17 квітня 1966 року.

ІЗ ЖИТТЯ СТАНИЦІ В ЧІКАГО

13-го березня 1965 року в Чікаго відбулися Загальні Збори членів Станиці Б-ва кол. Вояків I УД УНА. Збори відкрив побр. Ст. Стрільчук. До президії Зборів увійшли побратими: Л. Рихтицький — голова і М. Филипович — секретар. На почесного предсідника Зборів запрошено було курінного Б-ва Карпатських Січовиків Ант. Кущинського, а на почесного члена — голову Фонду Катедри Українознавства — Б. Тарнавського.

Зразкове провадження зборів, ділові звіти уступаючих органів, якими було цілковито охоплено широку і всеобщу діяльність Станиці у минулій каденції. Зі звіту голови Станиці побр. С. Стрільчука було видно, що і в минулій каденції відбувалися регулярні ширші сходини членів Станиці, надзвичайно вдало було організовано відзначення 20-ліття бою під Бродами, Станиця спричинилася до виготовлення медалі Св. Архистратига Михаїла, засновано Генеральський Фонд, успішно відбувалися різні імпрези, вояцька ватра, забави, в яких визначну участь брала жіноча секція на чолі з панею О. Ковалською та орф. реф. Д. Михайлишиним. Зі звіту секретаря Управи побр. М. Харіва було відомо, що Станиця нараховує у своєму складі 242 члени, за рік відбуто 11 засідань управи звичайних і 2 надзвичайних, 5 ширших сходин членства, взято участь в 25 різних громадських імпрезах, відбилося кілька обіжників, спеціальна одноднівка, брано активну участь в праці Міжкомбатанського Комітету, вислано 2837 листів. Звіт скарбника Управи побр. М. Марчук з детальним переділком імпозантних прибуткових і вилаткових операций та яскравим доказом щадного господарювання, було сальдо касове в дні Загальних Зборів. — викликав овацийні оплески учасників Зборів.

Після звіту побр. М. Свачія — референта суспільної опіки, і голови Контрольної Комісії побр. Р. Прилхана, відбулися дискусії. Уступаючі Управи дісталі від Загальних Зборів одноголосне визнання за працю та довгі і щедрі оплески

Склад новообраних органів мало чим різнилось від минулорічних. Управу Станиці очолив побр. Б. Кашуба, як голова. На заступниців голови обрані — Р. Ковальський і Р. Ременюк, на секретарів — М. Харів і М. Драгомирецький, скарбник — М. Марчук, а М. Плавюк — його заступник, організ. референт — Д. Михайлишин і Іл. Лемішка, хорунжий — В. Чорняк, референт суспільної опіки — М. Свачій, господар — Ст. Чучук, референт жіночої секції — О. Ковальська, зв'язкові — Гр. Дронь на далекий південь Чікага, С. Тринога — на середній південь і А. Петрик — на Палатаїн, члени без сталих функцій — Евст. Ільницький, С. Бортник та керівник музею — Юл. Черній.

Серед головних позицій у пляні праці на 1965 рік слід відмітити: улаштування святочної академії з нагоди 50-ліття священства Архієпископа Івана Бучка, продовження регулярних ширших сходин членів Станиці, відзначення річниць боїв, у яких дивізія брала участь, активізування чинності Генеральського Фонду, активізування видавничої діяльності, поширення інформаційної служби, улаштування забав "Сон Рімінської ночі" та "Червоної Калини", закуп оселі і т. ін. Для закупу оселі обрано спеціальну комісію на чолі з побр. Р. Ременюком.

Під кінець Зборів, на внесок новообраних голови Станиці і під загальні оплески учасників Зборів, було надано почесне членство пполк. Ант. Кущинському.

Загальні Збори було закінчено співом українського національного гимну. Далі "команду" від побр. Л. Рихтицького перебрала жіноча секція Станиці. Настрій з ділового перемінився на родинно-гостинний, але і тут, після розповіді побр. Тарнавського про наполегливу і трудну чинність Управи Фонду Катедри Українознавства, яку плянується засновувати при американському університеті, Дивізійники склали поважну суму пожертв на цю ціль і тим внесли ім'я своєї Станиці на листу борців за рідну культуру на чужині.

В неділю, 2-го травня ц. р., Станиця влаштувала урочисту академію з нагоди 50-ліття священства Архієпископа Івана Бучка, вшановуючи Достойного Ювілята за його повну самопосвяту пастирській чинності в обороні вояків цієї формациї від примусового вивозу до СССР.

Після бадього слова майора М. Харіва слідувала святочна, глибокого змісту доповідь ппор. Л. Рихтицького. Потім відбулася з великим успіхом мистецька програма. Виконавцями її були: струнна оркестра осередку СУМА ім. полк. Ів. Богуна під кер. проф. І. Павлячека, декламатори — М. Гарасовська, М. Яцківна, О. Дацьківна і П. Крутяк, солісти — Ю. Клюковська, д-р І. Рудавський і В. Дзуль, при фор-

тепіяні — Р. Дачин і д-р Касарба, а наприкінці хор "Славута" під орудою д-ра М. Кородуза.

В неділю 13 червня ц. р. з ініціативи Станиці та на зарядження Укр. Міжкомбатантського Комітету, відбулися на українському цвинтарі св. Миколая традиційні Зелено-Святочні релігійні урочистості: польова Служба Божа та панаахида за спокій душ усіх українських вояків, що полягли на полі слави в боротьбі за волю України.

При великому звізді українського громадянства центральною групою було Б-во Дивізійників зі своїм прапором. Представники його склали вінець на символічну могилу, а делегація від молодечих організацій — китицю квітів, що виконувалось під звуки сумівської сурми.

На правому крилі дивізійників стояла делегація Українського Вільного Козацтва зі своїм прапором, а далі представники і делегації від Братства Карпатських Січовиків, СУВ, ОбВУА, Т-ва УПА і пластуни та сумівці. Урочисту промову виголосив голова станиці Т-ва УПА інж. Ст. Голяш. Св. Літургію та панаахиду відправляв о. Ем. Пільків, який прибув з Канади на запрошення ініціаторів традиційної урочистості.

К. С.

Я ПРОШУ ВІДПОВІДІ!

(Відкритий лист)

Високоповажаний Пане Редактор!

Ласкаво прошу Вас підтвердити, що В. Сосюра був у 3-ому Гайдамацькому полку Армії УНР від листопада 1918 аж до лютого 1920 року. Далі: чи справді він був в особистій охороні Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри?

Цю, для мене "новину", я вичитав у "Нових Днях" ч. 181, чим був не мало здивований. Особливо, коли я прочитав його (В. Сосюри) "вірш" — "Запроданцям" (1953):

"Прийшла до Вас негоди журя з відплати огняним мечем, ви проти неї стали хмуро, й Полтавський адвокат Петлюра став вашим Богом і царем. Ви приповзли до нас, як змії, з полками лютими заброд. Та з допомогою Росії вкраїнський вигнав вас народ. З народом росій-

ським ми дужі. В єднанні братньому завжди. Не побоялись ми біди, й знову опинились ви в калюжі. Й замість Петлюри, що в Паризі упав від кулі, як бандит, Бандеру ви зняли на щит, щоб наміри здійснити хижі. І після бурі, після мли, настала сонячна година. Нам росіяни помогли звільнити землю України, звільнить і возв'єднати її".

Думаю, що ніхто його (Сосюру) за горло не брав, щоб він писав такий пасквіль на св. пам. С. Петлюру. Як щоб Ви, пане Редакторе, не змогли б підтвердити, то я звертаюся до всіх вояків Гайдамацького полку та до вояків Охорони Головного Отамана С. Петлюри подати правдивість тверджень В. Сосюри.

З пошаною

М. Грушевський. Париж, 8-го липня 1965 року.

Фрагмент зі Свята Перемоги. Гренобль (Франція), 1964 р.к.
Серед визначних французьких достойників, як комендант гарнізону, префект департаменту Ізер, командувач дивізії, голова французьких комбатантів і ін., — знаходимо тут і українську репрезентацію в особах голови філії Т-ва б. Вояків Армії УНР пор. Л. Токайла і пор. Дорожинського.

ФРАНЦІЯ

Т-во б. Вояків Армії УНР

8-ме ТРАВНЯ В ГРЕНОБЛІ

8-го травня ц. року минуло вже 20 років від того часу, як Німеччина, програвши війну, в 1945 році склала зброю і здалася на ласку переможців. Цей день перемоги над Німеччиною, 8-ме травня, Франція оголосила національним святом. У цьогорічних святкуваннях Дня Перемоги у Греноблі взяла участь і місцева філія Т-ва б. Вояків Армії УНР, яку спеціальним листом запросило на цю урочистість Французьке Військове Т-во "Райн-Дунай". Свято розпочалося на майдані "Експлянаді", де були зібрані всі видатні постаті міста, як губернатор, голова міста, генерал-командувач військовою округою, комендант гарнізону, виці військові достойники та численні представники державних і громадських установ, ветеранських організацій, а в тому і делегація Т-ва б. Вояків Армії УНР під проводом голови філії пор. Л. Токайла.

Команда — "Струнко!", яку подав один з генералів. Військові сурми заграли свій жалібний салют поляглим. Велика кількість вінків із живих квітів була складена у стіл монументу від різних військових і громадських організацій.

Після численних промов видатних достойників, військо церемоніальним маршем відійшло до пам'ятника цивільним жертвам війни, що були вивезені на примусові роботи до Німеччини і там померли серед несприятливих умовин життя та праці.

Увечері відбувся величний банкет та нагорода медалями колишніх французьких вояків. Наша делегація і тут була відповідно прийнята та посаджена за "стіл гонору" поруч із французькими військовими та цивільними достойниками. Поруч мене сидів полковник Бульджуба — комендант Французького Військового Т-ва "Райн-Дунай". З його уст довелося мені почути слова великого визнання і високої оцінки бойової вартості українського вояка.

Це шире побратимське прийняття нас украйнців французькими колегами залишилось у пам'яті на довгі літа, а ми, зі свого боку, стаємося віддячитись їм такою ж гостинністю завжди, коли вони бувають у нас на наших воїцьких та національно-громадських імпрезах.

Л. Токайло

ДЕСЯТИЛІТНІЙ ШЛЯХ

Якщо Ви ще не маєте альбому "Десятирічний Шлях" — поспішіть його придбати.

Австралія

ТРАВНЕВІ РОКОВНИ В СІДНЕЇ

Сідней... Чужина... Австралія... 30 травня 1965 року. Союз Українських Комбатантів Нової Південної Валії урочисто відзначає "Свято Героїв — Травневі Роковини", де поставив собі за військове завдання надати цим святкуванням найбільшої соборності, повної толерантності, що боляче відчуваємо у нашему скитальчому житті. "Адже ж саме "Свято Героїв — Травневі Роковини" це чин соборності побудованої не словами потіхи, а українською зброєю, ясно покроплений кров'ю вірних синів України" — говорить п. Д. Денисенко у вступнім слові. Але наша скитальча дійсність має свій підхід, своє наставлення, яким обдарувала його "мати чужина".

Зали повна людей, молоді, дітей... Прекрасне декоративне розв'язання сцени з портретами Головного Отамана С. Петлюри та полк. Є. Коновалця.

Вступне слово... Відкриття-молитва о. протопр. Ананія Теодоровича, настоятеля Святопокровської православної церкви — Пам'ятника Поляглиму за волю України та "Отче наш" Кошиця, виконаний "Об'єднаним церковним хором", який лише на цей день постав з церковного хору Української Католицької Церкви під керівництвом п. Микитовича, Української Православної Церкви під керівництвом п. Лясківського та Української Православної Церкви під керівництвом о. протопр. Івана Манька. Усі стоять у молитовному скученні, згадуючи тих, що пішли боронити Матір Україну, але не дійшли до наших днів. Вони впали серед поля найбільшої слави... "І їх пам'ять буде вічно з нами" — говорить Пан-Отече...

Молодий інженер Ярослав Соловій — дитина чужини, який не бачив вишиневої України, читає доповідь. Його слово є молодим, гучним, чистим, яке наша молодь сприймає "всім серцем своїм"...

Сцена, мов весняне поле, наповняється різnobарвним квіттям пластових одностроїв. Це "Юний Боян" — хор зі своїм диригентом В. Матяшем. Сліви... Декларації... Слово до юначок — згадка про Матір-Героїню...

Раптово барви переходять у білий кольор. Перед глядачем виринає СУМівська молодь. Це хор і оркестра під керівництвом диригента Т. Фіголя. І знов співи-марші, оркестра... І знов слово до Юнаків...

Виступ обох молодечих організацій був не тільки завершенням мистецької вартості, яку належно оцінили присутні своїми гучними оплесками. Ця подія в нашему житті була доказом спільноти мови між братами українцями, яка дісталася нарешті громадянство в серцях нашого молодого покоління...

Нарешті "Наша слава". Чоловічий хор "Боян" під керівництвом В. Матяша та в супроводі піяно нашої пані Ерні Матяш. Це було міле, гарне та робило враження продовженням праці "Слави пісні" нашої молоді — молодих пionерів, на яку дивляться наші очі, як на нову зміну.

І знов "Об'єднаний церковний хор", який поламав льоди найтвердіших опортуністів. Він своїм виступом підписав документ нашої зрілості, релігійної соборності, як одного великого українського народу на цілому світі.

На закінчення "Ще не вмерла Україна" співає вся святочна громада в найбільш урочистому настрою, якого до цього часу ще не було на подібних наших імпрезах...

Д. Зубченко

ТРАВНЕВІ РОКОВИНИ В АДЕЛАІДІ

30 травня 1965 року СУК ПА у співпраці зі Союзом Українок, ПЛАСТ-ом і СУМ-ом, під протекторатом Української Громади Південної Австралії, перевів в Аделаїді академію, присвячену св. пам'яті Головному Отаманові С. Петлюрі і полк. Е. Коновалцеві. Академію вступним словом відкрив голова Громади хор. С. Залеський. Надзвичайно цікаву доповідь виголосила п. Віра Войцехівська, п. А. Кривецький виступив з мелодеклямацією "Універсал", пані Романна Нестор проспівала в супроводі панни Лесі Костишин пару пісень, панна Леся Голойда виконала піаніско. З великим успіхом виступили також: хор СУМ-у під батutoю д-ра Помажана, хор Союзу Українок під батutoю Б. Жолкевича і хор Української Громади під керівництвом мгр. Й. Кліша, а також оркестра Української Недільної Школи під проводом З. Матюшевського.

Сцена, мов весняне поле, наповняється різnobарвним квіттям пластових одностроїв. Це "Юний Боян" — хор зі своїм диригентом В. Матяшем. Сліви... Декларації... Слово до юначок — згадка про Матір-Героїню...

ЮВІЛЯТИ, ПРИХИЛЬНИКИ, АКТИВ

ГРИГОРІЙ МІРОВИЧ

(Привіт з нагоди ювілею)

Коли на весні 1919 року Українська Галицька Армія відступала, відступало не лише військо, відступали і залізничники, які використовуючи всі можливості, допомагали українському військові. Серед цих останніх був і Григорій Мірович, сьогоднішній член 3-ї Станіці СБУВ, якому в лютому ц. р. минуло 65 років життя. Бажаючи нашему другові довгих і щасливих літ життя, містимо тут уривок з його життепису, що переховується в нашій редакційній течії.

"Обслуговуючи військові потяги, доїхав я аж до Збруча, а там вирішив пішки дістатися до Кам'янця Подільського та прилучитися до Армії УНР. Три дні пізніше я був уже при Запорізько-Кірпісі. "Козак козака пізнає здалека" — каже українське прислів'я. В запорізькому гурті мене прийняли по-братеськи, і я полюбив те оточення та досьогодні заховав у свому серці цю ширку побратьямську близькість до тих вояків, яку вважаю за непогасну.

Приділено мене до дивізійного лазарету, що містився на фільварках біля с. Юрківка. Роботи було багато, бо в районі Вапнярки йшли тоді завзяті бої. Одного дня сот. Іван Буряк дав наказ

приготуватися до від'їзду... Осіння ніч темна аж чорна... Паде команда — "Вперед! Кроком руш!" Але в той момент тримнули постріли і почулося

голосне — "Стой!" Ми були оточені. У нічній темряві я скочив з воза та кинувся в садок, але і там я почув таке ж — "Стой!" Усіх нас загнали до однієї хати, шукали "високого фельшера", що ростом був найвищий за всіх. Був то сот. Сергій Іванович, як його всі у нас називали. А оточили цей наш санітарний відділ свої ж юрківські селяни, якими верховодив юрківський староста, якого козаки пізнали по голосі.

Використовуючи відповідну хвилину, я скочив сот. Сергія Івановича за рукав, скочили в садок, а там яром — на залізницю і так аж до Вапнярки, де було наше військо. Хоч і в темряві, але по мазепинках я пізнав, що тут були і галичани. Командант двірца, старшина вищої ранги, з посрібленою шаблею при боці, вислухавши наш звіт про селянський напад, дав нам наказ: "Ідіть до своїх! Над ранком я вишлю панцерник, чий наведе там порядок!" Так воно й було.

На другий день мене закликав до себе дівізійний лікар, вислухав звіт як то я "утікав від повстанців", похвалив, а також нагородив: наказав видати 25 грамів спирту. На прощання додав: "Хитрий Дмитро, але й Іван не дурень!"...

МАЙОР ПЕТРО ВАСИЛІВ

Пригадуючи у віддалі 45-ти років тaborи інтернованих в Олександрові Кузівському і Щепйорні, пригадуємо і діяльність та рухливу постать тоді сотника, нині майора, Петра Василіва, який з карного і бойового старшини швидко перемінівся в активного культурно-громадського діяча. В своїх заинтересуваннях і праці він давав, однак, перевагу церковній справі. Був активним членом Братства Св. Покрови, співав, дикував, прислужував св. пам. о. П. Білонові при Богослуженнях. Разом з покійним сот. О. Костюченком дбав про зовнішній вигляд тaborової церкви. З рамени Громади Старшин 6-ої Стр. дівізії брав участь у збудуванню пам'ятників на цвинтарях в Олександрові і Щепйорні...

Але особливо широке поле для всеобщої активної діяльності знайшов майор П. Василів з моментом переїзду з Польщі до Франції, де одразу довелось йому стати в ряди творців організованого українського життя, яке мало на меті відкрити

Майор Петро Василів з дружиною

Францію сіткою українських Громад та Просвіт і яке завершилося створенням Генеральної Ради усіх українських організацій у Франції. Як братчик Св. Покрови, вкладає він і тут багато труду в організацію церковного життя, стає головою Української Громади в Омеркурі, організатором та секретарем Т-ва б. Вояків Армії УНР. Переїхавши в 1927 році до Парижа, разом з іншими побратимами закладає він і тут Т-во б. Вояків Армії УНР та стає першим його головою. Він діяльний член Української Громади і Української Єдності у Парижі, в Проводі якої є нині Генеральним Секретарем. Сьогодні перебуває він також на становищі голови Паризької філії Т-ва б. Вояків Армії УНР.

Ділака віддалі від Франції не перешкоджає майсрові П. Василіву тримати живий і діловий контакт з побратимами по дівізії у Новому Світі, як також з редакцією "Дороговказу", якого є він ширім прихильником.

I. Л-ий

ПОР. АРТАМОН ГРИШИН

Сердечно дякую Вам за привітання з нагоди моого 70-ліття, яке зробило мені велику приємність тим, що в цей день і Ви мене не забули, а одночасно прошу Вас помістити у "Дороговказі" цих кілька рядків про нашого спільногого друга, яким є п. Артамон Гришин, який, щоправда, належить до "молодшого десятка", бо в цьому році йому минуло лише 65 років життя..

Л. Токайло

65 років життя, а в тому 40 років громадських турбот та праці на громадській ініції! Запізнав я п. Гришина ще в 1926 році, молодого, завзято-упертоого в громадських справах і праці. В той час А. Гришин і я працювали на сході Франції — я в Кюнтанж-Альгранж, а А. Гришин в Омеркурі. Одного дня, восени 1926 року, а тоді еміграція наша у Франції була ще свіжа, я з пок. Василем Селенком ішли до роботи. Раптом на дорозі ми побачили двох мотоциклістів, що іхали нам на зустріч. Обоє були потомлені і змоклі. Вони зупинились біля нас і почали питати за українцями. Це були побратими Гришин і Росінський. З розмови з Гришином ми довідалися, що він пустився в та-ку далеку дорогу з метою знайти українку, яка б змогла, і хотіла б, заграти роль Христі в п'єсі "Між двох сил" В. Винниченка. Подумавши, ми порадили звернутися до пані Юлії Павловни Іванченко. В Альгранжі було вже засновано в той час Українське Драматичне Т-во ім. Карпенка-Карого, якого я був адміністратором. Пані Іванченко охоче погодилася грati згадану ролю. Вистава була сполучена з ушануванням пам'яті 359-ти Героїв Базару. Це була перша українська театральна вистава в Омеркурі, і до її улаштування багато ініціативи та труду приклал А. Гришин. Від того часу такі вистави відбувалися там часто, пропагуючи українське мистецтво серед чужинців.

В 1927 році А. Гришин переїхав в Оден-л-Еш, де громадське життя було слабко розвинене. З його приїздом було засновано і тут драматичне Т-во. Уже на весні наступного року в Шевченківські роковини було поставлено "Назаря Стодолю", а пізніше і "Тарасову ніч" О. Кобца, за що від дирекції копальні Т-во дістало велику подяку, з побажанням, щоб такі вистави відбувалися частіше.

Знаючи активність друга Гришина в громадській праці від того часу, засилаю йому свої побратимські побажання непослабної енергії, здоров'я та сил до дальшої громадської праці, а цих кілька рядків спогадів долучаю, як китицю квітів, до того всього, чим обдарували його друзі в день його ювілею.

ПОР. ЛЕОНІД ТОКАЙЛО

1-го липня ц. р. минуло 70 літ життя пор. Леоніда Токайла, довголітнього голови Філії Т-ва б. Вояків Армії УНР у Греноблі (Франція). Присмно нам ствердити, що цей його 70-літній ювілей застав його на позиціях активної громадської праці, якій присвятив він ціле своє життя.

Шановний ювілят, наш давній приятель — побратим Леонід Токайло народився в селі Тарасівка на Поділлі, походить з убогої селянської родини. Скінчивши Військову Школу, опинився на російсько-німецькому фронти на становищі заступника командира кінної розвідки. Коли хвили російської революції докотилися до фронту, одного травневого дня в його руки попала летючка, що закликала всіх "вояків-малоросів" на зібрання, що мало відбутися в поблизькому лісі. І на цьому зібранні, з виголошеної українською мовою промови штабс-капітана Божка (в пізніших роках — отаман Запорозької Січі), всі зібрані довідалися, що вони не "малоросі" і не "хахли", а українці, які мали свій період державного життя, своїх князів, гетьманів, військо і т. п. В одну хвилину відродилося те, що Москва старалася приспати на протязі цілих століть. І осідлавши коня, однієї травневої ночі побратим Токайло з-під Риги вирушив на Україну, куди прибув восени 1917 року. Пройшовши зі зброяю в руках через Українську Визвольну Боротьбу і через табір інтернованих у Каліші, він в 1924 році вніздить до Франції і настало

оселюється в столиці французьких альпійських гір Греноблі.

Своїм багатством, культурою і вільним життям Франція зачарувала новоприбулих. Для молодої і здорової людини, що мала бажання працювати, а одночасно вчитися, — відкривалися широкі життєві перспективи. Але думки мимоволі линули в Україну, так само розкину і багату, але закуту в кайдани. Мимоволі також національне сумління українського воїнка підказувало почуття не виконаного до кінця обов'язку перед нею. Побратим Токайло впрягається до національно-громадської роботи. В 1930 році засновується тут Українська Громада, засновниками якої крім Л. Токайла були: Сергій Одобецький, Семен Рогатюк, Іван Вонарха, Вихрів і Матвій Лопатько. Тоді ж було засновано і філію Т-ва б. Вояків Армії УНР. В тому часі існувала вже Головна Еміграційна Рада, з якою був стальний контакт.

У часі війни (1939—1945) всі чужоземні товариства у Франції були розв'язані, діяв лише, заснований тоді в Швейцарії, Український Червоної Хрест, філію якого у Греноблі очолив І. Вонарха-Варнак, а після нього наш сьогоднішній ювіліт побратим Токайло. Після війни, в 1947 році було дозволено відновити діяльність розв'язаних перед тим організацій. Замість Головної Еміграційної Ради створено Українську Громадську Опіку. Побратим Токайло — беззмінний голова її філії у Греноблі. Так само беззмінно перебуває він на становищі голови філії Т-ва б. Вояків Армії УНР у Греноблі від 1947 року і досьогодні.

В Адміністрації "Дороговказу"

можна набути:

1. Альбом "Десятилітній Шлях". Містить до 300 світлин із життя УНДС, УНРади і СУВ в Німеччині. Ціна в. полотн. оправі і з пересилкою — \$3.75.
 2. Проф. Х. Рабокінь — Сучасна цивілізація і атомова енергія" — \$0.50.
 3. Альбом "Союз Бувших Українських Вояків у Канаді" — \$1.00.
 4. Йосип Сірий — "Оповідання"
 - 1-ша Збірка — \$1.00.
 - 2-га Збірка — \$2.00.
 5. Листівки — "Розстріл 359 під Базаром" — 10 штук — \$1.00.
 6. Семен Левченко — "Обірвані струни". Поеемії Визвольного Змагу — \$2.00.
 7. Семен Левченко — "Дух України". Сценічний образ. — \$1.00.
 8. І. Деснянський — "Україна—Скіто-Роксоланія" — \$2.00.
 9. І. Деснянський — "Мазепа. Батурин і Полтава". — \$1.50.
 10. І. Деснянський — "Шерех історії". Легенди, міти та балади. — \$1.00.
- А також окремі числа "Бюлетеня СБУВ у Канаді" і "Дороговказу".

Сторінка Друзів

Українська група очолює ма-
ніфестаційний похід під час від-
значування Тижня Поневолених
Націй в Бофало.

Фото "Свобода", 27. 7. 65

ПЕТРО ГОСТРЕНКО

В 1948 році, коли до Франції почали приїздити українські скитальці з німецьких таборів, дістав я листа від нашого Генерального Секретаря М. Ковальського з проханням увійти в контакт із цими людьми та належно ними заопікуватися. Одного дня з п. полк. Закусилом ми вибралися до Моранжу і після довгих та цікавих розшукив у цьому великому місті, нам удалося новоприбулих наших братів не тільки віднайти, але й зцементувати їх в одну громаду. А було це дуже начасі, бо наш "старший брат" уже почав закладати своє "єдинонеділімче" павутиння на іх серця і душі. За недовгий час тут було засновано Українську Православну Громаду і філію Т-ва б. Вояків Армії УНР.

Перша українська Служба Божа відбулася 21-го листопада у місцевій протестантській церкві.

Відправили її, запрошені нами митр. прот. В. Вишневський і п. о. О. Новицький. По Службі Божій була відправлена і перша тут панахида по Героях Базару, а ввечері відбулася, хоч і скромна, то все ж урочиста, академія на їх честь.

Того ж дня всеч. п. о. О. Новицького було запрошено запричастити тяжко хвору дружину нашого побратима Петра Гостренка. Коли ми прибули, мати лежала в ліжку, а біля неї — двоє дітей: трохлітня Докійка і однорічний Петrusь. Тяжко було дивитися на цю картину, тим більш, що мати була переконана, що їй доведеться розлучитися із цими дітьми..

Це було 17 літ тому, а сьогодні? Тяжко працю і вояцькою відвагою переборені всі перешкоди на життєвому шляху.

Черговим нашим юним другом, якого ми хочемо представити читачам "Дороговказу" є 17-літній юнак Петро Гостренко. Його сестра Докійка закінчила школу і фахові курси та працює нині у французькому бюрі, а Петrusь ще ходить до середньої технічної школи і в ній належно репрезентує українську націю. У вільних від науки годинах він за власним планом збудував модель літака (70 см завдовжки та 1 метр завширшки), зробив мотор, важіль для керування літаком із землі та пустив у рух. Винахід удався. Дирекція школи відіслава модель на виставку до Метцю. Юнака Петра Гостренка нагороджено срібною медалею. Таку ж срібну медалю дістав він на виставці департаменту в Нансі. Він також уявив участь у виставці в Епурене під Парижем, де теж дістав срібну медалю.

На виставці в Льонгві дістав велику бронзову медалю. І після цього всього молодого Петра Гостренка запрошено показати його винахід в "салон де авіон" на головному французькому аеродромі в Бурже під Парижем. Тут він був нагороджений уже більшою нагорою, що тут існує, — "куп аржан". В дипломі дирекції школи висловлено побажання всебічно уможливити йому дальшу фахову науку з огляду на його непересічний хист.

Юнак Петро Гостренко при цьому всьому добре пам'ятає заповіт Шевченка — "і чужому научайтесь, свого не цурайтесь". А про активну участь та працю родини Гостренків в українському, і зокрема церковному, житті можна було б багато ще написати...

А. Гришин

ПОДЯКА Й. СІРОМУ

(Витяг з листа панни Вероніки Ілащук)

"Мушу сказати, що я до книжок ставлюся з великою пошаною, бо кожна книжка приносить людині якусь користь... Читаючи книжки

Й. Сірого під час великомінливих ферій, я з них багато довідалася про наш Край і наш народ. Ці книжки залишаться у мене в пам'яті на все мое життя... Попросіть пана редактора Липовецького, як буде мати можливість, нехай передасть авторові книжок п. Й. Сірому велику подяку від нас, молодого українського покоління, за той великий скарб, що він укладає в нашу українську літературу..."

ЛІСТ МАЙОРА С. ЛЕВЧЕНКА

... "Зацікавили мене діти, про яких Ви по-даєте в останньому числі журналу: Надя Стешенко і Вероніка Ілащук. Дуже прошу подати їхні адреси. Таких духових дітей треба підтримувати! Я надіслав би для них мої книжки. Нехай мають і читають та знають, що їх не забивають українці в розсіянні по чужинах!"...
Майор Семен Левченко, Англія, 29. 7. 1965.

Нагрудний значок 6-ої Стр. Дивізії ще можна набути у д-ра Подлуського. Адреса:

Mr. George Podlusky, M. D.
5816 Nicolet Avenue
Chicago 31, Ill., U.S.A.

АНКЕТА

на одержання побратимської відзнаки УВК

До Генеральної Канцелярії УВК
На адресу Генерального Писаря:

Antin Kushchynskyj
2100 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Ill. U.S.A.

1. Ім'я і прізвище
2. Фахове чи академічне звання або військовий степень
3. Коли і де вступив у УВК
4. Сучасна адреса (англійською транскрипцією)

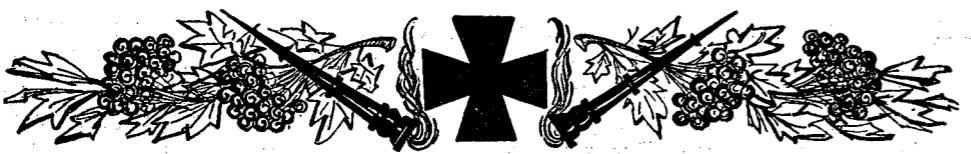
В прилозі посилаю сім дол. (\$7.00) та прошу вислати мені нагрудну і мініяюрну відзнаки Українського Вільного Козацтва.

Дня 1965 року.
(Власноручний підпис)

ПОВІДОМЛЕННЯ

Генеральна Управа Українського Вільного Козацтва подає до відома всіх побратимів і посестер, які вступили до УВК в Україні і на еміграції, що вони можуть отримати побратимську відзнаку УВК. Для цього належить подати до Генеральної Канцелярії через свої осередки (а ті, що не є в списках станиці чи хутора, то безпосередньо) анкету поданої нижче форми і отримати сім долярів (\$7.00) на покриття коштів виготовлення нагрудної і мініяюрної відзнак та адміністративних видатків.

4-го серпня 1965 року в Нью Йорку після тяжкої хвороби відішов
у Вічність

св. пам. д-р інж. ЕВГЕН ПРИХОДЬКО,

Голова Представництва Виконавчого Органу Української Національної Ради,
кол. Голова УНДС в США, видатний політичний і громадський діяч.

3-го серпня 1965 року у Філадельфії після довгої і тяжкої недуги помер

св. пам. СЕРГІЙ КОЖУХАР,

адмін. підхорунжий 3-ої Залізної Стрілецької дивізії Армії УНР.

8-го серпня 1965 року в Нью Йорку на 75 році життя помер

св. пам. БОРИС СТАВІНСЬКИЙ,

сотник Армії УНР, учасник Визвольної Боротьби.

Покійних поховано на Українському Православному Цвинтарі в
Бауд Бруку. Вічна Ім пам'ять!

Крайова Управа Союзу Українських Комбатантів Австралії з жалем
словіщає українське громадянство, а зокрема колишніх учасників Визволь-
ної Боротьби перебуваючих у вільному світі, що 16-го липня 1965 року
помер у Сіднеї

бл. пам. ВОЛОДИМИР ДЕМ'ЯНЕНКО,

майор по судівництві Військ Української Народної Республіки і скарбник
Крайової Управи Союзу Українських Комбатантів Австралії.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Прочитавши в "Дороговказі" статтю полк. Армії УНР Василя Задоянного, хочу пригадати ім'я Жені Клепачівської розстріляної большевицькою військовою "ЧК" у Вінниці влітку 1919 року. Вона була скоплена з якимсь документами УНР, бо була зв'язковою Армії УНР. Може хтось із військовиків Армії УНР знову і ті обставини, при яких це сталося, то просив би мене поінформувати, надсилаючи відомості на адресу "Дороговказу".

Евгенія Григорівна Клепачівська, студентка Київських Вищих Жіночих Курсів, походила із села Ковалі, Ново-Аврамівської волости, Хорольського повіту на Полтавщині. Жіночу гімназію скінчила в м. Хорол.

З правдивою пошаною

Константин Клепачівський

ЛЮБОВ МИХАЙЛІВ

(Лист до Редакції)

Посилаючи Вам уривки зі спогадів пані проф. Л. Михайлів, я не можу не сказати кілька речень про цю славну людину. Тепер уже 77-літня, слабенька тілом, але сильна духом, дружинна кол. міністра УНР св. пам. Леоніда Михайліва, інвестомна громадська працівниця, — вона все пригадує мені бабуню української революції св. пам. проф. Софію Русову. Вони обидві є зразком української жінки в її службі українській спільноті.

Тепер у Мельбурні пані Л. Михайлів є відданою трудівницею в розвбудові нашого шкільництва, є членом Управи Української Громади Вікторії, бібліотекаркою Громади, членом Союзу Українських Комбатантів Вікторії. Вона всюди і завжди стоїть на сторожі великих ідей 22-го січня

Любов Михайлів

1918-1919 років. Пару років тому, коли представники певних політичних напрямків ніби з огляду на те, що в січні у нас дуже горяче і люди на пляжах, хотіли перенести Свято Державності із січня на червень, — виступ пані проф. Л. Михайлів

хайлів був такий рішучий в обороні 22-го січня, що прихильники червня мусіли спасувати перед її міцними аргументами.

На моє прохання написати спогади зі свого такого багатого особистого і громадського життя, пані проф. Л. Михайлів відповіла запитом: "Та хто ж мені іх надрукує?". Запевнивши її в тому, що спогади будуть надруковані у вояцькому журналі "Дороговказ", я одержав ці короткі їх уривки, хоч шановна авторка могла б написати їх цілі томи.

Іван Грушецький

ЩИРО ДЯКУЄМО

Повідомляючи про перебіг Травневих Роковин в Сіднеї (Австралія), нам пишуть:

... "Свято відбулося і ми зібрали невеличку суму з добровільних пожертв, яку поділили між організаціями — трудівниками, які не сплять, не відпочивають, а частенько і не їдять, лише невтомно працюють, "щоб наша слава не пропала"..." "При цьому посилаю Вам чек на 5 фунтів (\$12). Це не є велика сума, але запевняю Вас, що вона є щира. Ми завжди будемо стояти біля Вас, помагаючи Вам "всім серцем своїм, всіма своїми ділами".

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO
945 Dundas St. W. — Toronto, Ont.
Phone : EM 8-6602

Року 1963 урухомлено:

LEMKO FUEL OIL CO.

1 Cronin Dr., — Tel.: 239-4714, — Islington,
EM 8-6602 Ont.

ДОСТАВЛЯЄ ОПАЛОВУ ОЛІВУ.

Чищення і обслуга печей безплатна.

24 ГОДИННА ОБСЛУГА.

Увага! — Торонто й Гемилтон — Увага!

- Безплатно чистимо печі (форнеси) і
- даемо безоплатну цілорічну обслугу печей нашим відборцям опалової оліви.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛІВУ!

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO — 196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON — 857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайте з наших газолінових станцій

ТОРОНТО: 509 Jane St. — RO 2-1969.

ГЕМИЛТОН: 857 Woodward Ave.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

В часі від 20 квітня до 10 серпня 1965 року на передплату і пресовий фонд "Дороговказу" вплатили:

КАНАДА:

Д. Харик — 22 дол. Всеч. от. В. Лаба — 10 дол. П. Яцюк — 6 дол. Всеч. от. В. Цукорник, І. Гуменюк, пані Ірина Петлюра, Г. Сосідко і Л. Сайн — по 5 дол. Всеч. от. І. Куліш і К. Савицький — по 4 дол. М. Годованяк, Д. Станченко, А. Бакунович, М. Боднар, пані М. Волосевич, З. Шкурупій, Г. Шиманський, М. Кузьменко, А. Мевша, В. Гончарук, А. Матвієнко, А. Іванів, І. Рогатинський, А. Ільницький і І. Тиктор — по 3 дол.; Г. Пригорницький, І. Вараниця, І. Савчук і С. Кравченко — по 2 дол., І. Пиндик, І. Зеленко, а також додатково — В. Семчук, С. Легенюк і М. Оленич — по 1 дол.

США:

Всеч. от. С. Магаліс, С. Захвалинський — по 10 дол. В. Дяченко — 8 дол., Всеч. от. В. Левицький — 7 дол., М. Миколаєнко і П. Проданчук — по 6 дол., М. Чориокосинський, пані Люба Горбач, І. Криловецький, С. Кожухар, М. Левенсон, І. Журжа, Т. Маль-Малюта, М. Отрешко-Арський, М. Креер, І. Настоящий, Всеч. от. А. Стасюк, М. Тименко, Т. Олесюк, Л. Струк, Є. Гелета, І. Розгін, С. Лазуренко — по 5 дол., В. Дзюблік, П. Нестеренко, І. Нещадименко, Ф. Савчук, В. Бражник — по 4 дол., М. Ліщинський — 4,50 дол., К. Клепачівський — 3,25 дол., П. Бербець, І. Дмитрів, Т. Білоус, О. Суховій, Радіовисильня "Укр. Вечірня Трибуна", П. Лимаренко, І. Винник, П. Смородський, С. Шипилівський, М. Миськів, Т. Лехман, М. Петruk, П. Білобронь, А. Валійський, Ф. Фалинський, І. Срій, В. Дмитріюк, П. Дубрівний, С. Сідлярчук, О. Вдовиченко і І. Гнойовий — по 3 дол.; В. Рудецький — 2,50 дол.; В. Горонович — 2 дол., М. Личик — 1,50 дол., П. Самутин, І. Вілецький і А. Бакалець — по 1 дол.

НИМЕЧЧИНА: В. Радченко — 1 дол. БЕЛЬГІЯ: пані Варвара Зимович — 3 дол. АВСТРАЛІЯ: Д. Денисенко — 12 дол.; Представник "Дороговказу" в Австралії, інж. Л. Зозуля — 25 дол. В цій сумі міститься і вплата Головної Управи СУКА за кліші.

Пожертви на пресовий фонд книжками зложили:

Й. Срій (США) — 25 дол. і С. Левченко (Англія) — 15 дол.

За передплату і пожертви у пресовий фонд широ дякуємо.

Адміністрація "Дороговказу"

Схиляючи наші чола перед св. пам. полк. Я. Закревського, повідомляємо побратимів, Передплатників і Прихильників "Дороговказу", що Представництво "Дороговказу" на Австралію перебрав інж. Л. Зозуля.

Нова адреса Представництва "Дороговказу" в Австралії:
Mr. Largo Sosula. 11 Clarke Street. Walkerville, S. A. Australia.

Цим повідомляємо ВШ Передплатників і Прихильників "Дороговказу", що з днем 1-го серпня 1965 року Представником "Дороговказу" в Австрії є побратим Дмитро Рахлицький, який є уповноважений до зборки передплат, пожертв на видавничий фонд, оголошень, а також матеріалів до друку в нашому журналі.

Адреса Представництва:

Mr D. Rachlitcki
Wien II, Negerlegasse 2/2/16
AUSTRIA

Редакція і Адміністрація "Дороговказу"

РОЗШУКИ

Михайло Шульвіка розшукує брата Степана Шульвіку. Останні відомості від нього мав з Англії в 1948 році. Тих, що знають про місце його перебування, або про його долю, просимо повідомити на адресу:

Schulwicka Michel
34, rue de Wittelsheim. Cernay (Haut Rhin)
France.

Дмитро Стакорський розшукує брата Василя Стакорського. Про місце перебування просить повідомити на адресу "Дороговказу".

ПРИВІТ ЛІТОВСЬКИМ ПОБРАТИМАМ!

Союз Литовців столичної округи Вільна щорічно нагадує літовцям у Новому Світі про день 9-го жовтня 1920 року, у якому Польща зламала тільки що підписану угоду в Сувалках та вдер-

лася в літовську столицю. В цей день з належною пошаною згадується тих, що життя своє віддали в боротьбі за незалежність Литви.

Лівий бік:

На першій світлині — 4-го жовтня 1964 року представник Союзу складає вінок перед пам'ятником поляглим у боротьбі. Цей пам'ятник нещодавно поставлено в Литовському Юнацькому Центрі в Чікаро.

На другій світлині — Литовська Репрезентація, що 27-го червня 1964 року взяла участь у відслоненні пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні. До неї належали (зліва направо): Аудроне Лесняускайтес, Йонас Чесно, Мільда Пакальнішкіте, Валеріонас Шімкус, Повилас Діркіс, Даигуоле Шукеліте. Ця репрезентаційна група звертала на себе загальну увагу мальовничими барвами одягу, прапорів, поставою і своїми інтенціями.

На світлині третьї — фрагмент урочистої академії 4-го жовтня 1964 року, що відбулася в залі Литовського Юнацького Центру. Серед прапорів — український прапор. У першому ряді: кол. міністер оборони Литви ген. Стасіс Дірмантас, генеральний консул Литви в Чікаго д-р Петрас Даужвардіс, майор В. Зарицький, голова Станіци СУВА в Чікаго інж. М. Фещенко-Чопівський, пані Каліста Фещенко-Чопівська і майор І. Чесно.

Правий бік:

1. Кол. міністер оборони Литви ген. інж. С. Дірмантас, життєвий шлях якого подаємо окремо.

2. Фрагмент 3-ї зіду представників організацій Союзу Литовців столичної округи Вільна, що відбувся 30-го травня 1964 року в Дітройті. Почесний гість ген. О. Вишнівський промовляє до учасників 3-ї зіду. Майор І. Чесно перекладає його промову з української мови на литовську.

3. Майор В. Зарицький промовляє на академії 4-го жовтня 1964 року. Майор І. Чесно перекладає промову на литовську мову.

27-го червня 1964 року у Вашингтоні

Литовська репрезентаційна група, що 27 червня 1964 року взяла участь у відслоненні пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, була зорганізована ініціативою майора І. Чесно. Вона приїхала до столиці Вільного Світу на цю величну урочистість, щоб засвідчити, що Великий Кобзар — Тарас Шевченко — є близький і іхньому литовському серцеві, що литовські і українські серця б'ються спільним прагненням волі, що в поході до волі ці народи йдуть спільно — нога в ногу.

В центрі литовської репрезентаційної групи був несений вінок з дубових листків, в овалі якого кольором золота сяяли державні емблеми України та Литви: Тризуб і Стовп Гедиміна. Ці емблеми були сполучені стрічками національних кольорів, як символ стародавньої та історичної братньої єдності Українського та Литовського народів. Самі ж стрічки, крім того, низько звисали: від Стовпів Гедиміна — українського державного кольору, а він Тризуба — литовського.

Гордо несла перед собою Литовська Репрезентація цей символічний вінок, а головною ціллю, яку перед собою ставила, було бажання з'єднати не тільки державні емблеми, але і наші серця, а також усі наші сили та зусилля в боротьбі проти спільногого ворога-ката. Але.. з яким болем у серці довелося нашим литовським побратимам читати в деяких англомовних, а також українських, виданнях пояснення до світлини, яку ми подали у нашому фотомонтажі, у яких не зазначалося литовського походження цієї репрезентаційної групи, а всі тішилися нею, як українською.

Майор Іван Чесно

На чотирох світлинах, що ми їх подали у цьому фотомонтажі, бачимо нашого друга — майора І. Чесно. Це не є випадковим. Він є одним із чоловіків промоторів українсько-литовського співживлення, невичерпним джерелом ініціативи в поширенні українсько-литовської співпраці. У литовському щоденнику "Новини" він провадить відділ Українського життя. У своїх думках він пестить надію, що в недалекому часі вже вдастся здійснити його мрію — створити Українсько-Литовський Союз, або Товариство... Але це було б тільки формальним оформленням сучасного стану речей, бо коли ми приглядаємося до сьогоднішніх українсько-литовських взаємин, то легко констатуємо, що цей Союз уже існує в серцах і душах представників цих братніх народів. Честь і слава його творцям і пionерам!

Життєпис кол. міністра оборони Литви ген. С. Дірмантаса подаємо в наступному числі.

Посвячення пам'ятника на могилі св. пам. чотового Дмитра Дулепи у Везінь-Шалеті (Франція) в день св. Покрови 1964 року.

Чин посвячення довершив п-о Михайло Єремів. На світлині зліва — вдова, пані Софія Дулепа і її дочка Анна. Над могилою покирався прапор філії Т-ва б. Вояків Армії УНР у Везіні, членом якого був Покійний.

Пропам'ятна медалья

Св. Архистратига

МИХАЇЛА

ДО

20-РІЧЧЯ ДИВІЗІЇ

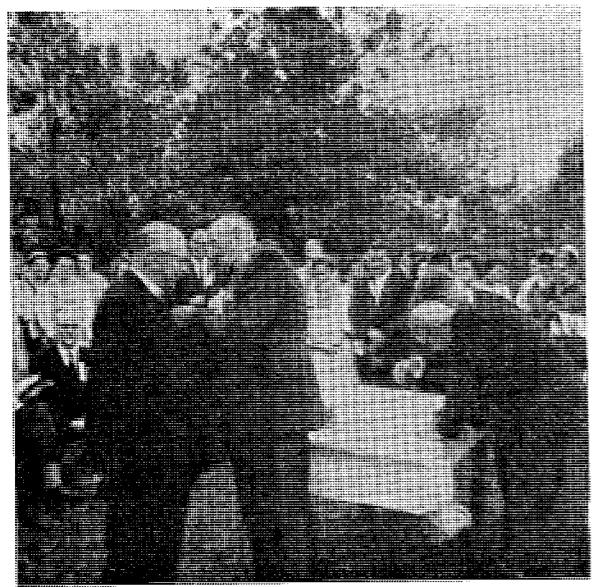
ПОВІДОМЛЕННЯ
про пропам'ятну медалью Св. Архистратига Михаїла
З огляду на численні запити кол. вояків 1 УД УНА, по-
відомляємо ще раз, що право набути Пропам'ятну медалью
Св. Архистратига Михаїла мають: а) всі члени 1 УД
УНА та всіх її допоміжних частин, включно із членами
протилетунських з'єднань (так зв. «онті»), всіх полків
запасу та всіх батальйонів спеціальних служб, що були
приділені до Дивізії в якийнебудь час її існування; б)
члени всіх збройних сил України, які мали
якенебудь відношення до 1 УД УНА; г) особи не-
військового стажу, які мали якенебудь службове або ха-
ритативне відношення до 1 УД УНА.

У справі медалі просимо звертатись на адресу:
S. L. RYCHITSKYJ, 2037 W. Rice Street,
CHICAGO 22, ILLINOIS, USA.

Кожному, хто зацікавлений в набутті медалі Капітула висилає друковану заяву, яку після виповнення із залученням оплати в формі чеку чи моні ордеру просимо пе-
реслати назад на подану вгорі адресу. Після перевірки
заяви Капітула висилає комплект Медалі Св. Архистрати-
тика у формі ДВОХ МЕДАЛЬ, великої і малої, обидві із
декоративними лентами та почесною грамотою.

Ціна за комплект: ЗДА і Канада — 10 дол., Англія —
2 фунти, Австралія — 210.0 (два і пів австр. фунти), всі
інші країни світу рівновартість 5-ти американських до-
ларів.

Капітула Пропам'ятної Медалі
Св. Архистратига Михаїла
при
Головній Управі Братства
кол. вояків 1 УД УНА

18-го грудня 1965 року 5-та Станція Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді відзначила 25-ліття свого існування. Шлях, яким пройшла воїна через минуле чвертьвіччя, довгий і багатий в національну роботу. Численні імпрези, якими воїна плекає українські вояцькі традиції, надовго залишаться в пам'яті тих, що спідкують за її життям. На світлині — фрагмент із Зустрічі Українських Вояків Канади і США, що відбулася 25 серпня 1961 року в оселі "Київ" біля Торонто: ген.-полк. О. Загродський декорує Всеч. п. о. Ю. Іукорника, майора П. Федоренка, сот. О. Семетюка і побр. Г. Міловича.

ДОРОГОВІДЗ

ЮРГАН ВОЯЦЬКОУ ДУМКИ ЧИНУ

"ДОРОГОВКАЗ"

— ілюстрований двомісячник вояцької думки і чину. Продовження "Бюлетеня СБУВ у Канаді".

Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Річна передплата — \$3.00,
ціна окремого числа — 50 центів.

Редакція застерігає собі право виправдяти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініціалами автора, не завжди є висловом становища Редакції.

Адреса для листувань і грошевих переказів:

J. Lypoweckyj,
179 Dowling Ave.,
Toronto 3, Ont., Canada.

"Dorohowkaz" — "Guide"

— an illustrated bi-monthly of the Ukrainian war veterans' life (formerly the "Bulletin"). Published by the General Headquarters of the Ukrainian War Veterans' League in Canada.

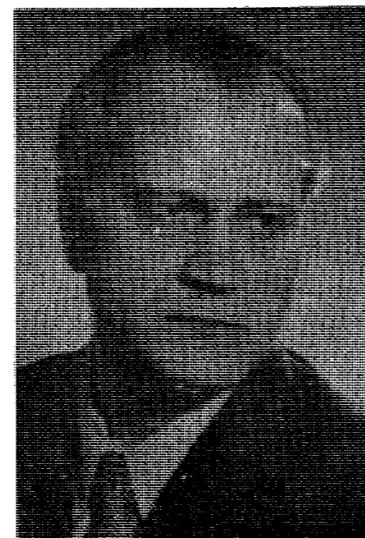
ЗМІСТ:

- I. Д. — "Останній бій".
 - I. Острівченко — "Роззброєння Полуботків у Києві".
 - M. Фещенко-Чопівський — "Мотовилівка 1919 р."
 - o. Л. Квартирук — "Організація Січі".
 - o. В. Пилипець — "Із життя I-го Запорізького Окремого Авіаційного Відділу".
 - A. Гришин — "Перемога на святі Мірабелю".
 - Життя ветеранських організацій. Посмертні згадки. Актив і ювіляти. Сторінка Юних Друзів.
- Повідомлення Адміністрації.

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Образ роботи артиста-маляра Олекси Булавицького, високояртісними малюнками якого рясно прикрашуються сторінки Бюлетеня Т-ва Прихильників УНР — у Міннеаполісі.

Образ на стор. 9-ій — праця інж. Юрія Матушевського.

Микола Лівицький

Голова Викон. Органу УНРади, Виконуючий обов'язки Президента УНР в ексилі.

М. ЛІВИЦЬКИЙ ПЕРЕБРАВ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ПРЕЗИДЕНТА УНР

На спільному засіданні Президії і ВО УНРади 23 жовтня 1965 р. було одноголосно схвалено таку постанову: "Спільне засідання Президії і Виконавчого Органу Української Національної Ради дня 23 жовтня 1965 року стверджує, що згідно з Тимчасовим Законом (розділ третій, стаття 23) виконування обов'язків президента Української Народної Республіки після смерті д-ра Степана Вітвіцького і попередньої смерті віцепрезидента Івана Багряного переходить на Голову Виконавчого Органу Української Національної Ради Миколу Лівицького аж до вибору нового президента, що має статися на найближчій Сесії УНРади".

Після схвалення цієї постанови п. Микола Лівицький склав присягу, яка передбачена Тимчасовим законом для тих, що вступають у виконування обов'язків президента УНР.

ПОМЕР ПРЕЗИДЕНТ — ХАЙ ЖИВЕ РЕСПУБЛІКА!

19-го жовтня 1965 року відійшов у вічність президент Української Народної Республіки

св. пам. д-р Степан Вітвіцький.

Відійшов і Він "в оті хороми, де царствують великі постаті української історії, князі, гетьмані і духові правителі народу, і де довкруги збираються тіні всіх тих борців, яких остання думка і останній віддих належали Україні".

"Ніяка імперія, заснована на злочинстві й терорі, не може здергатися на довший час — говорив Він на відкритті 5-ої Сесії УНРади 17-го листопада 1961 року. — Доля народів ходить Божими дорогами. Не нарікаймо на лінху долю, а будьмо відчіні Провидінню, що дало нам змогу жити в таку пору, в якій можемо прислужитись найбільшою жертвою народній справі. Тому вірмо в нашу перемогу. Ми йдемо по ясному шляху до тієї краси і правди, якій на ім'я — Украйна!"

І ці Його слова залишаються для нас Його заповітом. Над Його могилою низько склоняє чоло Українське Вояцтво, об'єднане в Союз Бувших Українських Вояків у Канаді.

I. Д.

ОСТАННІЙ БІЙ

Цей спогад про перехід Збручча Армією УНР в листопаді 1920 року був друкований у "Гризу-бі" (ч. 28, березень-квітень 1964). Тут подаємо лише його другу частину.

Засірло... Настав день 21-го листопада... Вийшли з хати... Небо й далі вкрите чорними хмарами, але дощ та сніг уже більше не падає із похмурого неба. Намоклу землю скував мороз. Поспішаємо до штабу... "Дід"^{*)} та інші старшини оперативного відділу, схилившись над малою, видно обмірковують ситуацію. Ми ж, як тихо увійшли, так тихо вийшли, щоб не мішати обміркованням... Заглянули до коней, підкинули їм корму та вийшли знову на вулицю, щоб оглянути село та добре зорієнтуватися на всякий випадок...

Хоч був уже пізній ранок, проте було так темно, що тяжко було розглядати в далечині. На схід від села мріли невиразні силуети горбів, на півночі теж на горбі маячила церковця, солом'яні дахи хат, наче б стири, виглядали з-поза тинів... Вулиця запруженна безліччю возів обозів, з комінів ледви помітно виходив та-кий же сірий дим, що зразу розплівався в сірій млі темного ранку. Пішли до церкви, щоб з того горба краще зорієнтуватися з розташуванню села. Уже на горбі, біля церкви. На захід від неї була сільська вулиця, що майже зразу впиралася у маленький мостик через котрий ледви два вози вряд могли б проїхати. Шукаємо інших мостів, але то зайва робота... Це єдина можливість перебратися через річку. На щастя Збруч у цьому місці не широкий і, здається, не глибокий. На північний схід йде ще одна дорога, що лесь губиться в імлі... Ми знов повертаємо до штабу. Десь далеко за горбами на схід чути поодинокі рушничні постріли

та часом зашокотить кулемет. Заходимо до штабу... Останній оперативний наказ уже розіслано вершниками. Через міст мають проходити спочатку обози всіх бойових частин, найперше підводи з раненими та жінками, а останні — другої та третьої управ штабу Дієвої і лише після того піхотні частини, котрі, до зміни кіннотою, мають затримувати наступ червоних москвинів. Після відходу піхотних частин з боєм має відступити кіннота впрост через річку. Біля церкви має скupчиться конвой Командарма і всі старшини штабу, що мають верхових коней, як остання резерва армії...

Зариплі замерзлі колеса возів і поволі в повному порядку віз за возом рушив обоз на захід. Почалась переправа через Збруч по єдиному вузенькому мостикові. Біля церкви, під прикриттям гилля дерев, що розрослися навколо біля неї, зібрались кіннотчики останньої резерви армії... Зі сходу все дужче та дужче лунає стрілянина рушниць, строкотіння кулеметів та порівняльно рідке гупання гармат. Останній бій розпочався...

Віз за возом, у порядку та спокійно, пе-реїзжає Збруч. Село помітно порожнє. День до полуночі вже добігає, але жодного промінчика сонця не видно. Небо вкрито густими чорними хмарами, а село окутане сірою млою. Холод імлі пробирає до кісток. Хвилини видаються годинами. Стрілянина все ще відбувається за горбами... Уже південь минув, а обози досі ще тягнуться через мостик.

На другому березі Збручча теж село, що вже по-польськи "Ожехувцями" звється. Нашим обозам залишилась там лише вузенька діржка. Все останнє запружене польським військом, котре, напевно, боїться, що за нами вскочати до них большевики...

Нарешті обози перейшли. Поволі починає відходити піхота. Козаки, щоб не віддавати полякам зброї, кидають рушниці в Збруч. Теж

роблять і старшини із шаблями, хто їх мав, та пістолями. Праворуч, перед мостом на маленькому майданчикові, зупиняються поодинокі кіннотчики з кінних розвідок піхоти, котрі не мають бажання йти за дроти, а мріють знов про похід у запілля... Стоять і чекають на "Діда"...

Раптом під'їжджає ад'ютант Командарма сотник І. Миколаєнко, котому вже перед тим передали, що кіннотчики збираються біля мосту і не хочуть іти через Збруч, а мріють про похід у запілля...

— "Чого стоїте тут?"

— "Хочемо разом з Ділом знов іти в Зимовий Похід..."

— "Командарм дав наказ усім іти через Збруч і на доказ того я приїхав до вас і разом з вами переходить Збруч..."

Здивовання на обличчя... Але "якщо сотник Миколаєнко іде з нами, то напевно і Дід піде". Похиливши сумні голови, ланцюжком потягнулась через місток за сотником Миколаєнком група кіннотчиків.

Уже вся піхота відійшла з передових позицій. Кіннота та легка артилерія перебрали на себе увесь тягар останнього бою. Бій відбувається на горбах, що півколом на сході оточили село. Ясно чути ляскіт зброї, іржання коней та вогонь легких гармат, що б'ють з передків у лави нашої кінноти. Зудар і відхід, здається, міняються щохвилини. Наші в напрямі до села, а большевики за горби. Здається переваги ніхто не має. Хоч наша кіннота ввесь час перемагає, але за горби не йде, бо такий видно наказ...

На горбі, біля церкви, із напіввитягнутими шаблями стоїть остання резерва армії на чолі з Ділом. Усі очі звернуті на горби. Коні нервово танцюють. Зв'язкові стоять осто-ронь Командарма, готові щохвилини полетіти до горбів...

БОЖЕ, НАМ ЕДНІСТЬ ПОДАЙ!

(Різдвяний привіт Д. Ц. УНР)

Президент Української Народної Республіки в екзилі, Президія і Виконавчий Орган Української Національної Ради вітають і складають свої найкращі побажання з нагоди Різдвяних Свят і Нового 1966 Року цілому українському громадянству на Рідних Землях і у вільному світі. При тому висловлюємо всім прихильникам Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі ширу

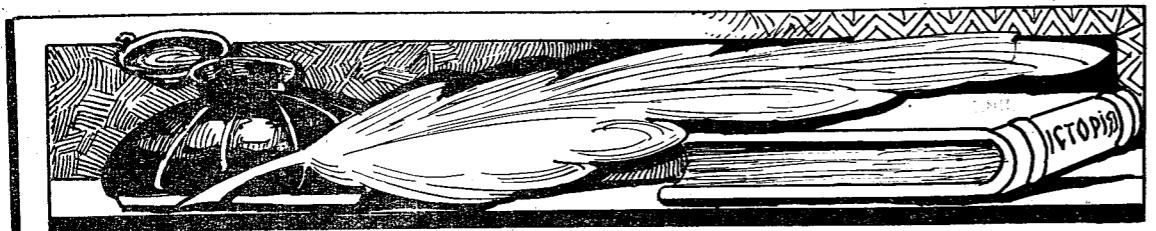
— "Останні піші частини перейшли Збруч" — докладають. Командарм відає наказ для останнього бою і відходу всієї кінноти впрост через Збруч...

Зв'язкові, пригнувшись до коней, полетіли до своїх частин. У багатьох слізози на очах... Останній бій!..

Кіннота після зудару спускається з горбів. Видно, як зв'язкові передають останній наказ. Заграли сурми в атаку. Кіннота і гармати знов лавою полетіли на горби. І в цей момент начебто чудо сталося. Хмари розірвалися, і сонце з заходу освітило наших лицарів, що з піднятими шаблями летіли на ворога в останній бій. Шаблі літають наче блискавки. Зудар... Вогонь потрійних гармат з передків. Ворожі лави зникають за горбами. Коні, що без вершників, шалено женуться по горбах. Штаб переходить на захід через Збруч по вузькому мостику. В далечині чути, як сурми заграли відхід. Кіннота лавами разом з гарматами летить на захід у напрямі до Збруча. Хмари знов поволі затягають посталий отвір в небі. Вечорі... На горбах показалась ворожа кіннота, що гальопом летить за нашою. Наші вже за Збручем. Ще мить і лави кінноти та гармати вскакують на мало замерзлу ріку. Лід не витримує, ломиться. Коні з вершниками пливуть до протилежного берега. Уже виходять на берег. Хмари знов закрили вже майже запале сонце... Раптом настала ніч. На східному березі маячать у темряві лави силюєтів большевицької кінноти, що зупинилася на березі Збруча... Кінчився день двадцять першого листопада, кінчився останній бій, бій за волю України... Але, чи ж останній?! "Ні, ні й ще раз ні!" — видно на обличчях та в очах козацтва, що вдивляється на схід у темряву ночі... Наш час ще прийде!..

БОЖЕ, НАМ ЕДНІСТЬ ПОДАЙ!

^{*)} "Дідом" називали командарма св. п. генерал-полковника Михайла Омеляновича-Павленка.

I. Острoverшенко
сот. Армії УНР

З ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ (Спогади)

2. Роззброєння Полуботківців у Києві в 1917 р.

Українські вояки і старшини, що влітку 1917 року перебували у Києві, домагалися від Українського Уряду офіційно затвердити ще один український полк у Києві, а саме — Полк ім. гетьмана Павла Полуботка, що був сформований самочинно поза дозволом і наказом Уряду. Український Уряд, однаке, мабуть під тиском коменданта гарнізону Київської Округи та м. Києва — російського полк. Оберучева, цього не дозволив, бо, хоч і мав бажання формувати далі українські частини, але одночасно із цим бажав також дійти до порозуміння з полк. Оберучевим. Полк. Оберучев, маючи директиви Тимчасового Російського Уряду на чолі з Керенським, був рішуче проти дальншого формування у Києві українських військових частин. Таке поступовання Уряду, на мою думку, було помилковим, бо за нього з бігом часу довелося тяжко покутувати.

Довідавшись про те, що Уряд відмовився затвердити Полк ім. гетьмана Павла Полуботка, Полуботківці пред'явили ультиматум; якщо полк не буде затверджено, вони виступлять збройно і обсадять Київ. Напевно у зв'язку із цим командир нашого Богданівського полку, як я пригадую, вдав тоді наказ, щоб старшини полку не відлучались від своїх сотень та ночували в сотнях, що були тоді розташовані в Бендерських касарнях. Відчувалося, що в повітрі нависла загроза.

Однієї ночі пполк. Капкан закликав усіх старшин та полкову раду Богданівського полку до себе на нараду. На цій нараді він повідомив нас, що Полуботківці озброїлись та обсадили

Арсенал, пошту, телеграфну і телефонну станції тощо, та що він, як командир Богданівського полку, дістав від Українського Уряду наказ роззброїти Полуботківців. Повідомивши про це, він закликав старшин і раду (полкова рада складалася з вояків-козаків полку) висловити свою власну думку, маючи на увазі, що йдеться про можливість пролиття братньої української крові.

Більшість старшин, як полкова рада, висловилися проти роззброєння, за мирне полагодження конфлікту та за офіційне затвердження Полку ім. гетьмана Павла Полуботка. Іншої думки були лише п'ять старшин, а всіх їх у полку було біля п'ятдесяти. Пполк. Капкан вислухав старшин і полкову раду, устав і сказав: "Панове старшини! Я дістав від Українського Уряду наказ роззброїти Полуботківців та заарештувати їх. Отже, в імені Українського Уряду, я наказую Вам Полуботківців роззброїти!" Одразу ж після цього він почав давати докладно опрацьовані накази курінним і сотennim командирам.

Мені було доручено обеззброїти та виарештувати Полуботківців в Арсеналі, на Печерську, де також містився і штаб їхнього полку. До Арсеналу я вирушив зі своєю 7-ю пішою сотнею тієї самої ночі. Як козаки, так і я були дуже пригнічені своєю місією. Ми всі знали дуже добре ситуацію, яка панувала тоді в Києві. Кожний з нас напевно мав на думці, що не слід проливати української братньої крові...

Усі ми йшли мовчкі. Коли наблизалися до Арсеналу, вже почало добре розвиднятися. Я все ще не мав конкретного пляну, як своє завдання виконати якнайліпше.

До Арсеналу ми підійшли від заду. Ось перед нами вирисовуються мури Арсеналу, а на них гнізда кулеметів Полуботківців. Я веду свою сотню похідним маршем, не даючи наказу розсипатися в розстрільну і бути готовим до бою. Сотня мовчить. Усі в напружені чекають від мене рішучості, яка б розрядила цей тягар важкої напруги. Ще мить... і мене блискавкою пронизує думка — спинити сотню. Команда — "Стій!" Сотня спинилась, очікуючи дальших розпоряджень. Я даю бунчужному наказ викинути білий прапорець, щоб почати з Полуботківцями переговори. Такого наказу від командира полку я не мав, зробив це на власну руку, щоб не проливати братньої крові. У бік Полуботківців кричу, щоб вислали парламентаря. З'явився старшина, якого я поінформував про ціль нашого прибууття, як також про те, що ми не бажаємо зайового пролиття української крові і хотіли б його оминути.

Поначаємо умовлятися мирно полагодити справу. Я даю наступну пропозицію: "Я введу свою сотню в подвір'я Арсеналу і там, де вже є розставлені варта Полуботківців, доповняю її своїми людьми в однаковій кількості. Решта козаків як Полуботківців, так і Богданівців, мусять скласти зброю "до козлів". Лише після цього можемо розпочати переговори..."

Парламентар уважно вислухав і заявив, що він мусить порадитись із своїми, і відійшов із тим, що найдовше за півгодини він повернеться. Повернувшись рівно за півгодини, він приніс згоду Полуботківців на мою пропозицію.

Я увійшов зі своєю сотнею у двір Арсеналу. Як було умовлено, вартові стійки були відповідно доповнені Богданівцями. Решта вояків — як Полуботківців, так і Богданівців — стали обличчям одні до одних напроти себе. Я і полуботківський старшина водночас подали команду скласти рушниці "до козлів". Зброю поставлено в двох рядах: праворуч — Богданівці, ліворуч — Полуботківці. I після цього, разом із цим відпоручником Полуботківського полку, ми пішли до малої прибудівки Арсеналу, де мали дійти до якогось порозуміння. Там очікували нас уже і інші старшини — Полуботківці. Раптом мене покликали до телефону. У слухавці я почув наказуючий голос: "Негайно роззброїти Полуботківців!" Відповісти, як також довідатись хто наказував, я не встиг, бо телефон, невідо-

мо ким, був раптово обірваний.

Сівши до столу, ми почали умовлятися. Я запитав: "Чого Ви бажаєте, панове Полуботківці?" Старшина в ранзі капітана, що був командиром Полуботківського полку, відповів: "Ми хочемо: 1. Урядово затвердити Український полк ім. гетьмана Павла Полуботка; 2. Озброїти полк; 3. Одягнути полк; 4. Постачати полк харчами. Наш полк, — говорив далі командир Полуботківського полку, — буде разом з вами, Богданівцями, в Києві боронити Український Уряд. Коли ж нас не захотять мати в Києві, то ми можемо вишипити на фронт проти німців, але як окрема українська частина. Пам'ятайте, брати Богданівці, що коли ми поїдемо на фронт, то незабаром поїдете і ви за нами. Цього хоче Оберучев, який добре знає, що робить: він хоче пролиття української крові в Києві, він хоче звільнити Київ від українського війська, він вишиле і вас Богданівців на фронт. Пам'ятайте це! Бороніться, брати Богданівці, і на фронт не їдьте, лишайтесь у Києві для охорони української влади!"

Тому, що я не мав жодних уповноважень від Уряду, довелося з полуботківським старшиною поїхати до Педагогічного Музею, де містилася Центральна Рада і Генеральний Секретарят, тобто тодішній Уряд України. На наше клопотання, до Арсеналу незaborом від Уряду прибув український старшина в ранзі генерала і всі чотири вимоги Полуботківців обішяви задоволити, а самий полк урядово затвердити.

Тим часом у самому центрі міста частина Полуботківського полку була Богданівцями роззброєна, також без пролиття крові, хоч і не відомо мені, чи були і їм дані якісь обіцянки від Уряду. Коли я зі своєю сотнею повернувся до полку, мене закликав до себе командир полку пполк. Капкан. Він спочатку дуже офіційно і гостро говорив зі мною, обвинувачуючи мене у невиконанні наказу, а потім приступив ближче до мене, широ стиснув мою руку і сказав: — "Ви заслуговуєте великої похвали і нагороди, що так зуміли розв'язати таку тяжку справу для нас в Арсеналі. Я від імені Уряду і від себе вам дякую!"

Незабаром після цих подій Полуботківців із Києва відправили на фронт проти німців, що воювали тоді з Росією, а за ними в дуже короткому часі також і Богданівці...

ОРГАНІЗАЦІЯ СІЧІ

У кінці січня 1916 року в таборі полонених у місті Раштаті зорганізувалася "Запорозька Січ".

9-го лютого того року Громада полонених раштатського табору оголосила себе "Самостійною Україною".

22-го квітня того року на загальному зібранні січовиків було затверджено статут, який опрацювала спеціальна комісія на підставі галицьких "Січей" і "Соколів". Із січовиків було створено Запорізький полк ім. Т. Шевченка.

24-го квітня того року Запорізька Січ обра-
ла командира того полку, яким став полковник
Микола Шаповал. На його заступника було об-
рано поручника Сиротенка. Це були кадрові
старшини російської царської армії. Сиротенко
мав правничу освіту.

27-го квітня того року було організовано Січове Свято. Отець Петро Катеринюк після Служби Божої посвятив прапор при участі 2000 січовиків. Після цього Свята тaborові чорносотенці стали інакше дивитися на українську національну справу і багато з них добровільно вписалося до Запорозького полку. Полк ділився на три курені. На командира 1-го куреня було обрано прaporщика Йосипа Калюжного, 2-го куреня — прaporщика Пархоменка і 3-го куреня — прaporщика Іванюка.

На початку січня 1917 року Союз Визволення України, в порозумінні з німецьким військовим міністерством, вислав з полку 27 січовиків на чолі з полк. М. Шаповалом на східний фронт до штабу т.зв. "гільфс-офіцера".

12-го січня того року, перед від'їздом групи на фронт, цілий полк склав присягу на вірність Україні. Присяга була складена перед українським національним і полковим прапорами. Її текст був наступний: "Перед Тобою, Україно і ввесь Український Народе, по старому козацькому звичаю присягаемо чесно, вірно і хоробро служити Тобі, Україно, під цим прапором, під ним по всім силам боронити Тебе, не опускати цього прапора в жаднім случаю, з ворогами ніколи не входити в змову, лише завсігди завзято їх поборювати, і взагалі поводи-

тися, як славному січовому товариству годиться, жити й ділати чесно і вмерти з честью. Так поможи нам, Боже і ввесь Український Народе!"

6-го квітня 1917 року була послана до штабу в Білу-Підляську друга партія січовиків: 12 із Ращату, 7 із Вецляру і 4 із Зальцведеля, разом 23 особи. На окупованих землях Волині, Холмщини і Підляшшя під керівництвом сотника Косака провадили освітню працю галицькі Січові Стрільці, але на початку 1917 року Австрійська Військова Команда забрала їх на італійський фронт. 2-го травня 1917 року на їх місце німецьке Воєнне Міністерство, в порозумінні із Союзом Визволення України, відправило зі згаданих трьох тaborів наступних 100, а в липні ще 200 козаків-сіньожупанників. Таким чином загальна кількість тих, що вийшли з тaborів, досягла 350 осіб.

Привезли нас до Українського Військового Штабу, що перебував у Білій-Підляській і розмістили по повітах: Радзень, Влодава, Парчев, Берестъ, Кобрин, Іванів, Дорогичин і Пінськ. У самій Білій залишився лише персонал, що працював при редакції "Рідне Слово", перше число якого вийшло 23-го червня 1917 року. Редактором цього тижневика був Соловій, керівником усіх друкарських справ був проф. Степан Кордуба. Усенко, який у Зимовому Поході над річкою Звіздаль був розстріляний большевиками, виконував обов'язки експедитора.

На села виїхали ми 20-го травня того року та в дуже тяжких тодішніх обставинах провадили національно-освітню працю, переважно при сільських школах. Таких шкіл в ті часи було на Підляшші 150, кількість учнів сягала 1500 осіб. Селяни до цієї освітньої праці ставилися не дуже прихильно. Вони, як почули від нас, що “цар-батюшка” зрікся престолу, нам не вірили, називали нас антихристами. “То не можливе, — казали нам, — щоб помазанник Божий відрікся від царського престолу”... Це недовір'я до нас особливо помічалося на Поліссі, і ми часто вищукували полонених з поліських сіл, удягали їх у сині жупани та привозили їх у їхні рідні села...

Український Народ на Батьківщині і в розсіянні сущий, Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі, Всеєвропейський Іерархів і Всечесне Духовенство Українських Церков, Комітет Українців Канади і його Складові Організації, Провід і Членство Канадійського Легіону і Союзу Укр. Канад. Ветеранів, Генералітет, Булавну Старшину і Вояцтво кол. Української Армії, Управи Станиць і Членство Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді та споріднених з ним Ветеранських Організацій — з нагоди Різдва Христового і Нового Року щиро вітають і найкращі побажання пересилають.

Генералька Управа

Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді

Управа 5-ої Станції СБУН

Управа 8-ої Станції СБУВ

З Шукуній — голова М Гарас — секретар

П. Казанівський — голова, Ф. Мороз, М. Яремій —
секретарі

Управа 7-ої Станції СБУВ

А. Дибко — голова, М. Перкач — секретар.

Управа 12-ої Станіці СБУВ

М. Фещенко-Чопівський

МОТОВИЛІВКА 1919 РОКУ

При згадці "Бою під Мотовилівкою" з пам'ятою виринає листопадовий бій 1918 року, у якому війська Директорії розбили добровольчі частини на чолі з командувачем гетьманських військ ген. Ф. Келлером. Але в історії української визвольної боротьби мав місце і бій під Мотовилівкою 1919 року, який також військам УНР відчинив браму до вільного вступу до Києва. Про цю призабуту Мотовилівку 1919 року коротко згадує тут інж. М. Фещенко-Чопівський, маючи надію, що знайдуться ще свідки того бою, і передовсім вояцтво Запорізького Корпусу Армії УНР, які доповнять цей його спогад.

22-го серпня 1919 року Повстанський загін ім. І. Мазепи під командою отамана Юлія Мордалевича, поручника колишньої російської армії, після своїх операцій на Київщині, на станції Попельня залізниці Київ-Козятин, зустрівся із 3-им Корпусом Української Галицької Армії. Автор цих рядків у цьому загоні був адьютантом, а в боях — старшим кулеметчиком.

Був це для нас радісний день, що приносив скріплення віри в перемогу в боротьбі з московською навалою. Населення, на жаль, до цих нових сил (галицьких) Української Армії не поставилось із відповідним зрозумінням. Як того може хотілось. Можливо через брак відповідних інформацій, що на той час не легко було провести, а тому в цьому може і треба шукати відповіді на твердження одного зі старшин Галицької Армії, що писав у свій час на сторінках "Свободи", згадуючи похід на Київ в 1919 році, де дивувався "бракові національної зрілості" населення, бо, мовляв, ніхто не зголосувався добровільно до Галицької Армії.

Таке твердження є занадто сміливе і неправдиве. Не буду однак над цим тут зупиняючись, бо то вимагало б більшої розвідки, а хочу лише бодай в короткому описі згадати бій під Мотовилівкою 1919 року, бо за нього майже ніхто не згадує, не згадується його і в історії Української Галицької Армії. Не згадується зовсім і за наш повстанський загін. Може цим шляхом я викличу в інших учасників спо-

гад про той бій, що дасть нам належне його освітлення.

22-го серпня 1919 року для нас повстанців було також знаменним тим, що з повстанців стали ми членами регулярної армії, бо того ж дня був нам даний наказ Уряду про наше приділення до 2-ої бригади (властива назва бригади — 8-ма Самбірська) 3-го Корпусу УГА. Від того дня всі оперативні накази отримували ми від штабу бригади, залишаючись цілком автономною частиною в своїй внутрішній ділянці.

Того знаменного дня ми рушили в рямах загальної офензиви на Київ, а тому, що ми орієнтувалися у добре відомому нам терені, то в тій офензиві ми були передовою частиною.

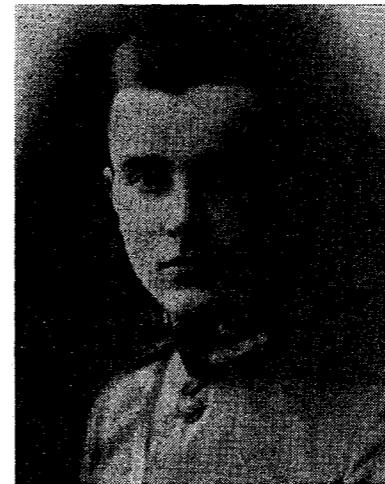
Марш на Київ був швидкий. Більшевики, не ставлячи опору, поспішно відступали. Затримали нас дотору між Мотовилівкою і Васильковом, де дали бій, який і називаємо мотовилівським. Було то 27-го серпня, оскільки мені пам'ять не мілить. Із самого ранку наш загін зайняв шосе, що сполучує Васильків зі станцією тієї ж назви. Позиція не була вигідна і тому ми після кількох годин бою відступили, не витримавши сильного вогню більшевиків, що завзято наступали.

Галицькі частини мали більше щастя, і, використавши те, що більшовики формально візли у створений мішок, їх оточили. Загін же наш, одержавши підкріплення, перейшов у контрапаступ. Червоні супротивлялись міцно. Бій тривав майже цілий день і закінчився нашою перемогою. Як характеристичний момент цього бою приведу те, що одне більшовицьке гніздо було зліквідоване лише обходом. Один більшовик-серб, що був при кулеметі, був ранений у руки стрілами ззаду. Його взяли в полон, віддаючи йому всі гонори дійсного вояка.

Після цього бою дорога на Київ була відкрита. 30-го серпня були ми вже в столиці. Але насуваються і інші думки. Більшовики стримали нас на дуже цінний день, бо вступивши до столиці України, ми по другому боці Дніпра мали вже денікінців. До того ж, не забезпечивши належно мостів на Дніпрі, 3-й галицький корпус утратив Київ.

о. Володимир Пилипець

ІЗ ЖИТТЯ 1-ГО ЗАПОРІЗЬКОГО ОКРЕМОГО АВІАЦІЙНОГО ВІДДІЛУ

Хорунжий В. Пилипець
(фото з 1920 року)

У попередньому числі "Дороговказу" було подано дві світlinи із життя 1-го Запорізького Окремого Авіаційного Відділу Армії УНР. На заклик Редакції дати ширше пояснення до цих світлин або спогад про цей Авіаційний Відділ, всеч. п.-о. Володимир Пилипець, кол. хорунжий Армії УНР, надіслав нам наступне висячення, що й тут подаємо.

Подана на обкладинці "Дороговказу" ч. 7 верхня світлина представляє літак конструкції німецької фірми "Цепелінверке стаакен", "Р. XIV" — 1918. Крила подвійні. Біплан. Ширина крил — 42 метри. Довжина літака — 22 метри. Вага літака — 10.000 кілограмів. Можливий тягар до завантаження — 4200 кілограмів. Максимальна висота лету — 4350 метрів.

Залогу цього літака становили: командир-обсерватор, 2 пілоти, 1 радіотелеграфіст, 1 кулеметчик, 2 механіки. Літак мав п'ять моторів, кожний по 245 кінських сил. Швидкість лету літака винесла 120-135 кілометрів на годину.

Уряд УНР винаймав три таких літаки типу "Р. XIV" 1918 і три літаки типу "Гота" г. V. Ці останні мали по два мотори, по 260 кінських сил

кожний. Ці всі літаки, разом із німецькою залогою та обслугою, служили для перевозу української дипломатичної пошти, для висилання українських послів та місій, для привозу друкованих у Німеччині українських паперових грошей і т. ін.

На кадовбі літака, який є представлений у "Дороговказі", видно знак німецької фірми "Д. Л. Р.", а направо від нього український державний герб — тризуб, бо літак був на державній службі України. Літак мав у кадовбі десять великих бензинових збірників, з яких кожний містив у собі 300 літрів бензину. Ці 3000 літри бензину при добрій погоді вистачали на десять годин лету. Із цим запасом бензину літак вилітав із "Фрідріхсгафен ам Бодензее", летів через Мадярщину, частину Румунії аж до Кам'янця Подільського і тим же шляхом вертався до Німеччини.

Командиром літака, який подано у "Дороговказі", був капітан німецької авіації Клікерман. Зв'язковим старшиною для німців був однорічник-підхорунжий Володимир Пилипець, який хоч тоді ще не мав старшинської ранги, але з наказу командира Запорізького Авіовідділу, сотника-пілота Євгена Жаховського, виконував ці обов'язки тому, що він плавко говорив по-німецькому.

Літак, який показано у "Дороговказі", стоїть не на власному аеродромі 1-го Запорізького Авіовідділу, що знаходився біля Єпархіального Свічкового Заводу, а на великому пасовиську коло т. зв. "польських фільварків" у Кам'янці Подільському. Воно було вище, ніж наш аеродром, мало значно твердіший ґрунт, який не подавався під тягarem величчя літака, а тому було більш безпечне як до приземлення, так і для старту.

На поданій у "Дороговказі" світлині, у відчинених дверях кадовба, стоїть наш улюблений командир сотника-пілот Євген Жаховський. Над ним, опертий на борт, стоїть тодішній інспектор аціїї полковник-пілот Олександр Єгоров. Праворуч від нього — поручник І. Молоко, господар Авіовідділу та харчовий старшина. На землі, в останньому ряді (зліва направо) четвертий — підхорунжий Володимир Пилипець, у тому часі радіозорець (обсерватор) Авіовідділу. На світлині зліва видно також автомобільні ліхтарі. Це — автомобіль Го-

ловного Управління Повітрово-флоту УНР. Цією ма-
шиною автор цих рядків разом із сотником Бой-
венком, на наказ Начальника Української Авіації
полковника-пілота Віктора Павленка, у серпні 1919
року щодня їздили на товарову станцію у Кам'ян-
ці Подільському контролювати інвентар Авіопар-
ку, що знаходився там у товарових вагонах.

Час, у якому ця світлина була зроблена — сер-
пень 1919 року. Світлину правдоподібно зробив
адьютант Авіовідділу сотник-зорець Микола Пономаренок.

Друга світлина поінад усіх сумнів зроблена
у городчику понад ставком Спаржіального Свічко-
вого Заводу, що містився у віддалі 2-3 кілометрів
від Кам'янця Подільського, направо від дороги, що
проводила до Шатави. Там був розкватирований
персонал нашого Авіовідділу. На жаль, я не пригаду-
ю собі всіх прізвищ осіб, представлених на світ-
лині. Не пригадую собі і відвідин тих чи інших
високих урядовців Уряду УНР. Не є виключене,
що в часі доконання цієї знімки я із сотником
Бойвенком були у нашему Авіопарку на това-
ровій станції.

В центрі цієї світlinи, у темній уніформі і
без шапки — командир Авіовідділу сотник Є. Жа-
ховський. Біля нього, з витягнутою рукою, мабуть,
сотник зорець Олексій. За ним (видно лише го-
лову в шапці), мабуть, шеф механіків підхорун-
жий Звягин. Направо (видно тільки голову з над
берега) — хорунжий пілот Арватов. Пан у чорній
пелерині — це, мабуть, артист-маляр, добрий знайо-
мий сотника Жаховського, що приходив до нас на
аеродром малювати картини з наших літаків. Од-
ного разу він поскаржився мені, що не має по-
трібних йому олійних фарб у тюбиках, а тому не
може представити цілої краси наших літаків, про
які він із захопленням казав: "...иначе пташка,
що зривається до лету". На моє прохання кома-
ндр загаданого тут літака-велетня, капітан Клікер-
ман привіз йому з Берліна всі потрібні фарби.
Радість була не до описання. Вималював дійсно
две чудові, високої артистичної вартості, картини
наших літаків. Одну із них подарував Головному
Отаманові Симонові Петлюрі...

Час, у якому була зроблена ця світлина, це,
на мою думку, — осінь 1919 року, але ще до при-
ходу поляків, бо в 1920 році німці вже не прилі-
тали на літаках-велетнях до Кам'янця Подільського.

Дорогі Побратими Збройного Чину!

З Новим Роком, новим щастям!. З Різдвом
Христа Спасителя — щиро-сердечно поздоровляю
Генеральну Управу, Центральні органи і всіх По-
братимів, організованих в СБУВ на розлеглих про-
сторах Канади. Нехай в ці Світлі Дні Народження
Христа — Всевишній обдарує Вас всіх своїми щед-
рими милостями на многі, многі літа!

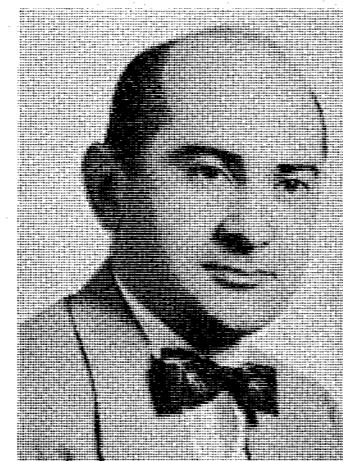
В святочні дні Народження Христа я завжди
думками й серцем з лицарською Родиною нашого
організованого Вояцтва в діаспорі перебуваючого.
Єднає нас всіх велика Мета — відродження Су-
веренної Соборної Незалежної УКРАЇНИ!..

В Різдвяну Ніч пригадаймо і привітаймо нашу
многострадальну неупокорену Батьківщину Укра-
їну!..

В Новому Році гаруймо наші вояцькі когорти
для завершення великої Мети — відродження Су-
вереної Соборної Незалежної України!

Слава ветеранам Збройного Чину за незалежну
Україну! Слава неупокореній воюючій Україні!

Андрій Вовк, генерал-полковник
Керівник Ресорту Військ. Справ

Павло Лимаренко
Представник "Дороговказу" в Філадельфії (США)

Фяра і шана РОБІТНИКАМЩИРИМ

АРТИСТИЧНИЙ АНСАМБЛЬ "ЗАПОРОЖЕЦЬ" У ВЕЗІН-ШАЛЕТІ (Франція)
У першому ряду праворуч — Петро Мокієнко — голова Ансамблю, ліворуч —
Іван Бардак — його душа і адміністратор.

А. Гришин

ПЕРЕМОГА НА СВЯТІ МІРАБЕЛЮ

Льотарінгія на сході Франції славиться ви-
рошуванням мірабелів — біло-золотистих сли-
вок, із котрих виробляється добре конфітури, а
ще кращу горілку — Мірабель. Столиця Льо-
тарінгії — Нансі кожного року влаштовує кіль-
каденне свято Мірабелю. У ці дні вибирається
королеву міста, з усіх сусідніх держав, як Ні-
меччина, Італія, Англія, Еспанія, Бельгія, Го-
ляндія, — приїжджають видатні мистецькі си-
ли, що беруть участь у тріумфальному поході
через місто, а вечорами у літньому театрі в гар-
ному місцевому парку дають свої концерти та
інші мистецькі виступи. Спеціальні конкурсові
жюрі відзначає переможців нагородами.

Артистичний ансамбль "Запорожець" уже ви-
ступав на деяких конкурсах в інших містах і
здобув чотири перші нагороди, а тому у цьому

році, хоч він і складається з бездержавників,
його було запрошено на цьогорічне свято Mi-
rabelю, що відбулося в Нансі 21-22 серпня
цього року.

Маючи запрошення від керівництва Анса-
мблю "Запорожець", прибув я до Нансі на озна-
ченій день і годину. Збірка була призначена,
як про те повідомляли газети і програмки, на
2-ту годину перед залізничним двірцем. Стою і
чекаю. Бачу, як прийшла гарна міська оркестра,
за нею друга — оркестра Голяндського Коро-
лівського Двору, чотири провінціальні ансамблі
Франції — Альзасі, Льоренці, Норманді, Ва-
лайї, три групи еспанів провінцій — Барце-
льона, Маляга і Каталонія. Уже прибула й ко-
ролева урочистості зі своїм оточенням на ве-
ликому балоні, що його тягнув здоровенький

"Гуцулка" і "Аркан" у виконанні Ансамблю, на майдані Станіслава в Нансі.

трактор, — а "Запорожців" немає. Оркестри грають, усі шикуються до походу. Починаю непокоїтися, підбігаю до одного з розпорядників Організаційного Комітету і питую: — "де є український ансамбль?" Не знає. "Чи ж українці також виступають з нами?" — питаете. Показую газету: "Тож тут написано — Ансамбль "Запорожець"! "А!.. "Запорожець"! Дивіться сн там, він мусить бути десь спереду".... На переді ансамблю не знаходжу, повертаюсь і здалека бачу блакитножовий прапор. Підхожу ближче. Прапор високо і гордо тримає юний запорожець у сивій шапці зі штиком, навколої багато молодих дівчат у національних одностроях... Радість зустрічі, починаємо розмову, але коротку, бо похід рушає...

Похід розпочинає оркестра Голяндського Королівського Двору, за нею бальон королеви урочистості, перед нами еспанці. На пішоходах тисячі народу, усіх вітають оплесками, лише ми їх не маємо. "Тут напевно багато еспанців, що так міцно ім апльодують" — потішають дівчата.

Після походу — прийняття ансамблів у будинку великої фірми "Перно", потім вечеरя, а ввечері величний концерт у міському парку, який розпочала Оркестра Голяндського Королівського Двору, відігравши французький і голландський національні гимні. Французький ансамбль виступив з піснями і танцями 16-го століття, майстерно виконали свою програму еспанці. А там прийшла черга і на наших "Запорожців". На сцену входили не з-за куліс, а по східцях від публіки. Попереду йшла українська оркестра, граючи "Ой там на горі Січ іде". За оркестрою — козак з прапором, а за ним, з радісним гомоном, дівчата і хлопці ансамблю. Зворушливий образ! З обличчя скотились слези радості... А там — Аркан з топірцями, чудовий музичний концерт під керівництвом старенького п. Борисенка, чудово виконаний танок "Гуцулка". Я ніколи не сподівався, щоб під пісню УСС-ів "Зажурились галичанки тай на ту ю зміну" можна було так танцювати, як тут танцювали. У цьому танку молоденky дівчата своїми рухами мистецькі передали і тугу по Січових Стрільцях, і радісну зустріч. Звертало увагу також і те, що оскільки виконавці інших національних груп до цього часу не викликали на біс, то тут кожний танок викликався на біс по декілька разів.

І нарешті... "Гопак", від якого глядачі не могли спокійно сидіти, на місці і окликам "Браво!" не було кінця...

Концерт скінчився. Ідемо до наших самохodів, що мають відвезти нас на нічліг. Подорожі підходять до мене дві пристойні француженки і питают: — "Скажіть, пане, чи цей ваш ансамбль приїхав з України, чи стало перебуває тут; у Франції?" Коротко інформую цих пань, що, як виявилось, були вчительками французької гімназії, і про ансамбль, і про "залізну заслону". Не вспіли вони відійти, як підходить якийсь пан і дає таке ж саме запитання. "Я професор музики і керую мандолінним ансамблем в Нансі. Хотів би із шефом вашої оркестри обмінятись адресами для співпраці. У вас такий гарний мелодійний репертуар..." Проваджу і знайомлю його із п. Борисенком.

Ця серпнева ніч була для всіх нас дуже коротка. У дружній і ширій розмові із цими юними запорожцями швидко минали години. Від них довідався я, що майже всі вони народилися в ДП таборах у Німеччині і Австрії, що своїй праці в ансамблі віддаються із запалом, бо і воно, молодь, "хочуть щось у світі зробити для України", що організаційно вони не є пов'язані із жодною українською організацією, бо "вони перш за все є українцями, до всіх українських організацій ставляться однаково і з усіма ними однаково радо в разі потреби співпрацюють"...

На другий день у місцевій пресі з'явилися широкі звідомлення про перебіг свята, рясні прикрашені світлинами окремих його фрагментів. О 9-ї годині ранку всі головні майдани в

Нансі вже були зайняті людьми. Розпочався похід на Пляц Станіслава, де перед будинком Міського Уряду всі національні групи мали ще раз виступити зі своїми мистецькими пописами. На бажання королеви урочистості, ансамбль "Запорожець" цим разом зайняв місце зараз же за її бальоном. Коли проходив він попри публіку, його завжди вітали бурхливими оплесками. Після урочистого прийняття учасників свята в палаці Міського Уряду, а також обіду на їх честь, що його влаштувало місто Нансі, у пообідніх годинах відбувся конкурсний концерт. Почав літи дощ, що не переставав аж до самого кінця концерту. Схована під парасолями і деревами людність не рушила з місць. Всі чекали на виступ ансамблю "Запорожець" і на вислід конкурсу. Появу ансамблю, який пописався ще крає, як учора, публіка зустріла бурхливими оплесками. По закінченні концерту було проголошено вирок жюрі: "Головна нагорода призначена Українському Артистичному Ансамблеві "Запорожець" із Шалет-Візін". Голосне "Слава Запорожцям!" заглушило слова промови спікерів...

Моїй радості не було кінця. Я побачив, яке велике національне діло робить ця молодь, що навіть не бачила своєї Батьківщини. Від'їжджаючи додому, побажав ім усім багато щастя у житті і в дальший праці для України. На станції я довго чекав на свій останній потяг, а в думках, як на екрані, пробігали один за одним окремі фрагменти минулого свята, душа єдналась із загальним спонтанним окликом: "Слава Запорожцям із Везін-Шалет!..".

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ при Філії УНО в Монреалі

Євгеній Чайка.

Борис Дніпровський.

Здається, не так давно ми довідалися від наших друзів у Монреалі, що там при Філії УНО постав "Український Театральний Ансамбль під мистецьким проводом Євгенії Чайки і Бориса Дніпрового", що недавно приїхали з Франції, а разом із тим ми дуже часто почали зустрічати на сторінках преси їх імена, як видатних мистців, що не жалують ін часу, ні труду для національної праці на своєму терені.

Дворічний баланс мистецької діяльності під жа Дніпрових імпонуючий і до того ж багатогранний. Уже в лютому 1964 року в залі УНО у

Монреалі було виставлено комедію на 3 дії М. Мейо — "Мої любі синочки", яка з успіхом була потім повторена в залах Собору Св. Софії в Монреалі, церкви Св. Юрія в Лашні та ін. У березні того ж року у Монреалі Ансамбль виставив п'есу на 3 дії за сюжетом Л. Бланше — "Дві матері", яка була повторена в Оттаві. В листопаді в залі УНО було виставлено комедію в 5 діях — "Шельменко Джура". У березні 1965 року було виставлено п'есу Т. Шевченка — "Назар Стодоля". У квітні — "Назар Стодоля" і "Тріумф прокурора Дальського" і т. ін.

До цього всього треба додати окремі концерти, фільмові сеанси, а також провідну і чинну участь Є. Чайки і Б. Дніпрового в багатьох імпрезах, які у Монреалі, Лашні, Оттаві та інших містах улаштовували українські організації. Перелік цих імпрез забрав би багато місця, але у звітах про ці імпрези ясно просвічує самопосвята подружжя Дніпрових для української справи і щире бажання допомогти своїм мистецьким досвідом та вкладом своєї праці усім, хто робить українську національну роботу.

МАЙОР СЕМЕН ЛЕВЧЕНКО

Народився в Києві. Скінчив Военну Школу в Одесі. Восени 1917 року брав участь в українізації 34-го Корпусу, яким командував ген. Павло Скоропадський. Пройшов усі етапи української Визвольної Боротьби. Збруч перейшов в лавах 5-ої Херсонської дивізії.

А сьогодні? Переїхав в Англію і робить усе, щоб наблизити час визволення України. В 1963 році видав книжку "Дух України" — 1929—1933 жахливі роки нищення українського народу Москвою. Сценічний образ". В 1964 році видав — "Обірвані струни" — прекрасні поезії Визвольного Змагу. Здає вже до друку велику повість — "За

Волю і Державність", над якою працював довгі роки.

А крім того: систематично обіздить українські осередки в Англії зі своїми доповідями, яких від 1964 року мав понад три десятки. Теми доповідей: "Богдан Хмельницький — творець 2-ої доби української державності", "Полковник Іван Богун і гетьман Іван Виговський (В 300-ті роковини їх розстрілу поляками)", "Відродження української державності в 1917 році" і інші. Маючи контакт з українським громадянством, майор С. Левченко використовує кожну нагоду для розповсюдження української книжки, а в тому і нашого "Дороговказу", за що ми є йому безмірно вдячні.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ В ЧІКАГО

Дирекція Українського Національного музею в Чікаго вітає з Різдвом Христовим та Новим Роком усіх прихильників української музейної та архівної справи, а зокрема колишніх Українських Воя-

ків, що сприяють та допомагають збирати і зберігати пам'ятки та документи збройної Визвольної Боротьби України, учасниками якої вони були.

Веселих Свят та щасливого Нового Року всім їм найщиріше бажаємо.

Міністер оборони Канади дост. Павло Гелієр промовляє на урочистості відкриття Пам'ятника Поляглім за волю України і Канади. Ст. Кетерінс, 17 жовтня 1965 р.

ІЗ ЖИТТЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА В СТ. КЕТЕРИНС

17-го жовтня 1965 року в м. Ст. Кетерінс у Канаді, що знаходиться на рухливому шляху Торонто — Ніагара Фалс, недалеко Ніагарського водоспаду, відбулася небуденна урочистість — посвячення пам'ятника Поляглім за волю України і Канади. Пам'ятник збудовано на площі католицької церкви св. Кирила і Методія. На відкритті пам'ятника, крім багатьох видатних представників громадських і ветеранських організацій, був присутній міністер оборони Канади дост. Павло Гелієр. Відкриття пам'ятника доконав ген. М. Садовський. Дост. П. Гелієр в своїй промові підкреслив заслуги українських вояків,

що боролися і полягли на полях бою в рядах Канадської Армії, як також заслуги українських піонерів в економічному житті Канади. Голова Української Стрілецької Громади сот. Ю. Темник зложив під пам'ятником землю з могил Головного Отамана Симона Петлюри і полковника Євгена Коновальця. Щиру і змістовну промову виголосив голова СУКВ сот. Б. Панчук, креслючи у ній напрямні для праці українських ветеранських організацій і української спільноти у Канаді. На святочному банкеті, який відбувся після того, сот. Б. Панчук удекорував дост. П. Гелієра відзнакою СУКВ, як досмертного почесного члена СУКВ.

Командант 5-ої Станиці СБУВ майор З. Шкурупій промовляє на Ювілейній Зустрічі в оселі "Кіїв" біля Торонто, що була присвячена 25-літтю СБУВ.
20 серпня 1961 року.

СБУВ У КАНАДІ

ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ ПІСЛЯ З'ЇЗДУ

В часі літніх ферій Генеральна Управа не переривала своєї праці і від 5-го З'їзду, що відбувся вкінці травня ц. р., відбула п'ять засідань, обговорюючи актуальні справи із життя СБУВ та його співпраці з іншими ветеранськими організаціями. Про інтенсивність праці секретаріату в цьому часі свідчить обіг листування: 630 висланих і 515 одержаних листів.

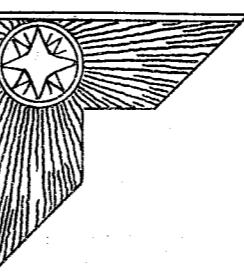
На 8-ий Конгрес Комітету Українців Канади, що відбувся у Вінніпегу, від СБУВ були делеговані — інж. І. Янішевський (Торонто) і інж. О. Гудзяк (Вінніпег). Звіт із перебігу Конгресу КУК, як також З'їзду СУКВ, що відбувся в тому ж часі, зложив інж. І. Янішевський на Загальніх Зборах членів 5-ої Станиці в Торонто 24-го жовтня ц. р.

Генеральна Управа опрацювала план відзначення 30-ої річниці і снування СБУВ, що припадає на 17-те квітня 1966 року, і просить Управи Станиці подати в цій справі свої думки і сугestії, які будуть взяті під увагу при остаточному затвердженні цього плану. Передовілейний час диктує потребу більш тісного контакту і дружньої співпраці членства з Управами

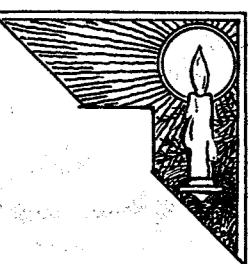
Станиць і Генеральною Управою, а також вияву якнайбільшої ініціативи та доброї волі у всебічній допомозі здійснення намічених планів праці. З великою приемністю належить зазначити, що ця взірцева співпраця виразно зарисувалася в останньому часі з рядом Станиць, що положені на Сході Канади.

17-го жовтня 1965 року відбулися Загальні Збори членів 12-ої Станиці СБУВ в Ошаві. Збори провадив побр. К. Манько, секретарем був побр. П. Стороженко. Збори заслухали звіт Управи про її діяльність та висловили її подяку за працю. До нової Управи увійшли побратими: М. Годованяк — голова, К. Манько — скарбник і Д. Станченко — секретар. 12-та Станиця — наймолодша станиця в організаційній структурі СБУВ. Цими Загальними Зборами вона замкнула лише перший рік свого існування. Але за цей рік вона вже дисципліною зцементувала свої лави і в коротку історію свого життя вписала декілька цікавих імпрез, а в тому і величне посвячення свого прапора. На увагу заслуговує також жертвенність її членів та прихильників. У минулому звітовому році Станиця перевела збірку для Комітету відзначення 50-ліття Синьої дивізії, зібравши 61 дол., розпочала збірку на УНРаду, перепровадила дві збірки на пресовий фонд "Дороговказу".

18-го грудня 1965 року 5-та Станиця СБУВ у Торонті відзначила 25-ліття свого існування. В урочистій спільній вечері, крім членів Станиці та їх родин, взяли участь представники всіх комбатантських і багатьох громадських організацій. Господарем цього вечера був комендант Станиці — майор З. Шкурупій. Вечерю було розпочато молитвою, яку зачитав капелян Станиці Всеч. п.-о. Д. Фотій, і вшануванням пам'яти поляглих та померлих Побратимів. Доповідь про 25-літній шлях Станиці виголосив майор І. Липовецький. Численна присутність на святі представників комбатантських і громадських організацій, виголошенні ними привіти, а також привітання надіслані, — були доказом належного признання для чвертьвікової праці 5-ої станиці. Ширший звіт про цю урочистість і світлини будуть подані в черговому числі "Дороговказу".

Веселих Різдвяних Свят
та Щасливого Нового
Року!

Побратимам Зброї, Друзям, Знайомим та цілій Українській
Спільноті щиро бажають:

ІЗ КАНАДИ:

Євгенія і Євген Пастернаки, Олександр Кузьмінський з родиною, Іван Липовецький з родиною, Ганна і Захар Шкурупій, Дмитро Сачківський, Оксана і Іван Радкевичі, Ганна і Іван Янішевські, Марія і Микола Гараси, Олекса Яворський з родиною, Ірина і Володимир Петлюрі, Олександр Гудзяк з дружиною, Іван Гуменюк з родиною, Василь Іваніс, Осип Семотюк з родиною, Марія і Кость Баласи, Людмила і Василь Мулевичі, Софія і Мстислав Зубчевські, Розалія і Юрій Стефановичі, Артем Мевша, Людмила і Кость Бризгуні, Валентина Завадська, Олекса Негребецький, Степан Бігун з родиною, Аксентій Ільницький з родиною, Іван Кіріченко, Лідія і Микола Деркачі, Іван Сіляренко, Григорій Мігович, Євген Венгринович, Леон Сайн, Марія і Григорій Сосідко, Павліна і Антін Дибко, Павло Новоселецький, Михайло Годованяк, Андрій Іванів, Дмитро Станченко, Віктор Янчевський.

ІЗ США:

Тамара Петрів з родиною, Катерина і Володимир Кедровські, Володимир Мошинський з родиною, Лідія Смовська з родиною, Василь і Марія Прохода, Іван Драбатій, Іван Островершенко, Теодор Маль-Малюта, ігумен Святослав Магаліс, Яків Фартушний, Марія і Панас Нестеренкі, Дмитро Бакум з родиною, Василіна і Антін Кущинські, Марія і Іван Новицькі, Надія і Богдан Кашуба, Михайло Драгомирецький, Марія і Михайло Петрунікі, Антін Артимович, Дмитро Гайдзюк, Євстахій Ільницький, Юрій Артюшенко, Микола Яшко, Ярослав Чернявський, Михайло Харів, Дмитро Гулич, Осип Фіріщак, Єлісей Навроцький з родиною, Іван Панченко, Данило і Павло Лимаренкі.

А ТАКОЖ:

Ілля Котович з родиною з Аргентини, Артамон Гришин з дружиною з Франції, і Дмитро Рахицький з Австрії.

Дорогих Побратимів Зброй, Високоповажаних Друзів, Приятелів і Знайомих щиро вітаю з **Новим Роком і зі Світлими Різдвяними Святами**.

Микола Битинський
пполк. технічних військ
Армії УНР.

Усім Друзям і Знайомим по цілому світу розпорощеним, усім Лицарям Ордену Залізного Хреста, всім Побратимам Армії УНР і Дивізії "Галичина" — **Веселих Свят та щасливого Нового Року** бажає

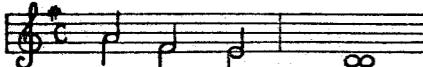
Федір Винник з Дружиною.

Усіх Друзів і Побратимів здоровлять з **Різдвом Христовим і Новим Роком** та щиро бажають їм **Веселих Свят, міцного здоров'я та многих літ щасливого життя**

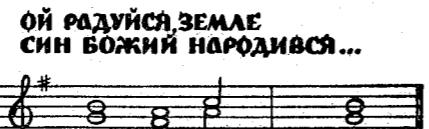
Майор Петро Василів з Дружиною.

З нагоди Різдвяних Свят та Нового Року щиро побажання Родині, Приятелям і Знайомим складають

Макар і Марія Каплисти.

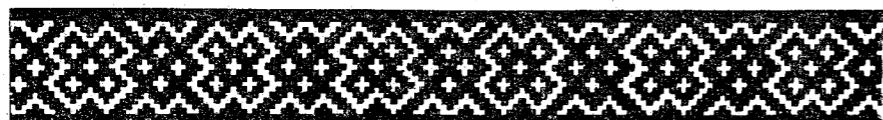
**ДОБРИЙ ВЕЧІР ТОБІ,
ПАНЕ ГОСПОДАРЮ, РАДУЙСЯ.**

**ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА ЩАСЛИВОГО
НОВОГО РОКУ ДОМУ ЦЬОМУ З КОЛЯДОЮ БАЖАЄ**

**СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТІВ Н.П.В.
P.O. BOX 76, GRANVILLE, N.S.W.**

**НЕ ЗАБУВАЙМО ПРО КУТЮ ДЛЯ ТИХ, ЯКІ ВІДДАЛИ
СВОЄ ЗДОРОВЯ ЗА ДРУЗІВ СВОІХ І ДОЛЮ УКРАЇНИ...**

З нагоди Різдва Христового і Нового Року шлемо найкращі побажання достойним Членам і Виконавчому Органові УНРади, Генералітетові, Первоієрархам і Всечесному Духовенству Українських Церков, Комбатантським Організаціям, а також усім Вам, дорогі Побратими, і Вашим Родинам.

Христос Рождається!

Денверська Група Ветеранів в США:
С. Глушко, О. Гновова, Ф. Гибровий, С. Шкуть, П. Олексіенко, М. Антоненко.

Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, разом із усіма Філіями і Зв'язковими Т-ва, вітає всі українські комбатантські організації у Вільному Світі з **Новим Роком та Різдвяними Святами** і бажає всім кол. Українським Воякам щастя, здоров'я, сили та енергії у продовженню боротьби за визволення нашої Батьківщини і відновлення її державності на Соборних Землях.

Полк. П. Вержбицький — голова, сот. С. Соzonів — заст. голови, сот. В. Могилівський — скарбник, М. Ковалський — генеральний секретар, сот. В. Недайкаша, сот. П. Йосипович. Майор П. Василів — голова Філії Т-ва в Парижі.

З нагоди Різдвяних Свят і Нового Року в імені Членства СУК в Аделаїді, шлемо щирі вояцькі привітання Зверхникам Українських Церков, Державному Центру УНР, Генералітетові Армії УНР та всім Побратимам, що об'єднані в комбатантських організаціях в країнах Вільного Світу, з побажанням єдності і праці для Державного Центру УНР.

Управа СУК в Аделаїді

**ОЙ РАДУЙСЯ ЗЕМЛЕ
СИН БОЖІЙ НАРОДИВСЯ...**

**ДОБРИЙ ВЕЧІР ТОБІ,
ПАНЕ ГОСПОДАРЮ, РАДУЙСЯ.**

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КАНАДІЙСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

З'ЇЗД СУК В УІННІПЕГУ

Напередодні цьогорічного Конгресу Комітету Українців Канади, в дніх 7-8 жовтня ц. р., у Вінніпегу відбувся Всеукраїнський З'їзд Українських Ветеранів, який носив також ювілейний характер, бо відбувався він у 20-ліття існування СУКВ.

У З'їзді взяло участь 48 делегатів з усієї Канади. До Президії З'їзду були обрані: адв. А. Яремович — голова, д-р Ст. Росоха і Р. Брик — заступники голови, Д. Герич, Й. Галанський та І. Юзик — секретарі. З'їзд заслухав звітів уступаючої Управи СУКВ, які зложили президент СУКВ адв. І. Карасевич і генеральний секретар сот. Б. Панчук, впровадив деякі зміни в статуті СУКВ, прийняв низку резолюцій та обрав новий склад Крайової Управи, до якої увійшли: Б. Панчук — голова, Л. Кардинал і І. Яремович — заступники голови, д-р С. Росоха — секретар, В. Весоловський — скарбник, С. Гуляк, д-р М. Луцик, В. Буряник, І. Горецький і В. Єлиняк — члени.

12-ИЙ "ЛИСТ ДО ПОБРАТИМІВ"

12-ий "Лист до Побратимів", оголошений в ч. 50 "Вояцької Думки" ("Вільне Слово",

11. 12. 1965) належить прийняти, як "експозе" новообраних голови СУКВ — сот. Б. Панчука. Лист написаний із цікавою, місцями сумною, ретроспекцією на минуле 20-ліття СУКВ. У ньому не згадується ані завдань, які перед собою ставить відродженій СУКВ, ані програми праці, що її намічено на найближчі роки. Про них вже багато писалося у "Вояцькій Думці", згадувалось також у "Дороговказі". Вони вже всім відомі. Наставлі вони також на належне вітання 100-ліття Канади, а тому є вони до сприйняття для кожного вояка. В цьому також — запорука їх здійснення, як і поводження цілої акції СУКВ.

У 12-му "Листі до Побратимів" сот. Б. Панчук робить наголос на "Наша сила в єдності" та підкреслює, що для СУКВ "єдине спасення і єдиний рятунок це — індивідуальне членство. Ювілейний З'їзд минулого жовтня цілком оправдав теперішній підхід... Це для нас (СУКВ) залишається принциповою справою"... Саме завдання СУКВ сот. Б. Панчук окреслює словами: "Організувати незорганізованих і єднati та консолідувати сили тих, що вже зорганізовані", не зупиняючись на конкретних шляхах практичного розв'язання другої частини цієї формули-гасла.

Побратимам Зброй і всьому Українському Воятству, Приятелям і Знайомим радісних Різдвяних Свят та щасливого Нового Року бажає

Петро Самутий
Ген. штабу генерал хорунжий

Ветеранським організаціям у Вільному Світі, всім Побратимам Зброй, а також усім українцям у Вільному Світі та на Рідних Землях Радісних Свят Різдва Христового і щасливого Нового Року бажає

Петро Федоренко
Майор, Уповноважений
Військ. Ресорту В. О.
УНРади в Канаді.

З нагоди Різдвяних Свят і Нового Року Головна Управа Союзу Українських Ветеранів в США щиро вітає Державний Центр Української Народної Республіки та всіх Побратимів Зброй.

Полковник інж. В. Філіппович — Голова.
Сотник інж. В. Романовський — секретар.

Державному Центру УНР, Генералітетові, Головній Управі та всім Побратимам Союзу Українських Ветеранів в США і всім Комбатантським Організаціям в країнах Вільного Світу

Веселих Різдвяних Свят та щасливого Нового Року бажає

Управа СУВ — Станиця в Чікаго.

АВСТРАЛІЯ

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТІВ ПІВД. АВСТРАЛІЙ

26-го вересня 1965 року в Аделаїді відбулися Загальні Збори Членства СУК ПА. На Зборах головував побр. К. Закревський, секретарював побр. Г. Поліщко. Із звіту Управи Союзу про її діяльність довідуємося, що Союз нараховує нині у своєму складі 48 членів. Управа в минулій каденції відбула 11 засідань. З імпрез у цій каденції належить відмітити: урочисте удекорування Воєнним Хрестом членів Союзу, коляду на українських військових інвалідів (спільно з Пластом і СУМ-ом), упорядкування і посвячення могили св. пам. пор. Д. Розумовського, академію "Петлюра-Коновалець" (спільно із СУПА, Пластом і СУМ-ом) та ін. Імпрезі, як і завжди, носили патріотичний і соборницький характер, а в їх інтенціях виразно відбивалося бажання прийти із своєю допомогою в

заспокоєнні різних національних потреб.

До нової Управи Союзу були обрані: інж. Л. Зозуля (голова Управи), сот. Г. Карпенко, бунч. І. Войцехівський, чот. Д. Рейда і ройовий С. Дмитрук. До Контрольної Комісії увійшли побратими: К. Закревський, В. Волошко і Ф. Стефанича.

19-го червня 1965 року Союз Українських Комбатантів Південної Австралії відпровадив на місце вічного спочинку свого довголітнього голову св. пам. полк. Я. Закревського, який із самопосвятою віддавався розбудові тривких підвалин для організаційного зміцнення Союзу, якими є дисципліна, плекання соборницьких традицій української визвольної боротьби і тісна співпраця з українським громадянством. Схиляючи наші голови над його могилою, висловлюємо нашу надію, що членство Союзу ще тісніше скучиться навколо новообраної Управи у широму бажанні продовжувати започатковану тяжку піонерську працю, якої від українського вояка вимагає сучасний стан української визвольної боротьби.

АВСТРІЯ

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ У ВІДНІ

Цьогорічні "Листопадові Сходини" Союзу Українців Австрії відбулися 6-го листопада в залі "Австрійського Союзу професійних Спілок". Академію відкрив заступник голови Союзу Українців Австрії, п. мгр. Юліан Костюк. На його ж заклик присутні вставанням з місць вшанували пам'ять заслуженого голови Союзу Українців Австрії св. пам. проф. Володимира Залозецького, а, після відчитання листопадової молитви, також і президента УНР в екзилі, св. пам. д-ра Степана Витвицького. Секретар СУА п. Микола Іванович представив присутнім на цій святочній академії головного доповідача — ред. Осипа Зінкевича із Балтимору у США.

Ред. О. Зінкевич образно представив слухачам значення листопадових подій 1918 року в історії української визвольної боротьби, указавши на те, що події 1-го Листопада 1918 року, а згодом і 22-го Січня 1919 року, хоч і не закінчились успіхом, то стали вони револю-

Дмитро Рахлицький
— Представник "Дороговказу" в Австрії, член
5-ї Станції СБУВ.

цією в духовому переродженні українців, у переродженні їх душі, їх українського способу думання і в їх освідомленні про принадлежність до єдиної і великої української нації. В історії народів буває не раз, що бій можна програти, але війну виграти. Так сталося і у нас. Бій за

українську державність ми виграли!..

У дальшому тягу своєї доповіді ред. О. Зінкевич освітлив історичну пов'язаність зі світлими подіями 1-го листопада трьох історичних постатей — св. пам. Митрополита Шептицького, Андрія Мельника і д-ра Степана Витвицького — символу християнського поєднання душ українського народу, символу безкомпромісової боротьби і прямолінійності в поході нації до Великої Мети та символу державних прагнень і боротьби українського народу і тягlosti традицій законного Уряду Української Народної Республіки.

Палаю Франції в 150-ту річницю смерті Пророка України.

На пленарному засіданні ЮНС була прийнята, поміж іншими, резолюція такого змісту:

"41-ий Конгрес ЮНС засилає окремий привіт вільним побратимам тих народів, що знаходяться за Залізною Заслоною, і що сьогодні є віддалені від їхньої Батьківщини, та запевняє їх у своїй сердечній солідарності"...

30-го травня зранку відбулася на березі моря надзвичайно зворушлива церемонія. Навколо багатьох французьких і чужинецьких офіційних осіб вишикувалися французькі і чужинецькі прапори, разом із якими було до чотирьох соток. Під гучну гру сурмачів пара гелікоптерів кинула у хвилі океану кілька вінків живих квітів, на знак пошани усіх поляглих в останній війні.

Далі відбувся величний парад військових частин, похід через місто, Служба Божа у місцевій Катедралі, а після того урочистий кінцевий бенкет. На цьому бенкеті Голова ЮНС нагородив кількох членів чужинецьких делегацій медалями "Заслуги перед ЮНС". У тому числі передано таку медаль і п. Миколі Ковальському, генеральному секретареві Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

ДЦ УНР, Ієрархам українських Церков, НТШ, Побратимам Зброй і всім українцям у вільному світі та українському народові в Україні — радісне "Христос Раждаеться!" пересилає

Олександр Кузьмінський
Ген. штабу генерал-хорунжий

Вітаю всіх братів-Вояків з **Новим Роком та Святами Різдва Христового**. Бажаю всім Вам і Вашим Родинам здоров'я і довгого віку життя.

Слава Українському Воякові!

Олександр Загродський
Генерал-полковник, Лицар
Ордену Залізного Хреста.

Передаю новорічний привіт для Генеральної Управи і всіх членів СБУВ. Вітаю всіх Вас моїми найкращими побажаннями.

Павло Шандрук
Ген. Штабу генерал-полковник.

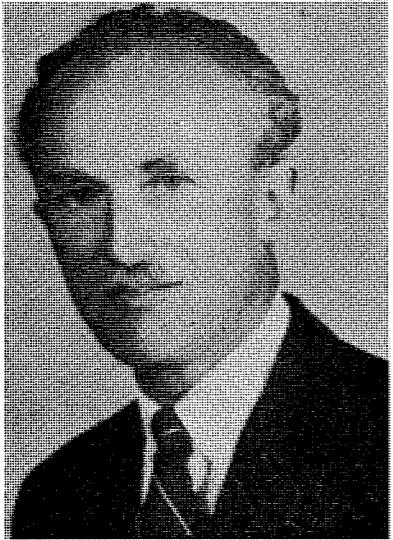
Всім Побратимам Воякам пересилаю мої найкращі святочні побажання.

Йосип Мандзенко
Генерал-хорунжий.

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

МАЙОР МИХАЙЛО РОМАНЧЕНКО

(Пам'яті незабутнього побратима по 6-ій Стрілціві)

Майор Михайлло Романченко

Св. пам. Михайлло Романченко народився 21 січня 1893 року в Сахнівці на Чернігівщині. Гімназію скінчив в Чернігові, Військову Школу — у Чугуєві. У часі Визвольної Боротьби був командиром кулеметної сотні у 8-ому Черноморському полку 3-ої Залізної дивізії. У червневих боях 1919 року під Вапняркою майор М. Романченко загнався зі своєю тачанкою далеко у ворожі лави червоних, на нещастя, в його кулеметі стався дефект і він перестав діяти. Ворожа кіннота, оточивши тачанки, намагалася взяти його в полон, але він від-

стрілювався з револьверу і не здавався. Большевики відкрили по ньому вогонь. Тяжко ранений у груди майор М. Романченко упав на дно тачанки, обслуга кулемету і фірма були большевиками порубані, перелякані коні гнали в напрямку наших позицій. В цей момент на фірманку скочило двох большевиків, один намагався завернути коні, другий кинувся до кулемета. Майор Романченко, хоч і важко ранений, починає стріляти до них з револьверу. Коні в божевільному галопі влітають в наші бойові лінії і привозять на тачанці двох убитих большевиків і важко раненого майора Романченка. Цей приклад відваги був відмічений у наказі по Армії УНР.

В 1920 році зустрічаємо майора М. Романченка в лавах 6-ої Стр. дивізії на становищі командира сотні. З табору інтернованих він виїхав до Чехо-Словаччини, де в 1929 році закінчив Українську Господарську Академію в Подебрадах з титулом інженера-гідротехніка. Куля, якою в згаданому бою він був ранений, застрягла глибоко в його грудях і він носив її у собі 29 років, бо лікарі відмовлялись робити операцію, яка могла коштувати йому життя. Уже в 1948 році, перед самим виїздом до США, ця операція була зроблена, і в наслідок її, як і передбачалось, майор М. Романченко помер у шпиталі. Похований в Новому Ульмі. Назавжди залишився він незабутнім у пам'яті Вояцтва як хороший вояк-патріот і як кришталевих чеснот громадянин та побратим.

I. П'яй

ПОЛКОВНИК ЮРІЙ ГЕРБАНІВСЬКИЙ

(У п'яту річницю смерті)

10-го серпня 1965 року минуло п'ять років як з наших вояцьких лав вибурв полковник Армії УНР св. пам. Юрій Гербанівський. Минуло п'ять років із дня його смерті, але в пам'яті побратимів і того оточення, яке він залишив, живе він і далі, як хороший вояк і зразковий громадянин.

Св. пам. полк. Ю. Гербанівський народився 22-го квітня 1888 року в Кам'янці Подільському. В 1910 році закінчив він Кам'янеч-Подільську гімназію, в 1914 році — правничий факультет Університету Св. Володимира у Києві, по закінченні Університету одержав високе становище в російському мі-

Згадаймо і їх при світлі
Різдвяної Зірки

Св. пам. полк. Юрій Гербанівський з дружиною і дітьми — Вірою і Юрком.

ністерстві фінансів, але 1-ша світова війна, а за нею і доба українського національно-державного відродження поставили на його життєвому шляху інші дорожковази. Він кінчав Константинівську Військову Школу і в 1917 році включався в ряди Армії УНР. За часів Директорії був комендантром міста Кам'янця-Подільського. По переході Збруча перебував у таборі інтернованих у Щепіорні. Був заступником прокурора УНР. У калішському таборі викладав лекції права у 2-ій таборовій Юнацькій Школі. В 1924 році виїхав до Франції, одержавши безтермінову відпустку з Армії УНР за підписом К-ра дивізії ген. М. Безручка і нач. Штабу ген. В. Змінка.

У Франції, працюючи на каучуковій фабриці

СОТНИК МИКОЛА ГАДЗЕВІЧ

14-го серпня 1965 року в шпиталі в Крезо у Франції після довгої і тяжкої недуги пістряка помер сотник Армії УНР Микола Гадзевич.

Св. пам. сот. М. Гадзевич народився 9-го травня 1897 року в Волковицях на Волині, скінчив кадетський корпус та артелерійський вишкіл у Кронштадті. Ідучи за голосом свого національного сумління, укінці 1917 року добровільно вступив у ряди Української Армії і перебував у різних її формacіях, був комендантром ст. Прокупрів, вкінці 1919 року командував 4-им панцерним потягом у групі панцерних потягів полк. Лабуренка.

У 1920 році, коли формувалася 6-та Стр. дивізія, сотник М. Гадзевич був відправлений з Ланцути в розпорядження ген. О. Удовиченка, і в складі 3-ої Залізної дивізії брав участь в усіх її боях. Перебував у калішському таборі інтернованих, з якого виїхав на працю до Франції. Був він не тільки зразковим старшиною та дисциплі-

у Везін-Шалеті, дбас про національне виховання і освіту своїх дітей та із запалом віддається національно-громадській праці. Він був одним із перших засновників Української Громади у Везін-Шалеті і до самої смерті був її активним членом, як таож і Т-ва був. Вояків Армії УНР у Франції, яке очолив як голова в 1954 році. Своєю жертвістю і самопосвятою у громадській праці давав приклад для інших. Похований на цвинтарі у Вільмандори біля Монтаржі, осиротив доньку Віру і сина Юрка, дружина померла кілька років перед його смертю. Обов'язок перед батьківчиною виконав чесно і до кінця. Хай легко буде йому гостинна французька земля!

I. Охман

нованим вояком, але і зразковим батьком. Тяжкою працею заробленим грошем не тільки утримував родину, але й спромігся дати п'ятьом дітям середню освіту, що в еміграційних умовах перед 2-ою світовою війною у Франції було майже не можливим, або дуже рідким явищем.

Св. пам. сотник М. Гадзевич був довголітнім членом Т-ва бувших вояків Армії УНР у Франції, приймав активну участь у громадському і церковному житті української колонії в Крезо, до останньої хвилини свого життя залишився вірним ідеалам незалежної України та УАПЦеркви.

На місце вічного спочинку відправив Покійного от. Степан Червонецький. Похорон відбувся при великій участі побратимів, друзів, приятелів, а також місцевої французької людності, серед якої за 40 років свого перебування у Франції Покійний здобув велику прихильність і пошану. Похований на цвинтарі в Крезо. Хай буде Йому легкою гостинна французька земля! Вічна Йому пам'ять!

П. Гринюк, майор Армії УНР.

ПОРУЧНИК ДМИТРО СТАХОРСЬКИЙ

В ніч з неділі 5. 9. 1965 р. трагічно загинув
св. пам. Дмитро СТАХОРСЬКИЙ,
зв'язковий Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції на
район Верхнього Райну.

Покійний народився 10. 11. 1923 р. в Борзні на
Чернігівщині. Завірюха останньої великої війни
занесла його до Австрії, де він у 1946 р. одружив-
ся з панею Марією з дому Кернер.

У липні 1948 р. Покійний прибув до Франції
и останнім часом перебував з родиною в Мюль-
гузі (Верхній Райн).

Будучи дуже активним і жертвенним патріо-
том, Дмитро Стакорський брав активну участь у
національно-громадському житті, притягаючи і за-
охочуючи й інших до тої праці.

У 1962 р. його було призначено зв'язковим Т-ва

6. Вояків Армії УНР на район Верхнього Райну.
Із того моменту Дмитро Стакорський розвинув
широку діяльність, особливо серед місцевої орга-
нізації "Юніон Насіональ де Комбатан", до якої
наше Т-во є афілійоване. Завдяки своїм з'язкам,
йому вдалося помістити у місцевій пресі чимало
статей про українську проблему і боротьбу України
за її визволення.

У особі Дмитра Стакорського наше Т-во втра-
тило дуже активного і широкого діяча, вірного іде-
ям боротьби за визволення України. Похорон від-
бувся у Мюльгузі 9 вересня при величезній кіль-
кості, як українських емігрантів, так і французь-
ких горожан, серед яких мав силу приятелів Покійний.

Вічна Йому пам'ять!

УПРАВА ТОВАРИСТВА

20-го червня 1965 року у Велінгтоні в Новій Зеландії помер вояк Армії УНР,
учасник І-го Зимового Походу св. пам. Антін Кравець.

Покійний походив з Уманщини. На еміграції до 1941 року перебував у Везін-Шалеті у Франції, потім — в Берліні і Госларі в Німеччині, з якої в 1949 році
вніхав до Нової Зеландії.

1-го серпня 1965 року в Сан Павльо в Бразилії назавжди віншов з вояцьких
лав старшина Полку Чорних Запорожців Армії УНР св. пам. Михайло Клячко.

Покійний походив з Кубанщини. Був учасником І-го Зимового Походу. По
звільненні з польського табору інтернованих, вінхав до Франції, а звідти в 1929
році — до Бразилії.

5-го листопада 1965 року в Ліоні (Франція) помер Вояк Армії УНР св. пам.
Микола Трач.

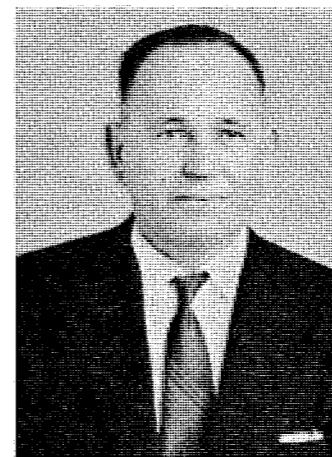
Покійний походив із Поділля. В Українській Армії перебував в 3-ому Кінно-
му полку 3-ої Залізної дивізії. В 1924 році з табору інтернованих у Каліші ви-
їхав до Франції, де в тяжкій заробітковій праці і серед різних громадських об-
'язків провів решту свого трудолюбивого життя.

8-го листопада 1965 року помер у Вінніпегу на 78-ому році життя сот. УГА
св. пам. Роман Левицький.

Покійний народився в Коломні, зі збросю в руках пройшов через українську
збройну Визвольну Боротьбу, брав активну участь в українському громадському
і економічному житті. В Канаді перебував від 1950 року. Належав до 4-ої Станції
СБУВ у Вінніпегу.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ ДОРОГИМ ПОБРАТИМАМ!

ЮВІЛЯТИ, ПРИХИЛЬНИКИ, АКТИВ

СОТНИК ОЛЕКСАНДЕР МИКОЛАЕНКО

Сот. інж. Олександр Миколаєнко, якому в листопаді 1964 року минуло 70 років життя, уклав також помітну частку праці в розбудову нашого журналу. Свою військову службу розпочав він в 1915 році, скінчивши 2-гу Школу Пропорщиків у Києві. Разом зі св. пам. полк. Волосевичем улітку 1917 року приймав активну участь в українізації 64-го Казацького полку, з якого був сформований 16-ий піший Вільної України полк, у котрому він був ад'ютантом. В 1918 році скінчив Київську Інструкторську Школу Старшин. На відповідальних становищах перебував у Штабі 7-ої дивізії, в Запорізькій Січі, з якою в 1919 році перейшов Дністер. В Ланцуті вступив до 6-ої Січової Стрілецької дивізії, а потім до — I-ої Кулеметної дивізії, з якою в 1920 р. перейшов Збруч. В 1924 році вінхав до Чехії для закінчення освіти. В 1929 році скінчив Українську Господарську Академію в Подебрадах з дипломом інженера-гідротехніка. Від 1949 року перебуває в Міннеаполісі, беручи активну участь у громадському і ветеранському житті.

ХОРУНЖИЙ ВІКТОР КОСТЕЦЬКИЙ

У минулому році минула "70-ка" і хорунжому Армії УНР Вікторові Костецькому, який перебуває в сталому контакті з нами і в міру своїх можливостей допомагає нам у нашій праці. Вітаємо його нашим ширим побратимським привітом і бажаємо йому щасливих і довгих літ життя.

Хорунжий Армії УНР і четар УГА Віктор Костецький народився на Поділлю. З вибухом російської революції в ранзі пралорника включився в українську визвольну боротьбу і перебував у різних частинах Армії УНР. Від березня 1919 року перебував в УГА, але при тих змінах, які в ній з'яснювали, перейшов до Гарматного Днівізіону Алмазова при Окремій Кінній дивізії, з якою і перейшов Збруч. По кількох роках перебування в таборі інтернованих, переїхав на Волинь. З вибухом 2-ої світової війни емігрував до Німеччини. Від 1951 року перебуває в Міннеаполісі в США. Нагороджений Хрестом Симона Петлюри і Воєнним Хрестом.

ІНЖЕНЕР ЛАРГО ЗОЗУЛЯ

Раз на місяць листонош приносить нам досить грубенький лист з Австралії. Серед багатьох листів ми його одразу пізнаємо: незмінний жовтий коверт і своєрідні австралійські поштові значки. Признаємося, що перегляд нашої пошти ми переважно починаємо від цього листа, і в ньому завжди знаходимо інформації про вояцьке життя

і працю наших побратимів у далекій від нас Австралії, часами кілька фот, програмок, часами чек на зібрану передплату нашого журналу... Автором цих листів переважно буває інж. Ларго Зозуля — ще донедавна культурно-освітній референт, а від 26-го вересня ц. р. — голова Управи Союзу Українських Комбатантів Півд. Австралії.

Інж. Ларго Зозуля

І кожного разу, коли ми відкриваємо цей лист, на мить виринають із пам'яті і стають перед очима м-ко Бар на Поділлю, Каліш, Українська Господарська Академія в Подебрадах, — бо це були головні етапи, через які стелився життєвий шлях цього нашого побратима.

Інж. Л. Зозуля — син сонячного Поділля. До Української Армії приєднався він 16-літнім юнаком у червні 1919 року, діставши приділ на панцирник "Запорозька Січ", яким командував св. пам. полк. Куликівський. Ale не надовго: кілька-крайні приступи тифу виривають його з вояцьких рядів. У червні місяці 1920 року він кічає в Барі гімназію і одразу ж повертається до українсько-

ХОРУНЖИЙ МАТВІЙ ЗАЯЦЬ

На сторінках нашого журналу вже не раз подавалося світлини із життя Відділу Української Стрілецької Громади у Ванкувері, який твердою і вправною рукою провадить хор. Матвій Заяць. Серед тяжкої зарібкової праці та різних громадських обов'язків і він не вспів оглянутися, як 15-го серпня ц. р. йому минуло 70 років життя.

Хор. М. Заяць походить з Білського повіту Західної України. 1914-ий рік застав його, свідомим своєї національної принадливості, 19-літнім юнаком, а лави УСС, зокрема побут в Україні, поглибили його соборницький світогляд. Із своєї багатої минувшини наш шановний явілат з присмішкою і часто згадує славні та давнominулі часи, коли, повернувшись із польського полону в

го війська (Кінна сотня Штабу 3-ої Залізної дивізії), не завітавши навіть додому і не попрощавшись ні з батьком, якого в 1921 році большевики розстріляли в Жмеринці за підготовку повстання, ні з матір'ю, которая в 1935 році безслідно зникла, мабуть умерла на засланні.

Опинившися по переході Збруча в таборі інтернованих у Каліші, інж. Л. Зозуля кічає таборову Юнацьку Школу з рангою хорунжого кінноти. У 1925 році через зелений кордон він щасливо пробирається до Чехо-Словаччини, де в 1930 році закінчує Подебрадську Академію з дипломом інженера-лісівника. До 1939 року вчителює в Закарпатській Україні, в 1939—1949 роках перебуває в Німеччині, у жовтні 1949 року переїздить до Австралії, де відразу включається в місцеве українське життя. Від дня заснування в Аделаїді Союзу Українських Комбатантів (березень 1950 року, перед тим — СУВ) перебуває в його рядах, беручи активну участь у його житті.

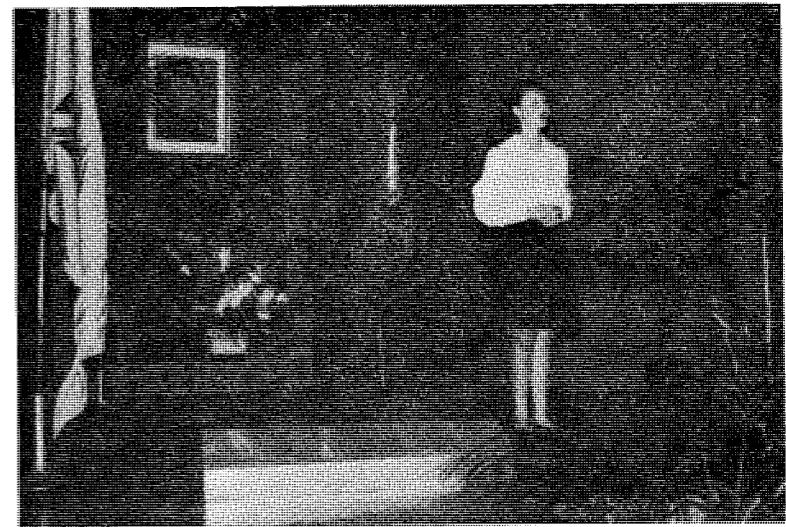
Дружину інж. Л. Зозуля — пані Галину (з дому Івасюк), що є донькою кол. міністра фінансів Кубанського Уряду і лектора Подебрадської Академії, — бачимо тікож при активній громадській праці. Часто виступає на українських імпрезах і їх син Лев, що рік тому зложив іспит на бакалавра медичних наук з анатомії і зараз є професором гімназії в Глосопі (Півд. Австралія).

Посилаючи ім з Канади наш побратимський привіт, скажемо словами Бориса Грінченка — "Дядка і шана робітникам ширим". Щастя Боже, дорогий Побратьме!.. І. Л.

Іра Шиманівна декламує вірш

— "На честь Вождя". Чікаро.

травень 1965

ІРА ШИМАНІВНА

Данько Щербина десь в 1927—1928 роках поїхав на Україну, поїхав разом із своєю бандурою з тризубом. Там і знайшов свою смерть з рук московських катів.

Як наш ювілят, так і Редакція "Дороговказу" були б дуже раді та вдячні, якщо б серед читачів нашого журналу знайшовся хтось, хто доповнить цей скромний спогад про Данька Щербіну, бо в тих часах він був загально відомим і заслужив на те, щоб його згадати "не злим, тихим словом".

Хорунжий Матвій Заяць і Данько Щербина. 1928 р.

Іра Шиманівна є внучкою бл. п. сотника кінноти "старої війни", Сави Нестерчука, що якийсь час був ад'ютантом генерала Омеляновича Павленка. Студентка Вищих Курсів Українознавства св. Володимира в Чікаро і середньої американської школи, вона, ще за часів науки в початковій школі, виявляла артистичні здібності, граючи різні ролі в українському аматорському шкільному гуртку. Вона є також гарною піаністкою. Ale найбільше оплесків збирає за свої мистецькі декламації, виступаючи майже на кожній патріотичній українській академії, не мінаючи і наших вояцьких урочистостей. Цього року вона захоплювала своїм виступом як наших колишніх вояків і ширше громадянство, та і чужонаціональних гостей на урочистій академії відшанування пам'яти Головного Отамана військ УНР, Симона Петлюри, де декламувала вірш "На честь Вождя".

За успіхи в науці ім'я цієї малої україночки приміщено на "гоноровій таблиці" в американській школі, а в школі Українознавства вона кожного року діставала "золоте свідоцтво" та нагороди. На міжшкільному конкурсі в Чікаро, спонзорованому Легіоном Американських Ветеранів про "Американізм", Іра дістала першу нагороду за малюнок і опис історичних заслуг Президента Лінкольна. Про це писалося в американській пресі з поміщенням її фотографії.

Усій нашій "Дороговказ"-івський Родині, розсіяній по цілому світові, але з cementованій спільною ідеєю, спільним прагненням волі для Українського Народу і вірою в остаточну перемогу

радісних Свят Різдва Христового і щасливого Нового Року
щиро бажає

Редакція "Дороговказ"

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

В часі від 10-го серпня до 1-го грудня 1965 року на передплату і пресовий фонд "Дороговказу" вплатили:

КАНАДА:

I. Ілащук — голова Об'єднання Українських Канадських Підприємців і Професіоналістів — 25 дол., Є. Вентринович — 10 дол., п.-о. Л. Сивенький і п. Артєщук — по 6 дол.; В. Мулевич, М. Гарас, М. Сокіл, А. Гладчук, п.-о. П. Запаринюк, С. Котляревський, К. Манько, Д. Лихий, В. Бабій і О. Влодарчик — по 5 дол.; М. Зубчевський і М. Іваненко — по 4 дол.; Й. Липка, О. Білозерський, С. Кравченко, Ф. Винник, В. Янчевський, І. Радкевич, І. Голубець, М. Шарик, С. Костира, В. Максимук, Д. Трояни, М. Чаборик і Ю. Буцманюк — по 3 дол.; Ф. Колісник, І. Довгаль, Г. Мілович і К. Балас — по 2 дол.

США:

О. Колінко — 51 дол. (пресовий фонд — 25 дол., 3-річна передплата, закуп комплектів і книжок).

Ю. Подлуський, А. Миколасенко, В. Костецький, М. Фещенко-Чопівський, Є. Навроцький, п.-о. В. Пилипець і М. Чорнокосинський — по 10 дол.; О. Антигів — 9 дол.; Л. Стецев — 6 дол.; П. Самутин, І. Драбатій, М. Кириленко, П. Партикевич, І. Чесно, Г. Ранюк, Ю. Сальський, Т. Маль-Малюта, і В. Мошинський — по 5 дол.; А. Генсурівський — 4 дол.; Є. Велигорський, пані Марія Вовк, М. Антоненіко, пані О. Ромащенко, М. Харів, М. Гикавій, А. Берегулька, пані Тамара Петрів, Ю. Артюшенко, М. Лозовий, А. Козак, Преосв. Влади-

ка О. Новицький, І. Білецький, В. Преосв. Владика Мстислав — по 3 дол., п.-о. Л. Квартирук — 2,50 дол.; п.-о. С. Іващенко, П. Чепік, І. Мандзенко — по 2 дол.; М. Лінич — 1,50 дол.; К. Андрушенко — 1 дол.

АНГЛІЯ: С. Левченко — 6 дол. **ФРАНЦІЯ:** М. Сінявський, П. Гальбін і А. Тарнавський — по 2 дол.

Австралія:

І. Войцехівський, К. Закревський, А. Карташевський, Д. Рейда, С. Трусь, О. Горгула, М. Яремин, В. Волошко, М. Пановик, Г. Полішко, М. Гевко і С. Дмитрук — по 3 дол.

В сумі 25 дол., що була подана в попередньому числі, міститься передплата побратимів: С. Залеського, Л. Зозулі, М. Висоцького і М. Кіналя.

ЗВІРКА У ВЕЗІН-ШАЛЕТИ

17-го жовтня ц. р. святкуючи Свято Св. Покрови, члени Філії Т-ва був. Вояків Армії УНР у Везін-Шалеті перевели збірку на пресовий фонд "Дороговказ". Пожертви склали: донька св. пам. полковника Юрія Гербанівського пані Віра Шапіро — 50 фр. Побратим I. Охмак (разом з передплатою) — 25 франків. Побратими Федір Маймеско, Олексій Мандрика, Іван Кирилишин, Семен Борейко, Антін Олійник — по 5 франків. Збірку перевів побр. I. Охмак.

За передплату і пожертви на пресовий фонд щиро дякуємо.

АДМІНІСТРАЦІЯ "ДОРОГОВКАЗУ"

Так ця вояцька внучка, молоденька свідома українка, завойовує популярність у чужому світі на честь і радість її вельмишановним батькам, подружжю Віри та д-ра Василя Шимановичів, як і на добру славу українському імені.

Всім нашим Відборцям, Приятелим та цілій Українській Громаді — щирі побажання щасливих та веселих Свят і Нового Року бажає

ALBERTA FUEL LTD.

278 Bathurst Street — Phone: EM 2-3224

Українське підприємство постачання опалової оліви.

Своїм Клієнтам, Прияителям та Знайомим в Канаді і в цілому світі — веселих Свят Різдва Христового і щасливого Нового Року бажають

ALPHA FURNITURE CO.

Ярослава і Михайл Шафранюки — власники

Нашим Клієнтам, Друзям і всьому Українському Громадянству з нагоди Різдва Христового і Нового Року щиро сердечні побажання складає

ДРУКАРНЯ "КИЇВ"

686 Richmond St. W. — Phone: EM 3-7839

Веселих Свят Різдва Христового
і щасливого Нового Року

Клієнтам, Знайомим та всьому Українському Громадянству бажає

КНИГАРНЯ "АРКА"

Мгр. В. КЛІШ СТ. РОШКО
575 Queen St. West — EM 6-7061

"ПІСНЯ УКРАЇНИ"

на хвилях 1250 (Торонто) CHWO

Щоденно год. 4.30

Керівник програми: П. НАУМЧУК

SONG OF UKRAINE

64 Hewitt Ave., Toronto 3, Ont. Phone: EM 6-3380

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпі

Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

947 Dundas St. W. — Toronto, Ont.

Phone: EM 8-6602

Року 1963 урухомлено:

LEMKO FUEL OIL CO.

1 Cronin Dr., — Tel.: 239-4714, — Islington,
EM 8-6602 Ont.

ДОСТАВЛЯЄ ОПАЛОВУ ОЛІВУ.

Чищення і обслуга печей безплатна.

24 ГОДИННА ОБСЛУГА.

Увага! — Торонто й Гемилтон — Увага!

- Безплатно чистимо печі (форнеси) і
- даємо безоплатну цілорічну обслугу печей нашим відборцям опалової оліви.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛІВУ!

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO — 196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON — 857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634